

Länsstyrelsen
Stockholm

Årsredovisning 2019

Foto: Mostphotos och Länsstyrelsen (s. 88, 93, 11, 115, 128, 131, 135, 145)

Utgivningsår: 2020

ISBN: 978-91-7937-017-6

Besök också vår webbplats www.lansstyrelsen.se/stockholm

Innehållsförteckning

Landshövdingen har ordet	5
Organisation	6
Uppgifter enligt Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.....	8
Länsstyrelseinstruktion 2 §: Vårt uppdrag.....	9
Länsstyrelseinstruktion 3 §: Vår verksamhet	11
Länsstyrelseinstruktion 4 §: Länsspecifika uppgifter.....	49
Länsstyrelseinstruktion 5 §: Sektorsövergripande uppgifter	49
Länsstyrelseinstruktion 6 §: Miljöarbete	62
Länsstyrelseinstruktion 7 §: Samhällsskydd och beredskap.....	67
Övrig verksamhet	69
Övrig förvaltning.....	70
Trafikföreskrifter.....	73
Nationella minoriteter	74
Mänskliga rättigheter	76
Intern styrning och kontroll.....	76
Åtterrporteringskrav i regleringsbrev	78
Finansdepartementet.....	78
Justitiedepartementet	82
Kulturdepartementet.....	83
Miljö- och energidepartementet	94
Socialdepartementet.....	112
Näringsdepartementet	116
Tabeller enligt bilaga 2 till regleringsbrev	146
Annat beslut från regeringen	148
Uppdrag att bistå Rådet för hållbara städer i dess arbete.....	148
Året i siffror.....	149
Tabell A – Verksamhetskostnader 2017–2019	149
Tabell B – Verksamhetskostnader 2019	151
Tabell C – Årsarbetskrafter 2017–2019	153
Tabell D – Representation	154
Tabell E – Lokaler.....	154
Tabell F – Redovisning av ärenden 2019	155
Tabell G – Handläggningstider	157
Tabell H – Styckkostnader*	159
Övriga åtterrporteringskrav	160
Avgiftsbelagd verksamhet, enligt 3 kap. 2 §	160
Kompetensförsörjning, enligt 3 kap. 3 §.....	161
Sjukfrånvaro, enligt 7 kap. 3 §	162
Information av väsentlig betydelse	166
Finansiell redovisning	167
Resultaträkning (tkr)	167
Balansräkning (tkr).....	168
Anslagsredovisning.....	170

LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLM ÅRSREDOVISNING 2019

Tilläggsupplysningar och noter	172
Redovisnings- och värderingsprinciper.....	174
Stora genomslag i den finansiella redovisningen.....	175
Noter till resultaträkningen	177
Noter till balansräkningen	183
Sammanställning över väsentliga uppgifter	191
Landshövdingens underskrift av årsredovisningen 2019	194

Landshövdingen har ordet

Länsstyrelsen ska tillsammans med kommuner, myndigheter och andra regionala och nationella intressenter driva utvecklingen för ett hållbart län. Uppdraget är komplext. Myndigheten verkar inom i stort sett samtliga politikområden och arbetar brett för att de nationella målen ska få genomslag. Därtill ingår att ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. En ständigt expanderande huvudstadsregion under starkt omvandlingstryck adderar ytterligare en dimension.

Den kraftiga och långvariga befolkningsökningen har medfört många och stora kapacitetsbrister i länet. Transportinfrastrukturen är ansträngd och det råder alltför stort brist på bostäder. Mot den bakgrunden är det oroande att bostadsbyggandet ligger på en för låg nivå och att tillskotten inte når upp till länets behov.

2000-talets kraftiga expansion i huvudstadsregionen har även resulterat i kapacitetsbrister i elnätet. Länets elförsörjning har under året varit en prioriterad fråga i miljö- och samhällsbyggnadsdialogen, i sin tur ett exempel på myndighetens löpande samverkan med bland annat myndigheter, kommunföreträdare och Region Stockholm. Länsstyrelsen har inom ramen för miljö- och samhällsbyggnadsdialogen även lett arbetet med att ta fram Klimat- och energistrategi för Stockholms län 2020–2045. Strategin är en viktig del av det regionala ledarskapet för klimatomställningen. Ambitionen är att den ska stödja offentliga aktörers insatser samt utgöra underlag för vidare rapporter och planer.

Länet är beroende av kontinuerlig införsel av livsmedel från omvärlden för att säkerställa invånarnas försörjning. Efter sommaren presenterades länets livsmedelsstrategi.

Strategin ska främja den regionala livsmedelsproduktionen och bidra till att nationella och regionala miljö- och klimatmål, däribland flera av målen för Agenda 2030, uppnås. Livsmedelsförsörjning är även ett viktigt led i att stärka länets robusthet och minska sårbarheten.

Länsstyrelsen är högsta civila totalförsvarsmyndighet i länet och ska leda och samordna uppbyggnaden av det civila försvaret utifrån de inriktningar som finns på nationell nivå. Under året har Länsstyrelsen deltagit i kärnkraftsövning Havsörn. Syftet var att stärka beredskapen för och hantera konsekvenserna av en kärnkraftsolycka. Utöver en höjd förmåga att hantera samhällsstörning bidrog övningen även till erfarenheter inför kommande Totalförsvarsövning 2020.

2019 var det val till Europaparlamentet. Som regional valmyndighet innebar det att ett stort antal medarbetare var direkt involverade i arbetet. Under året ökade länets befolkning med 36 000 personer och 23 000 nya företag startades. Samtidigt bromsade konjunkturen in under den senare delen av 2019 och en fortsatt avmattning på arbetsmarknaden är att vänta. För Länsstyrelsen fortsätter arbetet under 2020 med att vara en modern, effektiv och angelägen myndighet med målet att driva utvecklingen för ett hållbart samhälle i en växande huvudstadsregion.

Organisation

Myndighetens verksamhet bedrivs vid sex avdelningar och av en stab. Vid myndigheten finns också miljöprövningsdelegationen, som är en självständig funktion som beslutar i ärenden om miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken samt viltförvaltningsdelegationen som är en samverkansfunktion för frågor som rör viltförvaltningen i länet.

Landshövdingen är såväl chef för Länsstyrelsen som regeringens företrädare i länet. Länsöverdirektören leder det dagliga arbetet och är landshövdingens närmaste medarbetare och ersättare. I Länsstyrelsens

länsledningsgrupp ingår landshövding, länsöverdirektör och avdelningschefer.

Länsstyrelsen är en enrådighetsmyndighet. Det innebär att landshövdingen svarar direkt inför regeringen och att myndigheten har ett insynsråd istället för styrelse.

Vid ingången av året fick avdelningarna för landsbygd, miljö och rättsliga frågor en ny organisation i syfte att skapa förutsättningar för ett mer närvarande ledarskap.

Organisationsförändringarna stödjer myndighetens mål om att ingen chef ska ha fler än 20 medarbetare. Mer om detta finns att läsa i avsnitt ” Kompetensförsörjning enligt 3 kap § 2 under rubrik övriga återrapporteringskrav.

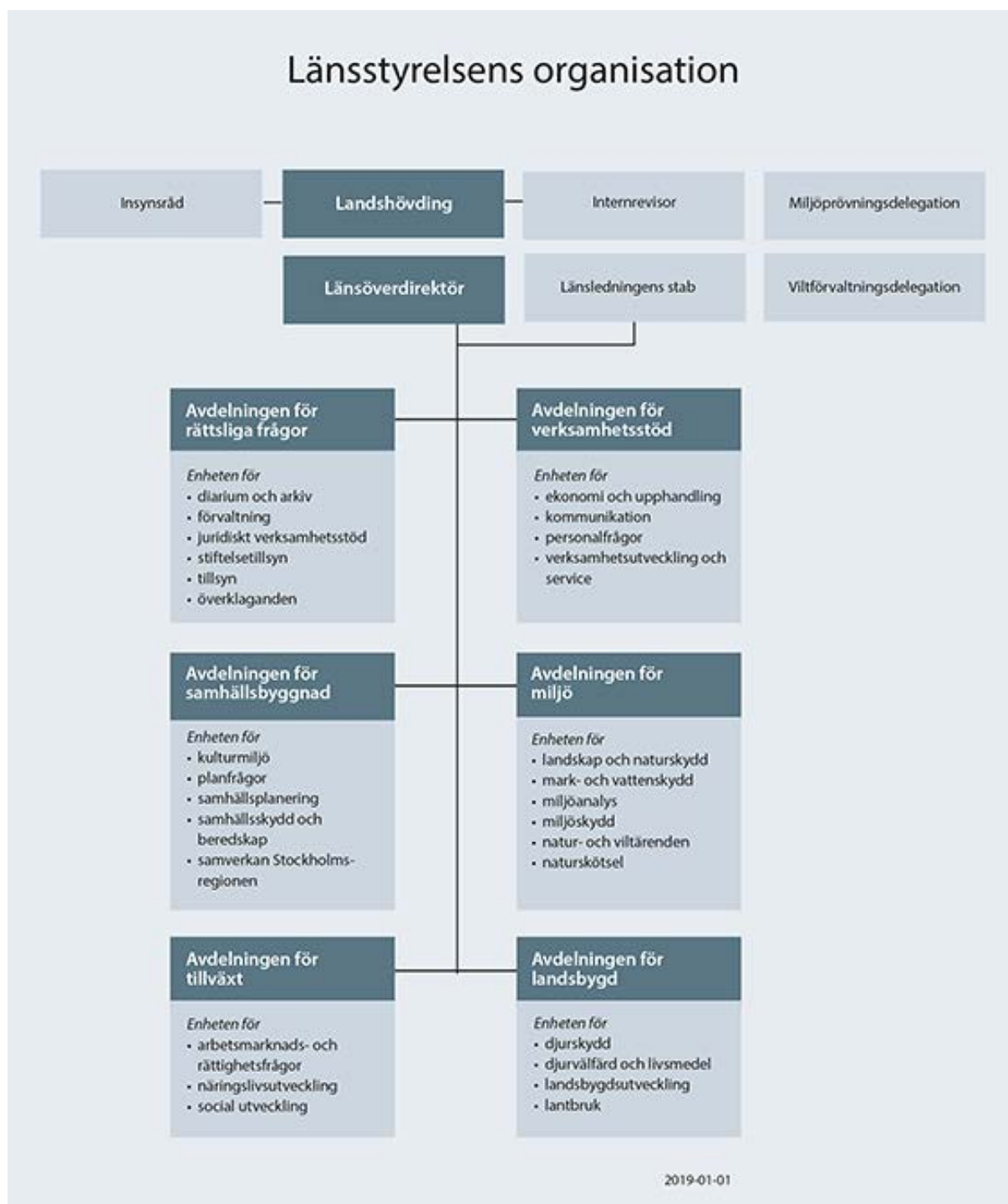

Bild på Länsstyrelsens organisation under 2019

Uppgifter enligt Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 2 §: Vårt uppdrag

Länsstyrelsen ska

1. Verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.
2. utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.
3. främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.
4. Inom sin verksamhet främja samverkan mellan kommuner, landsting, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet, och
5. ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den.

Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig för krisberedskapen på regional nivå, med uppgift att minska sårbarheten i samhället. Det innefattar inriktning, prioritering och samordning av tvärsektoriella åtgärder inför, under och efter en kris. Länsstyrelsen ska samordna krisberedskapen i länet och verka för att olika aktörer som kommuner, regioner, statliga myndigheter, företag och andra aktörer samverkar. Under året har Länsstyrelsen bland annat deltagit i kärnkraftsövningen Havsörn. Övningen syftade till att stärka beredskapen för och hantera konsekvenserna av en kärnkraftsolycka av något slag. Länsstyrelsens samlade bedömning är att deltagandet i övningen Havsörn resulterat i en viss förmågehöjning

att hantera en samhällsstörning och bedriva statlig räddningstjänst.

Länsstyrelsen följer tillståndet i länet inom en rad olika områden. Bostadsförsörjning är en av länets mest kritiska frågor.

Utvecklingen på bostadsmarknaden följs kontinuerligt. Information och statistik inhämtas delvis via samverkan med länets kommuner och bygg- och bostadsbranschen, och sammanställs årligen i Läget i länet – bostadsmarknaden i Stockholms län.

Sammantaget når tillskotten av nya bostäder inte upp till de regionala behoven och samhällsplaneringen håller inte jämna steg med länets befolkningsutveckling. Nya lösningar som inte bara omfattar åtgärder riktade till akut hemlösa efterfrågas. Många med lägre inkomster behöver hjälp på bostadsmarknaden, varför Länsstyrelsen efterlyser en bostadssocial utredning. Om inte samhället förmår att komma tillrätta med bostadsförsörjningen kommer det att leda till att såväl den sociala sammanhållningen som tryggheten och tilliten till den svenska modellen minskar.

Rapporten Läget i länet – Arbetsmarknad & ekonomi utkommer fyra gånger per år och är en statistisk sammanställning och analys av den regionala arbetsmarknaden. Den tidigare starka utvecklingen på arbetsmarknaden och i ekonomin bromsat in i huvudstadsregionen. Det visar sig till exempel genom en ökning av antalet och andelen arbetslösa och lägre lönesummeutveckling. Inom ramen för myndighetens arbete att följa tillståndet och utvecklingen på arbetsmarknaden har även rapporten Född 1985 – en generations inträde på arbetsmarknaden tagits fram. Studien är longitudinell och tar sikte på att belysa hur ojämlikhet och ojämställdhet uppkommer på arbetsmarknaden genom att studera utbildning och arbetsmarknads-etablering över tid. Resultaten visar på stora skillnader mellan olika grupper samt

betydelsen av socioekonomiska uppväxtvillkor. Ett annat resultat är att kvinnors goda resultat i utbildningssystemet inte ger gruppen motsvarande utfall på arbetsmarknaden. Det är snarare männen, som trots lägre utbildningsnivå når högre inkomstnivåer.

Sedan 2011 har Länsstyrelsen vartannat år genomfört medborgarundersökningar som ett komplement till de mer formaliserade studier och rapporter som ingår i uppdragen. Undersökningen ger en god bild av hur invånarna upplever att det är att bo, leva och verka i huvudstadsregionen. Årets undersökning visar bland annat att otryggheten ökar vid alla undersökta sammanhang och platser. Det har även blivit vanligare att avstå från aktiviteter på grund av rädsla att utsättas för brott. Av undersökningen framgår även att en tydlig majoritet om 75 procent gärna ser att det byggs fler bostäder i länet. De unga är ojämförligt mest positiva. Andra resultat är att den självskattade hälsan ökar, att allt fler länsinvånare beskriver sig som miljömedvetna och att 7 av 10 anser att det bör ställas högre krav på medborgarna att leva miljövänligt. Överlag visar flera undersökningsområden på stora skillnader avseende ålder, geografi och bakgrund.

Länsstyrelsen för löpande dialoger och samverkan med myndigheter, kommuner, regionen och andra aktörer inom en rad olika politikområden. Exempelvis drivs miljömålsarbetet i Stockholms län inom ramen för miljö- och samhällsbyggnadsdialogen där länets offentliga aktörer samverkar kring och förankrar de miljö- och samhällsbyggnadsfrågor som är strategiska och långsiktigt viktiga i länet. Inom dialogen finns ett råd bestående av representanter för Länsstyrelsen, Trafikverket, Storstockholm, regionen, Stockholms stad och Storstockholms kommundirektörsgrupp. Länsstyrelsen leder rådets arbete som under

det senaste året präglats av klimatfrågan. Utmaningen ligger i att samla länets många aktörer i ett gemensamt arbete mot nivåhöjande insatser. Samhällets ökade efterfrågan på el har medfört kapacitetsbrist i elnätet på flera platser och regioner i Sverige, vilket är en annan fråga som diskuterats i rådet. Under hösten uppdrogs även Länsstyrelsen av regeringen att samordna regionala och lokala aktörer för en mer effektiv nätförsörjning.

Länsstyrelsen ska bidra till länets genomförande av Agenda 2030. Ett led i detta är att skapa delaktighet och få med hela samhället på omställningen. Inom ramen för arbetet med Läget i länet – hållbar utveckling har Länsstyrelsen samlat in och analyserat statistik för ett urval av de globala målen och tillhörande indikatorer. Syftet var att ge en bild av utgångspunkterna för hållbar utveckling, men också att bidra till ökad kännedom om de globala målen och Agenda 2030-arbetet i länet. Sammanställningen ger en bild av länets förutsättningar att nå vissa av de globala målen och utgör underlag för vidare samverkan kring insatser.

Under året har det löpande arbetet med att verka för gemensamma riktlinjer inom de olika tillsynsområdena fortsatt. Forum för detta är de samverkansgrupper som finns inom de olika sakområdena. Ett arbete med att se över och vässa de risk- och sårbarhetsanalyser som finns inom respektive sakområde pågår löpande. Tillsynsplaner har tagits fram med utgångspunkt från våra uppdrag och de resurser som varit tillgängliga under året. Tillsyn har genomförts enligt de framtagna planerna och målet är således uppfyllt. Inom området tillsyn av bevakningsföretag har resultatet förbättrats jämfört med föregående år och i år har vi inspekterat 54 bevakningsföretag. Se närmare vår återsrapportering om bevaknings-

företag i årsredovisningen som finns under rubriken övrig förvaltning.

Samlad bedömning av resultat

Vi gör den samlade bedömningen att vi har uppnått ett gott resultat. Vår bedömning grundar sig på att vi har interna strukturer och arbetssätt som hjälper oss att göra sammanvägda beslut även i ärenden där komplexiteten är mycket hög, intressekonflikterna många liksom antalet berörda aktörer. Myndigheten bedriver ett kontinuerligt förbättringsarbete för att säkerställa att alla aspekter blir belysta i beredning och beslutsunderlag. Myndigheten har dagliga och återkommande dialoger med statliga myndigheter och vi publicerar löpande rapporter om läget i länet. Vår tillsynsverksamhet bedrivs utifrån framtagna tillsynsplaner.

Länsstyrelseinstruktion 3 §: Vår verksamhet

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

6. de allmänna valen,
7. livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar,
8. regional tillväxt,
9. infrastrukturplanering,
10. hållbar samhällsplanering och boende,
11. energi och klimat,
12. kulturmiljö,
13. skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap,
14. naturvård, samt miljö- och hälsoskydd,
15. lantbruk och landsbygd,
16. fiske,
17. folkhälsa,
18. jämställdhet, och
19. integration.

1. De allmänna valen

Under året har ett stort arbete lagts ned på att förbereda och genomföra valet till Europaparlamentet. I det förberedande arbetet har arbete med att upphandla lokaler, möbler och förtäring ingått. Under valnatten arbetade ett 50-tal medarbetare med att ta emot röster från valdistrikten.

Arbetet genomfördes med både interna som externa deltagare. Ett omfattande arbete har gjorts med att utbilda de personer som haft i uppdrag att vara ett stöd till rösträknarna.

Resultatmått och resultatanalys – De allmänna valen

De allmänna valen (verksamhet 201*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	5,2	1,7	0,3
Årsarbetskrafter kvinnor	5,4	3,8	0,4
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	9 275	22 637	771
Antal ärenden, inkomna och upprättade	543	476	335
Antal beslutade ärenden	587	432	343
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	93

De ökade kostnaderna för 2018 respektive 2019 jämfört med 2017 förklaras av att genomförande av val har skett.

Samlad bedömning av resultat

Den samlade bedömningen är att verksamheten genomfördes med gott resultat. Bedömningen grundar sig främst på att röstsammanräkningen levererades i tid.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

2. Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor

Verksamhetsområdena livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor redovisas i sin helhet under regleringsbrevs-uppdrag 1.18.

Resultatmått och resultatanalys – livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Länsstyrelsen har valt två resultatmått som tillika är mål från den nationella målbilden för djurskyddskontroll vilken ingår som en del i Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan. Båda dessa mått avser att

visa på hur Länsstyrelsen fördelar sina resurser inom kontrollverksamheten.

Det första resultatmåttet visar på hur stor andel av länets kontrollobjekt med livsmedelsproducerande djur som fått kontroll under året. Syftet är att tillse att de producenter som ingår i livsmedelskedjan ska få en regelbunden kontroll för att öka livsmedelssäkerheten. Länsstyrelsen har kontrollerat 14,1 procent av kontrollobjekten och därmed uppnått det nationella målet på 10 procent. Jämfört med 2018 är det en ökning med åtta procentenheter.

Anledningen till ökningen beror till stor del på att vi har tillsatt mer resurser till den planerade kontrollen men också att kontrollerna har effektiviserats, exempelvis genom att en handläggare åker ensam på kontroll istället för två handläggare per kontroll.

Det andra resultatmåttet visar vid hur stor andel av kontrollerna i fält, efter inkommen anmälan, som det inte har funnits djurskyddsbrister – så kallade obefogade anmälningar. Här är syftet att rikta resurserna för kontroller i fält till de ärenden där de gör mest djurskyddsnytta, alltså där det finns brister. Andelen obefogade anmälningar vid kontroller i fält har legat stadigt under målet på max 25 procent med årssnitt på 14 procent. Detta innebär att vi använder våra resurser för kontroll i fält där risken för brister bedöms som störst. Andelen obefogade kontroller ligger dock långt under snittet i landet (34 procent), vilket tyder på att vi har en betydligt hårdare prioritering än övriga län. En administrativ utredning från kontoret kan inte alltid ersätta en kontroll på plats och vår bedömning är därför att den hårda prioriteringen gör att det finns en risk att vi missar allvarliga djurskyddsbrister.

Antalet inkomna och upprättade ärenden har under året ökat markant jämfört med tidigare år. Detta främst beroende på Länsstyrelsens

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (verksamhet 28*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	2,8	2,8	3,1
Årsarbetskrafter kvinnor	34,7	26,6	25,3
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	47 023	35 624	33 341
Antal ärenden, inkomna och upprättade	5 181	3 892	3 296
Antal beslutade ärenden	5 152	3 772	3 349
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	15	6	4
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0
Andel av kontrollobjekten med livsmedelsproducerande djur som kontrollerats varje år i den planerade kontrollen	14,1%	6,1%	2%
25 % eller mindre av de kontroller som görs efter inkommen anmälan är utan anmärkning	14%	20%	27%

nya arbetsuppgifter enligt lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter men också beroende på ett ökat antal smittskyddsanmälningar avseende katter med salmonella samt ett ökat antal inkomna anmälningar avseende djurskyddsbrister. Ökningen av verksamhetskostnader beror till största delen av att resurser tillsatts för verksamhetsövergång av uppgifter från Polismyndigheten avseende lagen om tillsyn av hundar och katter.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen har haft ett mycket gott resultat i relation till de uppdrag som finns inom verksamhetsområdet. En omorganisation genomfördes inför året och i och med den en fördelning av de personella resurserna för att tydligare kunna möta de mål som finns formulerade i Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan. Avseende kontroll inom primärproduktionen når Länsstyrelsen upp till de mål som finns satta med god marginal (se regleringsbrevs-uppdrag 1.18).

För djurskyddsområdet ser vi ett utmärkt resultat där vi når samtliga mål avseende kontrollfrekvens, balans mellan planerad kontroll och kontroll efter anmälan samt andel kontroller efter anmälan utan brister (se närmare i regleringsbrevsuppdrag 1:18). Inom de veterinära områdena är Länsstyrelsens resultat gott men vi har behövt göra vissa omprioriteringar. Där har vi använt våra resurser på det sätt som vi bedömt ger bäst effekt och bland annat prioriterat att ha en god beredskap avseende epizootiutbrott och kontroll inom de områden som prioriterats nationellt (hästpass och besökshygien). Vi har även prioriterat kontroll och information inom läkemedelsanvändning till djur, bland annat antibiotikaanvändning, och även kontroll av smittsamma och anmälningspliktiga djursjukdomar.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

3. Regional tillväxt

Länsstyrelsen har en viktig uppgift att bidra till arbetet med att uppnå målen för den regionala utvecklingspolitiken. Vägledande för vårt tillväxtfrämjande arbete är Länsstyrelsens rapport Strategisk inriktning för hållbar tillväxt och attraktionskraft 2025+. Strategisk inriktning tar sin utgångspunkt i En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 (Regeringskansliet, 2015). I Strategisk inriktning identifieras olika tvärsektoriella prioriteringar som omfattar områden där insatser behöver samordnas inom Länsstyrelsens olika verksamheter samt med statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet.

Den 1 januari 2019 överfördes det regionala utvecklingsansvaret till Region Stockholm och därmed stora delar av den projektverksamhet som tidigare drivits med Länsstyrelsen som huvudman. Under året har kvarvarande projekt överförts eller avslutats.

Fokus i verksamheterna har under året varit att bidra till Länsstyrelsens tvärsektoriella styrning inom området Regional tillväxt. Interna samordningsfunktioner till stöd för myndighetens arbete med bland annat EU:s fonder och program, skärgården, internationell samverkan samt Agenda 2030 har inrättats. Länsstyrelsen deltar i ett stort antal nätverk och samverkansforum av olika karaktär. Vissa av dessa är länsstyrelse-gemensamma och nationella, exempelvis Nätverket för hållbar tillväxt 21 (NHT 21), Arbetsgruppen för Agenda 2030 samt Myndighetsnätverket för EU:s strategi för Östersjöregionen. Exempel på externa nätverk och forum är Miljö- och samhällsbyggnadsrådet, Exekutivkommittén för skärgårdens utveckling, EU-samordnar-nätverket och Tillväxtdirektörsgruppen.

Därtill finns olika interna nätverk till stöd för ett tvärsektoriellt arbetssätt.

Exempel på strategiskt viktiga projekt-verksamheter under året har varit att genomföra Bazaren 2019, Bygd för bygd, Grön Bostad Stockholm, Mer digital, Vidga Normen, Replipunktslyftet samt en kartläggning av avfallshanteringen i Stockholms skärgård (se även Återrapporteringskrav 1.2 Agenda 2030; Återrapporteringskrav 1.13 Samverkan och finansiering inom regionalt tillväxtarbete; Återrapporteringskrav 1.14 Beslut om tilldelning av medel för regionala tillväxtåtgärder; Uppdrag 3.30 Medverka i att säkerställa nationell uppföljning av det regionala tillväxtarbetet samt Uppdrag 3.34 Fortsätta förenklingsarbetet för företag).

Resultatmätt och resultatanalys – Regional tillväxt

Regional tillväxt (verksamhet 30*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	5,4	9,3	7,2
Årsarbetskrafter kvinnor	9,1	17,4	18,0
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	23 135	50 152	40 851
Antal ärenden, inkomna och upprättade	48	333	353
Antal beslutade ärenden	34	372	137
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	1	10
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	5 487	4 592	3 486

Skilnad i verksamhetskostnader och ärendestatistik förklaras av att det regionala utvecklingsansvaret överfördes till Region Stockholm. I posten Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen ingår till största del överföringar av inestående projektmedel och ersättning för Region Stockholms förvaltningskostnader i det regionala tillväxtuppdraget.

Samlad bedömning av resultat

Vi gör den samlade bedömningen att resultatet inom området Regional tillväxt är gott. Vår bedömning grundar sig på att vi parallellt med att stora delar av tidigare verksamhet har överförts till Region Stockholm har vi kunnat anpassa vår verksamhet till nya förutsättningar. Avsaknaden av medel för regionala tillväxtåtgärder har dock inneburit begränsning för Länsstyrelsens insatser och arbetssätt inom området.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

4. Infrastrukturplanering

Infrastrukturärenden

Under året har Länsstyrelsen handlagt sammanlagt 20 infrastrukturärenden med stöd av lag (1995:1649) om byggande av

järnväg respektive väglagen (1971:948). Ärendehanteringens omfattar beslut om betydande miljöpåverkan, godkännande av miljökonsekvensbeskrivningar samt tillstyrkan till väg- eller järnvägsplans fastställande. Därutöver har både Trafikverket och Region Stockholms förvaltning för utbyggd tunnelbana bjudit in till löpande samrådsmöten om vägens, järnvägens och tunnelbanans lokalisering, utformning och miljöpåverkan. Samråd har även rört miljökonsekvensbeskrivningarnas innehåll och omfattning. Några av infrastrukturprojekten har krävt extra insatser. Det rör bland annat projekt järnväg Ostlänken som krävt omfattande handläggning enligt kulturmiljölagen för att pröva borttagande av fornlämningar inom det planerade spårområdet.

Länsstyrelsen har även lämnat löpande synpunkter på projekt Tvärförbindelse Södertörn och Mälarbanan med anledning av bland annat risken för olycka med farligt gods utmed de delar av vägen/järnvägen som går genom tätbebyggt område. Flera av projekten har även krävt extra samrådsinsatser kring hantering av dagvatten, med hänsyn till miljökvalitetsnormer för vatten.

Bredbandsinfrastruktur (kanalisationsstödet) – utbyggnad av bredband

Under året har myndigheten arbetat mot det riksdagsbundna målet om bredband i världsklass. Funktionen regional bredbandskoordinator flyttade över till Region Stockholm i samband med att det regionala utvecklingsansvaret överfördes den 1 januari 2019. Länsstyrelsens roll har därför förändrats och under året primärt fokuserat på att främja och stödja insatser för bredbandsutbyggnad, bland annat genom att bistå den regionala bredbandskoordinatoren i arbetet med att kartlägga hur bredbandstillgången ser ut i länet med hjälp av den data och de verktyg som länsstyrelserna förfogar över.

Resultatmått och resultatanalys – Infrastrukturplanering

Infrastrukturplanering (verksamhet 34*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,2	1,5	2,2
Årsarbetskrafter kvinnor	1,6	1,1	1,7
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	3 178	3 956	7 477
Antal ärenden, inkomna och upprättade	33	38	52
Antal beslutade ärenden	32	45	55
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	2
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	1 696	1 019

Samlad bedömning av resultat

Vi deltar i tidiga dialoger med relevanta aktörer. Vi har utifrån vårt uppdrag genomfört planerad verksamhet och vi bedömer därför att vi sammantaget har uppnått ett gott resultat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

5. Hållbar samhällsplanering och boende

Vi har fortsatt att utveckla den tidiga planeringsdialogen med Stockholms läns kommuner och prioriterat samverkan och statlig samordning.

Handläggningstider för detaljplaner

I Stockholms läns kommuner är planeringstrycket fortsatt högt. Mängden detaljplaneärenden har legat relativt konstant över de senaste åren. Däremot har svårighetsgraden/komplexiteten och antalet bostäder i detaljplanerna ökat. Detta ställer betydligt högre krav på Länsstyrelsens arbetssätt och engagemang under hela detaljplaneprocessen, framförallt proaktiv rådgivning och vägledning samt samordning av statliga intressen i tidiga skeden. Nya detaljplaneområden berör även ofta svåra frågor utifrån

aspekterna social, miljö- och kulturmiljö samt risk och säkerhet. Dessa frågeställningar kräver tydliga ställningstaganden och utredningar, samt dialog, bevakning och uppföljning längs hela planprocessen.

Handläggningstider för överklagade ärenden

Antalet överklagade kommunala beslut avseende bygglov och förhandsbesked har ökat jämfört med 2018. Det har inkommit 1 082 överklaganden jämfört med 936 överklaganden under 2018. Även antalet överklagade sanktionsbeslut och förelägganden har ökat jämfört med tidigare år, från 345 ärenden 2018 till 447 ärenden 2019.

Betydligt fler beslut har fattats jämfört med 2018 (1 559 jämfört med 893) och balansen, antalet ärenden som väntar på att avgöras, har därför krympt under året trots det ökade ärendinflödet. Vid utgången av 2019 omfattade balansen 363 PBL-ärenden jämfört med 593 ärenden vid årets början.

Trots att betydligt fler ärenden avgjorts jämfört med 2018 har måluppfyllelsen försämrats något jämfört med tidigare år, detta beroende på att gamla ärenden avgjorts och blivit en del av statistiken.

Myndigheten har enligt regleringsbrevets intentioner prioriterat handläggningen av överklagade bygglov avseende nya permanentbostäder. 62 procent av överklagandena som rör nya permanentbostäder har avgjorts inom 80 dagar och 90 procent har avgjorts inom 120 dagar (jfr regleringsbrevets mål om 75 procent inom 80 dagar och 90 procent inom 120 dagar).

Vad gäller övriga överklagade lov, som inte kopplade till nya permanentbostäder, har 48 procent avgjorts inom 105 dagar och 82 procent har avgjorts inom 150 dagar (jfr

regleringsbrevets mål om 75 procent inom 105 dagar och 90 procent inom 150 dagar).

Havsplanering

Länsstyrelsen har under året arbetat med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) enligt förordning (2009:956) om översvämningsrisker och producerat hot och riskkartor för Tyresån, Oxundaån, Mälaren, Bällstaån och delar av havet.

Kartorna ska visualisera vilka områden som översvämmas vid olika översvämnings-scenarier och vilka objekt som ligger där. I kartorna inkluderar man exempelvis infrastruktur, samhällsviktig verksamhet, byggnader, kulturmiljö och naturreservat.

Tidig planeringsdialog

Vi har tillämpat och vidareutvecklat våra proaktiva dialog- och samarbetsformer med kommuner och myndigheter inom ramen för Tidig planeringsdialog med syftet att utveckla Länsstyrelsens rådgivande och vägledande roll i tidiga planeringsskeden. Stockholms modell av Tidig planeringsdialog mellan Länsstyrelsen och kommunerna bygger på tre delar: kunskapshöjande insatser, kommunmöten/planstödmöten och enskilda projektmöten. Ansvarsfördelningen mellan kommunerna och Länsstyrelsen har blivit tydligare under året i och med strukturen och utvärderingen av arbetssättet. Kunskapshöjande insatser har genomförts under året enligt önskemål från, och i samarbete med, bland annat kommuner och Boverket. Seminarier på temana: buller, kulturmiljö, klimatanpassning och MKN-vatten har genomförts. Samtliga av länets kommuner har erbjudits tider för kommunmöten och tidiga planeringsdialoger. Många kommuner har besökt våra planstödmöten. Vi har också ordnat kommunmöten med Stockholms stad med fokus på förorenade områden i fysisk planering, strandskydd och

utveckling i Kista. Arbetssättet har utvärderats av Länsstyrelsen och kommunerna.

Vi har också genomfört särskilda rådgivnings- och samordningsinsatser till kommunerna i komplicerade och komplexa projekt i form av enskilda projektmöten som exempelvis tunnelbaneutbyggnad/Stockholmsförhandlingen, överdäckningar av Mälarbanan, Centralstationen, centrala Nacka, Flemingsberg samt utveckling av Arlanda flygplats. Utöver detta har vi samarbetat med Stockholms stad och Trafikverket i ett samarbetsprojekt Gemensam syn på risk i fysisk planering samt arbetat med framtagande av ett infoblad till kommunerna om överdäckningar.

Sektorsövergripande perspektiv i fysisk planering

Två år i rad har Länsstyrelsen kartlagt och analyserat kommunernas arbete med sociala

aspekter i översikts- och detaljplaner. Bägge åren handlade uppdragen om att analysera förhållningssätt och trender i hanteringen av sociala aspekter och social hållbarhet i planläggning. För att förstärka Länsstyrelsens kompetens och stödja vårt interna arbete i vägledning och rådgivning till kommunerna har vi också tagit fram Metodstöd för sociala aspekter i fysisk planering (översiktsplaner och detaljplaner) i samarbete med berörda verksamheter. I samband med uppdraget har vi startat en kommunal referensgrupp som efterfrågat Länsstyrelsens stöd.

Vi har också arbetat internt med att strukturera myndighetens arbete med Gestaltad livsmiljö och nationella mål för arkitektur, form och design som utgår från människan i centrum och de globala hållbarhetsmålen.

Statlig samordning och nationella sammanhang

Länsstyrelserna samarbetar med andra länsstyrelser, Boverket, Trafikverket, Lantmäterimyndigheten med flera inom nätverket Forum för hållbart samhällsbyggande. Målet för nätverket är att arbeta strategiskt för att utveckla Länsstyrelsens olika insatser, utveckla samarbetet mellan länsstyrelserna och bidra till en kvalitetsutveckling.

Bostadsförsörjning

Länsstyrelsen har under året analyserat och följt utvecklingen på bostadsmarknaden. Genom bland annat rapporter, seminarier och kommunbesök bidrar Länsstyrelsen till en samsyn om hur en hållbar utveckling på bostadsmarknaden kan nås. Det genomsnittliga byggandet, sett över flera år, är inte tillräckligt högt och varierat för att täcka bostadsförsörjningsbehoven. Byggandet fortsätter att minska därför att behov blandats samman med efterfrågan, det vill säga förmågan att betala. Att personer utan

arbete inte har det lätt på bostadsmarknaden har vi vant oss vid, men att hushåll med arbete och stabila förhållanden också har det är ett nytt fenomen.

Genomförda insatser:

- Bostadsmarknadsenkäten genomfördes och besvarades av samtliga kommuner i länet. Materialet kvalitetssäkrades, sammanställdes och lades ut på Länsstyrelsens webbplats. Vi tog också fram ett faktablad med de viktigaste slutsatserna. Resultaten presenterades på ett seminarium. Enkätens syfte är att ge en bild av kommunernas syn på bostadssituationen i länet.
- Utifrån bostadsmarknadsenkäten och kompletterande intervjuer med byggherrar och andra aktörer har vi gjort en regional analys av situationen på bostadsmarknaden. Analysen publicerades i rapporten 2019:13 Läget i länet –

bostadsmarknaden i Stockholms län 2019. I analysen konstateras att länets redan dåliga bostadsmarknad blivit ännu sämre under det gångna året. Analysen har särskilt fokus på att kommuner och bransch inte klarar av att planera och bygga bostäder som kan efterfrågas av normal- eller låginkomsthushåll. Kommunernas bostadsförsörjningsverktyg är inte tillräckliga för att lösa allas inträde på bostadsmarknaden. Länsstyrelsen har presenterat analysen vid flera olika tillfällen.

- Länsstyrelsen arrangerar tillsammans med Region Stockholm konferenser för kunskapsförmedling och erfarenhetsutbyte mellan kommuner och andra aktörer på länets bostadsmarknad. Detta år arrangerades ett seminarium med fokus på riktlinjer för bostadsförsörjningen.
- Tillsammans med Stockholms universitet driver Länsstyrelsen ett praktikprogram för studenter som studerar samhällsplanering. Det har efterfrågats av branschen och kommunerna som en del i arbetet för att förbättra kompetensförsörjningen i länet. Under året fick nio studenter praktik genom Länsstyrelsens program.
- Varje år ska allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag lämna uppgifter om beslutade värdeöverföringar och hur de har beräknats. Uppgifterna lämnades till Länsstyrelsen som sedan gjorde en bedömning av hur eventuella överföringar förhåller sig till reglerna. Länsstyrelsens rapport lämnades till Boverket. Fyra bolag i fyra kommuner har fört över pengar till kommuner enligt kap. 5 paragraf 1 lag (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag. Länsstyrelsens bedömning är att de åtgärder som kommunerna redovisar uppfyller lagens krav.

- Länsstyrelsen har under året fortsatt arbetet inom regionalfondsprojektet Grön Bostad. De utmaningar som finns i bostadsfrågan använder projektet som drivkraft för att öka tillväxten i små och medelstora företag och samtidigt bidra till att minska segregationen. Projektet möjliggjorde medverkan vid Järva-veckan där årets bostadsmarknadsanalys presenterades. Bostadsförsörjningsfrågan stod också i fokus på ett särskilt seminarium på Grön Bostads resultatkonferens. Läs mer om projektet och genomförda aktiviteter i avsnittet Energi och klimat.

Stödhantering

Länsstyrelsen arbetar även med handläggning av olika investeringsstöd som bidrar till bostadsbyggande och energi.

Vad gäller investeringsstöd för solcellsinstallationer har ansökningstrycket varit stort. Stödbeslut har kunnat fattats i omgångar med anledning av att fördelning av medel sker successivt av Energimyndigheten. Vi har fattat beslut om 1 559 ärenden under året om totalt drygt 115 miljoner kronor. Stöd för lagring av el har fattats i 104 ärenden om cirka fem miljoner kronor.

Intresset för investeringsstödet för byggande av hyresrätter och studentbostäder har varit relativt stort, men en förordningsändring har medfört att investeringsstödet har varit vilande under året och därför har ärenden inkomna under 2018 handlagts. Beslut om stöd har fattats för 29 projekt med totalt 1 469 lägenheter om knappt 600 miljoner kronor. Utbetalning av stöd, drygt 113 miljoner kronor, har gjorts till 10 projekt med totalt 325 lägenheter. Projekt som beviljats stöd är spridda över stora delar av länet och finns i 6 av länets 26 kommuner.

Vad gäller investeringsstöd till äldre- och trygghetsbostäder samt till anpassningsåtgärder har vi haft medelsbrist och har därför cirka 70 ärenden i kö. Totalt har beslut fattats i 31 ärenden om drygt 116 miljoner kronor.

Vi har under året haft flest ansökningar i landet (573 stycken) om bidrag till radonsanering och beviljat stöd om närmare tolv miljoner kronor.

Resultatmått och resultatanalys – Hållbar samhällsplanering och boende

Hållbar samhällsplanering och boende (verksamhet 40* och 41*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	10,9	12,1	14,2
Årsarbetskrafter kvinnor	36,3	36,0	32,3
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	68 136	59 690	59 508
Antal ärenden, inkomna och upprättade	7 217	6 189	3 838
Antal beslutade ärenden	6 248	5 188	3 605
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	43	12	7
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	600	0

Antal beslutade ärenden har ökat. En stor del av ökningen har skett inom Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen samt ärenden rörande bostadsstöd. Även för verksamhetskostnaderna ser vi en ökning, vilket beror på det ökade ärendeinflödet och det ökade antalet beslut.

Samlad bedömning av resultat

Vi har utifrån vårt uppdrag genomfört planerad verksamhet inom flera områden enligt vad vi ovan har beskrivit. Vi bedömer att vi sammantaget har uppnått ett gott resultat genom ett utåtriktat arbetssätt och bred samverkan, såväl internt som externt, med ett stort antal aktörer. Våra insatser har varit av både strategisk och praktisk

karaktär. Exempel på vårt strategiska arbete är arbetet med proaktiv rådgivning och arbetssättet med tidig planeringsdialog för att främja en långsiktigt hållbar samhällsplanering i länet. Exempel på insatser av mer praktisk karaktär är vår stödhantering samt att vi har genomfört och kommunicerat analyser enligt vad vi ovan har beskrivit. Våra insatser har, enligt vår bedömning, också kännetecknats av en helhetssyn i förhållande till vårt uppdrag, vilket bland annat innebär att vi inkluderar både ett hållbarhetsperspektiv och ett sektorsövergripande perspektiv i vårt arbete.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

6. Energi och klimat

Arbetet har fokuserat på att ta fram strategier och att tätare knyta samman länets aktörer i arbetet för att nå de av riksdagen uppsatta klimatmålen. Länsstyrelsen ska enligt instruktionen leda arbetet på regional nivå. Arbetet med att ta fram en reviderad strategi för det regionala klimat- och energiarbetet är en del av det regionala ledarskapet för klimatomställningen. Till detta har en regional plan för infrastruktur för förnybara drivmedel och elfordon tagits fram. Arbetet med att ta fram dessa strategidokument har skett i nära samarbete med regionala aktörer såsom kommuner, näringsliv, akademi och myndigheter. Arbetet har letts av det regionala Miljö- och samhällsbyggnadsrådet. I detta ingår representanter för bland annat Region Stockholm, Stockholms stad och Storsthlm.

Länsstyrelsen har lett och ingått i flera projekt och referensgrupper inom området. Vidare har Klimatklivet (klimatinvestering till bland annat laddningsstationer) använts

som ett strategiskt instrument för att främja klimatinvesteringar.

Arbetet har i stor grad fokuserats på att samordna och samverka med andra regionala och lokala aktörer och präglas av att tvärssektoriella perspektiv beaktas och att samverkan sker mellan många olika sektorer. Detta är positivt och en framgångsfaktor som, enligt vår bedömning, gett en mer integrerad behandling och en effektivare process för att hantera dessa viktiga och komplexa frågor.

Länsstyrelsen har bidragit till denna utveckling på flera olika plan, enligt följande:

- Vi har tillsammans med länets aktörer reviderat Klimat- och energistrategi för Stockholms län samt tagit fram en regional plan för infrastruktur för förnybara drivmedel och elfordon.
- Under året har Länsstyrelsen lett projektet EKLIPS, som syftar till att lyfta fram betydelsen av att integrera klimat- och energifrågorna i den fysiska planeringen.
- Vi har en bred samverkan med länets aktörer där våra kontakter med kommunerna utgör en betydande del inom både klimat- och energiområdet. Vi är informationskanal, ger kunskapsunderlag, genomför workshoppar och nätverksträffar.
- Vi har inlett ett arbete med att på regeringens uppdrag analysera förutsättningarna för en trygg elförsörjning.

Reviderad Klimat- och energistrategi för Stockholms län

Under året har Länsstyrelsens klimat- och energistrategiska arbete till stor del handlat om att revidera Klimat- och energistrategi för Stockholms län. I arbetet har vi lagt stor

vikt vid dialog med länets aktörer, i synnerhet länets kommuner. Som ett led i detta har vi genomfört workshoppar inom transporter och energiförsörjning. På workshopparna deltog representanter från kommuner, regionen, akademien, åkerinäringen samt intresseorganisationer. Vi har slutfört de kommunbesök som påbörjades under 2018. Under dessa besök har vi diskuterat såväl kommunernas som länets klimat- och energiarbete med bland annat klimat- och energistrateger, trafikplanerare, miljöstrateger och fysiska planerare. Dessa diskussioner har bidragit till utvecklingen av Länsstyrelsens klimat- och energistrategiska arbete. Klimat- och energistrategin har remitterats till länets aktörer.

Plan för infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel

Samtliga länsstyrelser har i uppdrag att ta fram regionala planer för infrastruktur för förnybara drivmedel och elfordon. Syftet med planen är att ge kunskap om nuläge och vägledning kring hur etablering av publik infrastruktur för el och förnybara drivmedel bör ske i Stockholms län för att beslutade miljö- och klimatmål ska kunna nås. Planen presenterar en drivmedelsstrategi för Stockholms län där infrastrukturen för elfordon lyfts fram för att klara transportsektorns mål om 70 procent minskade utsläpp av växthusgaser till 2030. Det är dock av yttersta vikt att samtliga förnybara drivmedel utvecklas kraftfullt under de kommande tio åren för att den nödvändiga omställningen av transportsektorn ska kunna ske. Planen har under året remitterats till länets aktörer.

Klimatklivet

I Klimatklivet är det Stockholms län som har de flesta ansökningarna och också beviljats stöd till flest åtgärder av Naturvårdsverket. Sedan starten 2015 har totalt mer än 600

miljoner kronor beviljats till mer än 700 olika åtgärder i länet. Åtgärderna bedöms ha minskat utsläppen av växthusgaser med 120 683 CO₂e för Stockholms län (ton/år).

Förutsättningarna för stöd genom Klimatklivet har förändrats. Investeringsstöd till icke-publika laddstolpar hanteras av Naturvårdsverket utanför Klimatklivet. Länsstyrelsen har genom denna ändring fått möjlighet att koncentrera sitt arbete till större åtgärder med strategisk betydelse för energi och klimat och för miljömålet Begränsad klimatpåverkan. Åtgärdernas effekter på miljö kvalitetsmålen har redovisats under respektive mål.

Genom ändringen i förordning (2015:517) om stöd till lokala klimatinvesteringar har åtgärder för att minska utsläpp av växthusgaser inom jordbruket särskilt lyfts fram. Länsstyrelsen har därför tagit fram informationsmaterial om Klimatklivet för att användas i kontakter med lantbrukare i länet. Förordningen har också angivit att länsstyrelserna ska hjälpa myndigheterna med uppföljning och utvärdering av stöden. Länsstyrelsen i Stockholm har tillsammans med Naturvårdsverket genomfört platsbesök som fått stöd genom Klimatklivet. Ytterligare platsbesök kommer att genomföras under 2020 främst för de anläggningar som fått mer än 10 miljoner i stöd.

Regeringsuppdrag kring att analysera förutsättningarna för en trygg elförsörjning

Länsstyrelsen har i november fått ett regeringsuppdrag att analysera förutsättningarna för en trygg elförsörjning. Utifrån ett lokalt och regionalt perspektiv ska förutsättningarna för en trygg elförsörjning i respektive region analyseras. Vi ska också finna möjligheter till bättre samordning mellan regionala och lokala aktörer som kan bidra till en mer effektiv nätförsörjning. Uppdraget har påbörjats bland annat genom

en samordning mellan de länsstyrelser som fått uppdraget och Energimarknadsinspektionen.

Länsstyrelsen har vidare deltagit i referensgruppen i projektet Kartläggning av förutsättningar för havsbaserad vågenergi-omvandling, samt i nätverket Utvecklingsplattform energi.

Ökad integration av klimat och miljö

Via den regionala miljö- och samhällsbyggnadsdialogen skapas en gemensam diskussion kring miljö- och samhällsbyggnadsperspektiven och en effektivare process för att hantera dessa viktiga och komplexa frågor som en helhet. Fyra områden av strategisk betydelse för miljö- och samhällsbyggnadsutvecklingen i länet utgör en ram för rådets inriktning. Områdena är transporter och transportinfrastruktur,

bostäder, teknisk infrastruktur samt strategiska försörjningsfrågor.

I dialogen deltar länets aktörer inklusive kommunerna. Knutet till dialogen finns ett råd med representanter för länets aktörer.

Länsstyrelsen har fortsatt dialogen med länets aktörer, via Miljö- och samhällsbyggnadsrådet, om utveckling av en regional samverkan inom klimat- och energiområdet.

Projektet EKLIPS

Länsstyrelsen har uppmärksammat samhällsplaneringens roll i arbetet med att nå klimatmålen genom en ansökan till Energimyndigheten. Projektet, kallat EKLIPS, syftar till att lyfta fram betydelsen av att införliva klimat- och energifrågorna i det dagliga planeringsarbetet, samt tydliggöra hur klimat- och energifrågorna kan integreras i den fysiska planeringen. Vi har genomfört tvärsektoriella seminarier och startat en pilot med två kommuner för att ge dem extra stöd i deras planprocesser. Projektet genomförs tillsammans med KTH.

Projektet Grön Bostad

Länsstyrelsen har under året fortsatt arbetet i regionalfondsprojektet Grön Bostad Stockholm. Den drivkraft som finns i bostadsfrågan i länet används i projektet för att öka tillväxten i små och medelstora företag, samtidigt som projektet ska leda till en koldioxidsnål ekonomi och till att minska segregationen. Tillväxt, innovation och miljö är viktiga perspektiv. Projektet genomförs tillsammans med Kungliga Tekniska högskolan, IVL Svenska Miljöinstitutet och Sustainable Innovation.

LEKS och RUS

Länsstyrelsen deltar i ett nationellt samordnande arbete mellan länsstyrelserna. Vi har under året varit med och utvecklat

arbetet i LEKS (länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning), bland annat genom deltagande i LEKS arbetsgrupp. Vi deltar även i arbetsgruppen för Regional Utveckling och Samverkan i miljömålsystemet (RUS) som ansvarig för miljömålet Begränsad klimatpåverkan och utvecklingsområdena energi och klimatanpassning.

Länsstyrelsen har inom ramen för klimat- och energiuppdraget deltagit i dialog med nationella myndigheter.

Resultatmått och resultatanalys – Energi och klimat

Energi och klimat (verksamhet 42*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	1,4	1,0	0,8
Årsarbetskrafter kvinnor	7,0	6,2	5,5
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	13 072	12 156	7 301
Antal ärenden, inkomna och upprättade	130	777	443
Antal beslutade ärenden	289	599	348
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	15	13	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	375

De ärenden som redovisas under verksamheten Energi och klimat gäller i huvudsak ärenden inom Klimatklivet. Antalet avslutade ärenden har minskat från 2018 till 2019. Detta beror på en ändring i förordningen så att icke-publika laddstationer inte längre hanteras i Klimatklivet. Antal årsarbetskrafter inom denna verksamhet uppgår till en årsarbetskraft liksom under 2018.

Samlad bedömning av resultat

Arbetet med att samordna och leda det regionala arbetet inom energi- och klimatområdet har främst inriktats mot att ta fram en reviderad regional energi- och klimatstrategi samt en plan för infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel samt bedriva förankringsarbete kopplat till dessa. Detta har skett i nära samverkan med länets

kommuner, regionen samt myndigheter som Trafikverket och Energimyndigheten. För genomförandet av strategin har ett arbete för att finna regionala strukturer för dess genomförande inletts. Detta i strävan mot bättre samordning mellan regionala aktörer och för att kunna fokusera på de mest angelägna områdena för att minska klimatpåverkan.

Svårigheterna i uppdraget har främst bestått i att bedöma hur vidtagna åtgärder har påverkat utsläppen av växthusgaser, energi-effektivisering och andelen förnybar energi i länet.

Vi har sammantaget genomfört planerad verksamhet och bedömer att vi har uppnått ett utmärkt resultat genom ett utåtriktat arbetssätt och samverkan med ett stort antal aktörer, exempelvis andra myndigheter, akademi, näringsliv samt organisationer.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

7. Kulturmiljö

Länsstyrelsen har under året fortsatt att arbeta med att utveckla och förnya arbetssätt, rutiner och strategier. Det digitala arbetssättet vad gäller bidrag har ändrats och utvecklats genom att det nya systemet ASK har implementerats. Dessutom arbetar vi vidare med utvecklingen av den del som hanterar fornlämningar. Vi har lagt motsvarande 80 procent av en tjänst under året på utvecklingen av systemet i det nationella arbetet. Vi har bidragit med våra resurser som objektsspecialist och support men också som ordförande.

Utöver dessa digitaliseringsprojekt har vi avsatt resurser för att hantera förändringen kring GIF, Gemensam inlämningsfunktion för skog. Satsningen på ökad digitalisering

har ännu inte avlastat i så hög utsträckning som varit tänkt på grund av ökad administration och tekniska problem.

Kompetensutveckling

Länsstyrelsen har bidragit med resurser för att arbeta fram utbildningen PBL och kulturvärden med Boverket, Riksantikvarieämbetet och SKR, Sveriges Kommuner och Regioner. Utbildningen kommer att vara klar i början av 2020.

Vårt kulturmiljöarbete utifrån de nationella kulturmiljömålen redovisas närmare i avsnittet för regleringsbrevsuppdrag för Kulturdepartementet, se vår återrapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.5.

Vi bedömer att vi sammantaget har bidragit till en bra måluppfyllelse när det gäller de nationella kulturmiljömålen samt att vi bidrar till den digitala utvecklingen. Vi utvecklar hela tiden vårt arbetssätt och stärker samverkan i det tvärssektoriella arbetet.

Byggnadsminnen

Överföring av tidigare statliga byggnadsminnen är prioriterat hos Länsstyrelsen och under året har de tidigare statliga byggnadsminnena Värtans station och Södertälje hamns stationshus hanterats. Länsstyrelsen har under året beslutat om förklaring av Lidingsbergs gård som byggnadsminne, som tidigare endast varit skyddad enligt lag (1942:354) om kulturhistoriskt märkliga byggnader. Kammarrätten i Stockholm har under året fastställt Länsstyrelsens beslut om byggnadsminnesförklaring och skyddsbestämmelser för Stockholms stadsbibliotek. Beslutet har överklagats av Stockholms stad till Högsta förvaltningsdomstolen, men har ännu inte medgivits prövningstillstånd.

Vi noterar att ersättningsfrågan i samband med byggnadsminnesförklaringar får allt

större aktualitet. Länsstyrelsen har under året inlett dialog med Riksantikvarieämbetet gällande byggnadsminnesförklaringen av Skandiabiografen där fastighetsägaren har lämnat ett ersättningsanspråk. I det till Länsstyrelsen återförvisade ärendet gällande Sveaplans gymnasium har det under året inletts en process om ersättningsanspråk. Ersättningsfrågor har hög komplexitet som kräver en involvering av en mängd skilda kompetenser, såväl antikvariska som juridiska och ekonomiska. Avsaknad av vägledning och tidigare avgöranden i denna fråga försvårar processen.

Av det existerande byggnadsminnesbeståndet har Länsstyrelsen under året hanterat tillsynsärenden med varierande grad av komplexitet. Tillsynsfrågan är svårarbetad där länets 196 byggnadsminnen möts av en varierande grad av tillsyn. Orsaken till detta är i stort ett mindre antal mycket betungande objekt där återkommande tillsyn krävs på

grund av bristande underhåll. Ärenden som krävt både förelägganden och ansökan om utdömmande av vite i ett försök att komma till rätta med brister och skador. Länsstyrelsen ser att ett mindre antal objekt fortsatt kommer vara prioriterade i tillsynsarbetet då underhållet även framledes förväntas vara eftersatt.

För att garantera fullgott vård- och underhållsarbete av länets byggnadsminnen har Länsstyrelsen under året påbörjat ett utvecklingsarbete kopplat till vård- och underhållsplaner. Länsstyrelsen har genom en pilot tagit fram en disposition för vård- och underhållsplaner som sedan utförs i sin helhet av Länsstyrelsen upphandlad antikvarisk kompetens. Piloten kommer under år 2020 resultera i en vård- och underhållsplan för byggnadsminnet Villa Lusthusporten som Länsstyrelsen avser att använda som referensmaterial vid kravställande på vård- och underhållsplaner för byggnadsminnen.

Länsstyrelsen har under året genomfört en översyn av geografisk information kopplad till byggnadsminnen. En jämförelse mellan gränsbestämningar i beslut och befintlig geodata har genomförts och därefter korrigerats. Arbetet har lett till ett bättre beslutsunderlag vid handläggning av byggnadsminnen och andra ärenden där byggnadsminnen kan beröras.

Fornvård och fornlämningar

En vårdinsats av det ovanligare slaget gjordes under året då Republiken Polen genom dess ambassadör ansökte om tillstånd för att få utföra och bekosta konserverings- och renoveringsåtgärder på den så kallade Drottningstenen vid Drottningkällan i Taxinge, Nykvarns kommun. POLONIKA utarbetade ett åtgärdsprogram för minnesstenen som anpassades efter svensk standard. Riksantikvarieämbetet bistod Länsstyrelsen vid granskningen av programmet.

I Länsstyrelsens tillsynsarbete över länets arkeologi är granskning av rapporter och publikationer innan slutgiltig leverans ett viktigt arbete. Med Riksantikvarieämbetets riktlinjer i fokus och med målsättningen att skapa en ensad intern hantering av rapportgranskningen har Länsstyrelsen under året tagit fram nya riktlinjer och rutiner för granskning av de arkeologiska rapporterna. Under året har ett stort antal rapporter granskats enligt dessa rutiner. Länsstyrelsen bedömer att genomfört utvecklingsarbete har ökat kunskapsspridningen på myndigheten och ökad likabehandling mot de arkeologiska företagen. Arbetet leder till långsiktiga effekter som innebär ökad möjlighet för den arkeologiska processen att bidra till kunskap och bildning kring kulturmiljön.

Kunskapsunderlag

Länsstyrelsen har tagit fram två kunskapsunderlag under året som i slutet av året publicerats i det digitala verktyget Story Map. Dessa riktar sig främst till kommuner men kommer att vara ett kunskapsunderlag för många fler. Det gäller dels en riksintresseöversyn, dels en satsning som syftar till att öka kunskapen om vilka forn lämningar, kyrkor och byggnadsminnen som kan påverkas av ras, skred och översvämning inom respektive kommun. Av de objekt som har analyserats riskerar framför allt forn lämningar att påverkas, till viss del byggnadsminnen, men väldigt få kyrkor.

Resultatmått och resultatanalys – Kulturmiljö

Kulturmiljö (verksamhet 43*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	3,7	3,7	2,9
Årsarbetskrafter kvinnor	7,4	7,9	8,7
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	16 681	16 491	15 302
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 351	1 240	1 295
Antal beslutade ärenden	1 312	1 260	1 451
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	16	20	34
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	17 716	635	0

Posten lämnade bidrag har ökat markant. Detta beror på att länsstyrelsen numera gör alla utbetalningar som tidigare betalades ut av Riksantikvarieämbetet.

Samlad bedömning av resultat

Vi har med utgångspunkt från de nationella kulturmiljömålen genomfört planerad verksamhet inom flera områden enligt vad vi ovan har beskrivit. Vi bedömer att vi sammantaget har uppnått ett gott resultat genom ett utåtriktat arbetssätt och bred samverkan, såväl internt som externt, med ett stort antal aktörer. Våra insatser har varit av både strategisk och praktisk karaktär. Det gäller inom vårt utvecklingsarbete men även i vår handläggning, exempelvis när det gäller utbetalning av medel från utvecklingsanslag. Våra insatser har, enligt vår bedömning, kännetecknats av en helhetssyn i förhållande till kulturmiljömålen.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

8. Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap

Vårt arbete med att bedriva ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete i enlighet med bland annat förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap har återrapporterats separat, i regleringsbrevsuppdrag 3.3 och redovisas därför inte här.

Krisberedskap

På krisberedskapsområdet har Länsstyrelsen lagt stort fokus på att utveckla den egna krisledningsorganisationen. Ett antal utbildningar i stabsmetodik har genomförts likväl som utbildningar för stabschefer. Länsstyrelsen deltog också med bred uppslutning i kärnkraftsövningen Havsörn tillsammans med merparten av aktörerna inom Samverkan Stockholmsregionen, SSR. Här fick vi möjlighet att öva stabsarbete under 36 timmar i sträck och bland annat utveckla formerna för samspel med den samverkansstab som inom ramen för SSR också var etablerad. Deltagandet i övningen gav oss värdefulla erfarenheter för det fortsatta uppbyggandet av vår kris- och krigsorganisation.

Två gånger per år anordnar Länsstyrelsen konferensen Forum för samhällsskydd och beredskap för länets aktörer. Under de två konferenser som har hållits under året har flera olika ämnen behandlats, bland annat militärregionens syn på hotet mot länet, erfarenhetsåterföring från Norrtäljes hantering av stormen Alfrida och SMHI:s arbete med konsekvensbaserade vädervarningar.

Två gånger per år bjuder landshövdingen in till regionala rådet. Frågor som lyfts under året har exempelvis varit arbetet med den

regionala strategin för utvecklingen av det civila försvaret i länet, erfarenhetsåterföring från Norrtäljes hantering av stormen Alfrida, samt hur information och kommunikation med invånarna kan bli bättre inför och vid samhällsstörningar.

Inom ramen för Samverkan Stockholmsregionen, genom vilken Länsstyrelsen till viss del utövar sitt geografiska områdesansvar, planeras för att förbereda och utveckla förmågan att nyttja de gemensamma strukturerna för att kunna hantera höjd beredskap.

Utbildning och övning inom krisberedskapsområdet

För att utveckla samhällets möjligheter att stå emot kriser och allvarliga störningar är kontinuerlig övning och utbildning av central betydelse. Länsstyrelsen medverkar varje år i ett stort antal aktiviteter av detta slag, både som arrangör och deltagare. Vi har vid den

årliga Regionala samverkanskursen (RSK) utbildat deltagare i ämnet samverkan under svåra förhållanden. Kursen fokuserar starkt på lärande om varandras verksamhet och ansvarsområden.

För andra året i rad genomfördes också ett antal omgångar av endagsutbildningen RSK Verkställande, som genomförs av Samverkan Stockholmsregionen och Länsstyrelsen.

Även i övrigt deltar Länsstyrelsen mycket frekvent i andra aktörers övningar. Länsstyrelsen har medverkat i flera övningar kopplade till länets två stora flygplatser, Arlanda och Bromma, samt som motspel vid kommunal övningsverksamhet.

Vi har också lagt ned ett omfattande arbete på att förbereda och påbörja arbetet med Totalförsvarsövning 2020, där vi inte minst utgör ett stöd till länets kommuner.

Civilt försvar

Länsstyrelsen i Stockholm har kommit igång med uppdraget att återuppta planeringen för det civila försvaret. Vi har skapat strukturer och plattformar för att höja kunskapen om civilt försvar och säkerhetsskydd.

Länsstyrelsen har dock en större ambition inom området civilt försvar än det finns resurser för. Detta medför att Länsstyrelsen ser att vi, trots hårda prioriteringar, inte uppnår ett gott resultat inom civilt försvar. För att klara detta behövs en långsiktig finansiering som motsvarar Stockholms läns särskilda förhållanden och komplexitet.

Utveckling av säkerhetsskyddsområdet Sammanfattning:

- kunskapshöjande åtgärder riktade till länets aktörer
- informationsinhämtning och analys

- ökad förmåga att verka i kris och vid höjd beredskap
- beslut till fördel för skyddsvärd verksamhet mot antagonistiska hot
- resultatbedömning: utvecklingsbehov.

Säkerhetsskydd

Antalet tillsynsobjekt som omfattas av den nya lagen har ökat och vi har identifierat nya branscher och företag. Under året har vi haft möten med branschföreningar och enskilda verksamhetsutövare kring frågor om tillsyn, beslut om placering i säkerhetsklass samt ansökan om registerkontroll. Vi ser att antalet befattningar som placeras i säkerhetsklass troligen kommer att öka i takt med att verksamhetsutövarna genomför sina säkerhets- och befattningsanalyser.

Under hösten har vi förstärkt verksamhetsområdet med ytterligare en årsarbetskraft.

Vi har under det gångna året stöttat aktörerna i länet med utbildning i säkerhetsskydd inom ramen för Samverkan Stockholmsregionen.

Även samverkan med andra myndigheter har intensifierats kopplat till att höja förmågan att identifiera och hantera hotbilden mot Sveriges säkerhet.

Det interna säkerhetsarbetet har fortsatt, bland annat med utbildningsinsatser samt utökade analyser kopplat till verksamheten.

Signalskydd

Vi har under året fortsatt arbetet inom ramen för Säkra kommunikationer, SKOM. Intern personal har utbildats och planering av införande av kryptodator hos samarbetspartners har genomförts. Länsstyrelsen har nu utbildade signalskyddslärare som kan verka i länet och arbeta för ökad kunskap och stöd.

Den interna signalskyddsorganisationen har stärkts genom utbildning av nya användare och systemoperatörer.

RAKEL

Användningen av radiokommunikation för effektiv ledning, RAKEL, har ökat och fler användare i verksamheten har utbildats och praktiskt använt detta.

Vi ser större möjligheter för användningen av systemet kopplat till den egna krisledningen samt samhällets krisberedskap.

Skyddsobjekt

I samband med att skyddsvärd verksamhet ökat i samhället har även behovet av skyddsåtgärder kopplat till skyddslagen ökat. Antalet ansökningar och beslut om skyddsobjekt stiger årligen.

Översvämningsförordningen

Länsstyrelsen har under året arbetat tillsammans med MSB med förordning (2009:956) om översvämningsrisker och producerat hot och riskkartor för Tyresån, Oxundaån, Mälaren, Bällstaån och delar av havet. Kartorna ska visualisera vilka områden som översvämmas vid olika översvämningsscenarier och vilka objekt som ligger där. I kartorna inkluderar man till exempel infrastruktur, samhällsviktig verksamhet, byggnader, kulturmiljö, naturreservat med mera.

Skydd mot olyckor

Länsstyrelsens sammanfattande bedömning av kommunernas arbete enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) är att kommunerna lever upp till nationella mål, verksamhetsmål och skyldigheter, förutom inom vissa kommuner och delar av "sotningsverksamheten". Denna bedömning grundas på bland annat tillsynsbesök, stödjande aktiviteter, redovisade egen-

kontroller, fördjupade olycksundersökningar samt på den kontinuerliga kontakt och dialog Länsstyrelsen har med de kommunala räddningstjänsterna. Under året har Länsstyrelsen gjort bedömningar av några punkter som visat på brister och utvecklingsområden. De områden som Länsstyrelsen främst pekat på ligger inom egenkontroll samt "sotning" och räddningstjänsternas tillsynsverksamhet.

Länsstyrelsen bedömer att aktiviteter och åtgärder vidtagits för att utveckla verksamheten i enlighet med de rekommendationer och åtgärder som tidigare tagits upp i Länsstyrelsens tillsynsbeslut.

Handlingsprogram

Under året har två räddningstjänstförbund fattat beslut om nya handlingsprogram medan två organisationer inklusive Gotland fattat beslut om prolongering. Inför beslut har Länsstyrelsen delgett synpunkter i samband med remissförfarandet. I samband med granskning av beslutsunderlag och handlingsprogram har Länsstyrelsen pekat på att förtroendevalda tydligare ska ange inriktning för verksamhetens mål, omfattning och kvalitet. Vi har även pekat på hållbarhet och höjd beredskap.

Ytterligare har ett seminarium genomförts för att bland annat belysa skum i samband med släckinsatser.

Samverkan

Samverkan mellan kommuner och räddningstjänst finns etablerad, men har potential att kunna utvecklas i vissa kommuner, framförallt till att omfatta andra förvaltningar och aktörer. De som deltar vid operativa insatser har en väl fungerande samverkan.

Länets räddningstjänster har enligt vår bedömning på ett påtagligt sätt utvecklat

förmågan och kunskapen för att genomföra insatser vid pågående dödligt våld och terrorhot. Likaså har särskild insats vid CBRNE övats med polis, räddningstjänst och sjukvård. "Befäl" från polis, räddningstjänst och sjukvård har utbildats där även Länsstyrelsen deltagit för att utveckla ledning, samordning och samverkan.

Brandförebyggande – information och rådgivning

Räddningstjänstens förebyggande arbete utvecklas enligt vår bedömning på ett tillfredsställande sätt inom regionen.

Räddningstjänsten och kommunerna arbetar aktivt med information till allmänheten framför allt vid särskilda informationskampanjer, brandskydds dagar med mera.

Tillsyn av Sevesoanläggningar

Länsstyrelsen har utvecklat samordnad Sevesotillsyn genom att handläggare för LSO medverkar tillsammans med miljöavdelningen. Särskild vikt har lagts på plan för räddningsinsats för verksamheter i den högre kravnivån och information till allmänheten.

Resultatmått och resultatanalys – Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap

Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap (verksamhet 45*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	13,4	11,3	10,2
Årsarbetskrafter kvinnor	7,5	6,0	6,6
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	37 815	35 140	35 021
Antal ärenden, inkomna och upprättade	426	353	350
Antal beslutade ärenden	336	277	314
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	53	28	14
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Antalet inkomna ärenden har ökat under året. En del av ökningen består av ett ökat antal inkomna ansökningar om skyddsobjekt, som uppgick till cirka 20, att jämföra med bara några enstaka inkomna ansökningar under 2018.

Samlad bedömning av resultat

Inom civilt försvar finns utvecklingsbehov i enlighet med vad vi ovan redogjort för. Inom övriga områden har vi, utifrån vårt uppdrag, genomfört planerad verksamhet. Vi bedömer därför att vi sammantaget har uppnått ett gott resultat genom ett utåtriktat arbetssätt och bred samverkan med ett stort antal aktörer. Våra insatser har varit av både strategisk och operativ karaktär. I vår tillsyn, exempelvis inom LSO, har vi kunnat ge stöd samt bedöma i vilken utsträckning kommunerna lever upp till nationella mål.

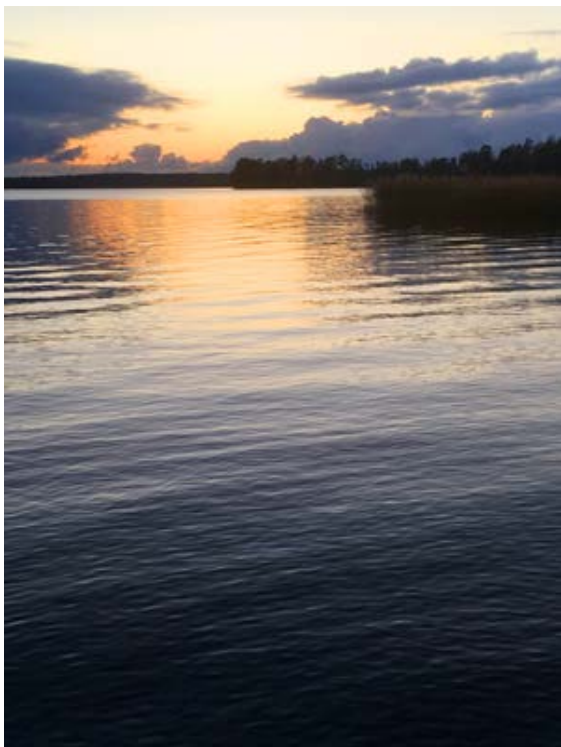
Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

9. Naturvård samt miljö- och hälsoskydd

Bostadsbyggandet är en av länets största utmaningar och ärenden som bidrar till ökat bostadsbyggande har hög prioritet. Inom de områden som nu bebyggs finns ofta många olika miljöaspekter som till exempel buller, vattenskydd, grönstruktur och förorenad mark, där avvägningar görs utifrån plan- och bygglagens prövningsgrunder.

Länsstyrelsens samverkan inom miljöområdet gentemot kommunledningsnivån sker bland annat genom det Miljö- och samhällsbyggnadsråd som Länsstyrelsen ansvarar för.

Länsstyrelsen i Stockholm har drivit på utvecklingen och ökat samverkan inom vattendistriktet Norra Östersjön vad gäller

kommunal och regional vattenplanering, för att skapa bättre förutsättningar för framförallt kommunerna att arbeta mer strategiskt med vattenfrågor.

Den regionala vattenförsörjningsplanen har fastställts av de parter som gemensamt tagit fram den: Länsstyrelsen, Region Stockholm och Storsthlm. 25 av länets 26 kommuner har hittills ställt sig bakom planen. De mål och strategier som lyfts fram i planen syftar till att skapa en robust och långsiktigt säker dricksvattenförsörjning och planen är tänkt att ge berörda aktörer en gemensam inriktning för det fortsatta arbetet. Det krävs stora insatser för att möta de utmaningar i vattenförsörjningen som länet står inför. Bland annat gäller det ett ökande vattenbehov och förändrad råvattenkvalitet.

Vi har prioriterat arbetet med de äldsta vattenskyddsärendena. Vattenskyddsområden för två vattentäkter i Nynäshamns kommun har fastställts under året. Arbetet

med flera andra vattenskyddsområden har fortgått, bland annat för Södra Mälaren som omfattar flera kommuner och väntas fastställas under 2020. Vi har också genomfört planerad tillsyn av sex vattenskyddsområden.

Stockholms län har ett stort söktryck på LOVA-bidrag (lokala vattenvårdsprojekt), och Länsstyrelsens bidragsmedel är kraftigt översökt. De ansökningar som inkommit för bidrag till 2020 omfattar cirka 88 miljoner kronor.

All tillsyn enligt miljöbalken bedrivs utifrån fastställd behovsutredning och tillsynsplan i enlighet med lagkrav. Länsstyrelsen har tillsyn över 77 miljöfarliga verksamheter. Under året har 38 anläggningar besökts, några av dem vid flera tillfällen. Totalt genomfördes 47 planerade tillsynsbesök och 14 händelsestyrda tillsynsbesök. Vi har under året prioriterat att få ner ärendebalanserna och då främst att avsluta äldre ärenden men det finns kvar ett uppdämt behov av tillsyn.

Även tillsynsarbetet inom lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, Sevesolagstiftningen, har bedrivits utifrån fastställd behovsutredning och tillsynsplan i enlighet med lagkrav. Prioriteringen har varit att minska ärendebalanserna och då främst äldre ärenden såsom säkerhetsrapporter. Länsstyrelsen har tillsyn över 49 Sevesoanläggningar, två har tillkommit under året och två har lagts ned. Vi genomförde 13 av 14 planerade tillsynsbesök.

Arbetet med Miljöprövningsdelegationens ärenden har stadigt utvecklats i positiv riktning. Under de senaste fem åren har ärendebalansen nästan halverats och handläggningstiderna har mer än halverats. Vi når idag nästan regeringens 180-dagars mål.

I länet pågår många infrastrukturprojekt. Ett exempel är utbyggnaden av tunnelbanenätet i länet där Länsstyrelsen är part under tillståndsprövningarna, vilket innebär att vi har yttrat oss i målen och att vi har deltagit vid huvudförhandlingarna i Mark- och miljödomstolen. I byggskedet och även då tunnelbanetunnlarna tas i drift har Länsstyrelsen tillsyn över grundvattenbortledningen och påverkan från denna. Exempel på andra infrastrukturprojekt där vi är eller har varit involverade är ombyggnaden av Slussen, City Link, avloppstunneln från Bromma till Henriksdals reningsverk, Förbifart Stockholm, Ostlänken, Roslagsbanan, Norviks hamn och Mälarprojektet.

Inom vattenverksamhetsområdet har Länsstyrelsen under året fortsatt att prioritera att minska och hålla nere ärendebalanserna. Prioriteringen har gett ett gott resultat. Under året har Länsstyrelsen bibehållit balanserna med avseende på öppna anmälningsärenden på en acceptabel nivå och samtidigt minskat balanserna med avseende på öppna klagomålsärenden med cirka 40 procent. Besluts takten har under året legat på 101 procent.

Handlingsplan för grön infrastruktur beslutades 2018. Vi har tagit fram rapporten Grön infrastruktur i Stockholms län – bakgrund och tillstånd. Därefter har vi färdigställt utformningen av handlingsplanen och nulägesbeskrivningen för grön infrastruktur, samt publicerat dem via Länsstyrelsens webb.

Stormen Alfrida i början av januari 2019 medförde betydande stormfällningar i naturreservat och andra skyddade områden, särskilt i Norrtälje kommun. Vi har genomfört ett flertal åtgärder, både av säkerhetsskäl men också för att förebygga angrepp av granbarkborre. Flertalet skyddade områden har helikopterinventerats och många även inventerats på marken. Samverkan har skett

med bland annat Länsstyrelsen i Uppsala län, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och Skärgårdsstiftelsen.

Länsstyrelserna har gemensamt tagit fram nya miniminivåer för lodjur, varg, björn och järv. Länsstyrelsen i Stockholm har även reviderat förvaltningsplanen för de stora rovdjuren samt arbetat för att ta fram en regional förvaltningsplan för skarv i Stockholms län. Arbetet har skett genom en öppen dialogprocess där ett flertal aktörer deltagit i workshops. Syftet med processen var, utöver att ta fram förvaltningsplanen, att ge berörda aktörer samma bild av skarvsituationen i länet samt av Länsstyrelsens mandat i frågan. Förvaltningsplanen är ute på remiss och beräknas fastställas under första tertialen 2020.

Alla registrerade jaktområden för älgjakt har kvalitetssäkrats och digitaliserats. Även samtliga kronhjortsskötselområden har digitaliserats. Resultatet är att det nu även finns exakta arealuppgifter för dessa områden. Länsstyrelsen har utökat rådgivning och granskning av skötselplaner för kronhjort och älg. Det leder till planer av högre kvalitet och bättre måluppfyllnad, vilket har syns i bland annat avskjutningsstatistik.

I arbetet med vård och utveckling av Kungliga nationalstadsparken, där samverkan i Nationalstadsparksrådet har en central roll, kan Länsstyrelsen konstatera ett ökat engagemang från berörda parter med fler initierade och slutförda projekt under året. Nationalstadsparkens utvecklingsanslag om 100 miljoner kronor har använts till insatser inom kommunikation, tillgänglighet, biologisk mångfald, historiska parker och kulturlandskap. Medel har bland annat fördelats till restaurering av historiska parker i Haga och Ulriksdal samt ekmiljöer i Torphagen och en våtmark vid Kaknäs

ängar. Under året har även en kartering av maritima lämningar i parken genomförts. Vi förväntar oss att kunna se de positiva effekterna med ökad kunskap om parkens historia, stärkt biologisk mångfald samt ökad tillgänglighet under 2020. En ny bro, Folke Bernadottes bro, har medfinansierats med utvecklingsanslaget. Förhoppningen är att bron kommer att locka fler besökare att röra sig mellan Museiparken och Djurgården. Men också att fler besökare hittar till Rosendals slott.

Resultatmått och resultatanalys – Naturvård samt miljö- och hälsoskydd

Vi har fortsatt fokuserat på att avsluta reservatsärenden och att arbeta med våra gamla ärenden. Vi har arbetat med alla ärenden som är äldre än tre år, det vill säga samtliga tidigare avstannade ärenden har återupptagits. Antalet ärenden äldre än tre år har dock ökat igen, vilket framför allt beror på en stor arbetsinsats i områden som blivit drabbade av stormen Alfrida i januari 2019. Ett förslag till utökningen och ombildningen till marint naturreservat för Svenska Högarna har remitterats.

Naturvård samt miljö- och hälsoskydd (verksamhet 5*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	40,9	40,4	36,0
Årsarbetskrafter kvinnor	52,8	51,5	47,5
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	134 811	144 826	120 871
Antal ärenden, inkomna och upprättade	4 472	4 247	4 242
Antal beslutade ärenden	4 381	4 164	3 905
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	327	249	211
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	88 007	75 446	21 019

Ökningen av lämnade bidrag beror främst på utbetalningar av bidragsmedel till saneringsåtgärder i förorenade områden. Nivån på

dessa bidrag kan variera från år till år beroende på hur många projekt som är aktuella och i vilken fas de befinner sig i respektive projekt. Under året lämnade vi ett större bidrag på cirka 35 miljoner kronor för projektet för sanering av Igelstaområdet i Södertälje kommun, vilket är huvudorsaken till ökningen jämfört med föregående år.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens uppdrag inom miljöområdet har genomförts med gott resultat utifrån tillgängliga resurser. Mängden inkommande ärenden är överlag hög i Stockholms län och handläggning av ärenden med koppling till samhällsbygget prioriteras. Vi har utvecklat handlägningsprocesserna vilket lett till ökad beslutstakt. Som nämnts ovan har några ärendebalanser kunnat minskas men trots detta är ärendebalanserna överlag förhållandevis höga inom flera områden och det är svårt att nå målen för handläggningstid. Behovet av ökade resurser för ärendehandläggning är stort.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

10. Lantbruk och landsbygd

Prioriterade områden inom verksamheten är arbetet med den regionala livsmedelsstrategin och handläggning och utbetalning av jordbrukarstöd och landsbygdsstöd. Verksamhetsområdena redovisas utförligt under avsnittet om regleringsbrevets återrapporteringskrav, underrubrik Näringsdepartementet.

Samverkan med andra aktörer i länet har bland annat genomförts inom ramen för det regionala arbetet med livsmedelsstrategin och skogsprogrammet. För att diskutera hur samverkan kan förstärkas för minskad risk och ökad robusthet i samband med klimat-

relaterade händelser i skogen, som till exempel storm, bjöd landshövdingen in berörda myndigheter och organisationer till ett rundabordssamtal. Som en följd av rundabordssamtalet tog Skogsstyrelsen ansvar för att samla aktörerna och prata om efterverkningarna av stormen Alfrida, med syfte att dra nytta av årets erfarenheter för att bli bättre rustade för framtida utmaningar.

Inom verksamhetsområdet har projektet Ökat kundfokus, förenkling, dialog och samsyn kring regler och kontroll bidragit till ett förbättrat arbetssätt gentemot länets livsmedelsföretagare, bland annat genom ökad kompetens om motiverande samtal och bemötande hos Länsstyrelsens kontrollpersonal. En sammantagen bedömning av projektets resultat innebär att åtgärden, genom att förenkla för företagen, stödjer målet för den nationella livsmedelsstrategin om en hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar.

Miljökvalitetsmål som är särskilt närvarande inom området Lantbruk och landsbygd är Ett rikt odlingslandskap, Ingen övergödning och Myllrande våtmarker. Flera stödåtgärder och kompetensutvecklingsinsatser inom landsbygdsprogrammet är nära knutna till det regionala arbetet med uppfyllandet av målen.

Arbetet för att nå det övergripande målet för Stockholms läns livsmedelsstrategi, ett långsiktigt hållbart livsmedelssystem, innebär att frågor om minskad sårbarhet och stärkt beredskap med koppling till det civila försvaret är en viktig del av arbetet och som vi därför har lagt fortsatt fokus på under året.

Regionala insatser för skog

Länsstyrelsen driver projektet Regionala Insatser för skog i Stockholms län med finansiering från Skogsstyrelsen. Målet är att projektet ska inleda dialog och vara ett avstamp för ett fortsatt arbete med en regional

skogsstrategi för länet. Projektet utgår från Strategi för Sveriges nationella skogsprogram som regeringen presenterade i maj 2018. Det är ett program som i en övergripande vision och fem delmål beskriver skogens potential för jobb och tillväxt, bevarande och hållbart brukande, bidrag i klimatomställningen samt rekreation och friluftsliv, bland mycket annat. I projektets styr-, projekt- och referensgrupper finns representation från Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Region Stockholm, LRF Mälardalen, Mellanskog, Naturskyddsföreningen i Stockholms län, Holmen skog och Friluftsfrämjandet.

Jämställdhetsintegrering av landsbygdsprogrammet

Arbetet med jämställdhetsintegrering i landsbygdsprogrammet har fått fäste i såväl Stockholms län som inom samverkanslänerna i Mälardalen, det vill säga Södermanlands län, Örebro län, Västmanlands län, Uppsala län och Gotlands län. Länsstyrelsen Stockholm har delat med sig av mallar och arbetssätt, den så kallade Stockholmsmodellen, samt konsuppleterad statistik för alla samverkande län inom området primärproduktion och livsmedelstillverkning. Detta har bidragit till en stabil grund för det fortsatta arbetet inom samverkanslänerna med att ta fram konkreta verktyg för att jämställdhetsintegrering ska läggas in i nästa landsbygdsprogram (2021–2027).

Jordförvärvstillstånd

Länsstyrelsen ansvarar för att fatta beslut om jordförvärvstillstånd enligt jordförvärvslagen. Det har inkommit 64 ärenden (inklusive en underställan), varav 60 beslutades under året. 52 beslut har fattats inom 30 dagar från inkommit ärende och 59 beslut har fattats inom 60 dagar från inkommit ärende.

Bitillsyn

Länsstyrelsen i Stockholms län ansvarar för bitillsynen i länen Stockholm, Uppsala, Södermanland, Gotland och Västmanland, där cirka 70 bitillsynsmän är verksamma. Vi har anordnat fyra stycken utbildningar för bitillsynsmännen, där vi fokuserat på den nya förordningen som började gälla vid årsskiftet. Länsstyrelsen har medverkat i möten med de andra samordningslänen för att verka för en enhetlig samsyn i vår hantering av uppdraget, där har vi tagit fram gemensamma mallar till Platina för förordnande och entledigande av bitillsynsmän. Under året har det förekommit nitton fall av amerikansk yngelröta vilket är betydligt fler än året innan då det rapporterades ett fall.

Resultatmått och resultatanalys – Lantbruk och landsbygd

Införandet av en ny jordbrukspolitik har dragit ut på tiden och medfört kostnads-

ökningar för den del av verksamhetskostnaderna inom lantbruk och landsbygd som utgörs av administrationen av landsbygdsprogrammet och direktstöden. Ökad komplexitet i stödsystemet samt behovet av hårda prioriteringar i Jordbruksverkets utveckling av IT-systemen har inneburit en ökad resursåtgång i Länsstyrelsens handläggnings- och kontrollarbete inom både jordbrukarstöd och landsbygdsstöd. Antal inkomna ärenden har ökat något men ökningen beror till största del på tidigare brister i möjligheten att följa upp jordbrukarstöden. I år finns ytterligare några miljöersättningar med i sammanräkningen som inte gick att få med i uppföljningsrapporten tidigare år. Resultatindikatorerna i tabellen visar vilken betydelse IT-systemen har för utfallet av utbetalade medel. För direktstöden och kompensationsstödet, där det finns fungerande IT-stöd, är utbetalningarna på samma nivå 2017–2019. För miljöersättningarna har det under året driftsatts nya IT-funktioner som resulterat i att vi kan besluta om slututbetalning för många fler ärenden än tidigare år.

Lantbruk och landsbygd (verksamhet 60*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	7,4	6,5	6,0
Årsarbetskrafter kvinnor	24,8	22,3	19,2
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	40 478	34 048	29 087
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	6 615	5 914	6 100
Antal beslutade ärenden ¹⁾	7 989	7 867	9 896
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	1 711	1 191	594
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	150	0
Direktstöd (gård, grön, unga, nöt) (tkr)	197 720	192 818	192 380
Miljöersättningar och ekologiskt stöd (tkr)	48 764	36 721	34 282
Kompensationsstöd (tkr)	21 578	21 472	25 041
Landsbygdsstöd (företagsstöd, projekt, miljöinvest) (tkr)	95 685	76 415	26 758

¹⁾ Under 2019 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden gjorts i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601)

därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. För området jordbrukarstöd omfattar ärendestatistiken direktstöden och ansökan om utbetalning av kompensationsstöd, miljöersättning för betesmarker och slåtterängar, ekologisk produktion, minskat kväveläckage, vall och skyddszoner. Statistik för ansökan om åtaganden och övriga stödformer ingår ej.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2019 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från Länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med ärenden för jordbrukarstöd (direktstöd, betesstöd och kompensationsstöd, ekologisk produktion, minskat kväveläckage, vall och skyddszoner) och landsbygdsstöd från Jordbruksverkets IT system, BLIS.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket

Länsstyrelsen i Stockholms län tog 2019 emot 1 850 SAM-ansökningar. En SAM-ansökan består vanligtvis av ansökan om olika stödformer och betalas ut i flera omgångar. Det medför att en enskild SAM-ansökan genererar flera beslut. Inför 2019 kvarstod delar av handläggningen från 2015, 2016, 2017 och 2018 års jordbrukarstödsansökningar vilket inneburit ökade kostnader. Länsstyrelsen har fattat 1 163 beslut för totalt 11 308 ärenden i Jordbruksverkets IT -system Jorden och 75 beslut i Jordbruksverkets äldre system Ararat. Utöver dessa har vi gjort 118 stycken manuella beslut om utbetalningar, så kallade GERD-utbetalningar. Stora delar av dessa ärenden och beslut ingår inte i tabellen ovan.

Den höga utgående ärendebalansen för jordbrukarstöden beror till stor del på att Jordbruksverkets IT-system ännu inte är helt färdigbyggda.

För projektstöden och miljöinvesteringarna har handläggningstiderna halverats sedan 2017 och är nu i medeltal 177 respektive 172 dagar, vilket är bättre än målet på 180 dagar. För företagsstöden har den sammantagna handläggningstiden däremot ökat. En bidragande orsak till att antal ej beslutade ärenden som är äldre än två år har ökat är att vi har valt att inte besluta om avslag för ansökningar inom åtgärder där stödmedlen

har tagit slut. Vi har haft högt söktryck med många högt prioriterade ansökningar inom flertalet av företagsstöden och har bedömt att ansökningarna bör vara kvar i väntan på eventuell ytterligare fördelning av medel.

Under året har vi fattat beslut om utbetalning för ett antal större bredbandsprojekt, sammanlagt 55 miljoner kronor, vilket har bidragit till ökningen av resultatindikatorn för utbetalda landsbygdsstöd. Beslutstakten för ansökningar om utbetalning av landsbygdsstöd har generellt varit god under året.

Samlad bedömning av resultat

För jordbrukarstöden har Länsstyrelsen Stockholm uppnått ett gott resultat och i hög grad uppfyllt målen i regleringsbrevsuppdraget 1.15 samt målen i Jordbruksverkets styr- och uppföljningssystem. För landsbygdsstöden är måluppfyllelsen sämre och utvecklingsbehov finns. Ärendebalanserna har minskat jämfört med tidigare år, men vi når inte alla mål avseende handläggningstider. Till grund för vår samlade bedömning av resultat och måluppfyllelse ligger bland annat de ackumulerade ärendebalanserna, som till stor del beror på att vi har valt att inte fatta beslut om avslag i vissa ärenden. Andra insatser inom verksamhetsområdet är bland annat arbetet med Stockholms läns livsmedelsstrategi och regionala skogsprogram samt jämställdhetsintegrering av landsbygdsprogrammet och arbete med flera miljökvalitetsmål. För dessa insatser är samverkan med andra aktörer, som kommuner, andra myndigheter, Region Stockholm och Lantbrukarnas riksförbund, omfattande och avgörande för måluppfyllelsen. För den här typen av insatser bedömer vi att Länsstyrelsen har uppnått ett gott resultat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

11. Fiske

Regeringen har under de senaste åren avsatt resurser för åtgärder i vattenmiljöer och genomförande av den nationella livsmedelsstrategin. Genom Länsstyrelsens breda kompetens och utvecklade nätverk inom arbete med vattenvårdsåtgärder, fiske och ekosystembaserad förvaltning har satsningarna bidragit till att verksamheten kunnat utvecklas under de senaste åren.

I enlighet med den marina strategin för Nordsjön och Östersjön har Länsstyrelsen initierat en revidering av fiskereglerna längs ostkusten, projektet ReFisk. Revideringen omfattar både generella fiskebestämmelser och inrättande av fredningsområden för fisk samt metoder för införandet av en ekosystembaserad fiskeförvaltning. Utöver Länsstyrelsen i Stockholm berörs länsstyrelserna i Uppsala, Södermanland, Kalmar, Blekinge och Östergötland. I arbetet, som vi samordnar, deltar även Havs- och vattenmyndigheten, SLU Aqua, Ålands landskapsregering, Linnéuniversitetet och Stockholms universitet. På regional nivå hålls möten med fiskets regionala organisationer med deltagande från organisationer som representerar fiskevattenägare, sportfiskarna, yrkesfisket samt fiskeguider. Projektet har under året överlämnat ett förslag på reviderade fiskeregler till Havs- och vattenmyndigheten. Det pågår en omfattande förstudie i planerade fredningsområden samt en fortsatt uppföljning av befintliga områden. De undersökningar som bedrivs inom projektet innebär ett väsentligt höjt kunskapsläge om gädda i ostkustens skärgårdar.

En annan del av projektet ReFisk är att upprätta fiskförvaltningsplaner för Hjälmarén, Mälaren och Stockholms skärgård. Utgångspunkten är att förvaltningen ska vara ekosystembaserad och adaptiv. Framtagandet sker i nära samarbete med SLU Aqua. För

sjöarna respektive skärgården har det bildats fiskeråd sammansatta av fiskets intressenter och det har hållits dialogmöten. Avsikten är att planerna ska vara färdiga under 2021.

Länsstyrelsen har till Havs- och vattenmyndigheten inlämnat en begäran om totalt fiskeförbud i det blivande naturreservatet Svenska Högarne. Denna omfattar en särskild reglering av trålfisket i vatten utanför 4 sjömil vilket kommer att kräva internationella överenskommelser. Vi har även uppmärksammat problemen med det storskaliga pelagiska trålfisket och bland annat tillsammans med Länsstyrelsen i Östergötland skickat en skrivelse till Havs- och vattenmyndigheten. Vi kommer att fortsätta verka för en särskild reglering av trålfisket mellan 4 och 12 sjömil i stora delar av länets kustvatten.

Predation från skarv och gråsäl är ett problem för kustfiskbestånden. Länsstyrelsen har tagit fram en förvaltningsplan för skarv som ska beslutas under 2020. I planen före-

slås en begränsning av antalet häckande skarvar i Stockholms skärgård.

Som ett resultat av Länsstyrelsens tidigare engagemang i fiskmarknadsfrågor finns sedan 2016 det av fiskare ägda företaget Stockholms Fiskauktion AB. Vi följer verksamheten och använder den som plattform för projekt i syfte att utveckla fiskmarknaden. Ett sådant projekt är Resursfisk som genomförs inom ramen för den regionala livsmedelsstrategin. Länsstyrelsen är projektägare och övriga aktörer är Axfoundation, Stockholms Fiskauktion AB, MatLust vid Södertälje kommun, Sveriges insjöfiskares centralorganisation och Eldrimner. Målsättningen är att producera fiskmassa för tillverkning av olika fiskfärsrätter. Råvaran tas i första hand från insjöfiskets bifångster (braxen) och målbilden är nyttiga, prisvärda samt regionalt och hållbart producerade produkter för offentliga kök.

För att utveckla fisketurismnäringen driver vi projektet Retrout inom ramen för Interreg Baltic Sea Region, insatsområde blå tillväxt. Målsättningen är ökad produktion av havsöring genom fiskevårdsåtgärder i Östersjömynnande vattendrag, en mer enhetlig förvaltning samt utvecklad fisketurismnäring i Östersjöregionen. Övriga deltagande länder är Polen, Estland, Lettland och Litauen. Även HELCOM deltar i projektet.

Vandringshinder för fisk är ett stort fiskevårdsproblem och försvårar måluppfyllelse gentemot EU:s vattendirektiv. Ett tvärssektoriellt arbetssätt inom myndigheten är en framgångsfaktor för arbetet med att eliminera vandringshinder för fisk. Delar av den verksamheten har finansierats genom havs- och vattenmiljöanslaget 1:11. Inom ramen för anslaget har det bedrivits fiskevårdande åtgärder för cirka 1,3 miljoner kronor.

Fisketillsynen i Stockholms skärgård och Mälaren är en prioriterad del av fiskevården. Inom ramen för denna prioritering håller vi löpande möten med Kustbevakningen, Havs- och vattenmyndigheten samt andra delar av den operativa fisketillsynen i syfte att optimera verksamheten.

Resultatmått och resultatanalys – Fiske

Verksamheten har ökat i volym under året. Anledningen är att vi beviljats medel för flera nya projekt och hela ökningen är finansierad genom externa projektmedel. Verksamhetens kostnader på Länsstyrelsens ramanslag har däremot minskat under året. Det är en utveckling som kommer att fortsätta under kommande år och verksamheten kommer att öka ytterligare genom ökad externfinansiering i linje med regeringens satsningar och utlysningar av medel. Länets befolkning ökar och därmed även antalet ärenden som inkommer till myndigheten. En stor del av ärendena avseende fiske avser fisketillsyningspersoner. Antalet ansökningar avseende utsättning av fisk har ökat under året vilket bland annat kan förklaras av ett större engagemang för fiskevård hos kommuner och föreningar.

Fiske (verksamhet 62*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	4,6	3,0	1,8
Årsarbetskrafter kvinnor	0,9	0,7	0,2
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	8 533	5 805	3 692
Antal ärenden, inkomna och upprättade	395	345	366
Antal beslutade ärenden	420	318	356
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	2	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	1 742	3 226	1 455
Antal beviljade tillstånd för utsättning av fisk	160	121	146
Antal yrkesfiskare	30	30	31
Antal fiskare med dispens för ålfiske	12	13	13

Samlad bedömning av resultat

Vi bedömer att vi sammantaget har uppnått utmärkta resultat, vilket förklaras av ett utåtriktat arbetssätt och samverkan med ett stort antal aktörer: andra myndigheter, akademi, organisationer och näringsliv.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

12. Folkhälsa

Det arbete som gjorts för att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa inom myndighetens olika uppdrag kan man läsa mer om under vår åiterrapportering för 5§ p. 6 länsstyrelseinstruktionen. Inom sakområdet folkhälsa har samarbetet fortsatt att utvecklas mellan uppdragen under året med gemensamma nätverksträffar, kommunbesök och spridning av förebyggande metoder. Ett särskilt fokus har legat på att stödja implementeringen av lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter. Nedan beskriver vi våra huvudsakliga uppdrag inom sakområdet folkhälsa samt hur vi arbetar med föräldraskapsstöd och personliga ombud.

Huvudsakliga uppdrag inom folkhälsa som redovisas i särskild ordning och är viktiga delar av Länsstyrelsens arbete inom folkhälsa har utgjorts av

- uppdrag enligt förordning 2012:606 om samordning av ANDT-politiken (regleringsbrevsuppdrag 3.49), vilket redovisas i särskild ordning till Folkhälsomyndigheten
- regleringsbrevsuppdrag 3.51 om stöd till huvudmännen i utökade ansvaret för spelmissbruk, vilket redovisas i särskild ordning till Socialdepartementet
- uppdrag enligt förordning 2012:606 om alkohol- och tobakstillsyn samt särskilt regeringsuppdrag under 2016–2020 om

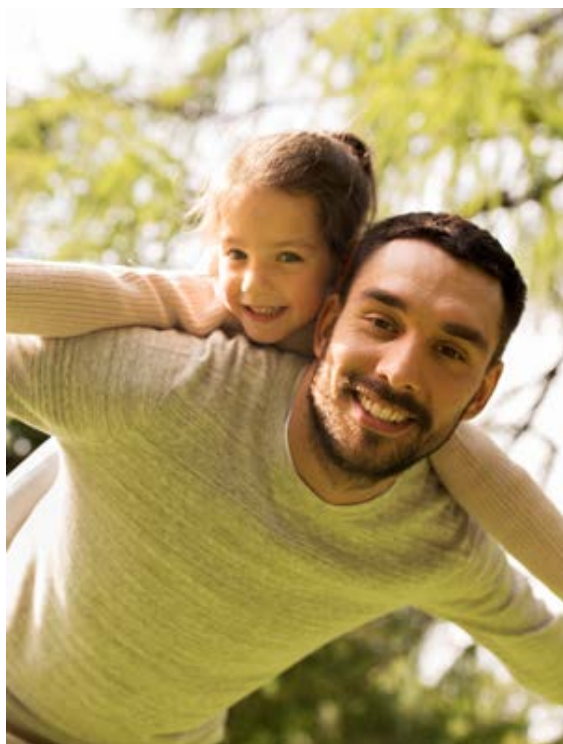
förstärkt tobaks- och alkoholtillsyn (regleringsbrevsuppdrag 3.50), som redovisas i särskild ordning till Folkhälsomyndigheten

- uppdrag enligt förordning 2016:1258 om regional samordning inom det brottsförebyggande området, vilket redovisas i särskild ordning till Brottsförebyggande rådet
- uppdrag (regeringsbeslut S2018/04690/FS) att genomföra ett pilotprojekt avseende samordnat folkhälsoarbete på regional nivå, vilket redovisas i särskild ordning till Socialdepartementet och beskrivs under länsstyrelseinstruktionen 5§ p.6.

Föräldraskapsstöd

Inom föräldraskapsstödsuppdraget finns en uppbyggd infrastruktur för att kunna föra information mellan nationell, regional och lokal nivå, en regional samverkan och ett lokalt stöd till kommunerna genom bland annat nätverksträffar, konsultation och nyhetsbrev. Kontakt finns med samtliga kommuner i länet och den absoluta majoriteten av kommunerna har tagit del av insatser såsom konferenser, nätverksträffar eller samtal. Fokusområden under året har varit stöd till föräldrar med barn som har funktionsnedsättning, våldsförebyggande föräldraskapsstöd samt föräldraskapsstöd för utrikesfödda/nyanlända föräldrar.

Föräldraskapsarbetet är en viktig del av det samordnade stöd Länsstyrelsen erbjuder länets kommuner inom ramen för Folkhälso-pilot Stockholm och Preventionspaketet (se även under länsstyrelseinstruktionen 5§ p.6.). Länsstyrelsen har via kommundialoger och kommunbesök arbetat för att motivera till ett ökat hälsofrämjande och förebyggande arbete i allmänhet och en ökad prioritering av föräldraskapsstödjande insatser i synnerhet.

Personliga ombud

Länsstyrelsen har fördelat medel till och stöttat länets 21 verksamheter med personliga ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning. I Stockholms län finns 52 ombud med verksamhet i 25 av 26 kommuner i länet och dessa har delfinansierats genom drygt 15,5 miljoner kronor, fördelat av Länsstyrelsen. Under året har Länsstyrelsen gjort flera kommunbesök, bland annat till en kommun som tidigare saknat personligt ombud men som i år infört ombud. Den sista kommunen utan ombud kommer under 2020 starta upp verksamheten, vilket innebär att samtliga länets 26 kommuner då kommer ha personligt ombud. Konferenser för personliga ombud och verksamhetschefer har genomförts.

Resultatmätt och resultatanalys – Folkhälsa

Resultat föräldraskapsstöd

Under flera år har Länsstyrelsen medverkat i och möjliggjort framtagandet av ett föräldrastödsprogram till nyanlända och utrikesfödda föräldrar, Föräldraskap i Sverige, tillsammans med bland andra Stockholms stad. Under året har vi bidragit till att säkerställa långsiktighet, hållbarhet och spridning av programmet regionalt och nationellt genom avtal med Stockholms stad och BRIS. Länsstyrelsen har också initierat en utvärdering av programmet Föräldraskap i Sverige som beräknas vara klar i slutet av 2020.

Resultat personliga ombud

Genomförda konferenser har bidragit till ökade kunskaper inom exempelvis vräkningsförebyggande arbete, barn som anhöriga till föräldrar med funktionsnedsättningar samt kris, trauma och migration och deltagarutvärderingarna visade på mycket goda resultat.

Folkhälsa (verksamhet 70*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	3,8	3,4	2,2
Årsarbetskrafter kvinnor	6,4	4,3	4,4
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	16 492	10 452	10 325
Antal ärenden, inkomna och upprättade	138	95	91
Antal beslutade ärenden	89	77	47
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	0	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	53	233
Antal kommuner med personliga ombud	25	25	24
Antal personliga ombud	52,08	51,45	52,0

Ökning i årsarbetskraft beror på det nya regeringsuppdraget S2018/04690/FS som inneburit omfördelning av resurser samt nyrekryteringar.

Antal inkomna ärenden har ökat. Vi hade tidigare ett ärende per kommun för de beslut som kommunen måste skicka till oss enligt alkohollagen. Sedan juli månad måste kommunerna även skicka in beslut enligt lagen om tobak och liknande produkter (LTLP) så vi har ett ärende per kommun även avseende dessa.

Samlad bedömning av resultat

Det regionala arbetet inom alkohol- och tobakstillsynen, ANDT-samordning, brottsprevention, spel, föräldraskapsstöd och personliga ombud har enligt vår bedömning nått ut väl till kommunerna och det finns tydliga regionala strukturer och planer för merparten av arbetet. Vi tycker oss också se att vår strävan att samordna oss bättre mellan uppdrag inom det förebyggande och främjande området inspirerar kommunerna att göra detsamma, att våra modeller och arbetssätt plockas upp i arbetet på lokal nivå. Detta är vi särskilt nöjda med samt att våra kommunbesök under året har bidragit till att samtliga kommuner i länet kommer att ha personligt ombud från nästa år.

Vi har genomfört planerad verksamhet. Vi bedömer att vi sammantaget har uppnått ett utmärkt resultat genom ett utåtriktat arbetsätt och samverkan med ett stort antal aktörer, exempelvis andra myndigheter, akademi, näringsliv samt organisationer.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

13. Jämställdhet

Samverkan och samordning av jämställdhetsintegrering i länet

Med utgångspunkt i Ett jämställt Stockholm – länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2018–2020 har Länsstyrelsens arbete med att

verka för jämställdhetsintegrering i länet fortsatt under året. Under ledning av Länsstyrelsen drivs en regional samverkansgrupp med strategiska aktörer i länet för att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering vidare i länet. Representanter från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Polismyndigheten och Region Stockholm har träffats regelbundet inom ramen för denna samverkansgrupp. Även det chefsnätverk som är knutet till denna samverkan har träffats regelbundet under året. Mötena inom ramen för denna samverkan har enligt vår bedömning lett till en fördjupad förståelse för att det finns gemensamma beröringspunkter inom de samhällsutmaningar som våra organisationer ställs inför och värdet i att samverka kring dessa beröringspunkter utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Länsstyrelsen har även anordnat nätverksmöte och fört dialog med nyckelpersoner inom kommuner, vilket bidragit till främjandet av den regionala strategin i länet och till uppfyllandet av det jämställdhetspolitiska målet på länsnivå.

Ytterligare bedömningar och resultat redovisas under regleringsbrevsuppdrag 1.27 och för jämställdhetsintegrering och könsuppdelad statistik inom Länsstyrelsens egen verksamhet hänvisas till avsnittet med återslag för länsstyrelseinstruktionen §5 p. 1–2.

Mäns våld mot kvinnor

I början på året lanserade Länsstyrelsen i samverkan med Manscentrum Stockholm en telefonlinje, *Välj att sluta*, för personer som utövar eller riskerar att utöva våld i en nära relation. *Välj att sluta* är en pilotsatsning i Stockholms län och Skåne län. Mer än 500 personer har ringt till telefonlinjen. Av dessa har ungefär hälften identifierat sig som våldsutövare. Dessa personer har efter samtal hos *Välj att sluta* hänvisats till längre

behandling i sin hemkommun. Behandlingsmottagningarna har i sin tur rapporterat att många personer som ringt telefonlinjen har gått vidare i långsiktig behandling. Kommunikationen runt telefonlinjen har haft flera syften, dels att informera om att telefonlinjen finns, dels att visa hur våldet kan se ut och skapa igenkänning hos potentiella våldsutövare utan att vara dömande. Eftersom målgruppen finns spridd relativt jämnt över befolkningen oberoende av social situation, ålder eller andra demografiska faktorer har det varit viktigt att nå ut brett med kommunikationen. För detta har vi använt traditionell media, sociala medier, utomhusreklam och kultur som våra främsta verktyg. Kommunikationen har fått stort genomslag.

Länsstyrelsen, Polismyndigheten, Svensk Live och RFSU har under året samarbetat för att sprida arbetsmodellen trygga och säkra evenemang som brottsförebyggande rådet tagit fram, samt utbildnings- och kommunikationskonceptet Dare to Care. Denna samverkan syftar till att skapa trygga miljöer utan sexuella övergrepp i livemusikvärlden och samhället i stort. Genom att sprida kunskaper om makt, kön och den framarbetade samverkansmodellen, skapas engagemang och tydlig rollfördelning mellan polis och arrangör. Tidigare utvärderingar av arbetsmodellen har visat på positiva effekter när det gäller sexualbrott på de särskilt uttagna festivalerna och att aktörerna bidragit till en minskning av sexualbrotten vid de utvärderade festivalerna. Polisens statistik från 2019 visar att de anmälda sexualbrotten på landets musikfestivaler fortsätter att minska.

Länsstyrelsens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck har koncentrerats till områdena metod- och kompetensstöd, samt skola och föräldrastöd. Det har inneburit arbete på såväl universell nivå som indikativ

nivå. Ett särskilt fokus har legat på insatser som kan främja ett långsiktigt och strategiskt arbete på lokal nivå. Ett exempel på detta är den framtagna webbutbildningen om hedersrelaterat våld och förtryck med tillhörande utbildning för kursledare. I länet finns nu kursledare i 21 kommuner och 3 stadsdelar. Ett annat exempel är den utbildning av instruktörer i föräldrastödsprogrammet Föräldraskap i Sverige som vi arbetat fram. Föräldrastödsmaterialet blev färdigt 2017, testades under 2018 och vid 2019 års utgång finns utbildade instruktörer i 8 av länets 26 kommuner.

Ytterligare bedömningar och resultat inom området mäns våld mot kvinnor redovisas i följande uppdrag:

- uppdrag genom Socialstyrelsen, Regleringsbrev 2018, Övriga uppdrag 9. Stödtelefon för yrkesverksamma samt ej frihetsberövade personer som har utövat eller riskerar att utöva våld mot närstående
- regleringsbrevsuppdrag 3.53, Mäns våld mot kvinnor
- uppdrag enligt förordning 2016:1258 om regional samordning inom det brottsförebyggande området, vilket redovisas i särskild ordning till Brottsförebyggande rådet
- uppföljning och utveckling av nationella kompetensstödet kring att utbilda utbildare. Sökt uppdrag via Socialstyrelsens stimulansmedel inom arbetet mot våld i nära relationer. Dnr 9.1–1343/2019
- regleringsbrevsuppdrag 3.51, Föräldraskapstödssamordning.

Resultatmått och resultatanalys – Jämställdhet

Jämställdhet (verksamhet 80*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,5	0,0	1,8
Årsarbetskrafter kvinnor	9,2	9,2	10,4
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	21 901	17 558	26 755
Antal ärenden, inkomna och upprättade	36	40	91
Antal beslutade ärenden	17	34	67
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	0	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	4 117	2 689	4 175

Ökade verksamhetskostnader beror till största delen på ett ökade anslag för regleringsbrevsuppdrag 3.53 Mäns våld mot kvinnor samt för pilotsatsningen Telefonlinjen för våldsutövare, Välj att sluta. Öka bidragsutbetalning är också kopplad till dessa uppdrag.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen har under året arbetat med jämställdhet och jämställdhetsintegrering inom ett brett antal områden. Genom metodiskt strategiskt arbete, interna utbildningsinsatser samt samverkan och erfarenhetsutbyten med externa aktörer har arbetet enligt vår bedömning genererat ett gott resultat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

14. Integration

För mer information om Länsstyrelsens arbete med integrationsuppdragen; flyktingmottagning och bosättning, ensamkommande barn, samhällsorientering, tidiga insatser för asylsökande, utvecklingsmedel enligt 37 och 37a §§ förordning (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar samt lägesbilder hänvisar vi till Länsstyrelsen i Jönköpings sammanställda rapportering av regleringsbrevsuppdragen.

Nationell samordning

Nationell samordning bosättning

Länsstyrelsen har bland annat bidragit i arbetet med att revidera Rekommendationer för samarbete mellan länsstyrelserna och Migrationsverket kring bosättning av nyanlända. Dokumentet ger vägledning och syftar till att bidra till tydlighet och förutsägbarhet i arbetet.

SÖM-projektet (samhällsstörningar vid ökat antal migranter-projektet)

Länsstyrelsen har tillsammans med Samverkan Stockholmsregionen deltagit i Migrationsverkets nationella arbete med att ta fram en beredskapsplan för ökade flyktingströmmar genom bland annat SÖM-projektet. Länsstyrelsen har deltagit i arbetet

med projektets två första leveranser genom intervjuer och lämnat underlag till ansvarsmatris vid kris i fredstid respektive centrala prioriteringar vid kris i fredstid. Vi har deltagit i en nationell workshop med ansvariga aktörer för att knyta ihop tidigare arbete och för att kunna arbeta tillsammans vid eventuell händelse. Länsstyrelsen har haft förstärkt omvärldsbevakning och skapat lägesbilder samt haft avstämningar med Migrationsverket med anledning av Turkiet-Syrienkriget och oroligheter i närliggande geografiska områden för att ha beredskap för en eventuell snabb ökning av flyktingströmmar till Sverige.

Statsbidrag till anordnare av utbildning i svenska språket med inslag av praktisk och teoretisk medicin

Länsstyrelsen har för tredje året i rad fått i uppdrag att fördela medel till utbildningsanordnare av utbildningar i svenska språket med inslag av praktisk och teoretisk medicin för hälso- och sjukvårdspersonal utbildade utanför EU/EES. Länsstyrelsen har under året beviljat medel till sex olika anordnare i landet. Länsstyrelsen kan konstatera att anordnarna har svårt att planera långsiktigt och att bedriva utvecklingsarbete på grund av den kortsiktiga finansieringen av utbildningarna. Därför har Länsstyrelsen under året valt att inom ramen för uppdraget även bedriva utvecklingsarbete där en anordnare har fått uppdrag att genomföra en studie om vuxnas lärande i samband med studier i svenska språket inriktade mot sektorn hälso- och sjukvård. En annan anordnare har fått uppdrag att bedriva en studie som undersöker behovet av sjuksköterskor och undersköterskor samt kartläggning av dessa yrkesgrupper bland utrikes födda.

Länsstyrelsen har också tillsammans med Arbetsförmedlingens så kallade digitala samtal genomfört ett digitalt seminarium om att tillvarata kompetens bland personer som

kommit till Sverige med en utbildning inom hälso- och sjukvård där studierna bedrivits utanför EU/EES. Resultat av detta samarbete har lett till utökad och nationell spridning av Länsstyrelsens samverkans- och informationsspridningsaktiviteter inom arbetsmarknad och kompetensförsörjning. Länsstyrelsen vill uppnå resultat och effekter genom att bidra till att tillvarata kompetens bland utbildade personer som kommit till Sverige och att det i sin tur ska motverka undanträngningseffekter på arbetsmarknaden så att personer med en attraktiv utbildning arbetar med arbetsuppgifter som är i paritet med dennes utbildning och kompetens istället för att ta arbeten inom andra yrken som kräver lägre förkunskaper. Arbetet har enligt vår bedömning resulterat i utökat samarbete med relevanta aktörer inom området för att på sikt kunna åstadkomma kortare ledtider för utrikes födda och nyanlända att få ett arbete inom en sektor som har stora behov av utbildad arbetskraft.

Lärdomar om integration med fokus på arbetsmarknad och utbildning

För att ta fram ny kunskap om hur integrationen i Sverige fungerar och hur den skulle kunna fungera bättre har SNS (Studieförbundet Näringsliv och Samhälle) initierat ett forskningsprojekt Lärdomar om integration. Länsstyrelsen deltar i referensgrupp och medfinansierar detta initiativ under 2018–2020. Under året har fokus legat på integrationsforskning inom området arbetsmarknad och utbildning.

Regional samordning

Regional samordning bosättning

Länsstyrelsen har under året fokuserat på systematisk uppföljning av kommunernas beredskap och kapacitet i mottagandet av nyanlända för bosättning med utgångspunkt i

rätten till lämplig bostad samt de regionala jämställdhetspolitiska målen.

Arbetet har bland annat resulterat i

- utveckling av registerbaserad statistik med fokus på flyttmönster över tid genom en pilot för Stockholms län i samverkan med Statistiska Centralbyrån
- kartläggning av arbetssätt i bosättningen av nyanlända med fokus på tids- och kvalitetsaspekter, som exempel typ av boendelösning, trångboddhet med mera.

I början på nästa år planerar vi att presentera den systematiska uppföljningen genom en nulägesrapport. Rapporten kommer därefter att vara underlag i det fortsatta arbetet med att verka för att kommunerna har beredskap och kapacitet i mottagandet av nyanlända, med särskilt fokus på långsiktighet och hållbarhet i mottagandet.

Regional samordning kring barn i migration

Länsstyrelsen i Stockholm har under året fortsatt vara projektpartner i AMINA-projektet som drivs på Europainivå av organisationen Missing Children Europe. Lärdomar som drogs från den simuleringsövning som Stockholms läns regionala samverkansnätverk genomförde 2018 har nu resulterat i en rapport samt riktlinjer på EU-nivå som har presenterats på projektets slutkonferens i Bryssel under december.

Regionala integrationsrådet

Det regionala integrationsrådet, som sammankallas av Länsstyrelsen där Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket, Region Stockholm, Storsthlm och kommuner ingår, har under året träffats tre gånger. Formerna för det regionala arbetet har varit i fokus och en behovs- och konsekvensanalys utifrån en intervjustudie med deltagande organisationer

har genomförts. Rådets arbete kommer därför att utvecklas under nästa år.

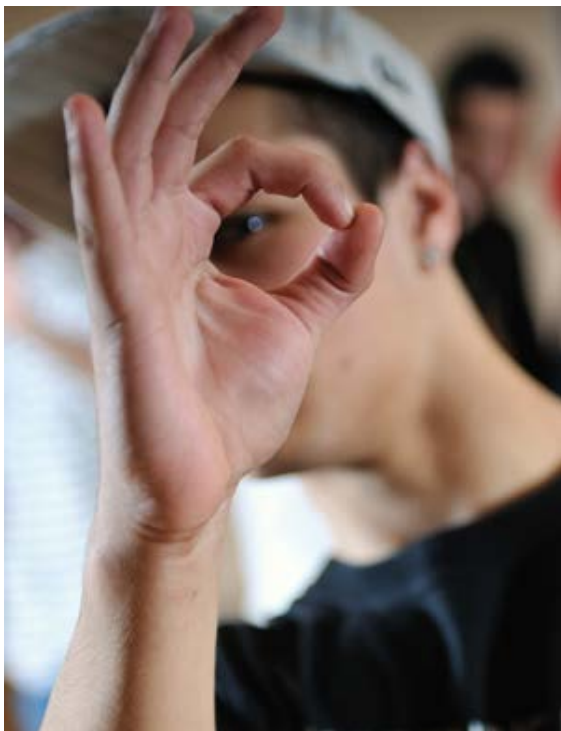
VIDA-projektet (Välj, Inkludering, Delaktighet, Aktivitet)

Länsstyrelsen var projektägare för VIDA-projektet under perioden augusti 2016 fram till februari 2019. Projektet medfinansierades av AMIF-fonden med en budget på drygt 16 miljoner kronor. Syftet har varit att ge nyanlända föreningsaktiviteter som en del av sin etableringsplan och med hjälp av föreningslivet har målsättningen varit att deltagarna ska få större nätverk, en bättre hälsa och en chans att öva på språket. Länsstyrelsen, Arbetsförmedlingen och nio kommuner samt över 100 aktörer i föreningslivet har deltagit. Ett metodstöd har tagits fram som beskriver hur samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhället sett ut inom VIDA.

Under projektiden har drygt 600 nyanlända matchats till en aktivitet i en förening. En följeforskare har följt och utvärderat projektet som visat på gott resultat.

Järva-veckan

Länsstyrelsen deltog i Järvaveckan och olika sakområden fanns representerade. Under dagarna delades ”lånekort” ut på området. Besökare kunde låna en medarbetare för att lära sig mer om ett sakområde. Akalla kvinnoförening var representerad. Föreningen driver bland annat ett projekt riktat mot asylsökande kvinnor och har beviljats så kallade TIA-medel (Tidiga Insatser för Asylsökande) av Länsstyrelsen. Deltagande under Järvaveckan är ett sätt för Länsstyrelsen att informera om vårt arbete genom att direkt träffa medborgare och andra organisationer som besöker Järvaveckan. Länsstyrelsen höll ett seminarium då projektet Vidga normen presenterade ett verktyg för aktiva åtgärder i arbetslivet

kopplat till hudfärg utifrån handboken Vit, svart eller brun – handbok om aktiva åtgärder kopplat till hudfärg. Handboken har utvecklats inom projektet Vidga normen, som finansieras av Europeiska socialfonden, och testas nu inom ett tiotal organisationer.

Delegationen för unga och nyanlända till arbete (DUA) – dialogmöten

Arbetsförmedlingen har tillsammans med DUA genomför dialoger för att säkerställa och utveckla samverkan mellan kommuner och Arbetsförmedlingen på lokal nivå. Sedan några år finns överenskommelser om samverkan om nyanlända mellan kommuner och Arbetsförmedlingen för bland annat lokala jobbspår. Arbetsmarknadspolitiken står inför stora förändringar och samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna är fortfarande en viktig förutsättning för nyanländas etablering. Länsstyrelsen har deltagit i fyra DUA-träffar. Länsstyrelsens förhoppning med deltagandet i dialogmötena är att få bättre kännedom om den lokala sam-

verkan, vilka strukturer som finns för arbetet och hur dessa kan anpassas utifrån olika kommuners förutsättningar och efter Arbetsförmedlingens nya organisation och arbete. Vidare önskar vi få bättre kunskap om alla goda exempel på insatser som finns i länet inom ramen för DUA-överenskommelserna.

Bazaren – 125 har fått anställning

Under året har flera insatser genomförts i samverkan med andra regionala aktörer och där regionens tillväxt tydligt kopplas till kompetensförsörjning, integration och jämställdhet. Exempel på detta är mässan Bazaren och seminarier om värdegrunds-baserad rekrytering. Bazaren hade närmare 12 000 besökare och 83 procent av besökarna var nöjda med det stöd, tips, rådgivning och information de fick på Bazaren, enligt Länsstyrelsens utvärdering. Enligt Arbetsförmedlingens utvärdering som baserar sig på resultat av telefonintervjuer har 125 personer fått anställning som ett direkt resultat av Bazaren. Region Stockholm är ansvarig för att genomföra Bazaren 2020.

Värdegrunds-baserad rekrytering – seminarium på Bazaren.

Länsstyrelsen erbjöd utställarna på Bazaren en utbildning om jämställdhet, mänskliga rättigheter, romsk inkludering samt mångfald och etnicitet. Deltagarna från 31 olika företag, kommuner, myndigheter samt universitet och högskolor fick lära sig hur man engagerar personal och studenter på ett mer inkluderande sätt som ett led i att motverka diskriminering vid rekrytering.

Stockholm Tillsammans – för ett inkluderande län

ÅR 2015 initierade regeringen den nationella konferensen Sverige Tillsammans för att samla alla krafter för att tillsammans förbättra nyanländas etablering. Länsstyrelsen i Stockholm har fortsatt att årligen arrangera

konferensen under namnet Stockholm Tillsammans. 2019 års konferens fokuserade på bostäder, bosättning av nyanlända och hållbar stadsplanering.

Stockholm Tillsammans – en inkluderande arbetsmarknad

Konferensens huvudsyfte var att lyfta möjligheterna och utmaningarna på arbetsmarknaden för de grupper som har svårast att etablera sig på arbetsmarknaden varaktigt, det vill säga utrikes födda, personer med låg formell utbildningsnivå och/eller funktionsnedsättning och belysa vinsten och möjligheten att inkludera dessa målgrupper i arbetsgivarnas strategiska kompetensförsörjning. Med insatsen ville Länsstyrelsen kunna belysa tillvaratagandet av arbetskraftspotential bland de individer som kommit till Sverige men som står utanför arbetsmarknaden samt att visa på möjligheterna av företagsdrivna initiativ för strategisk kompetensförsörjning som inkluderar grupper som har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. Ett led i arbetet är också att främja samarbetet mellan länets privata och offentliga aktörer.

Seminarieserie om hållbar kompetensförsörjning och arbetsmarknad

Seminarieserien är ett regionalt samverkansarbete för en väl fungerande kompetensförsörjning och inkluderande arbetsmarknad i Stockholms län som drivs i partnerskap mellan Länsstyrelsen i Stockholms län och Region Stockholm. Syftet är att arbeta långsiktigt, evidensbaserat och strategiskt med att motverka matchningsproblematiken på arbetsmarknaden. Det första seminariet genomfördes i oktober 2019 där temat var kompetensförsörjning inom besöksnäringen.

SFX – Svenska för yrkesutbildade i Stockholms län – 1 500 fått utbildning inom 20 olika yrken

Ett sätt att stärka nyanländas etablering är genom utbildning. I länet erbjuds tio olika yrkesinriktade utbildningar som täcker 21 olika yrken inom Sfx, det senaste är svenska för bagare i Nynäshamns kommun. Mer information finns på hemsidan www.sfx.se.

Under året har utveckling skett genom att

- Stockholms stad i samarbete med Haninge kommun, Storsthlm och Region Stockholm har ansökt och fått utvecklingsmedel enligt 37§ förordning (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar för att med hjälp av forskare från Stockholms universitet utvärdera Sfx-utbildningarna i länet till ett "Sfx 2.0" – ett Sfx med fler deltagare och där eleverna ges ett innehåll som leder till att de i högre grad anställs inom ett yrke som motsvarar deras kompetens.
- även europeiska städer har visat intresse för Sfx-utbildningarna, idag finns Sfx-utbildningar i både Berlin och Milano.

Hälsa

Region Stockholm driver en regional samverkansgrupp där bland andra Länsstyrelsen ingår. Syftet är att utbyta information och kunskap, både hantera frågor och förbättra verksamheten som rör hälsoundersökningar samt sprida information till kommuner och andra aktörer som arbetar med asylsökande och nyanlända. Målet är att i samarbete förbättra, underlätta, utbyta erfarenheter och utvärdera arbetet med hälsoundersökningar som erbjuds asylsökande och kvotflyktingar i Stockholms län.

Resultatmått och resultatanalys – Integration

Integration (verksamhet 85*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	2,4	3,4	2,0
Årsarbetskrafter kvinnor	9,1	10,2	8,0
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	17 135	20 391	18 716
Antal ärenden, inkomna och upprättade	113	145	134
Antal beslutade ärenden	70	44	62
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	10	12	3
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	6 256	3 488	2 283

De minskade verksamhetskostnaderna förklaras med att tjänster inte återbesatts under året. Ökningen i antalet beslutade ärenden och lämnade bidrag men också antalet ej beslutade ärenden äldre än två år beror på extra tillförda anslag för statsbidragen och pågående projekt som förlängts.

Ökad bidragsutbetalning är bland annat ökade anslag för statsbidrag till projekt som anordnar utbildningar i svenska språket samt teoretisk och praktisk medicin för asylsökande och nyanlända med hälso- och sjukvårdsutbildning från land utanför EU/EES eller Schweiz. Även fler utbetalningar inom Länsstyrelsens AMIF-projekt VIDA (Välj Inkludering Delaktighet och Aktivitet) samt fler utbetalningar till nya projekt enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlännningar som betalats ut från lämnade medel från återkrav enligt samma förordning.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen bedömer att årets resultat är goda. Länsstyrelsen har under året bland annat fokuserat på systematisk uppföljning av kommunernas beredskap och kapacitet i mottagandet av nyanlända för bosättning med utgångspunkt i rätten till lämplig bostad samt de regionala jämställdhetspolitiska målen. Bristen på bostäder och långsiktighet i bostadsförsörjningen för nyanlända är en fortsatt utmaning. Vi har tillsammans med Region Stockholm inlett arbetet med att få till stånd ett systematiskt arbetssätt i länet gällande kompetensförsörjning, särskilt med tanke på den arbetskraftspotential som finns avseende de som idag står långt ifrån arbetsmarknaden.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 4 §: Länsspecifika uppgifter

Länsstyrelsens uppgifter omfattar också

1. tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken,

Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas

Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken.

En fastighet som är taxerad som lantbruksenhet får inte ägas av ett dödsbo mer än fyra år efter det år dödsfallet inträffade. Länsstyrelsen kontrollerar en gång per år att avvecklingen sker inom den angivna tidsperioden.

Det fanns fyra öppna ärenden i slutet av 2019 som var dödsboägda trots att fyra år gått sedan dödsfallen. I tre av ärendena har vi lämnat anstånd och i ett av ärendena har vi skickat in och ansökt om vite hos förvaltningsrätten.

Samlad bedömning av resultat

Handläggningen löper på bra och öppna ärenden är under process.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 5 §: Sektorsövergripande uppgifter

Länsstyrelsen ska vidare

1. integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor,
2. genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund, om det inte finns särskilda skäl mot detta,
3. vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och då ta särskild hänsyn till barns bästa,
4. vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning,
5. integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering,
6. verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak,
7. i sin verksamhet verka för att förenkla för företag,
8. samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat, och
9. i sin verksamhet verka för att behovet av bostäder tillgodoses

1. Integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet

Länsstyrelsen har under året fortsatt att jämställdhetsintegrera sin interna verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor. Utifrån länsstyrelseinstruktionen, har Ett jämställt Stockholm – länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2018–2020 utgjort grunden för arbetet och möjliggjort ett strukturerat arbete utifrån de jämställdhetspolitiska målen med fokus på styrning och uppföljning samt kompetensutveckling.

Styrning och uppföljning

Länsstyrelsens planeringsprocess tar sin utgångspunkt i hållbarhetsperspektiven och Agenda 2030, vilket också kommer till uttryck i myndighetens verksamhetsplan och i våra strategiska mål. Jämställdhetsperspektivet finns därmed med i vår styr- och uppföljningsprocess där hållbar utveckling genom sektorsövergripande perspektiv är en integrerad del av vårt arbete med Agenda 2030 och vår samlade verksamhet.

Vad gäller projektplanering finns en projektmodell för myndigheten, vilken har instruktioner om att hållbar utveckling genom bland annat jämställdhet ska beaktas och integreras i planerade projekt. Även i föredragningspromemorian för remisser för myndigheten finns jämställdhet och andra sektorsövergripande perspektiv med som en frågeställning att beakta.

Kompetensutveckling

För att öka kunskapen om Länsstyrelsens roll i arbetet med att implementera den nationella jämställdhetspolitiken i länet och hur vi kan integrera ett jämställdhetsperspektiv i våra verksamheter genomför Länsstyrelsen årligen flera interna utbildningar och informationsinsatser.

Under året har en basutbildning hållits för anställda på myndigheten som har varit intresserade av att lära sig mer om bland annat jämställdhetsperspektivet. Även en introduktionsutbildning har hållits för nyanställda på myndigheten. Utöver detta, inom ramen för ett tidigare regeringsuppdrag Jämställd Tillväxt Stockholm (2016–2018), utvecklade myndigheten ett digitalt verktyg som kopplar samman jämställdhet, intersektionalitet och mänskliga rättigheter. Under året har detta verktyg lanserats på en medarbetarinformation för alla anställda. På informationsmötet upplöstes även om möjligheten för anställda att efterfråga stöd inom området jämställdhet och andra perspektiv relaterade till 5§ länsstyrelseinstruktionen och Agenda 2030. Vår bedömning är att utbildnings- och informations-satsningen har medfört att deltagarna fått en bättre förmåga att integrera jämställdhetsperspektivet i sitt arbete på myndigheten. Myndigheten erbjuder även ett informationspaket om dessa perspektiv både på intranätet och i en portal där anställda kan efterfråga strategiskt stöd inom de sektorsövergripande områdena.

Utöver interna kompetensutvecklingsinsatser, har medarbetare deltagit i en externt anordnad konferens om jämställdhetsintegrering, Forum Jämställdhet. Länsstyrelsen har även genomfört internationellt erfarenhetsutbyte med en delegation från Ukraina. Länsstyrelsen har under sådan träff informerat om myndighetens strategiska arbete utifrån Ett jämställt Stockholm – länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2018–2020 och det jämställdhetspolitiska målet. Deltagarna har delat med sig av erfarenheter av liknande arbete, vilket bidragit till att alla deltagare kunnat lära av varandra och skapa förståelse för gemensamma utmaningar.

Jämställdhetsintegrering inom verksamheter

Processer och insatser med ett integrerat jämställdhetsperspektiv har genomförts inom en rad verksamhetsområden. Exempel och resultat redovisas samlat under ändring av regleringsbrevet för budgetåret 2019 avseende länsstyrelserna, regleringsbrevs-uppdrag 1.27.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen har under året fortsatt att jämställdhetsintegrera sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor. Vår bedömning är att myndigheten, utifrån Ett jämställt Stockholm – länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2018–2020 har haft en bra grund att stå på för det interna arbetet på myndigheten. Inför kommande år finns potential att utveckla det interna arbetet ytterligare.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

2. Genomgående analysera och presentera individbaserad statistik baserat på kön

Under året har arbetet fortgått med att informera om att Länsstyrelsen är skyldig att ta fram könsuppdelad statistik och att det är möjligt att registrera och ta ut sådan statistik i vårt ärendehanteringssystem.

Vartannat år tar Länsstyrelsen fram den regionala statistikboken På tal om kvinnor och män. Statistiken kan laddas ned på Länsstyrelsens webbplats. Publikationen omfattar information om viktiga delar utifrån jämställdhetspolitiken såsom hälsa, utbildning, inkomst, barn och familj samt makt och inflytande. Denna statistikbok ses

som en viktig kunskapskälla för bedrivandet av ett effektivt jämställdhetsarbete både på myndigheten och i länet.

Nedan ges några exempel på Länsstyrelsens publikationer och arbeten med könsuppdelad statistik som tagits fram under året:

- Läget i länet – arbetsmarknad och ekonomi utkommer fyra gånger per år och är en statistisk sammanställning och analys av den regionala arbetsmarknaden och den allmänekonomiska utvecklingen. Statistiken täcker de huvudsakliga variablerna som sysselsättning och arbetslöshet, men även variabler som till exempel undersysselsatta, arbetslöshetsperiodens längd, latent arbetssökande och arbetade timmar. Statistiken redovisas och analyseras primärt efter bakgrundsvariablerna kön, ålder och inrikes/utrikes födda.
- Medborgarundersökningen. Denna undersökning genomförs vartannat år och är en enkätundersökning där boende i Stockholms län svarar på frågor om sin syn på bland annat boende, arbete, ekonomi, fritid, kommunikationer, hälsa och förtroende för olika samhällsfunktioner. Årets undersökning omfattar 14 000 personer i åldrarna 18–85 år. Svarsfrekvensen uppgick till 44 procent vilket innebär att undersökningen bygger på svaren från 6 200 länsinvånare. Totalt publicerades tre korta tematiska rapporter; Nutid och framtid 2019:1. Stockholmarna om trygghet och otrygghet, Nutid och framtid 2019:2. Stockholmarna om ekonomi och arbete samt Nutid och framtid 2019:3. Stockholmarna om befolkningsökning och bostadsbyggande. Rapporterna ger dels en övergripande bild, dels en bild för olika grupper såsom kvinnor och män, geografisk hemvist, bakgrund, in-

komst och ålder med mera. Undersökningen är bred och bland några av resultaten kan nämnas att fler är pessimistiska om den svenska ekonomins utveckling, att kvinnor oroar sig mer än män i frågor som rör den privatekonomiska sfären samt synen på befolkningsökning.

- Född 1985 – en generations inträde på arbetsmarknaden. Studien är ett kunskapsunderlag som syftar till att belysa hur ojämställdhet och ojämlikhet uppkommer på arbetsmarknaden genom att studera utbildning och arbetsmarknadsetablering över tid. Studien antar ett intersektionellt perspektiv och följer en generation, födda 1985, bosatta i Stockholms län år 2000 och undersöker hur denna grupp har trätt in på arbetsmarknaden under början av sitt yrkesliv, fram tills de är 31 år 2016. Faktorer som analyseras är till exempel skillnader utifrån individernas kön, utbildning, socioekonomisk bakgrund, funktionalitet och invandringsbakgrund.
- Stockholm – full fart framåt! är en årlig rapport från Länsstyrelsen i Stockholms län om tillståndet i huvudstadsregionen. Rapporten ska ses som ett komplement till den mer formella årsredovisningen. Årets rapport med temat Stockholm på liv och död erbjuder en bred överblick av läget i länet avseende ett antal centrala områden, ofta med en vinkel om liv och död. Rapporten är bred till sin natur och statistiken är i möjligaste mån uppdelad efter kön.
- Den årliga lönekartläggningen. Alla arbetsgivare ska genomföra årliga lönekartläggningar av samtliga löner för att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. Årets lönekartläggning gav vid handen att vi i vår myndighet inte har olika löner för kvinnor och män i lika eller

likvärdiga arbeten. Analysen har genomförts i samarbete med de fackliga organisationerna.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen har under året fortsatt att analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund. Vår bedömning är att myndigheten kan visa goda resultat, då vi under året bland annat tagit fram ett antal statistiksammanställningar som belyser det regionala perspektivet med kön som övergripande indelningsgrund. Det finns potential att utveckla arbetet ytterligare under kommande år.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

3. Analysera konsekvenserna för barn och ta särskild hänsyn till barns bästa

Länsstyrelsens interna arbete med barnkonventionen har utgått från FN:s konvention om barnets rättigheter, barnrättspolitik och uppdrag om mänskliga rättigheter. Barnrätt har beaktats, analyserats och främjats inom relevanta verksamhetsområden. Barnperspektivsfrågor har inte haft en egen strategi utan arbetat utifrån samma utvecklingsområden som mänskliga rättigheter: styrning och uppföljning, stöd och samordning samt kunskap och utbildning.

Inom området styrning och uppföljning har flertalet styrdokument utvecklats tillsammans med andra sektorsövergripande perspektiv och Agenda 2030. Främst har barnkonventionen utvecklats inom området mänskliga rättigheter genom att beaktas och belysas i myndighetens interna remissförfaranden och beslutsfattande.

Arbetet med internt stöd och samordning har utvecklats med ett nylanserat avropssystem där stöd i barnrättsfrågor kan avropas med hjälp av en beställningsportal. Utgångspunkten för stödet utgår från det länsstyrelse-gemensamma metodstödet ett rättighets-baserat arbetssätt och myndighetens mall för barnkonsekvensanalyser.

För arbetet med kunskap och utbildning har myndigheten genomfört två utbildnings-insatser inom social hållbarhet. Under utbildningen presenteras bland annat barnkonventionen, barnrättspolitiken och dess koppling till Agenda 2030. Utbildningen har enligt vår bedömning genererat ökad kunskap om barnkonventionen och verktyg för integrering av perspektiv i verksamhetsplaneringen.

Under året har Länsstyrelsen bland annat genomfört följande insatser:

- Länsstyrelsen har fortsatt vara projekt-partner i AMINA-projektet som drivs på Europainivå av organisationen Missing Children Europe. Lärdomar som drogs från den simuleringsövning som Stockholms läns regionala samverkans-nätverk genomförde 2018 har nu resulterat i en rapport samt riktlinjer på EU-nivå som har presenterats på projektets slutkonferens i Bryssel under december.
- Länsstyrelsen har två år i rad kartlagt och analyserat kommunernas arbete med sociala aspekter i översikts- och detaljplaner. I samband med detta har vi arbetat med att ta fram ett internt metod-stöd för sociala aspekter, däribland barnrättsaspekter i fysisk planering. Vi har även startat en kommunal referens-grupp bestående av planerare från ett antal kommuner inom länet, vilka bland annat efterfrågar mer stöd från

Länsstyrelsen inom sociala aspekter.

Arbetet har bidragit till att vår egen om-rådeskompetens har höjts under året och att förutsättningarna har förbättrats för att vägleda och ge råd till kommunernas arbete med barnkonventionen.

- Inom området djurskydd har vi under året fortsatt arbetet kring att se kopplingar mellan våld mot djur och våld i nära relationer, men även kopplingen mellan misskötsel av djur och behov av stöd av socialtjänsten. Rutinen för orosanmälan till social-tjänsten gällande barn har uppdaterats och en rutin för att anmäla oro för vuxna som far illa eller är i behov av stöd av socialtjänsten har tagits fram. Under året har vi gjort 19 orosanmälningar gällande barn. Totalt omfattades 37 barn av dessa anmälningar. Vi har även gjort 12 oros-anmälningar gällande vuxna, där totalt 12 vuxna omfattas av dessa anmälningar.
- Länsstyrelsen har på sin webbplats informerat om Barnombudsmannens utbildningssatsningar, uppmärksammat internationella dagen för barnkonven-tionen och informerat om att barn-konventionen börjar gälla som svensk lag 2020.
- I Länsstyrelsens arbete med nyanländas bosättning har barnrättsperspektivet, med utgångspunkt i rätten till bostad, stärkts under året. Länsstyrelsen har i samverkan med intresserade kommuner i länet utformat och genomfört en enkät-undersökning på sex olika språk till nyanlända elever på utbildningen i svenska för invandrare (Sfi) respektive gymnasiets språkintrödd. En resultatrapport som möjliggör människorättsanalyser har färdigställts. I rapporten synliggörs nyanlända kvinnor, män, flickor, pojkar, HBTQ-personer, funktionshindrade, självbosatta och

anvisades perspektiv och erfarenheter av bosättningen i Stockholms län. Vår bedömning är att bostadsförsörjningsarbetet kommer att leda till förbättringar rörande rättighetsinnehavares villkor.

- Länsstyrelsen har under året arrangerat en nätverksträff för strateger och andra nyckelpersoner inom områdena jämställdhet, mänskliga rättigheter och funktionshinder bland länets kommuner, regionen och statliga myndigheter med särskilda intressen i länet. Nätverksträffen har enligt vår bedömning bidragit till ökad kunskap bland deltagarna om Agenda 2030, barnkonventionen och relaterade utmaningar.
- Myndigheten har genomfört särskilda barnkonventionsmöten för verksamheter som arbetar med myndighetsutövning och barn. Utgångspunkten för det arbetet är myndighetens interna mall för barnkonsekvensanalyser.

Samlad bedömning av resultat

Under året har Länsstyrelsen arbetat riktat med att sprida information om barnkonventionens innehåll och att förstå hur den ska tolkas för att tillgodose barns rättigheter. Vi noterar ett ökat intresse för barns rättigheter generellt men också en övergång från att känna till att barnkonventionen blir lag till att tillämpa barnkonventionen i verksamheter. Baserat på de insatser som genomförts under året bedömer Länsstyrelsen att myndighetens arbete även detta år lett till ett gott resultat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

4. Verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning. Vägledande för Länsstyrelsens arbete med tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning är förordning (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförande av funktionshinderspolitiken.

Under året har Länsstyrelsen bland annat genomfört följande insatser:

- Nya informationsskyltar har tagits fram för uppsättning i skyddade områden för att ge information till besökare. Skyltarna är anpassade för personer med funktionsnedsättning och är skrivna på lätt svenska och som går att fotografera med kamera och få uppläst med hjälp av smartphone eller liknande teknisk utrustning. Genom dessa åtgärder har Länsstyrelsen ökat tillgängligheten och delaktigheten för personer med funktionsnedsättning vid besök i Stockholms läns naturområden.
- Länsstyrelsen sköter driften av appen och webbplatsen Naturkartan med digital information i syfte att underlätta för personer som inför ett besök är i behov av att veta vilka förutsättningar som finns i området avseende exempelvis parkering, närhet till busshållplats, leders utseende och markering. Appen har resulterat i att personer med funktionsnedsättning ges bättre möjligheter för att besöka Stockholm läns naturområden. För att göra naturen mer tillgänglig för personer med funktions-

nedsättningar i Stockholms län har Länsstyrelsen tagit fram rapporten Tillgänglighet till naturen i Stockholms län. Rapporten ska användas inom arbetet med att planera och genomföra åtgärder för att göra naturen i vårt län mer tillgänglig för alla. Kartläggningen av länets tillgängliga natur resulterade i 118 områden som alla har olika typer av utformningar som förbättrar tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning och länets övriga befolkning.

- Länsstyrelsen har låtit en tillgänglighetsexpert inventera myndighetens konferensavdelning och möteslokaler med syfte att åtgärda eventuella brister i lokalens tillgänglighet och främja delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Inventeringen är en del av Länsstyrelsens ansvar i genomförandet av svensk funktionspolitik vilket framgår av förordning (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförande av funktionshinderspolitiken.
- Myndigheten erbjuder ett informationspaket på intranätet och en portal om de olika sektorsövergripande perspektiven där anställda kan efterfråga strategiskt stöd. På intranätet finns även information om Länsstyrelsens uppdrag, svensk funktionshinderspolitik samt konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Utöver detta finns exempelvis information om olika typer av funktionsnedsättningar och funktionskrav vid upphandling tillgängligt.
- Nyanställda och anställda vid Länsstyrelsen erbjuds två gånger per år en utbildning och workshop inom social hållbarhet. Under utbildningen presenteras bland annat svensk funktionshinderspolitik, konventionen om rättigheter för personer med funktions-

nedsättning och dess koppling till Agenda 2030. Under workshopen får deltagarna själva arbeta med hur de kan integrera social hållbarhet inom sina uppdrag. Utbildningen har genererat ökad kunskap om funktionshinderspolitik och verktyg för integrering av perspektiv i verksamhetsplaneringen.

- Under året har Länsstyrelsen finansierat Studieförfråganets projekt Naturen på lika villkor. Projektet syftar till att personer med funktionsnedsättning genom särskilda naturdagar och naturvandringar ska lära känna, och bli trygga i, sin närliggande natur. Under året har 10 naturguidningar och 22 naturdagar genomförts vilka tillsammans har nått flera personer med nedsatt rörelseförmåga som fått målgruppsanpassad information om tillgängliga naturområden i Stockholms län.
- Länsstyrelsen har utvecklat ett metodstöd i arbetet med översikts- och detaljplaner där tillgänglighet och delaktighet är ett av perspektiven som beaktas. Det interna stödet kommer att användas av planhandläggare och översiktsplanerare på myndigheten vid rådgivning och stöd till kommunerna i länet vid frågor om funktionshinder och funktionshinderspolitik.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen har fortsatt det interna och externa arbetet med att långsiktigt integrera och uppfylla funktionshinderspolitiken. Baserat på de insatser som genomförts under året bedömer Länsstyrelsen att myndighetens arbete även detta år lett till ett gott resultat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

5. Integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet

Vi hänvisar här till vår återsrapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.7, som återfinns i avsnittet för återsrapportering av regleringsbrevsuppdrag från Kulturdepartementet.

6. Verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås

Länsstyrelsens sammanfattande bedömning är att integreringen av ett folkhälsoperspektiv fått en ökad prioritet under året i flera av myndighetens verksamheter, men att det saknas system för att mäta i vilken mån detta skett eller vilka effekter vårt samlade arbete haft på en god och jämlik hälsa i länet.

Samordningen mellan frågor av betydelse för efterlevnaden av folkhälsomålet och för social hållbarhet har ökat både internt och externt, inte minst tack vare det pilotarbete som genomförts på uppdrag av Socialdepartementet. Folkhälso- och trygghetsfrågorna har lyfts i strategiska regionala forum så som Miljö- och samhällsbyggnadsrådet och Samverkan Stockholmsregionen. Länsstyrelsen gör bedömningen att vi under året bidragit till ett stärkt och mer samordnat stöd till länets kommuner med fokus på god och jämlik hälsa.

En strategisk fråga som identifierats är att vi ser behov av ett förtydligande av myndighetens uppdrag i det regionala folkhälsoarbetet och i länsstyrelseinstruktionen §5 p.6.

Pilotprojekt för god och jämlik folkhälsa

Länsstyrelsen har fått ett uppdrag från Socialdepartementet att genomföra ett pilotprojekt avseende ett samordnat folkhälsoarbete på regional nivå under åren 2019–2020. Målet är att stärka lokala förutsätt-

ningar för ett hälsofrämjande och förebyggande folkhälsoarbete. På regional nivå har mötesplatser för samordning och samverkan skapats med Region Stockholm och Storsthlm samt Uppdrag Psykisk Hälsa Stockholms län. Dessa har resulterat i bland annat en bättre överblick och kännedom om aktörer, styrdokument och samverkansstrukturer. Ett resultat är också ett mer samordnat stöd till länets kommuner genom framtagande av en kartbild över vilket regionalt stöd som finns att få från respektive aktör.

Samordningsarbetet mellan olika sakfrågor på Länsstyrelsen kallat Preventionspaketet är en viktig del av arbetet i folkhälsopiloten. Genom Preventionspaketet erbjuder vi ett samordnat stöd till kommunerna med fokus på förebyggande och främjande arbete inom uppdragen om folkhälsa, brotts- och våldsförebyggande arbete, migrationshälsa, föräldraskapsstöd, friluftsliv och alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelförebyggande arbete (ANDTS). Stödet syftar till stärkta förutsättningar för ett samordnat främjande och förebyggande arbete med fokus på barn, unga, föräldrar och andra ur barns perspektiv viktiga vuxna. Stödet till kommuner sker genom seminarier och nätverk samt kommundialoger och ledningsgruppsbesök och samordnas allt oftare även med andra regionala aktörer. Genomförda gemensamma seminarier och nätverksträffar har enligt utvärderingen bidragit till en ökad tvärsektoriell samordning över sakområdesgränser i flera kommuner som deltagit. Kommunbesök och dialoger har genomförts i nio kommuner och stadsdelar och ett fördjupat stöd har påbörjats i ytterligare fyra kommuner: Botkyrka, Lidingö, Norrtälje och Sigtuna. I fördjupningskommunerna sker bland annat kartläggnings- och analysstöd, implementerings- och processtöd och socio-

ekonomisk utvärdering av lokalt främjande och förebyggande arbete.

Karolinska Institutet utvärderar pilotarbetet genom följeforskning och effektutvärdering. Preliminära resultat visar att Länsstyrelsen har en viktig roll som länk mellan den nationella och lokala nivån, en överblick över vad som sker i länets kommuner och ger ett gott stöd kring metoder och arbetssätt men mer stöd kring uppföljning och utvärdering önskas. Många kommuner vittnar om att det saknas förutsättningar för ett långsiktigt folkhälsoarbete eftersom lokala beslutsfattare ofta önskar snabba resultat med utgångspunkt i att lösa befintliga problem.

En del av folkhälsopilotens arbete syftar till att tydligare integrera ett folkhälsoperspektiv i Länsstyrelsens verksamheter. Genom utbildningsinsatser, workshoppar och stöd bedömer vi att detta påbörjats inom vissa områden och att intern samordning och samverkan mellan olika sektorsövergripande perspektiv för hållbarhet har stärkts under året.

Samhällsplanering

Länsstyrelsen bidrar till att lyfta den fysiska miljöns betydelse för folkhälsan i planeringsprocessen genom att ge råd och stöd till kommunerna i samband med tidiga planeringsdialoger och samråd om översiktsplaner och detaljplaner. Eftersom skolans och förskolans utemiljö är en central del av vardagen för de flesta barn lägger Länsstyrelsen särskild vikt vid att uppmärksamma behovet av väl utformade förskolegårdar och skolgårdar där barnen får utrymme för olika typer av aktiviteter. Länsstyrelsen yttrar sig också gällande om en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa och säkerhet, sociala aspekter såsom jäm-

ställdhet, trygghet, integration, medborgardialog eller om förslaget inte tillgodoser ett riksintresse för friluftsliv. För andra året i rad har kommunernas arbete med sociala aspekter i översikts- och detaljplaner kartlagts och analyserats. Trots ambitiösa sociala målsättningar i RUFS 2050 och översiktsplaner samt goda exempel i enskilda program och detaljplaner saknar kommunerna ofta strategier för att hantera sociala aspekter i sina detaljplaner, vilket också bekräftas i de intervjuer som Länsstyrelsen genomfört med kommunerna.

För att förstärka Länsstyrelsens kompetens och stödja vårt interna arbete i vägledning och rådgivning till kommunerna har vi också påbörjat framtagandet av ett metodstöd för sociala aspekter i fysisk planering (översiktsplaner och detaljplaner) som beaktar frågor om bland annat jämlik hälsa, trygghet och barnperspektiv. I samband med uppdraget har vi startat en kommunal referensgrupp som efterfrågat Länsstyrelsens stöd och som består av planerare från Botkyrka kommun, Haninge kommun, Järfälla kommun och Stockholms stad.

Krishantering

Det är myndighetens bedömning att arbetet med krishantering har en betydelsefull inverkan på folkhälsan i länet. Arbetet med civilt försvar, lagen om skydd mot olyckor, brottsförebyggande arbete och krisberedskap bidrar på olika sätt till att skapa trygghet och säkerhet i länet. Under året har Länsstyrelsen startat ett brottsförebyggande nätverk i länet för kommuner och stadsdelar. Nätverket ska stödja kunskapsbaserade brottsförebyggande åtgärder och öka samverkan mellan kommuner och stadsdelar. I den regionala samverkansstrukturen för krisberedskap, Samverkan Stockholmsregionen, har vi lyft fram det brottsförebyggande arbetet och frågan har behandlats i det regionala rådet.

Det brottsförebyggande arbetet samordnas med kommunernas arbete att förebygga sociala risker och bygga tillit i lokalsamhället. När Länsstyrelsen gör uppföljningsbesök hos kommuner enligt lagen om extraordinära händelser lyfts även frågor kring systempåverkande kriminalitet och sociala risker vid sidan av den ordinarie uppföljningen.

Länsstyrelsen har varit delaktig i Polismyndighetens, Malmö universitets och Försvarshögskolans framtagande av rapport för Ökad krisberedskap till att motverka organiserad brottslighet, social oro, antagonistiska hot och händelser av betydelse för totalförsvaret. Rapporten kommer officiellt publiceras i början av 2020. Arbetet innehåller en vägledning som ska kunna användas för att analysera var i lokalsamhället sociala problem kan uppstå för att kunna vidta förebyggande åtgärder. Länsstyrelsen har också varit delaktig i Boverkets arbete om trygghet i samhällsbyggnadsprocessen och kommer fortsätta nästa år, då vi planerar att öka insatserna med att inspirera kommuner att lyfta trygghets- och folkhälsoperspektiven i samhällsplaneringen.

Regional tillväxt

Det nationella folkhälsomålet har beaktats på flera sätt inom ramen för det regionala tillväxtarbetet. En dialog med Miljö- och samhällsbyggnadsrådet, med chefer från kommuner, region och Länsstyrelsen, har inletts under året utifrån hur folkhälsoperspektiven kan beaktas vid strategiska planeringsfrågor. Länsstyrelsen har även bidragit till att folkhälsoperspektivet beaktats vid mobilisering för ansökningar till EU:s strukturfonder samt bistått i arbetet med bedömning av ansökningar.

Dessutom har myndigheten under året arbetat vidare med Vidga normen i praktiken, ett projekt för en inkluderande arbetsmiljö för alla oavsett hudfärg finansierat av Europeiska socialfonden. Vidga normen i praktiken vill synliggöra och motverka arbetsmarknadens diskriminering av svenskar som inte är vita. Syftet är att främja en jämlik regional tillväxt i Stockholmsregionen. Länsstyrelsens bedömning är att projektet bidragit till att uppmärksamma ett dolt folkhälsoproblem vad gäller minoritetsstress för personer från synliga minoriteter på arbetsplatserna. Detta genom att projektet hanterat en fråga som i hög grad påverkar individernas arbetsmiljö och villkor i arbetslivet, men också är en grund till ojämlikhet i hälsa.

Alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT)

Rökning, alkohol och narkotika är riskfaktorer som står för cirka 17 procent av länets sjukdomsburden. I den regionala strategin och handlingsplanen för ANDT-arbetet i Stockholms län inkluderas jämlikhets-, jämställdhets- och barnperspektiv. Planen gäller under åren 2017–2020 och en halvtidsuppföljning har genomförts under 2018/2019. I uppföljningen konstaterades bland annat att alkohol- och tobaksanvändningen bland unga minskar, även om minskningen avstannat på tobaksområdet. Vi ser små skillnader mellan tjejer och killar i alkohol- och tobakskonsumtion men fortsatt stor skillnad mellan kommunerna. Länsstyrelsens åtaganden i planen har efterlevts och det finns en tydlig struktur för myndighetens regionala samordning och stöd till kommunerna i ANDT-frågor.

Internt har kunskaperna om hur vi i vår verksamhetsplanering kan arbeta med perspektiven mänskliga rättigheter, jämställdhet, jämlikhet och barnrätt har stärkts hos utvecklings-

ledare för ANDT-frågor, brottsförebyggande frågor samt alkohol- och tobakstillsynen.

Integration genom utvecklingsmedel

Under året har Länsstyrelsen arbetat med att vidareutveckla ett rättighetsbaserat arbetssätt i hanteringen av statsbidragen enligt 37 och 37a §§ förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare, regleringsbrevsuppdrag 3.45.

Prioriteringarna har i år utgått från den regionala jämställdhetsstrategin och de målgrupper som står längst ifrån att få sina medborgerliga rättigheter tillgodosedda. Detta har inneburit ett fokus på lågutbildade kvinnor, föräldrastödsinsatser och aktiviteter för föräldralediga och familjer. I arbetet med utlysningar, mobilisering och beslutfattande har således rätt till utbildning, ekonomisk jämställdhet, meningsfull fritid och hälsa varit centrala utgångspunkter liksom folkhälsa, det obetalda hem- och hushållsarbetet samt en diskussion om barnets bästa i strävan om att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället.

För att ytterligare stötta kommunerna att tydligare utgå från målgruppens behov i planering och genomförande av utvecklingsmedelsprojekt har vi tagit fram ett skrivstöd där sökande får hjälp med att analysera behov och lämpliga insatser utifrån målgruppens rättigheter och det offentliga skyldighet att tillgodose dessa. Målgruppens delaktighet har även varit tema för erfarenhetsträffar.

Vi anser att det är ett rimligt antagande att det är en effekt av Länsstyrelsens arbete som gör att vi kan konstatera att vi har fått in fler genomarbetade och stringenta ansökningar inom prioriterade områden samt fler delrapporter av högre kvalitet. De långsiktiga effekterna är för tidiga att uttala sig om ännu

då merparten av projekten pågår för närvarande.

Övrigt

Folkhälsofrågorna har fått genomslag även i flera andra verksamhetsområden på myndigheten så som inom miljöanalysarbetet, i arbetet med den regionala livsmedelsstrategin och i det friluftsstrategiska arbetet. Inom miljöanalysarbetet har ett bredare folkhälsoperspektiv lett till att frågor om exempelvis grönsaker, förskolegårdar och dagvattenhantering inkluderats i detaljplaneprocesser, utöver frågorna om luft och buller. Folkhälsofrågorna lyfts vid kommunbesök och Länsstyrelsen bidrar till att knyta ihop miljötillsynsfrågor med exempelvis stadsplaneringsfrågor.

Samtidigt konstateras att det finns målkonflikter och utmaningar i länet som bidrar till skillnader i förutsättningar för en god och jämlik hälsa. Ett exempel gäller mottagandet av nyanlända enligt bostättningslagen. Lagen tolkas nästintill uteslutande som ett tidsbegränsat åtagande samtidigt som bostadsmarknaden i länet är mycket ansträngd. Tidsbegränsade kontrakt resulterar i tillfälliga och osäkra bostadslösningar för de som inte lyckas ordna ett stabilt boende på egen hand.

Samlad bedömning av resultat

Vi bedömer att kunskapen om myndighetens ansvar för att bidra till det nationella målet om god och jämlik hälsa ökat. En ökad samordning har skett mellan sakkunniga från de olika hållbarhetsfrågorna inom Agenda 2030 och utbildningar för medarbetare har genomförts. Många verksamheter har också beaktat det nationella folkhälsomålet i sitt arbete under året, vilket kan medföra ett ökat fokus på folkhälsa i våra olika stöd och insatser till länets kommuner. Myndighetens arbete bedöms vara gott, men sammantaget

finns utvecklingsbehov för att kunna mäta och följa upp resultat och effekter på god och jämlik hälsa i vårt samlade arbete.

Karolinska Institutets preliminära resultat av sin effektutvärdering av pågående pilotprojekt visar också att Länsstyrelsen har en viktig roll som länk mellan den nationella och lokala nivån.

I vår återrapportering under 3§ p.12 länsstyrelseinstruktionen har vi gjort bedömningen att vårt folkhälsoarbete har genomförts med ett utmärkt resultat. Skillnaden förklaras av att vi där har bedömt vårt folkhälsoarbete som sakområde och därmed i en vidare bemärkelse, vilket där framgår av vår återrapportering.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☒ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☐ Utmärkt

7. I sin verksamhet verka för att förenkla för företag

Länsstyrelsen i Stockholms län har fortsatt arbetet med att förenkla för företagare i deras kontakt med myndigheten. Arbetet är ett ansvar för hela Länsstyrelsen och genomsyrar således hela verksamheten. Ärendegrupper för uppföljning har under året målatts och uppföljningen har utvecklats. I syfte att förenkla för samtliga målgrupper i sina kontakter med myndigheten har Länsstyrelsens externa webbplats fått en ny struktur med tydligare ingångar, tjänster och information. I samband med det har texter och annat innehåll kvalitetssäkrats.

Inom Länsstyrelsens tillsynsverksamhet pågår ständigt ett arbete med att utveckla mötet mellan kund och tillsynsperson. Ett exempel är projektet Ökat kundfokus, förenkling och samsyn som Länsstyrelsen driver tillsammans med Lantbrukarnas

Riksförbund (LRF). Inom projektet arbetar vi med bemötande, dialog, samsyn och lika bedömningar på olika nivåer i syfte att det ska vara lätt att göra rätt för företagarna. Projektets mål är att bidra till ett ökat förtroende mellan företagare och myndigheter, en ökad regelefterlevnad samt ett stärkt företagande i länet. Projektet syftar även till att göra det lättare att starta och utveckla framgångsrika lantbruks- och livsmedelsföretag.

Under året har även samverkan skett med övriga länsstyrelser. En generell vägledning för att arbeta med miljömålen och det ekologiska perspektivet i Agenda 2030 till små och medelstora företag inom tillverkningsindustrin har tagits fram gemensamt, i samverkan med Svenskt Näringsliv och Företagarna. Syftet är att göra det enklare för företagare att arbeta för att Sveriges miljömål ska nås.

Tillsammans med övriga länsstyrelser har myndigheten inlett ett samarbetat med NNR, Näringslivets Regelnämnd, och varit dem behjälpliga i en undersökning om länsstyrelsernas regeltillämpning inom verksamhetsområdena miljötillstånd för bergtäkt, miljötillsyn för processindustri, strandskyddsdispenser, auktorisation av bevakningsföretag samt djurskyddstillsyn. Arbetet har syftat till att utreda länsstyrelsernas regeltillämpning och hur företag påverkas inom nämnda ärendegrupper.

Samlad bedömning av resultat

Mot bakgrund av den breda samverkan som har kännetecknat vårt arbete för att förenkla för företag, samt baserat på genomförda insatser, bedömer vi att myndighetens arbete har gett ett gott resultat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

8. Samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat

Under året har samordningen gällande klimatanpassning på regional nivå riktat sig till såväl kommunerna som till regionala sektorsmyndigheter. Strukturen och arbetsprocessen gällande att stödja kommunerna i sitt klimatanpassningsarbete har omarbetats för att ge önskat resultat. Den långsiktiga målsättningen är att Stockholmsregionen ska vara en robust och klimatanpassad region, där kommuner och andra aktörer tar ett ansvar för att möta klimatförändringarna och vidta åtgärder. Målsättningen på kortare sikt är att

- öka kunskapen om klimatförändringarna hos länets aktörer
- bidra till att den anpassning som behövs och kommer behövas framöver ska integreras som en naturlig del i Länsstyrelsens och andra aktörers olika verksamhetsområden
- arbeta med klimatanpassning utifrån prioriteringarna i länets handlingsplan för klimatanpassning.

En av de främsta uppgifterna för Länsstyrelsens klimatanpassningsarbete är att samverka och ge stöd till kommunerna. Detta sker genom framtagande av seminarier, samarbetsprojekt och stöd i deras klimatanpassningsprocess samt att ta fram omfattande kunskaps- och planeringsunderlag. Syftet är att förse länets aktörer med målgruppsanpassad information vad gäller den senaste forskningen och med olika underlag som kan underlätta deras planering. Under året tog Länsstyrelsen fram en värme- kartläggning över länet baserad på satellitdata, vilket är ett viktigt planeringsunderlag i arbetet med såväl beredskap, riskhantering som fysisk planering.

Kommunernas översiktsplaner utgör ryggraden i den långsiktiga mark- och vattenplaneringen och det är via kommunernas översiktsplaner som en stor del av klimatanpassningsarbetet bedrivs. I dialogen med kommunerna har Länsstyrelsen uttryckt, med stöd av PBL, vad som behöver redovisas och utredas innan färdigställande av planen. Vi har under året även lagt ett stort fokus på hur den nya skrivningen i PBL, som ställer krav på att kommunernas syn på klimatrelaterade risker för den befintliga miljön, ska framgå i översiktsplanen. Synen ska även inkludera hur dessa risker kan minska eller upphöra. Då det saknas nationella riktlinjer och praxis för vad en sådan syn ska innehålla har vi genom konsult tagit fram en förstudie kring innehåll och hur Länsstyrelsen kan stötta kommunerna i framtagandet.

Vi har under året ordnat ett antal nätverks- träffar med kommunernas klimatanpassningskontakter. Varje träff har haft ett särskilt fokus, exempelvis ökad temperatur, översvänningsrisk till följd av skyfall och stigande havsnivåer. Tillsammans med Livsmedelsverket har vi även genomfört en workshop för länets kommuner och dricks- vattenproducenter. Workshoppens syfte var att förse kommunerna med ny kunskap och nya verktyg för att initiera eller fortsätta sitt arbete med att klimatanpassa dricksvatten- försörjningen.

Vi har under året bedrivit ett sektorsöver- gripande projekt kring klimatanpassning för kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Projektet resulterade i ett kunskapsunderlag som ska användas av kommuner i samband med planering.

Inom landsbygdsprogrammet har Länsstyrelsen beviljat medel till vatten- åtgärder i jordbrukslandskapet, exempelvis restaurering och anläggning av våtmarker, som både bidrar till flödesutjämning och

magasinering av vatten. Vi har även anordnat kurser i hur djurhållare kan anpassa sig till framtidens klimatförändringar på temat Grovfoderbrist i framtiden. Under kursen har djurhållarna fått metoder för att undvika grovfoderbrist vid perioder av extremväder, så som torka eller väta.

Samlad bedömning av resultat

Vi har utifrån vårt uppdrag genomfört planerad verksamhet inom flera områden enligt vad vi ovan har beskrivit. Vi bedömer att vi sammantaget har uppnått ett gott resultat genom ett utåtriktat arbetssätt och bred samverkan med ett stort antal aktörer. Våra insatser har varit av både strategisk och praktisk karaktär. Exempel på vårt strategiska och proaktiva arbete är vår nära dialog och vårt stöd till länets kommuner. Exempel på insatser av mer praktisk karaktär är att ta fram och kommunicera olika kunskapsunderlag för att möta klimatförändringarna och vidta åtgärder. Våra insatser har, enligt vår bedömning, också kännetecknats av en helhetssyn utifrån de många sektorer som påverkas av klimatförändringarna.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

9. I sin verksamhet verka för att behovet av bostäder tillgodoses

Länsstyrelsen jobbar aktivt enligt Stockholmsmodellen för att genom tillgänglighet och dialog ge kommunerna stöd i deras arbete med bostadsförsörjning. Detta fungerar bra och under året har Länsstyrelsen träffat alla kommuner som tar fram nya riktlinjer för sin bostadsförsörjning. Att arbeta med bostadsförsörjning innebär mer än bara bostadsbyggande, det handlar om att möjliggöra för alla i samhället, oavsett sociala och

ekonomiska förutsättningar, att kunna få en god bostad. Kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjning ska fungera som planeringsunderlag för den fysiska planeringen, vilket lyfts vid behov i Länsstyrelsernas rådgivande yttranden. Länsstyrelsen arrangerar också kunskapsseminarier för alla kommuner för att fördjupa kunskapen och ge handläggarna en plattform för erfarenhetsutbyte. Vi hänvisar också till vår återrapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.24.

Samlad bedömning av resultat

Vi har utifrån vårt uppdrag genomfört planerad verksamhet och bedömer att vi har uppnått ett gott resultat. Länsstyrelsens uppdrag att verka för att behovet av bostäder tillgodoses är prioriterat och dialogen med kommuner och andra aktörer är god. Emellertid har antalet färdigställda bostäder i länet sjunkit vilket enligt vår bedömning främst kan härledas till externa omvärldsfaktorer.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 6 §: Miljöarbete

Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred

- förankring i länet för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen,
3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljökvalitetsmålen, och
 4. verka för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen och i det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

1. Samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet

Länsstyrelsen har arbetat vidare inom ramen för den samverkansplattform vi kallar Miljö- och samhällsbyggnadsdialogen för att strategiskt och samlat kunna möta utmaningen att nå miljömålen samtidigt som länet växer med stora behov av nya bostäder och infrastruktur. De aktörer som deltar i dialogen är länets kommuner, Region Stockholm, Trafikverket och Storsthlm. Nedan redovisas de viktigaste insatserna vi gjort under året inom dialogen.

Vi genomförde en gemensam träff för nätverken för miljömål, klimat och översiktsplanering med tema Framtidens transportsystem – ett seminarium med fokus på samtal mellan kompetenser. Vi har även haft träffar med miljömålnätverket, klimatnätverket respektive klimatanpassningsnätverket.

Vi har arbetat tvärssektoriellt internt genom interna basutbildningar i ekologisk och social hållbart, en intern webbplats med information om tvärssektoriella frågor med tillhörande beställningsfunktion till arbetsgruppen med strategier och experter för

Agenda 2030, mänskliga rättigheter, jämställdhet, miljömål, miljöledning, klimat och energi samt klimatanpassning.

Vi har inlett ett arbete för att stärka folkhälsan i länet, bland annat inom ramen för det folkhälsouppdrag som vi har fått från regeringen. Vi har dessutom regelbundna möten om hälso- och miljörelaterade frågor med Centrum för arbets- och miljömedicin på Region Stockholm.

Miljömålsuppföljningen är ett underlag för åtgärder inom dialogen. Som en grund ligger vår övervakning av länets miljö för att se vilka problemen är och var de finns. Vårt miljöledningssystem kopplar tydligt till och bidrar till att nå miljömålen.

2. Utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet

Vi arbetar utifrån åtgärdsprogram och strategier för länets prioriterade miljömål Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Giftfri miljö, Ingen övergödning och Ett rikt växt- och djurliv. Även God bebyggd miljö är prioriterad i och med att Miljö- och samhällsbyggnadsdialogen har fokus på detta miljömål. Strategierna och åtgärdsprogrammet är väl förankrade i länet.

Alla aktörer i dialogen gör åtgärder kopplade till dessa strategier och åtgärdsprogram. Nedan redovisas de viktigaste insatserna som Länsstyrelsen har genomfört under året.

Begränsad klimatpåverkan

Vi startade tillsammans med KTH projektet EKLIPS, Energi och KLimat i fysisk Planering genom lokal och regional Samverkan. Projektets syfte är att tydliggöra hur klimat- och energifrågorna kan integreras i den fysiska planeringen. Vi har

arbetat mycket aktivt med Begränsad klimatpåverkan i länet på många andra sätt under året, vilket redovisas under avsnittet 3§ länsstyrelseinstruktionen, p.6 Energi och klimat.

Frisk luft

Aktörerna följer sina åtaganden enligt åtgärdsprogrammet för att nå miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid och partiklar.

Giftfri miljö

Vi har arbetat aktivt med efterbehandling av förorenade områden för bostadsbyggande, vilket redovisas under återrappporteringskrav 1.8.

För att minska spridningen av gifter från fritidsbåtar har tre projekt i länet fått medel inom arbetet med lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Vi deltar även i Miljömålsrådets åtgärd Båtbottenfärger och miljöfarliga färgrester som har målsättningen att minska utsläppet av giftig och otillåten båtbottenfärg.

Vi har ordnat seminarier kring tillsynsvägledning för kommuner, till exempel Myndighetskrav avseende tillsyn av cisterner inom ramen för Kemilänken. Vi ordnade även tillsammans med Sveriges brandbefäl seminariet Hur ser vi på skum, vilka är riskerna och finns det alternativ? för att minska spridningen av högflourerade ämnen, PFAS, som används bland annat i brandskum.

Ingen övergödning

Vi deltar i EU-projektet LIFE IP Rich Waters som omfattar flera delprojekt som skapar åtgärder mot övergödning. Vi har inom ramen för LIFE IP Rich Waters tagit fram en handbok för kommunal strategisk vattenplanering.

För att minska växtnäringsläckaget från åkermark har vi gett stöd till våtmarker inom landsbygdsprogrammet, gett råd till länets lantbrukare via Greppa Näringen och stöd till strukturkalkning med mera inom arbetet med lokala vattenvårdsprojekt (LOVA), vilket lokalt har gett effekt på vattenkvaliteten.

Inom projektet Tillsyn i fält, som har initierats av Jordbruksverket, anordnade vi en utbildningsdag för kommuninspektörer som utför tillsyn på lantbruk. Syftet var att öka kunskapen och förståelsen kring riskerna för läckage av växtnäring och växtskyddsmedel till vatten.

Arbetet med att ta fram gårdsvisa vattenplaner i länet pågår. En gårdsvis vattenplan tar ett helhetsgrepp om flödet av fosfor inom den enskilda gården och ska bidra till att sjöar, vattendrag och havsvikar når god vattenstatus.

Vi har arbetat aktivt med tillsyn av reningsverk då flera anläggningar ska byggas om. Vi har även stöttat kommunerna med deras strategiska planering för vatten och avlopp och för att få bättre kontroll på tillskottsvatten och bräddningar från avloppsledningsnäten.

Ett rikt växt- och djurliv

Vi lanserade vår handlingsplan för grön infrastruktur på ett seminarium och flera av åtgärderna har påbörjats; bland annat en ekstrategi, vägledning för grön infrastruktur i planering och prövning samt vägledning för att använda historiska kartor. Åtgärderna i handlingsplanen har som syfte att stärka många ekosystemtjänster, till exempel begränsa klimatpåverkan, dricksvattenförsörjning och dagvattenhantering.

Vi har fortsatt arbetet med de mest akut hotade arterna i Naturvårdsverkets åtgärdsprogram, utbetalat medel till kommunerna

för lokala naturvårdsprojekt (LONA) som i hög grad gynnar den biologiska mångfalden, bildat åtta nya naturreservat i länet och fortsatt arbetet med att sköta befintliga reservat.

Vi har beviljat medel inom landsbygdsprogrammet till restaurering av betesmarker, slåtterängar och våtmarker. Vi har även ordnat kurser och rådgivning om restaurering av betesmarker och slåtterängar och driver en betesförmedling mellan markägare och djurägare för att förhindra att marker växer igen.

Inom översynen av länets riksintressen för kulturmiljövården har problem med igenväxning och andra frågor kopplade till traditionell hävd i landskapet lyfts.

God bebyggd miljö

Vi driver Bullernätverket i Stockholms län, som syftar till att öka den regionala bullerkompetensen genom bland annat utbyte av erfarenheter. Bullernätverket ordnade två seminarier i år om olika rättsfall gällande buller respektive buller på skol- och förskolegårdar. Vi deltar även i hus- och ventilationsnätverket som är en del av Miljösamverkan Stockholm. Nätverket har anordnat ett seminarium om mögellukt.

Ett viktigt arbete för att nå både God bebyggd miljö och de vattenrelaterade miljömålen är den regionala vattenförsörjningsplanen som nu implementeras och förankras hos oss, Storsthlm och Region Stockholm. Vi arbetar strategiskt med vattenförsörjning i olika forum och i samverkan med länets kommuner och vattenproducenter.

Vi har fortsatt arbetet inom regionalfondsprojektet Grön BoStad Stockholm där regionen har kraftsamlat för ett mer hållbart

boende. Vi har arbetat för att implementera detta i befintlig verksamhet.

Vi arbetar för att implementera ett landskapsantikvariskt perspektiv, det vill säga att landskapet beskrivs utifrån sina samlade funktioner för både biologisk mångfald och kulturhistoriska spår. Två tvärsektoriella seminarier har genomförts; Jordbruksmarkens värden – en värdefull resurs i ett föränderligt klimat och Hur tillvaratar vi landskapets kultur- och naturvärden i förortsmiljöer?

3. Stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen

Vi har arbetat aktivt med stödjande insatser gentemot kommunerna både i form av planeringsunderlag och andra typer av underlag och informationsinsatser. Strategierna för de prioriterade miljömålen utgör också relevant underlag.

Det pågår en aktualisering av riksintressena för kulturmiljövården i Stockholms län för att öka förståelsen för syftet med riksintressen och göra att de upplevs som angelägna.

Vi har slutrapporterat och börjat implementera ett klimatanpassningsprojekt för kulturmiljöer.

Kommunerna i länet efterfrågar tillsynsvägledning om masshantering och avfall, eftersom det uppkommer stora mängder i samband med infrastrukturprojekt och bostadsbyggande. Vi har därför regelbundna tillsynsmöten och har haft ett seminarium för kommunerna. Vi har även startat en intern grupp för sulfidhaltiga massor för att stötta kommunerna så att de i ett tidigt skede kan reflektera över sulfidhaltig jord och berg.

4. Verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen och i det regionala tillväxtarbetet

Samhällsplanering

Vi har på olika sätt verkat för att miljömålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen, till exempel genom Miljö- och samhällsbyggnadsdialogen som beskrivs ovan och genom att bevaka olika frågor i översikts- och detaljplaner samt i processen kring infrastrukturplaner.

Vi har inom ramen för dialogen gett rådgivning och vägledning till kommunerna i frågor kopplade till översikts- och detaljplanering.

Vi har under året arbetat för att tillgängliggöra planeringsunderlag i den nationella söktjänsten för aktuella planeringsunderlag, Planeringskatalogen.

I åtta av miljömålen finns friluftslivet med som preciseringar. Därför har vi under året arbetat mer tillsammans och tittat på möjliga synergier och åtgärder. Arbetet med friluftstrategin har fortsatt, som även den har bäring på miljömålen.

Regionala tillväxtarbetet

Inom ramen för Miljö- och samhällsbyggnadsrådet har vi under det senaste året arbetat för att belysa alla dimensionerna av hållbarhet, bland annat hållbar tillväxt. Vi har även fört in miljömålen som en del av vårt bidrag till programmeringen av kommande strukturfondsperiod.

Vi har i samverkan med LRF Mälardalen och Region Stockholm tagit fram och lanserat en livsmedelsstrategi med tillhörande handlingsplan för en hållbar produktion och konsumtion av livsmedel i

länet. Strategin ska bidra till att nå miljömålen i Agenda 2030. Ett delområde i strategin handlar om konsument och marknad. Inom ramen för strategin driver vi projektet Resursfisk, med målet att ta hand om bifångster från Mälaren och ta fram en prisvärd fiskprodukt.

Det har gjorts ett projekt för att starta en dialog med skogens aktörer som ska kunna ligga till grund för en eventuell regional skogsstrategi.

Vi har fortsatt lokala och regionala samarbeten med näringslivet för att tydliggöra behovet av ekosystemtjänster och värdet av naturvård. Syftet är både bättre naturmiljö och att möjliggöra destinationsutveckling för näringslivet. Exempel på projekt är Stockholms Fiskmarknad, Retrout och Ö för Ö. Att på olika sätt involvera näringsliv och lokalbefolkning kan vara en nyckelfaktor till ett effektivare åtgärdsarbete för miljömålen.

Samlad bedömning av resultat

Vi bedömer att miljömålsuppdraget är i hög grad uppfyllt. Miljö- och samhällsbyggnadsdialogen är en värdefull plattform för att utföra miljömålsuppdraget och dialogen fortsätter att utvecklas och skärpas. Vi har utvecklat arbetet både internt och externt för att miljömålen ska få genomslag i samhällsplaneringen och tillväxtarbetet bland annat genom olika kunskapshöjande insatser som utbildningar och nätverksträffar. Vi behöver arbeta vidare med att nå ännu fler målgrupper exempelvis inom näringslivet och akademien.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 7 §: Samhällsskydd och beredskap

Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig myndighet enligt förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap och den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom länet.

Genom sin verksamhet ska länsstyrelsen minska sårbarheten i samhället, bevaka att risk- och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen samt utveckla en god förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida kris-situationer och höjd beredskap.

Brottsförebyggande samordning

Länsstyrelsen har startat ett brottsförebyggande nätverk i länet – BRON. Nätverket består av en representant från varje kommun och stadsdel och ska stödja kunskapsbaserade brottsförebyggande åtgärder samt öka samverkan mellan kommuner och stadsdelar. Samverkan Stockholmsregionen har lyft fram det brottsförebyggande arbetet och ämnet har behandlats i det regionala rådet och även lyfts i Storsthlm.

Det brottsförebyggande arbetet samordnas med kommunernas arbete att förebygga sociala risker och bygga tillit i lokalsamhället. När Länsstyrelsen gör uppföljningsbesök hos kommuner enligt lagen om extraordinära händelser lyfts även frågor kring systempåverkande kriminalitet och sociala risker vid sidan av den ordinarie uppföljningen.

Länsstyrelsen har varit delaktiga i Polismyndighetens, Malmö universitets och Försvarshögskolans framtagande av rapport Ökad krisberedskap till att motverka organiserad brottslighet, social oro, antagonistiska hot och händelser av betydelse för totalförsvaret. Rapporten kommer officiellt publiceras i början av 2020. Arbetet

innehåller en vägledning som ska kunna användas för att analysera var i lokalsamhället sociala problem kan uppstå för att kunna vidta förebyggande åtgärder.

Länsstyrelsen har varit delaktig i Boverkets arbete om trygghet i samhällsbyggnadsprocessen och kommer att öka insatserna med att inspirera kommuner att lyfta trygghets- och folkhälsoperspektivet i kommande byggnationer.

Länsstyrelsen har även varit referent till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors rapport Inget att vänta på kopplat till våld. Vi har även varit drivande i arbetet kring Trygga säkra evenemang tillsammans med polisen, svenska Live och RFSL. Initiativ till en uppdragsutbildning i brottsförebyggande arbete på Södertörns högskola har tagits tillsammans med Polismyndigheten.

Under året har vi anordnat flera konferenser med olika teman där kommunpoliser och kommuner deltagit. Länsstyrelsen har dessutom samverkat med Brottsförebyggande rådet (Brå) i olika brottsförebyggande forum.

Krisberedskap och civilt försvar

Inom ramen för Samverkan Stockholm-regionen, med vilket Länsstyrelsen i Stockholm utövar delar av det geografiska områdesansvaret, planeras för att förbereda och utveckla förmåga att nyttja de gemensamma strukturerna för att kunna hantera höjd beredskap.

På krisberedskapsområdet har Länsstyrelsen lagt stort fokus på att utveckla den egna krisledningsorganisationen. Ett antal utbildningar i stabsmetodik har genomförts likväl som utbildningar för stabschefer. Länsstyrelsen deltog också med bred uppslutning i kärnkraftsövningen Havsörn, tillsammans med mer-

parten av de 37 aktörerna inom Samverkan Stockholmsregionen.

Riskhänsyn i samhällsplaneringen

I vår miljö- och samhällsbyggnadsdialog deltar länets aktörer inklusive kommunerna där vi skapar en effektiv process för att i ett tidigt skede ta hänsyn till risk- och säkerhetsfrågor samt andra viktiga intressen. Vi mobiliserar de kompetenser som behövs beroende på vilka perspektiv som gör sig gällande i varje enskilt fall. Knutet till dialogen finns ett råd med representanter för länets aktörer. Fyra områden som är av strategisk betydelse för miljö- och samhällsbyggnadsutvecklingen i länet utgör en ram för rådets inriktning. Områdena är transporter och transportinfrastruktur, bostäder, teknisk infrastruktur samt strategiska försörjningsfrågor.

Sedan många år tillbaka finns även ett samarbete och erfarenhetsutbyte mellan länsstyrelserna i Skåne, Stockholm och Västra Götalands län när det gäller riskhänsyn i fysisk planering. Anledningen till detta är att alla tre är storstadslän med liknande problembild och utmaningar när det gäller samhällsplanering och den förtätning som sker i storstäderna. Hantering av risker med farligt gods är en fråga som har varit ständigt återkommande i detta samarbete.

Samlad bedömning av resultat

Vi har utifrån uppgiftens olika syften genomfört planerad verksamhet inom flera områden enligt vad vi ovan har beskrivit. Vi bedömer att vi sammantaget har uppnått ett gott resultat genom ett utåtriktat arbetssätt och bred samverkan med ett stort antal aktörer. Våra insatser har varit av både strategisk och operativ karaktär.

Se även vår återrapportering samt resultatbedömning under länsstyrelseinstruktionen 3§ p.8, där vi redovisar ett utvecklingsbehov inom civilt försvar.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Övrig verksamhet

Enligt 1 kap. 4 § i förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag ska årsredovisningen avse all den verksamhet som myndigheten ansvarar för varför resterande verksamhetsområden, som inte anges i länsstyrelseinstruktionen, redovisas här.

Övrig förvaltning

Tillsyn av överförmyndare

Länsstyrelsen i Stockholm har tillsyn över 54 överförmyndare/överförmyndarnämnder i fem län fördelade på 29 tillsynsobjekt. Under året har 25 tillsynsbesök genomförts hos kommuner i Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands och Gotlands län. Vi har bedömt att det var uppenbart obehövligt med inspektion hos fyra verksamheter. Denna bedömning görs utifrån resultat från föregående inspektioner där nämnden inte visat några brister i sin handläggning.

I majoriteten av rapporterna från tillsynsbesöken har kritik framförts mot en eller flera delar av överförmyndarens/överförmyndarnämndens verksamhet. I vissa fall handlar det om kritik mot handläggningen i enskilda akter medan det i andra fall handlar om mer allvarliga brister i verksamheten såsom långa handläggningstider.

Regeringen gav i maj 2018 ett uppdrag till länsstyrelserna att ta fram riktlinjer för hur ställföreträdare bör redovisa sin förvaltning, hur överförmyndare bör granska ställföreträdarens förvaltning samt hur överförmyndare bör kontrollera en persons lämplighet som ställföreträdare. Arbetet med att ta fram riktlinjerna gjordes tillsammans med övriga länsstyrelser som har tillsyn över

överförmyndaren. Riktlinjerna lämnades in till regeringen den 30 april 2019.

Penningtvätt

Europarådet utvärderar, på uppdrag av kommissionen, effektiviteten i hur EU:s medlemsstater har genomfört fjärde penningtvättsdirektivet. Vi har besvarat frågeformuläret och sammanställt uppgifter för rapportering till Europarådet. Informationen berörde statistik från Bolagsverkets register mot penningtvätt, statistik avseende våra tillsynsärenden och information om vårt tillsynsarbete och hur vi gör vårt riskurval. Detta har i december följts upp med ett besök av representanter från Europarådet där vi och några verksamhetsutövare deltog. Rapport kommer under 2020.

Under året har vi genomfört skrivbordsutredningar och platsbesök hos verksamhetsutövare. I några av ärendena har föreläggande att vidta rättelse vid vite skickats ut.

Inom området penningtvätt samverkar vi med olika aktörer, bland annat Samordningskansliet avseende riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism.

Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrift (01FS2018:55) har uppdaterats med anledning av förändringar i lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. De nya föreskrifterna träder i kraft 1 januari 2020.

Bevakningsföretag

Länsstyrelsen i Stockholms län har handlagt 19 ärenden om auktorisation av bevakningsföretag. Handläggningstiden om 180 dagar nåddes till 100 procent. När det gäller godkännande av personal i bevakningsföretag är det ett fortsatt stort ärendeflöde. Vi fattade beslut i drygt 3 300 ärenden. Inom dessa ärenden finns lagkrav på att handlägga dessa

inom två veckor från det att betalning kommit in. Länsstyrelsen i Stockholms län har inte uppfyllt målet för handläggningstid. Detta beror på att vi i alla dessa ärenden gör en säkerhetsprövning genom registerkontroll hos Säkerhetspolisen (Säpo) som har en handläggningstid på allt från 7–16 dagar. Länsstyrelsen har under december tagit kontakt med Säpo för att se om det finns en möjlighet till förkortad handläggningstid när det gäller säkerhetsprövningen hos dem.

Länsstyrelsen har tillsynsansvar över 107 auktoriserade bevaknings- och utbildningsföretag varav sex är renodlade utbildningsföretag.

Vi har genomfört 54 inspektioner under året. Länsstyrelsen har inte tidigare genomfört så många inspektioner av auktoriserade bevakningsföretag under ett år. Genom inspektionerna har vi kunnat kontrollera bevakningsföretagens efterlevnad av bevakningslagen, och i förekommande fall förelägga om att åtgärder eller rättelse ska vidtas. Enligt lagen ska inspektion av företagen göras så snart det finns anledning till det, dock minst en gång vartannat år. Kravet är uppfyllt på samtliga utom fyra företag. I de företag som skulle inspekterats enligt lagkravet men där inspektioner inte genomförts finns anledningarna dokumenterade.

Som en del av tillsynen har laglydnadsprövning av drygt 15 000 personer genomförts vilket genererat 46 ärenden om omprövning av godkännande. Ytterligare 61 omprövningsärenden har inletts baserat på information som inkommit vid andra tillfällen under året.

Inkomna klagomål hanteras löpande.

Delgivningsföretag

Tio stycken verksamhetsredogörelser har granskats och avslutats. Länsstyrelsen har gjort en prövning av laglydnad och lämplighet av personer som är godkända för anställning hos auktoriserat delgivningsföretag vilket efter kontroll i misstanke- och belastningsregister och hos Kronofogdemyndigheten genererat sju ärenden om omprövning av godkännande.

Inga klagomål mot auktoriserade delgivningsföretag har inkommit från allmänheten.

Deponering

Inom ärendegruppen Övrig förvaltning ingår deponeringar. Denna grupp delas upp i nedsättning av pengar för förfallna skulder eller fordringar, deponering av medel för inlösta aktier samt deponering för hyra eller arrende. Länsstyrelsen i Stockholm betalade under året ut deponerade eller nedsatta medel till ett värde av cirka 100 miljoner kronor. Vi har sett ett ökat inflöde av ärenden inom deponering. Nästan 300 ärenden har inkommit jämfört med 220 ärenden 2018. Drygt 350 miljoner kronor har deponerats och finns hos Riksgälden i dagsläget.

Lönegaranti

Lönegarantihanteringen är koncentrerad till sju länsstyrelser, varav Stockholm är en. Länsstyrelsen i Stockholms län hanterar och betalar ut cirka 50 procent av all lönegaranti i Sverige. Vi betalade ut statlig lönegaranti till nästan 16 000 personer vilket motsvarar drygt 1,2 miljarder kronor. Under föregående år betalades det ut till drygt 10 000 personer vilket motsvarar en ökning på över 30 procent av ärendena inom lönegarantin i Stockholm. Denna stora ökning har en förklaring i att ett bolag med drygt 1 000 anställda gick i konkurs under året. Vi har inte sett någon ökning i antal bolag som gått i

konkurs/rekonstruktion utan tvärtom en viss minskning i jämförelse med föregående år, däremot har fler anställda blivit påverkade.

Medborgarskap

Alla de nordiska länderna, förutom Norge tillåter sina medborgare att ha dubbelt medborgarskap, men det norska Stortinget beslutade den 6 december 2018 att det ska bli tillåtet att ha fler medborgarskap som tillägg till norskt medborgarskap. Den norska regeringen har meddelat att en lagändring kommer att börja gälla från den 1 januari 2020. Den svenska ambassaden i Oslo tror att det kommer att ske en ökning, att norska medborgare vill återfå sitt svenska medborgarskap som de tidigare blev av med vid flytt till Norge. Vi kommer att följa upp utvecklingen under 2020 när lagen träder i kraft.

Internationell delgivning

Länsstyrelsen i Stockholms län är centralmyndighet för internationell delgivning. Funktionen överfördes från Justitiedepartementet 2014. Det innebär bland annat att Länsstyrelsen är mottagande organ för ansökningar enligt EU:s delgivningsförordning nr 2007/1393 i *civilmål* från övriga medlemsstater (exklusive Danmark som står utanför). Dessa utgör cirka 70 procent av centralmyndighetens ärenden vilket genererar cirka 2 500–3 000 ärenden årligen. Under de senaste åren har det pågått en debatt mellan EU-länderna kring införande av ett nytt digitaliseringssystem (e-CODEX) som ska vara obligatoriskt för alla medlemsländer att använda i arbetet med utbyte av information. Kommissionen har föreslagit ändringar i EU:s delgivningsförordning som bland annat innebär att det blir obligatoriskt för medlemsländerna att kommunicera och utbyta information via e-CODEX inom ramen för förordningarna (till

exempel EU:s delgivningsförordning). All kommunikation mellan medlemsstaterna ska ske digitalt genom ett decentraliserat IT-system bestående av nationella IT-system sammanlänkade via en säker och pålitlig infrastruktur för elektronisk kommunikation.

Resultatmått och resultatanalys – Övrig förvaltning

Övrig förvaltning (verksamhet 20*-21* exkl. 201*) ¹⁾	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	13,6	13,5	11,6
Årsarbetskrafter kvinnor	31,5	35,6	36,3
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	60 157	58 463	56 018
Antal ärenden, inkomna och upprättade	35 875	34 087	35 965
Antal beslutade ärenden	36 009	32 926	36 029
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	728	424	437
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	1 232 256	819 493	684 597

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3§ (3§ p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÅS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÅS 20–21). Detta gör att uppgifterna för år 2017 inte stämmer överens med vad som redovisades under Övrig förvaltning i årsredovisningen för år 2017.

Under året har antalet utbetalningar av lönegaranti ökat vilket förklarar ökningen av lämnade bidrag och ärenden som är äldre än två år. Ärenden inom lönegaranti kan inte avslutas förrän konkurs är klar vilket gör att ärendena blir äldre.

Samlad bedömning av resultat

En tillsynsplan har tagits fram för tillsynsområdena inom Övrig förvaltning och tillsyn har bedrivits i enlighet med den framtagna planen. Beroende på vilket tillsynsområde som avses har återkoppling skett eller föreläggande har lämnats om att vidta åtgärder i förekommande fall. I samtliga områden förutom penningtvätt har ett gott resultat nåtts.

Den samlade bedömningen gällande ärendehantering och måluppfyllelse inom godkännande av personal i bevakningsföretag, deponering, medborgarskap och lönegaranti är positiv. Vi har inom Övrig förvaltning klarat att nå uppsatta mål för handläggningstiderna i flera av ärendegrupperna. Däremot har vi haft långa handläggningstider inom internationell delgivning, som under året har minskat något.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Trafikföreskrifter

Länsstyrelsen i Stockholms län arbetar för att minska de äldre ärendena som legat kvar från 2018 med gott resultat. Handläggningstiderna för flera av dessa ärenden har varit långa med anledning av att vi har prioriterat de ärenden som behöver handläggas innan ett visst datum och då utgått från kundens behov.

Länsstyrelserna har i samverkan med anledning av införandet av den nya förvaltningslagen enats om en ny rättslig hantering av trafikföreskrifter. Länsstyrelserna har tillsammans kommit fram till att vare sig enskilda eller myndigheter kan ansöka om att få frågan om behov av trafikföreskrifter prövad. Det är myndigheten som självständigt har att besluta om det finns anledning att inleda ett ärende. Detta kommer att leda till en mer effektiv och rättssäker hantering av ärendegruppen.

Resultatmått och resultatanalys – Trafikföreskrifter

Trafikföreskrifter (verksamhet 25*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	1,5	1,4	1,6
Årsarbetskrafter kvinnor	0,4	0,6	0,7
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	2 079	2 089	2 407
Antal ärenden, inkomna och upprättade	802	788	770
Antal beslutade ärenden	820	741	822
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	1	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Inga väsentliga avvikelser finns att kommentera.

Samlad bedömning av resultat

Den samlade bedömningen för trafikföreskrifter är att handläggningstiderna kan utvecklas, främst inom överklagande av parkeringstillstånd då vi inte har uppfyllt vårt interna mål om 40 dagar. Detta beror på att vi behöver begära in komplettering i många av ärendena vilket gör att det tar tid att få avslut i dessa ärenden då det krävs läkarintyg. Vi har arbetat med effektivisering genom att fördela inkomna ärenden genom prioritering. Vi har arbetat med att avverka äldre ärenden vilket gett resultat. Vi har ett gott resultat när det gäller handläggningstider för tävlingsärenden. Länsstyrelsen har tagit ställning kring normbeslut vilket kommer att leda till en effektivare handläggning.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☒ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☐ Utmärkt

Nationella minoriteter

Det övergripande målet för Länsstyrelsens arbete med nationella minoriteter är att minoriteternas särskilda rättigheter ska belysas och beaktas i myndighetens arbete. För att systematiskt bedriva arbetet med hänsyn till den reviderade lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk har myndigheten under året utvärderat den interna handlingsplanen för nationella minoriteter. Utvärderingen visade att myndigheten har genomfört insatser i linje med minoritetspolitikens samtliga områden, dock har systematiken uteblivande hänförs till arbetet med minoritetsspråk och kultur. Vidare har myndighetens arbete haft begränsade effekter vad gäller det minoritetspolitiska delområdet diskriminering och utsatthet.

Handlingsplanen är ett uttryck för myndighetens vilja att se till att de mänskliga rättigheterna respekteras i enlighet med den svenska grundlagen och våra internationella åtaganden samt att skyddet för de nationella minoriteternas rättigheter kontinuerligt förbättras.

Bland aktiviteter som Länsstyrelsen genomfört under året återfinns bland annat följande:

- Länsstyrelsen har fortsatt sitt arbete med att initiera samråd. Myndigheten har bjudit in samtliga minoriteter för att formalisera samråd med anledning av den reviderade lagen.
- Judiska museet har erhållit bidrag för friläggande av äldre måleri för att öka kunskapen om det judiska kulturarvet och möjliggöra för museibesökaren att uppleva hur den första synagogan var gestaltad. På detta sätt ökar kunskapen om det judiska kulturarvet och den första synagogan i Stockholm.

- Medarbetare på Länsstyrelsen får under sin introduktionsutbildning grundläggande kunskap om mänskliga rättigheter, jämställdhet, klimat och miljö samt nationella minoriteter för att integrera perspektiven i uppdrag och verksamhetsplanering.
- Länsstyrelsen har uppmärksammat Förintelsens minnesdag med en särskild artikel med utgångspunkt i det minoritetspolitiska delmålet diskriminering och utsatthet. Länsstyrelsen har även särskilda flaggdagar för att uppmärksamma samtliga fem nationella minoriteter.
- Länsstyrelsen har arbetat med synliggörande av antiziganistisk och antisemitisk hatbrottsstatistik vid analyser av regionala förhållanden. Myndigheten har även spridit skriften På tal om mänskliga rättigheter, där redovisning av hatbrott med antiziganistiska motiv utgör ett moment.
- Länsstyrelsen har utbildat arbetsförmedlare vid Arbetsförmedlingen i mänskliga rättigheter.
- Myndigheten har beaktat kunskaper i minoritetsspråken vid rekrytering utifrån tjänstens innehåll. Rutinen är att vid rekrytering efterfråga finska eller något av de andra minoritetsspråken.

Statsbidrag för nationella minoriteter

Statsbidrag till organisationer som företräder judar, romer, sverigefinnar och torne-dalingar regleras i förordning (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter.

Fördelningen utifrån ändringar av regleringsbrev för budgetåret 2019, avseende anslagen 7:1 och 7:2 ”åtgärder för nationella minoriteter respektive åtgärder för den nationella minoriteten romer”, daterat 2019-11-14. Fördelningen av bidraget har utgått

från syftet att kompensera de merkostnader som uppstår med anledning av deltagande i pågående processer inom det minoritets-politiska området.

- Svenska Tornedalingarnas Riksförbund – cirka 1 250 000 kronor
- Sverigefinländarnas delegation – cirka 350 000 kronor
- Finska Pensionärernas Riksförbund i Sverige – cirka 500 000 kr
- Sverigefinska Riksförbundet – cirka 2 500 000 kr
- Sveriges Jiddischförbund – cirka 650 000 kronor
- Judiska Församlingarnas i Sverige Centralråd – cirka 650 000 kronor
- Romano Paso Research Centre – cirka 250 000 kronor
- Frantzwagner Sällskapet - Sinti Kettanepa – cirka 140 000 kronor
- International Romani Union Norden – cirka 250 000 kronor
- Centrala Riksförbundet Roma International – cirka 450 000 kronor
- Romernas Riksförbund – cirka 140 000 kronor
- Internationella Romska Evangeliska Missionen (IREM) – cirka 200 000 kronor
- Riksförbundet Romer i Europa – cirka 300 000 kronor
- Roma Institutet – cirka 440 000 kronor
- Föreningen Resande Folkets Riksorganisation (FRFRO) – cirka 75 000 kronor

Resultatmått och resultatanalys – Nationella minoriteter

Nationella minoriteter (verksamhet 81*) ¹⁾	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,44	0,14	0,12
Årsarbetskrafter kvinnor	7,0	5,19	4,91
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	13 827	10 800	8 770
Antal ärenden, inkomna och upprättade	127	117	145
Antal beslutade ärenden	51	28	140
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	1
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	67 345	68 637	62 324

¹⁾ I årsredovisningen för år 2017 redovisades volymer och kostnader för nationella minoriteter (VÅS 81*) tillsammans med volymer och kostnader för mänskliga rättigheter (VÅS 82*). I denna tabell redovisas volymer och kostnader för endast nationella minoriteter (VÅS 81*), varför uppgifterna för år 2017 är omräknade jämfört med vad som uppgavs i årsredovisningen för år 2017.

Årsarbetskrafterna har ökat med anledning av att myndigheten under året fått särskilda regeringsuppdrag och ytterligare medel att fördela till organisationer.

Samlad bedömning av resultat

Vi bedömer att vi har nått tillräckliga resultat under året. Vår slutsats bygger på en samlad bedömning av genomförda insatser, levererade underlag och tjänster utifrån aspekterna omfattning, tid, kvalitet och genomslag.

Myndigheten har utvärderat det interna arbetet med lagen om nationella minoriteter. Denna utvärdering har utgjort en grund vid beredningen av det fortsatta arbetet med minoritetspolitiken och den reviderade lagen om nationella minoriteter. Länsstyrelsen har vidtagit en rad åtgärder som syftar till att leva upp till lagens miniminivå, men vi ser ett fortsatt utvecklingsbehov på detta område.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☒ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☐ Utmärkt

Mänskliga rättigheter

Länsstyrelsen arbetar för att Sveriges rättsliga åtagande om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering beaktas både internt och externt (se regleringsbrevsuppdrag 1.7 i avsnittet för återrapportering av regleringsbrevsuppdrag, Kulturdepartementet). I och med Länsstyrelsens uppdrag att stödja regionen och kommunerna att genomföra sina funktionshinderspolitiska strategier och planer har en omfattande samverkan mellan dessa uppdrag skett.

Resultatmätt och resultatanalys – Mänskliga rättigheter

Mänskliga rättigheter (verksamhet 82*) ¹⁾	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	4,95	3,78	2,51
Årsarbetskrafter kvinnor	1,08	0,61	1,59
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	8 726	7 064	6 411
Antal ärenden, inkomna och upprättade	45	52	37
Antal beslutade ärenden	33	9	8
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	15 634	15 384	15 118

- 1) I årsredovisningen för år 2017 redovisades volymer och kostnader för mänskliga rättigheter (VÅS 82*) tillsammans med volymer och kostnader för nationella minoriteter (VÅS 81*). I denna tabell redovisas volymer och kostnader för endast mänskliga rättigheter (VÅS 82*), varför uppgifterna för år 2017 är omräknade jämfört med vad som uppgavs i årsredovisningen för år 2017.

Antalet beslutade ärenden tidigare år har redovisats felaktigt på grund av ärendehanteringstekniska skäl.

Samlad bedömning av resultat

Myndigheten har utvecklat det rättighetsbaserade arbetssättet. Vi bedömer att vi har nått goda resultat. Vår slutsats bygger på en samlad bedömning av genomförda insatser, levererade underlag och tjänster utifrån aspekterna omfattning, tid, kvalitet och genomslag. Vår bedömning är att myndig-

hetens externa insatser har lett till att aktörer i länet i allt högre grad utgår ifrån mänskliga rättigheter i det regionala utvecklingsarbetet. Ett utvecklingsområde är avsaknaden av ett uppföljningsverktyg. Det är i dagsläget svårt att följa hur kommunerna arbetar konventionsenligt.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Intern styrning och kontroll

Verksamhetsrisker identifieras, analyseras, hanteras samt dokumenteras i strukturerad form. Avdelningarna uppdaterar verksamhetsrisker under verksamhetsåret och dokumenterar förändringar i samband med tertiälföljningarna. Tertiälföljningarna sker gemensamt i länsledningsgruppen och leder till beslut från länsledningen, bland annat om verksamhetsrisker ska accepteras eller begränsas. Beslut från första tertiälet följs upp i samband med den andra tertiälföljningen. Risker på myndighetsnivå, riskvärden och riskhantering som utgår från myndighetsförordningen (2007:515) beslutades i slutet av året. Beslutet bildar ingångsvärde för vår riskhantering under 2020.

Samtliga verksamhetsansvariga undertecknar ett särskilt intygande om riskbedömning och riskhantering av den interna styrningen och kontrollen inom respektive verksamhet. Vidare görs en bedömning av den interna styrningen och kontrollen där verksamhetsansvariga intygar att den är tillfredsställande. Intygandet avser hela året och utgör ett delunderlag till ledningens bedömning i årsredovisningen.

Det ovan nämnda utgör en sammanfattande redovisning av de omständigheter som ligger till grund för ledningens bedömning av den interna styrningen och kontrollen i sin helhet.

Återrapporteringskrav i regleringsbrev

Finansdepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från Finansdepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Återrapporteringskrav 1.1 Arbetsmiljön i staten

1.1 Arbetsmiljön i staten ska vara god. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i syfte att minska sjukfrånvaron i myndigheterna.

För att främja ett närvarande tillitsfullt ledarskap togs 2018 beslut om att förändra vår organisation så att ingen enhet ska vara större än 20 medarbetare.

Under året har tre av sex avdelningar genomfört organisationsförändring i enlighet med beslutet samt rekryterat nya enhetschefer. Övriga avdelningar som berörs har påbörjat organisationsutredning.

Myndighetens arbetsmiljöpolicy och plan för arbetsmiljöarbetet revideras kontinuerligt utifrån den kunskap om vår arbetsmiljö som inhämtas via statistik med mera.

Hälsoarbetet på myndigheten är planlagt och en rutin för myndighetens hälsoarbete finns. I rutinen fastställs mål för hälsoarbetet, som följs upp i tertialuppföljningarna.

Nya chefer får kontinuerligt grundläggande utbildning i arbetsmiljö och har därefter fått arbetsmiljöuppgifterna formellt delegerade till sig.

År 2019 utnyttjade 503 medarbetare möjligheten att ta ut friskvårdstimme.

Resultatbedömning

Vår bedömning är att vi i och med beslut om färre medarbetare per enhet skapat bättre förutsättningar för ett närvarande ledarskap, vilket i sin tur kan bidra positivt till en minskad sjukfrånvaro och en lägre personalomsättning. Sjukfrånvaron har minskat men det är svårt att bedöma i vilken utsträckning beslutet om närvarande ledarskap bidragit till detta.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.2 Agenda 2030

1.2 För att regeringen ska kunna redovisa hur Sverige genomför Agenda 2030 behöver information inhämtas från berörda myndigheter. Länsstyrelserna ska därför redovisa i vilken utsträckning som deras verksamhet har bidragit till att uppnå målen i Agenda 2030. Redovisningen ska lämnas i årsredovisningen. Därutöver ska en särskild redovisning lämnas till Statskontoret senast den 14 januari 2020.

Länsstyrelsens egen programförklaring för arbetet med Agenda 2030 har varit vägledande för myndigheten under året. Programförklaringen instruerar arbetet med att integrera Agenda 2030 i verksamheten och verkar för att de globala målen nås i länet 2018–2020.

Internt har ett flertal olika kunskapshöjande insatser genomförts. Utöver utbildningar har ett webbaserat arbetsstöd för att integrera hållbarhetsperspektiv i verksamheten lanserats.

Agenda 2030 har också integrerats i olika strategier och styrdokument. I flera av Länsstyrelsens samverkansplattformar har Agenda 2030 fått en naturlig plats. Länsstyrelsen har påbörjat arbetet för att utveckla nya rutiner för hållbar upphandling.

Det är en omfattande process och under året har bland annat utbildningar hållits inom hållbar upphandling med koppling till de tre dimensionerna samt tillgänglighet. Vi har även deltagit i det länsstyrelsegemensamma arbetet med Agenda 2030 där bland annat grundutbildning om Agenda 2030 har arrangerats samt hållit skype-utbildningar inom två av regeringens fokusområden jämställdhet och jämlikhet samt Ett starkt näringsliv med hållbart företagande.

Flera externa kommunikationsinsatser har genomförts under året. Agenda 2030 och de globala målen har även i större utsträckning blivit en integrerad del i flera av Länsstyrelsens övriga externa kommunikationsinsatser. Länsstyrelsen har också lanserat en rapport med regional statistik över hållbar utveckling inom i Stockholms län, med utgångspunkt i Agenda 2030 och de globala målen. Resultaten visar att inga av de analyserade målen (mål 5, 10, 11 och 16) kommer att uppnås fullt ut till 2030 med rådande utveckling. Projektet som finansierats med stöd från Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete har genomförts i samverkan med bland andra KTH, Region Stockholm, Statistiska centralbyrån, Rådet för kommunala analyser, Botkyrka kommun, Haninge kommun och Huddinge kommun. Resultatet är en analyserande rapport, att data från arbetet publiceras i Södertörnsmodellens visualiseringsverktyg, samt flera presentationstillfällen, under och efter projektets genomförande.

Resultatbedömning

Vi har utifrån målen i Agenda 2030 genomfört planerad verksamhet i enlighet med vad vi ovan har beskrivit. Vi bedömer att vi sammantaget har uppnått ett gott resultat. Våra insatser har varit av både strategisk och praktisk karaktär. Exempel på vårt strategiska arbete är att vi har integrerat

Agenda 2030 i olika strategier och styr-dokument samt våra kunskapshöjande insatser. Exempel på insatser av mer praktisk karaktär är framtagande av ett webbaserat arbetsstöd samt att vi har genomfört och kommunicerat analyser enligt vad vi ovan har beskrivit. Våra insatser har, enligt vår bedömning, också kännetecknats av en helhetssyn i förhållande till Länsstyrelsens samlade uppdrag.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.3 Digitaliseringsarbetet

1.3 Länsstyrelsernas samverkan kring digitaliseringsarbetet ska, i den utsträckning som det är ändamålsenligt, bidra till enhetliga och samordnade processer. Samverkan ska ta sin utgångspunkt i regeringens mål för digitalisering av den offentliga förvaltningen: en enklare vardag för medborgare och företag, en öppnare förvaltning som stödjer innovation och delaktighet, samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten, och i den för länsstyrelserna gemensamma digitala strategin.

Nationellt

Länsstyrelserna har tillsammans arbetat vidare med digitalisering i ett antal olika utvecklingsinitiativ. Samverkan tar avstamp i den gemensamma digitala strategin. Ett länsövergripande program för nationell digital samordning startats. Syftet är att få till en samlad styrning av nationella utvecklingsprojekt för att skapa en nödvändig förflyttning i enlighet med strategin.

Under året har följande projekt avslutats som, enligt vår bedömning, har bidragit till ökad kvalitet och enhetlig hantering hos länsstyrelserna:

- *Nikita* (nytt handläggarstöd för tillsyn och provning för miljöfarlig verksamhet),
- *Lönegaranti* (nytt handläggarstöd inklusive e-tjänster),
- *Svenska Fiskekartan* (bland annat underlätta för länsstyrelsernas myndighetsutövning, ärendehantering och möjlighet att hålla ett uppdaterat register över fiskevårdsområdesföreningar inom länet).

Programmet för nationell digital samordning omfattar en rad pågående projekt där följande kan nämnas:

- *Pilotprojekt Robotiserad process-automation*
Införande av en plattform för robotisering med två pilottester från verksamheten.
- *Kompetenssatsning om digitaliseringens möjligheter i plan- och byggprocessen*
Projektet ska genomföra utbildningsinsatser för kommuner och länsstyrelsernas ledningsgrupper för att höja kompetensen kring digitaliseringens möjligheter. Genomförs i samverkan och på uppdrag av Lantmäteriet.
- *Projekt Vattenarkiv*
Projektet digitaliserar länsstyrelsernas vattenarkiv.
- *Pilotprojekt Öppen data*
Projektet syftar bland annat till att öka länsstyrelsernas förmåga att tillgängliggöra data.
- *Pilotprojekt digitaliserad samverkan med kommunerna*
Projektet syftar till en effektivare planprocess och är ett av tre projekt inom samhällsområdet. Tillsammans med kommunerna ska en digital tjänst utvecklas för samspelet mellan kommuner och Länsstyrelsen.

Under året har IT-avdelningen genomfört en kartläggning och inlett ett samarbete med Göteborgs universitet. Arbetet ledde till en rad insikter och förslag på förändringar för att skapa bättre förutsättningar för innovation på länsstyrelserna. Dessa erfarenheter tas med i det fortsatta arbetet i programmet som kommer att fortgå under hela 2020 och fler projekt kommer att startas upp inom programmets ram.

Stockholms digitala transformationsresa

- För att ta tillvara medarbetares kompetens och kreativitet, via en gemensam kanal, så har Länsstyrelsen i Stockholm deltagit och arbetat fram förslag om en idéprocess och en innovationsprocess - första stegen i verksamhetsutveckling. Länsstyrelsen har även deltagit i arbetet att ta fram en för länsstyrelserna gemensam verksamhetsutvecklingsprocess, där idéprocessen och innovationsprocessen kommer att vara en del av helheten.
- Digitala ambassadörer i Stockholm
För att kunna samordna och få ett ökat driv i vårt förbättrings- och utvecklingsarbete för hela myndigheten så har vi tagit fram, och infört, konceptet Digital ambassadör på Länsstyrelsen Stockholm. De är en framgångsfaktor för att öka Länsstyrelsens digitala mognad och stödja chefer och avdelningar i arbetet med den digitala transformationen. Digitala ambassadörer är personer som aktivt jobbar med utvecklingsfrågor på sin avdelning samt är digitala strategins förlängda arm ut i verksamheterna för en ökad samverkan inom digitaliseringen.
- Verksamheterna inom myndigheten har även i år fortsatt att införa och öka tillämpningen av digitalt arbetssätt. Fokus har också varit att öka

användandet av e-tjänster. Vi har fortsatt att digitalisera arkivhandlingar och annat material. Ett omfattande arbete pågår även i år med att digitalisera arkivhandlingar inom miljöområdet.

- Kompetenshöjning hos chefer och medarbetare om innehållet i den nationella förvaltnings- och utvecklingsorganisationen, detta för att tydliggöra och medvetandegöra chefer och medarbetare om vår gemensamma utvecklings- och förvaltningsprocess.

Resultatbedömning

Vi har utifrån vårt uppdrag och den för länsstyrelserna gemensamma digitala strategin genomfört planerad verksamhet i enlighet med vad vi ovan har beskrivit. Vi bedömer att vi sammantaget har uppnått ett gott resultat även om det hör till ämnets och uppgiftens natur att det samtidigt finns ett kontinuerligt behov av fortsatt utveckling. Det gäller exempelvis vårt fortsatta arbete med att ta fram ett länsövergripande program för nationell digital samordning.

Våra insatser under året har varit av både strategisk och praktisk karaktär. Exempel på vårt strategiska arbete är vårt pågående arbete med program för nationell digital samordning som, enligt vår bedömning, i förlängningen kommer ge ett värdefullt stöd för att göra myndighetsspecifika styrdokument. Exempel på insatser av mer praktisk karaktär är framtagande ovan nämnda handläggarstöd inklusive e-tjänster.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande

☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Justitiedepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från Justitiedepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Uppdrag 3.4 Beredskapsplanering för civilt försvar

3.4. Länsstyrelserna ska redovisa vidtagna åtgärder för att stödja kommunerna med att påbörja beredskapsplaneringen för civilt försvar. Återrapporteringen ska utgöra en del av den redovisning som länsstyrelserna ska göra i enlighet med regeringens beslut den 10 december 2015 om planeringsanvisningar för det civila försvaret (Ju2015/09669/SSK). En kopia av återrapporteringen ska skickas till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Länsstyrelsen redovisar uppdraget separat enligt regleringsbrevet. Vi hänvisar till diarienummer 106-2789-2019. Regleringsbrev med diarienummer F12018/03219/SFÖ, Fi2018/03223/SFÖ och Fi2018/03280/SFÖ med flera.

Uppdrag 3.5 Prioriterade områden i arbetet med civilt försvar

3.5. Länsstyrelserna ska i arbetet med civilt försvar särskilt prioritera följande områden:

- planering för stöd till Försvarsmakten under höjd beredskap avseende försörjning av kritiska förnödenheter, egendom och tjänster,
- stärkta arbetsformer, inklusive utrustning och tekniska system, för samverkan som möter de höga krav på sekretess och robusthet som ställs vid höjd beredskap,
- planering för att kunna verka från alternativ och/eller skyddad ledningsplats, och
- ett utvecklat samarbete med näringslivet.

Vidtagna åtgärder och uppnådda resultat ska redovisas som en del av redovisningen enligt regeringens beslut den 10 december 2015 om planeringsanvisningar för det civila försvaret (Ju2015/09669/SSK).

Länsstyrelsen redovisar uppdraget separat enligt regleringsbrevet. Vi hänvisar till diarienummer 106-2792-2019. Regleringsbrev med diarienummer F12018/03219/SFÖ, Fi2018/03223/SFÖ och Fi2018/03280/SFÖ med flera.

Kulturdepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från Kulturdepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Återrapporteringskrav 1.5 Kulturmiljöarbetet och kulturmiljömålen

1.5 Länsstyrelserna ska redovisa hur kulturmiljöarbetet och arbetet för att uppnå de nationella kulturmiljömålen (prop. 2012/13:96, bet. 2012/13: KrU9, rskr. 2012/13:273) har genomförts och utvecklats.

Länsstyrelsen arbetar med kulturmiljö i en bred omfattning, inte minst inom hanteringen av kulturmiljölagen och bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer. Kulturmiljö hanteras likaså i interna processer för att fånga upp kulturmiljöperspektivet och tillvaratagandet av lagskyddade miljöer i samhällsplanering, landsbygdsutveckling, miljöskydd och naturvårdsfrågor. Det är i huvudsak inom ramen för sådant arbete som Länsstyrelsen verkar för uppfyllelsen av de nationella kulturmiljömålen på en övergripande nivå. Genom att hantera eventuella intressekonflikter mellan sakområden och få med kulturmiljöperspektivet i vitt skilda frågor bedömer vi att Länsstyrelsen bidrar till att öka kunskapen och ansvarstagandet för kulturmiljön.

Länsstyrelsen har under året också genomfört ett antal särskilda insatser inom ramen för genomförandet av kulturmiljöarbetet som utvecklat arbetet ytterligare och bidragit till uppfyllelsen av de nationella kulturmiljömålen, vilket presenteras nedan.

Rutiner, riktlinjer och arbetssätt

Länsstyrelsen mottar årligen en stor mängd arkeologiska rapporter och publikationer i enlighet med Riksantikvarieämbetets före-

skrifter och vägledning för uppdragsarkeologi. I Länsstyrelsens tillsynsarbete över länets arkeologi är granskning av rapporter och publikationer innan slutgiltig leverans ett viktigt arbete. Med Riksantikvarieämbetets riktlinjer i fokus och med målsättningen att skapa en ensad intern hantering av rapportgranskningen har Länsstyrelsen under året tagit fram nya riktlinjer och rutiner för granskning av de arkeologiska rapporterna. Under året har ett stort antal rapporter granskats enligt dessa rutiner. Länsstyrelsen bedömer att genomfört utvecklingsarbete har ökat kunskapsspridningen på myndigheten och ökad lika-behandling mot de arkeologiska företagen. Arbetet bedöms leda till långsiktiga effekter som innebär ökad möjlighet för den arkeologiska processen att bidra till kunskap och bildning kring kulturmiljön. Hanteringen av Länsstyrelsens upphandlingar av större arkeologiska undersökningar och beställning av arkeologiska uppdrag har, enligt vår bedömning, en liknande effekt. Vid sådan hantering ställer Länsstyrelsen krav på förhållningssätt till de nationella kulturmiljömålen och tillgängliggörande av resultatet genom pedagogisk verksamhet. Länsstyrelsen vill på så sätt öka kunskapen om målen samt inkludera fler i kulturmiljöarbetet och sprida kunskapen om de resultat som kommer från detta arbete.

Vården av länets fornlämningar ökar särskilt kunskapen om människors historiska prägel av de miljöer vi rör oss inom och möjliggör dagens människors delaktighet kring dessa miljöer. Länsstyrelsens fleråriga projekt med vård av ruiner har i år avslutas genom att S:t Pers kyrkoruin åter har öppnats efter att ha varit avspärrad under flera år. De omfattande underhållsåtgärderna som genomförts säkerställer bevarandet av ruinen och förhindrar fortsatt förfall. Sigtunas kyrkoruiner har ett stort värde som symbol för den medeltida

staden och biskopssätet Sigtuna och har idag en betydande roll för Sigtuna som besöksmål och identitetsskapande objekt för Sigtuna-borna. Projektet har genomförts som ett samarbete mellan Sigtuna församling, Sigtuna kommun och Länsstyrelsen, i egenskap av beslutande myndighet.

Fornvården i länet garanteras också genom en av Länsstyrelsen upphandlad fornvårds-konsult. Syftet är att alla kommuner i länet ska ha möjlighet att få information och rådgivning om praktisk fornvård. Länsstyrelsens förväntade effekt har varit att fler kommuner ska engagera sig i fornvård och att fler fornlämningar i länet ska vårdas. Fornlämningar som vårdas är lättare att avläsa som kulturhistoriska spår i livsmiljön och ökar människors förståelse och delaktighet kring kulturmiljöer i stort. Sedan arbetet påbörjades har antalet deltagande kommuner ökat och i dagsläget deltar 24 av 26 kommuner i någon omfattning. Länsstyrelsens uppskattning är att omkring 100 fornlämningar vårdades före insatsens påbörjande och i dagsläget vårdas omkring 200 fornlämningar. Förväntade effekter har därför uppfyllts och Länsstyrelsen noterar att en större mångfald av fornlämningar vårdas idag jämfört med för ett antal år sedan.

Länsstyrelsens handläggning av byggnadsminnen har under perioden 2016–2019 genomgått ett utvecklingsarbete, i synnerhet avseende väckta frågor om byggnadsminnesförklaring. Länsstyrelsen har sedan 2016 ett systematiskt arbete med att hantera den stora mängd väckta frågor som tidigare funnits på myndigheten och arbetar sedan 2017 utifrån en särskild process för hantering av väckta frågor. Under året har vi minskat antalet öppna frågor och har ett mer ensat arbetssätt vid bedömningen av väckta frågor. Arbetet är tydligt förankrat i målbilden att byggnadsminnesurvalet ska representera en mångfald av kulturmiljöer som återspeglar

den regionala och nationella historiska utvecklingen. Den mest komplexa processen för att komma vidare till denna måluppfyllnad är att få till nya byggnadsminnen. Under året har ersättningsfrågan aktualiserats ytterligare och Länsstyrelsen för i denna fråga dialog med Riksantikvarieämbetet. Ersättningsfrågor har hög komplexitet som kräver en involvering av en mängd skilda kompetenser, så väl antikvarisk som juridisk och ekonomisk.

För att garantera fullgott vård- och underhållsarbete med länets byggnadsminnen har Länsstyrelsen under årets påbörjat ett utvecklingsarbete kopplat till vård- och underhållsplaner. Länsstyrelsen har genom en pilot tagit fram en disposition för vård- och underhållsplaner som sedan utförs i sin helhet av upphandlad antikvarisk kompetens. Vi avser att använda resultatet som referensmaterial vid kravställande på

vård- och underhållsplaner för byggnadsminnen. Den förväntade effekten vid genomfört projekt är att underlätta bevarandet genom lämpligt vård- och underhållsarbete i samtliga av länets byggnadsminnen.

Länsstyrelsen har under året implementerat nya rutiner för hantering av fördelningen av bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer. Genom implementering av rutinerna i vårt löpande arbete har en större lika-behandling vid fördelningen av bidraget uppnåtts där inkomna ärenden diskuteras inom handläggargrupper. Ärenden diskuteras både av byggnadsantikvarisk och arkeologisk kompetens separat och gemensamt för att väga vilka prioriteringar som är viktigast att göra. Rutinerna är levande och har efter behov redigerats under året. En ökad grad av mer övergripande diskussioner om fördelningen bedömer vi har bidragit till att öka mängden bidrags-objekt och karaktären på kulturmiljöer som tilldelas bidrag. Länsstyrelsen bedömer att en större mångfald av kulturmiljöer därför får tillgång till bidraget.

Implementeringen av rutiner för bidragshanteringen har skett i samklang med den länsstyrelsegemensamma övergången till det nya handläggarsystemet ASK Bidrag. Länsstyrelsen har även genom implementeringen av ASK Bidrag tagit över utbetalningsrollen från Riksantikvarieämbetet vilket föranleder att mer resurser måste läggas på administration. Länsstyrelsen bidrar därtill med nationella resurser i support- och utvecklingsarbetet för förvaltningsobjektet vilket under året varit särskilt krävande då systemet togs i drift under året. Syftet och förväntad effekt av genomförd utvecklingsinsats är att den ska leda till ökad rätts-säkerhet, men även förbättra vår möjlighet att utvärdera den fördelning som gjorts. Administrationsbördan i arbetet har under året varit krävande, men förväntas under

nästkommande år leda mot förväntade effekter.

Länsstyrelsen fördelar stöd till investeringar från Landsbygdsprogrammet 2014–2020 som i flera fall har tydlig koppling till kulturmiljö. Den gemensamma dialogen mellan kompetenser inom landsbygdsutveckling och kulturmiljö har under året utvecklats för en mer närstående dialog kring värdering av kulturmiljö, prioriteringen av medel och gemensamma satsningar. Uppfyllelsen av kulturmiljömålen är ett av de kriterier som ligger till grund för poängsättning av projekten. Stödet riktar sig i synnerhet mot tillgängliga miljöer och ökar på så vis delaktigheten inom kulturmiljöarbetet.

Kunskapshöjande insatser

Länsstyrelsen har under året varit medarrangör till den årliga nordiska världsarvs-konferensen i Stockholm i september. Många delegater från världsarv över hela Norden deltog på konferensen. Konferensens tema var världsarv och social hållbarhet och innehöll bland annat anförande från fem huvudtalare på temat och besök på länets tre världsarv. Länsstyrelsen bidrog både med resurser för projektledning samt mottagning hos landshövdingen. Konferensen var en viktig del för att öka kunskaper om världsarven i länet och samtidigt övergripande diskutera kulturmiljön som en resurs i samhällsplaneringen.

Länsstyrelsen arbetar strategiskt för att garantera att de underlag som har bäring på kulturmiljön är aktuella, användbara och tillgängliga. Underlagen behöver inte explicit röra traditionella ämnen inom kulturmiljö, utan kan också röra närliggande områden. Den primära målgruppen för underlag är oftast aktörer inom samhällsplanering, framförallt kommunerna. Under året har vi i synnerhet arbetat med tre former

av riktade insatser för att öka kunskapsunderlagen som riktar sig till bland annat kommuner, aktörer inom kulturmiljövården och allmänheten.

Den första insatsen är aktualiseringen av länets riksintressen för kulturmiljövården. Projektet har pågått sedan år 2015 och förväntas pågå fram till år 2021. För att hantera de många riksintresseområdena och för att lättare kunna jämföra dem med varandra har de delats in i sex olika teman. Under åren 2015–2018 har konsulter arbetat med tema Skärgårdsmiljöer, Farleds- och kommunikationsmiljöer, Herrgårds- och slottsmiljöer samt Landsbygd, Förhistoria fram till stormaktstiden. Länsstyrelsen har löpande fört dialog med kommunerna om resultatet från de olika temagrupperna och förslag till revidering av riksintressen. Under året har Länsstyrelsen arbetat med tillgängliggörandet av kunskapsunderlagen från temagrupperna Skärgårdsmiljöer samt Farleds- och kommunikationsmiljöer för allmänheten. Underlagen kommer bland annat att finnas på Länsstyrelsens webbplats genom verktyget Story Maps i en kombination av text, bild och interaktiva kartor. Parallellt har Länsstyrelsen arbetat med revidering av underlag kring herrgårds- och slottsmiljöer samt landsbygd, förhistoria fram till stormaktstiden. Besluten fattas av Riksantikvarieämbetet efter beredning av Länsstyrelsen. Länsstyrelsen arbetar även med de två sista temagrupperna, städer, tätorter, förorter och villasamhällen samt industrimiljöer. När projektet är klart kommer länet att ha underlag som är aktuella och lätta att utgå ifrån. Länsstyrelsens förhoppning är även att projektet ska öka förståelsen för syftet med riksintressen och att uppdateringen ska leda till att alla upplever dem som angelägna.

Den andra insatsen är Länsstyrelsens riktade bidrag för kommunala kulturmiljöprogram.

Länsstyrelsen anser att kulturmiljöprogram är ett viktigt underlag för att tillgodose kulturmiljön i samhällsplaneringen. Att tillgodose kulturmiljön i samhällsplaneringen bidrar till att kulturmiljöer används och utvecklas, samtidigt som de fungerar som referenspunkter för den historiska utvecklingen i människors livsmiljö. Länsstyrelsen har därför reserverat en särskild del av kulturmiljövårdsanslaget till framtagnandet av kommunala kulturmiljöprogram. Under året har två kommuner som fått bidrag från oss avslutat sitt arbete.

Den tredje insatsen rör underlättande av att hantera kulturmiljöer vid ett förändrat klimat. Under perioden 2017–2019 har Länsstyrelsen bedrivit ett tvärssektoriellt projekt kring klimatanpassning för kulturmiljöer. Projektet bestod av en riskbedömning för skador på kulturhistoriskt värdefulla objekt i händelse av översvämning, skred eller skyfall. Syftet med projektet var att erbjuda kommunerna stöd och underlag i deras arbete med att förebygga klimatiförändringarnas effekter på kulturmiljöer. I pilotfasen utarbetades en modell för att beräkna riskerna i relation till byggnadsminnen, kyrkliga kulturminnen och fornlämningar. År 2018 övergick projektet från att vara ett pilotprojekt till att producera resultat. Länsstyrelsen har utifrån GIS-underlag gjort preliminära riskbedömningar för fornlämningar, kyrkliga kulturminnen och byggnadsminnen. Under året har Länsstyrelsen arbetat vidare med tillgängliggörandet av underlaget genom verktyget Story Maps i en kombination av text, bild och interaktiva kartor. Underlaget har på det sättet skickats ut till kommunerna för att ge möjlighet att ta frågan vidare med förebyggande arbete. På detta viset garanterar vi ett fortsatt bevarande av en stor mängd kulturmiljöer även i framtiden.

Ett annat viktigt arbete för att fortsätta att öka medvetenheten om kulturmiljöers roll i samhällsplanering är olika kunskapshöjande seminarier som Länsstyrelsen genomför. Genom sådant arbete ökar förmågan att ta ansvar för kulturmiljöer samtidigt som fler inkluderas i processen att diskutera hur vi ska se på kulturhistoriska värden.

Länsstyrelsen arrangerar årligen det öppna seminariet Arkeologi i länet där ett resultat från fjolårets utgrävningar i länet och ny vetenskaplig forskning presenteras.

Deltagare är arkeologiföretag, hembygdsföreningar, forskare och privatpersoner.

Länsstyrelsen har även under året tillsammans med Stockholms stadsmuseum och Stockholms länsmuseum arrangerat den årliga kommunträffen, som i år har utökats till två träffar. Temat för året har varit kulturmiljön som resurs i samhällsplaneringen samt det kommunala perspektivet och det ideella engagemanget.

Deltagare är i första hand tjänstemän inom länets kommuner från varierande förvaltningar. Vi har även genom en intern referensgrupp arrangerat två seminarier för länets kommuner på det övergripande temat Det landskapsantikvariska perspektivet. Det första seminariet hade inriktning på tillvaratagande av natur- och kulturvärden vid förtätning i förortsmiljöer. Det andra seminariet hade fokus på jordbruksmarkens värden som en värdefull resurs i ett föränderligt klimat kopplat till den regionala livsmedelsstrategin.

I utvärderingen av tidigare kommunträffar har underlaget visat att efterfrågan på liknande utbildningstillfällen är mycket hög från kommunala handläggare. Boverket har sedan en tid uppdraget att arbeta med ökad kompetens inom PBL och genom ett initiativ från länsstyrelserna har projektet om ökad kunskap om kulturvärden och PBL kommit till stånd. Vi deltar i detta arbete med fyra

resurser utifrån byggnadsantikvariskt, arkitektoniskt och arkeologiskt perspektiv. Länsstyrelsen har även till projektet varit delaktig i att involvera kommunala handläggare och antikvarier som kan delta i framtagandet av utbildningsmaterialet som kommer att bestå av utbildningsfilmer på Boverkets webbplats. Arbetet förväntas leda till ökad kompetens hos kommunala handläggare, men det är ännu för tidigt att utvärdera faktiska effekter.

Delaktighet och tillgängliggörande

Inom uppdraget rörande Kungliga nationalstadsparken har Länsstyrelsen fördelat medel från utvecklingsanslaget till insatser inom kategorin historiska parker och kulturlandskap. Bidrag har bland annat gått till kartering av maritima lämningar och restaureringar av de historiska parkerna i Haga, Ulriksdal, Tivoli och Pipers park. En ny bro, Folke Bernadottes bro, har medfinansierats med utvecklingsanslaget. Den nya bron sträcker sig över Djurgårdskanalen och binder samman Museiparken med Rosendal. Förhoppningen är att den ska locka fler besökare att röra sig mellan Museiparken och Djurgården och att fler besökare hittar till Rosendals slott. Insatserna bidrar till ökad delaktighet, tillgängliggörande och kunskap om kulturmiljöer.

Länsstyrelsen har under året gjort ett antal insatser i naturmiljöer med beröringspunkter kring kulturmiljö. De flesta insatserna är ett kontinuerligt och flerårigt arbete som Länsstyrelsen prioriterat under lång tid. Arbetet leder till en helhetsförvaltning av landskapet och därtill ett bevarande av miljöer där naturmiljö och kulturmiljö är intimt sammanförda. I skötseln av skyddade områden prioriterar Länsstyrelsen under åren 2015–2019 bland annat arbeten i odlingslandskapet. Det innebär även att vi arbetar med skötsel av kulturlandskap. Arbetet består av planering och genomförande av

framför allt skötselåtgärder i betesmarker och ängar. Länsstyrelsen arbetar även med bevarande av biologiskt kulturarv i form av bland annat hamling av träd och slåtter av ängsmark, särskilt i Ängsö nationalpark. På Ängsö finns även långa sträckor med trägårdesgårdar. I många av de skyddade naturområdena finns fornlämningar. Vid restaureringar av marker med fornlämningar röjs dessa för att bevara och synliggöra dem. När det finns fornlämningar och andra kulturspår som är lättförståeliga för besökare, tydliggörs de även i informationsskylten.

Resultatbedömning

Vi har med utgångspunkt från de nationella kulturmiljömålen genomfört planerad verksamhet inom flera områden enligt vad vi ovan har beskrivit. Vi bedömer att vi sammantaget har uppnått ett gott resultat genom ett utåtriktat arbetssätt och bred samverkan såväl internt som externt, med ett stort antal aktörer. Våra insatser har varit av

både strategisk och praktisk karaktär. Det gäller inom vårt utvecklingsarbete men även i vår handläggning, exempelvis när det gäller utbetalning av medel från utvecklingsanslag. Våra insatser har, enligt vår bedömning, kännetecknats av en helhetssyn i förhållande till kulturmiljömålen.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.7 Sveriges rättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter

1.7 Länsstyrelserna ska redovisa resultatet av hur Sveriges rättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:KU1, rskr. 2015/16:62) och icke-diskriminering belysts, analyserats och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5 § förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. Länsstyrelserna ska redovisa samarbetet med andra berörda myndigheter och de åtgärder som har vidtagits för att stödja kommunernas arbete med ovanstående frågor. De åtgärder som har vidtagits för att samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter ska redovisas särskilt av respektive länsstyrelse.

Systematiskt arbete för mänskliga rättigheter

Under året har myndigheten fortsatt att arbeta utifrån Sveriges rättsliga åtaganden och utvecklingsområdena styrning och uppföljning, stöd och samordning samt kunskap och utbildning. Inom området styrning och uppföljning har mänskliga rättigheter främst beaktats inom i myndighetens verksamhetsplan men även i andra styrande dokument så som interna remissförfarandet, planeringsanvisningar, upphandlingsprocessen och uppföljning.

Arbetet inom området stöd och samordning har utvecklats genom ett lanserat avrops-system där strategier för samtliga sektors-övergripande perspektiv och Agenda 2030 kan avropas med hjälp av en intern beställningsportal. Utgångspunkten för stödet utgår från det länsstyrelsegemensamma metodstödet ett rättighetsbaserat arbetssätt.

I arbetet med kunskap och utbildning har en basutbildning hållits för myndighetens anställda. Även en introduktionsutbildning har genomförts för nyanställda på myndigheten. Inom ramen för kunskapsarbetet har en ny intersektionell analysmodell Insikta lanserats som förenar perspektiven jämställdhet och mänskliga rättigheter. Lanseringen skedde i samband med en ny beställningsportal. Detta har bidragit till att chefer och medarbetare har bättre förutsättningar att arbeta jämställdhets- och rättighetsintegrerat. Utbildningsinsatserna och det nya analysverktyget har lett till att allt fler verksamheter i huset arbetar självständigt med att analysera och införliva mänskliga rättigheter.

Utöver interna kompetensutvecklingsinsatser har myndigheten deltagit vid MR-dagarna och Järvaveckan både som utställare, anordnare och paneldeltagare.

Mänskliga rättigheter på regional nivå

Länsstyrelsen har genomfört och lanserat två kartläggningar med utgångspunkt i Sveriges ansvar enligt de internationella konventionerna om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering och om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Kartläggningen om kommunernas arbete med människorättsutmaningar baseras på intervjuer, dokumentstudier och workshoppar med kommuner, myndigheter och civilsamhällesorganisationer. Syftet med kartläggningen var att bereda frågan om en regional strategi för mänskliga rättigheter.

Istället för att lansera en strategi för mänskliga rättigheter har kartläggningen legat till grund för en hemställan som Länsstyrelsen ställt till regeringen. Länsstyrelsen har hemställt om att få ett förtydligat uppdrag att samordna det regionala samverkansarbetet för social hållbarhet, vilket också blir plattformen för det strategiska arbetet för mänskliga rättigheter. Den andra kartläggningen genomfördes med syfte att förbereda arbetet med att utveckla en regional strategi för mänskliga rättigheter.

Kartläggningarnas slutsatser har spridits i länet genom interna och externa plattformar, i samband med konferenser, till länets kommuner och internt inom respektive organisation. Kartläggningen visar på att det finns tydliga tendenser som inte lika självklart harmonierar med Sveriges konventionsåtaganden om mänskliga rättigheter. Detta har bekräftats under workshoppar med kommuner där kommuner i länet gett uttryck för att inte vilja använda eller benämna arbetet med mänskliga rättigheter.

Länsstyrelsen har under året arrangerat en nätverksträff för strategier och andra nyckelpersoner inom områdena jämställdhet, mänskliga rättigheter och funktionshinder bland länets kommuner, regionen och statliga myndigheter med särskilda intressen i länet. Nätverksträffen har, enligt vår bedömning, bidragit till ökad kunskap bland deltagarna om Agenda 2030 och relaterade utmaningar inom Ett jämställt Stockholm – länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2018–2020.

Under året har Länsstyrelsen genom projektet Vidga normen prioriterat arbetet för att synliggöra och motverka arbetsmarknadens diskriminering av svenskar som inte är vita. Vidga normen har tillsammans med elva arbetsgivare arbetat mot begrän-

sande normer utifrån hudfärg. Arbetsgivare som deltar är Länsstyrelsen Stockholm, Botkyrka kommun, Konstfrämjandet, Anticimex, Försäkringskassan, Hammer & Hanborg, Viktor Rydbergs skola Vasastan, Roslagsskolan, ALM Education, Mångårdens Förskolor och EVRY. Projektet har under året, utöver de inledande fyra arbetsgivarna, rekryterat ytterligare sju arbetsgivare till projektet och gjort en kartläggning av kunskapsbehov hos de deltagande arbetsgivarna, som har resulterat i planerade utbildningsmoduler för var och en. Dessa har också påbörjats hos flertalet. Utöver kartläggningen och kompetensutveckling av anställda hos deltagande arbetsgivare, har också en handbok om aktiva åtgärder kopplat till hudfärg lanserats och spridits till arbetsgivare inom och utom projektet. Varje utbildningstillfälle följs också upp om huruvida deltagarna upplever att de bemöts på ett jämställt, tillgängligt och icke-diskriminerande sätt inom projektet samt om deltagarna upplever att de kommer ha användning av det de lärt sig på utbildningen i sitt arbetsliv.

Länsstyrelsegemensamma arbetet

Länsstyrelsen har deltagit på samtliga av samordningsuppdragets nätverksmöten och bidragit i arbetet att utveckla nätverket. Länsstyrelsen ingår också i nätverksgruppens särskilda analysgrupp som bland annat arbetat med framtagande av rapporten På tal om statistik och mänskliga rättigheter och riktlinjer för länsstyrelsernas arbete med mänskliga rättigheter.

Länsstyrelsen har på uppdrag av samordningsuppdraget arbetat i det nationella arbetsutskottet för Agenda 2030, med särskilt ansvar för att säkerställa mänskliga rättigheter i det länsstyrelsegemensamma arbetet. Myndighetens deltagande har bidragit till att det länsstyrelsegemensamma arbetet med Agenda 2030 haft ett särskilt

fokus på mänskliga rättigheter och utgått från metodstödet för det rättighetsbaserade arbetet.

I arbetet med statsbidrag har Länsstyrelsen i samarbete med Uppsala universitets uppdragsutbildning genomfört en heldagsutbildning i mänskliga rättigheter för medarbetare som arbetar med hanteringen av de så kallade utvecklingsmedlen enligt 37 och 37a §§ förordning (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar. Liknande utbildning genomfördes i det nationella uppdraget om nationella minoriteter.

Exempel på insatser

- Länsstyrelsen har under året genomfört utbildningar om mänskliga rättigheter till statliga myndigheter, kommuner och region. Tack vare dessa utbildningsinsatser bedömer Länsstyrelsen att samverkan och kunskapsnivån om mänskliga rättigheter har ökat. Samtidigt har myndigheten noterat att arbetet med mänskliga rättigheter blivit allt mer politiserat, vilket också påverkar efterfrågan och intresset för mänskliga rättigheter.
- Länsstyrelsen har genom uppdraget mänskliga rättigheter och projektet Vidga normen samordnat besök från det norska regeringskansliet. Under besöket genomfördes en del kunskapsutbyte och diskussioner om hur det framtida arbetet med plan mot rasism i Norge kan knytas an till ett systematiskt arbete med mänskliga rättigheter.
- Inom ramen för arbetet med Läget i länet – hållbar utveckling har Länsstyrelsen samlat in och analyserat statistik efter ett urval baserat på den sociala, ekologiska och ekonomiska

dimensionen av de globala målen och tillhörande indikatorer. Syftet var att ge en bild av utgångspunkterna för hållbar utveckling, men också att bidra till ökad kännedom om de globala målen och Agenda 2030-arbetet i länet. Sammanställningen ger en bild av länets förutsättningar att nå vissa av de globala målen och utgör underlag för vidare samverkan kring insatser.

- Under året har Länsstyrelsen ansvarat för projektet Platsverkstan, berättelser från Barkarby och Flemingsberg, med syfte att förmedla kunskap om kulturmiljöerna och platsernas historia till kommunerna och dess invånare. För de boende i Barkarby och Flemingsberg kan kunskap om de omgivande kulturmiljöerna bidra till att skapa identitet

och ge förutsättningar för ökad livskvalitet och en hållbar utveckling. Genom projektet har deltagare tagit del av kunskap om kulturmiljö och historia och möjlighet att reflektera över sitt eget förhållande till platsen samt att själva bidra till historieskrivningen.

- Judiska museet har erhållit bidrag för friläggande av äldre måleri för att öka kunskapen om det judiska kulturarvet och möjliggöra för museibesökaren att uppleva hur den första synagogan var gestaltad. På detta sätt ökar kunskapen om rätten till kultur och det judiska kulturarvet i den första synagogan i Stockholm. Fragmenten kan komma att få en betydelse för ett framtida forskningsprojekt om dekorationsmåleriet under den här perioden ur både ett religiöst, socialt och konstnärligt perspektiv. Då lokalen nu inrymmer det judiska museet möjliggör detta ett synliggörande av minoriteters rättigheter och ett tillgängliggörande för allmänheten.
- Inom integrationsområdet har flera insatser genomförts i samverkan med andra regionala aktörer. Insatserna har varierat och inkluderat både strategiska och strukturbyggande insatser, kunskapsunderlag, seminarier och utbildningar. En riktning i arbetet har varit att koppla regionala kunskapsunderlag till strategiska satsningar där länets tillväxt tydligt kopplas till kompetensförsörjning, integration och mänskliga rättigheter. Inom ramen för arbetsmarknadsmässan Bazaren har vi under året anordnat ett seminarium om jämställdhet, mänskliga rättigheter, romsk inkludering och hudfärg. Detta resulterade i att representanter från ett

stort antal företag, kommuner, myndigheter, universitet och högskolor fick möjlighet att lära sig rekrytera och engagera personal, studenter och adepter på ett mer inkluderande sätt.

- I Länsstyrelsens arbete med nyanländas bosättning har rättighetsperspektivet, med utgångspunkt i rätten till bostad, stärkts under året. Länsstyrelsen har i samverkan med intresserade kommuner i länet utformat och genomfört en enkätundersökning på sex olika språk till nyanlända elever på Sfi respektive gymnasiets språkintrödnktion. En resultatrapport som möjliggör människorättsanalyser har färdigställt. I rapportens synliggörs nyanlända kvinnor, män, flickor, pojkar, HBTQ-personer, funktionsnedsatta, självbosatta och anvisades perspektiv och erfarenheter av bosättningen i Stockholms län, genom ett samarbete med civilsamhällesorganisationer. Vår bedömning är att bostadsförsörjningsarbetet kommer att leda till förbättringar rörande rättighetsinnehavares villkor.
- Under året har Länsstyrelsen arbetat med att vidareutveckla ett rättighetsbaserat arbetssätt i hanteringen av statsbidragen enligt 37 och 37a §§ förordning (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar. Regionala prioriteringar har utgått från människorätts- och jämställdhetsanalyser. Målgrupper för statsbidragen är rättighetsinnehavare som står längst ifrån att få sina rättigheter tillgodosedda, vilket innebär en bidragsprioritering av målgruppen lågutbildade kvinnor och föräldrastödsinsatser och aktiviteter för föräldralediga och familjer.
- I arbetet med utlysningar av statsbidragen, mobilisering och beslutfattande har således rätt till utbildning, ekonomisk jämställdhet, meningsfull fritid och hälsa varit centrala utgångspunkter liksom folkhälsa, det obetalda hem- och hushållsarbetet samt en diskussion om barnets bästa i strävan om att uppnå jämlika i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället.
- För att ytterligare stötta kommunerna att tydligare utgå från målgruppens behov i planering och genomförande av utvecklingsmedelsprojekt har vi tagit fram ett skrivstöd där sökande får hjälp med att analysera behov och lämpliga insatser utifrån målgruppens rättigheter och det offentliga skyldighet att tillgodose dessa. Målgruppens delaktighet har även varit tema för erfarenhetsträffar.
- Inom ramen för Länsstyrelsens arbete med alkohol, narkotika, doping och tobak (ANDT) har jämställdhetsperspektivet och mänskliga rättigheter implementeras i form av kunskaps- höjande insatser. Förutsättningarna för alla parter att bedriva ett systematiskt och människorättsintegrerat arbete har därmed stärkts.
- Länsstyrelsen har under året arbetat fram processer och metoder för att aktivt utveckla horisontella kriterier i regionalfondsprojektet Grön bostad Stockholm. Detta har lett till att projektets aktörer har en bättre förmåga att kunna involvera fler i utformandet, byggandet och användningen av den fysiska miljön utifrån perspektiven mänskliga rättigheter och jämställdhet. Samverkansparter i projektet är KTH, IVL Svenska Miljöinstitutet, Sustainable Innovation och Länsstyrelsen.

- Länsstyrelsen har två år i rad kartlagt och analyserat kommunernas arbete med sociala aspekter i översikts- och detaljplaner. I samband med detta har vi arbetat med att ta fram ett internt metodstöd för sociala aspekter, där ibland jämställdhetsaspekter i fysisk planering. Vi har även startat en kommunal referensgrupp bestående av planerare från ett antal kommuner inom länet, vilka bland annat efterfrågat mer stöd inom sociala aspekter från Länsstyrelsen. Arbetet har bidragit till att vår egen områdeskompetens har höjts under året och att förutsättningarna har förbättrats för att vägleda och ge råd till kommunerna inom berörda områden

Resultatbedömning

Genom konstruktiv dialog och i nära samarbete med relevanta aktörer, inklusive civilsamhället, bedömer vi att vi har nått goda resultat. Vår slutsats bygger på en samlad bedömning av genomförda insatser, levererade underlag och tjänster utifrån aspekterna omfattning, tid, kvalitet och genomslag. Myndighetens externa insatser har, enligt vår bedömning, lett till att aktörer i länet i allt högre grad utgår ifrån mänskliga rättigheter i det regionala utvecklingsarbetet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande

☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Miljö- och energidepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från Miljö- och energidepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen. Miljö- och energidepartementet har bytt namn till Miljödepartementet men Länsstyrelsen har valt att följa den namnsättning som framgår av länsstyrelsernas regleringsbrev för 2019.

Återrapporteringskrav 1.8 Efterbehandling av förorenade områden

1.8. Länsstyrelserna ska redovisa hur de har arbetat med förorenade områden som är lämpliga att sanera för byggande av bostäder i enlighet med förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande. Av redovisningen ska särskilt framgå hur länsstyrelserna har informerat kommunerna och andra aktörer om möjligheterna till bidrag, hur de har gett stöd till kommunerna samt en uppskattning av när områden är aktuella för bidrag. Arbetet finansieras delvis från anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Länsstyrelsen har följt upp förra årets enkät genom att kontakta de kommuner som svarade att de hade områden som kunde vara aktuella för bidrag. En av de fyra kontaktade kommunerna hade ett område som skulle kunna vara aktuellt för bidrag. Enligt kommunen ska de kalla till möte inom kommunen gällande ansvarsutredning.

Vi har skickat ut information om bidrag med en enkät till länets 26 kommuner. Svarsfrekvensen var låg med tre svarande kommuner. Totalt gjordes bedömningen att det är sju detaljplaner som uppfyller kriterierna och som kommunerna skulle kunna söka bidrag för.

Informera kommuner och andra aktörer om möjligheterna till bidrag

Länsstyrelsen har under året genomfört kommunbesök samt handläggartäffar för länets kommuner. Vid dessa tillfällen har Länsstyrelsen informerat kommunerna om möjligheten att ansöka om bidrag för sanering inför bostadsbyggande.

Vi har informerat om bidraget i nyhetsbrevet Samhällsbyggnad och miljö.

Ansökan om bostadsbidrag

Vi har arbetat med en ansökan från Norrtälje kommun om bidrag för sanering inför bostadsbyggande, ansökan har lämnats in till Naturvårdsverket. Den behövde dock kompletteras och kompletteringarna beräknas vara klara 2020.

Pågående projekt

Vi har administrerat bidragsförmedlingen av det tidigare beslutade bidraget till Igelsta strand i Södertälje kommun. Detta har bland annat inneburit handläggning av en ansökan om omfördelning av bidragsmedel samt en ansökan om ytterligare medel på grund av fördyring.

Resultatbedömning

I Stockholms län bedöms det som svårt att uppfylla kriterierna för att få bidrag för sanering inför bostadsbyggande eftersom en stor del av saneringen sker i samband med bostadsbyggande. Dessa blir lönsamma även om sanering behöver genomföras.

Utifrån förutsättningarna har vi uppnått ett gott resultat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.9 Gränsöverskridande transporter

1.9. Länsstyrelserna i Norrbottens, Gävleborgs, Stockholms, Västra Götalands och Skåne län ska, som tillsynsansvariga för gränsöverskridande transporter av avfall, redovisa hur den operativa tillsynen enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 av den 14 juni 2006 om transport av avfall har bedrivits, hur tillgängligheten har ökat och vilka insatser som genomförts i detta syfte.

Den operativa tillsynen i Stockholms län har genomförts genom samverkan vid varuundersökningar tillsammans med Tullverket, hamnkontroller i samverkan med Kustbevakningen, tillsyn av bildemonteringar och hos verksamheter som exporterar eller importerar avfall. Under tillsynen genomförde Länsstyrelsen dokumentationskontroller och okulära kontroller av transporten. Uppföljningen kan ske i form av till exempel miljöstraffavgifter, exportförbud samt anmälan om misstanke om brott mot miljöbalken.

Vi har utökat vår tillgänglighet genom att upprätta en nationell beredskapsfunktion som gör att samverkande myndigheter kan få kontakt med en sakkunnig handläggare inom gränsöverskridande transportavfall (GRÖT) även utanför kontorstid. Beredskapen sker i samarbete med övriga GRÖT-län och innebär att Länsstyrelsens kompetens nu utöver kontorstid även är tillgänglig under kvällar och helger. Den ökade tillgängligheten har resulterat i att fler samverkande myndigheter har kunnat nå Länsstyrelsen efter kontorstid och antalet samtal under beredskapen har därmed ökat. Under perioden maj-september 2019 kom 10 samtal under beredskapen och under perioden oktober-december kom 35 samtal. Länsstyrelsen har informerat samverkansmyndigheterna om den ökade tillgängligheten genom Länsstyrelsens

regionala samverkansmöten samt vid de gemensamma samverkanstillsyner som genomförts.

Länsstyrelsen har fått mer medel så att ytterligare två årsarbetskrafter har kunnat anställas. Den ökade bemanningen påverkar Länsstyrelsens tillgänglighet på så sätt att vi kan utföra fler kontroller med samverkande myndigheter samt att vi har möjlighet att bemanna beredskapen. En nationell samordnare har tillsatts för tillsyn av gränsöverskridande avfallstransporter.

Tabellen visar totalt antal öppnade tillsyns-ärenden för GRÖT under 2017, 2018 och 2019 och antalet ärenden beslutade under samma år.

År	Antal ärenden	Antal avslutade ärenden
2017	23	23
2018	58	57
2019	86	67

Resultatbedömning

Tillsynen inom området har under året ökat, se tabell ovan. Samverkan med övriga myndigheter har ökat och utvecklats.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.10 Samordning och ledning avseende naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv med mera

1.10. Länsstyrelserna ska redovisa de åtgärder som har vidtagits för att samordna och leda det regionala arbetet avseende naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv, åtgärdsprogram för hotade arter, artbevarande, tätortsnära natur, lokala naturvårdsprojekt samt vilt- och rovdjursförvaltning. Redovisningen ska omfatta hur läns-

styrelserna, i syfte att minska ärendebalanserna, har arbetat med att slutföra ärenden om naturreservat. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur, anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur och anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Skydd av värdefulla naturområden

Vi har haft fortsatt fokus på att avsluta äldre ärenden. Vi har varit restriktiva med att öppna nya ärenden och att påbörja reservatsbildning för helt nya objekt. Gamla ärenden har prioriterats framför nya ärenden. Eftersom vi har koncentrerat vår arbetsinsats till ett visst antal objekt per år har handläggningen av andra ärenden förskjutits framåt i tiden. Vi har dock kunnat arbeta med alla ärenden som är äldre än tre år, vilket innebär att samtliga tidigare avstannade ärenden har återupptagits. Vi har en balans om 25 reservatsärenden, vilket bedöms vara ett rimligt antal i förhållande till nuvarande resurser. Antalet ärenden äldre än tre år har ökat igen, vilket framför allt beror på en stor arbetsinsats i områden som blivit drabbade av stormen Alfrida. Vi håller på att ta fram en arbetsplan för hur vi ska jobba framöver för att bibehålla en god balans mellan inkomna och beslutade ärenden.

Resultat skydd av natur

Nedan redovisas aktuellt antal naturreservat, kulturresevat och nationalparker i Stockholms län.

Länsstyrelsen har prioriterat arbetet med bevarande av skogar med höga naturvärden och fortsatt arbetet enligt den regionala skogsstrategin, samt även prioriterat skydd av tätortsnära natur och marina miljöer.

Länsstyrelsen har beslutat om sex nya naturreservat (se figur 2 nedan).

De av Länsstyrelsen nybildade naturreservaten har inneburit att ytterligare cirka 188 hektar produktiv skogsmark har fått ett långsiktigt skydd, under förutsättning att besluten vinner laga kraft.

Länsstyrelsen har vidare arbetat med flera andra reservatsärenden där förhandlingar pågår med markägare. Från Naturvårdsverkets anslag för skydd av värdefull natur har cirka 6,8 miljoner kronor utbetalats inom länet för överenskommelser om inträngsersättningar samt bidrag till en av kommunerna.

Länsstyrelsen har handlagt två remisser om kommunala naturreservat. Inga beslut om kommunala naturreservat har dock fattats i år. Däremot har Sigtuna kommuns beslut om Rävsta naturreservat från 2018 vunnit laga kraft och ersatt det statliga naturreservat som inrättades 1974, i och med Länsstyrelsens beslut om upphävande av det tidigare reservatet.

Figur 1. Naturreservat, kulturresevat och nationalparker i Stockholms län (inklusive kommunala reservat och beslut som ännu inte vunnit laga kraft men exklusive överklagade beslut).

År	2019	2018	2017	2016
Antal nationalparker, naturreservat, kulturresevat	354	348	336	325*
Varav kommunala	97	96	93	90*
Total area i hektar (land + vatten)	138 996	138 610	137 779	136 640

*uppgifterna för 2016 har rättats med anledning av ett kommunalt beslutat naturreservat.

Figur 2. Beslutade statliga naturreservat under 2019 i Stockholms län.

Kommun	Naturreservat	Kommentar
Norrtälje	Hökmossen	Nytt reservat
Norrtälje	Kasberget	Nytt reservat
Norrtälje	Prästskaten	Nytt reservat
Norrtälje	Långholmen - Karingö	Nytt reservat
Norrtälje	Storängstorpet	Nytt reservat
Södertälje	Slandön	Nytt reservat

Skydd av marina områden

Länsstyrelsen har deltagit i Havs- och vattenmyndighetens (HaV) fortsatta arbete med att ta fram en regional handlingsplan för marint områdesskydd, vilket lett till en ökad samverkan och samsyn mellan kustlänen i Östersjöregionen.

Vi har fortsatt arbetet med att utöka det marina områdesskyddet vid naturreservatet Svenska Högarna där målet är att skydda ett cirka 60 000 hektar stort marint område. Detta utgör en del av projektet Ekosystem-baserad förvaltning av HELCOM MPA Stora Nassa-Svenska Högarna och kommer bidra till målet att skapa ett ekologiskt funktionellt och sammanhängande nätverk av marina skyddade områden i Östersjön. Beslutet har under året varit på remiss och slutbearbetning pågår för närvarande. Beslut planeras till början av 2020.

I länet finns sex marina naturreservat vilka omfattar en areal om sammanlagt 13 415 hektar vatten.

Med anledning av ett regeringsuppdrag till HaV föreslog Länsstyrelsen år 2018 fyra nya HELCOM MPA samt en justering av ett befintligt HELCOM MPA i länet. Förslagen har remitterats till kommuner och myndigheter samt återrapporterats till HaV.

Vidare har Länsstyrelsen stöttat några av kustkommunerna i deras arbete med att utreda och inrätta biotopskydd i grunda havsvikar som lyfts fram som värdeområden inom grön infrastruktur i marin miljö. Kommunerna har via Länsstyrelsen fått medel från HaV för arbetet, som ska slutredovisas i januari 2021. Projektet har enligt vår bedömning bidragit till en ökad kunskap om naturvärdena i grunda vikar i länet samt en ökad samverkan mellan kustkommunerna och Länsstyrelsen.

Tätortsnära natur

Länsstyrelsen har inom ramen för regeringsuppdraget om skydd av tätortsnära natur (Aldrig långt till naturen, Länsstyrelsens rapport 2003:20) samverkat med Västra Götalands och Skåne län som även de omfattas av regeringsuppdraget. Vi har utbytt erfarenheter samt diskuterat behov och möjligheter att fortsätta arbetet med skydd av

tätortsnära natur även efter det nuvarande uppdragets utgång.

Länsstyrelsen har fortsatt handläggningen av ett tätortsnära reservatsärende samt svarat på två remisser från kommunerna. I dagsläget har 54 (inklusive överklagade beslut) av de 71 områden som ingår i programmet blivit natur- eller kulturresevat.

Vi samverkar löpande med kommunerna och andra berörda aktörer, bland annat genom de regionala samrådsgrupperna för naturvård där tätortsnära natur är en återkommande fråga (se även under rubriken God dialog). Vi beaktar även skydd av tätortsnära natur inom andra pågående uppdrag såsom friluftslivsmålen, grön infrastruktur och miljö-kvalitetsmålen. Länsstyrelsen verkar för att stärka tillgängligheten inom tätortsnära resevat och är medfinansier i projektet Naturen på lika villkor som drivs av Naturskyddsföreningen i Stockholms län (se även rubriken Främjande av friluftsliv nedan). Länsstyrelsen stöttar också kommunernas arbete med friluftslivsfrågor inom tätortsnära resevat genom LONA-bidrag, till exempel informations- och tillgänglighetsåtgärder.

Natura 2000

Natura 2000-området Storängstorpet har fått ett förstärkt skydd i och med Länsstyrelsens beslut om naturresevat. Under året har den särskilda satsningen på skötselåtgärder i Natura 2000-områden som inte är skyddade som naturresevat fortsatt (se under rubrik Förvaltning av skyddade områden nedan).

Kungliga nationalstadsparken

Under året har anslaget använts för drift av Nationalstadsparkens webbplats och underhåll av cykel- och entréskyltar samt guidningar i parken vilket har skapat en ökad kunskap om och tillgänglighet till parken. Det pågående framtagandet av en digital guide för Nationalstadsparken i mobil-

applikationen Naturkartan, med bland annat digitalisering av cykelstråk, kommer att öka tillgängligheten för nya och befintliga målgrupper markant.

Arbetet i ett kommunikatörsnätverk med representanter från markägare, förvaltare och ideella organisationer har lett till ett ökat samarbete mellan de olika parterna samt ökat kunskapen hos parkens aktörer och besökare. Samordnade kommunikationsinsatser, användning av gemensamt profil-, kart- och presentationsmaterial och ett medvetet fokus på ökad synlighet i respektive aktörs egna kanaler kommer enligt vår bedömning att främja en långsiktig kunskapsuppbyggnad och förståelse för Nationalstadsparken. Samarbete har även skett med och mellan fler aktörer såsom museer, kommuner och föreningar, som har utvecklat verksamheter ute i parken.

Länsstyrelsen delfinansierar och ingår i styrgruppen för besökscentrat Royal Djurgården och har arbetat med stöttning, bland annat genom att uppmärksamma event, uppdatera broschyrer och kalendarier på webben. Vi kan se ett ökat samarbete i kommunikationsfrågor och en ökad kunskap hos parkens aktörer och besökare.

Som ett led i Länsstyrelsens metodutveckling av uppsiktsarbetet i Nationalstadsparken har en naturvärdesinventering av ängsmark inklusive insektsinventering i vissa utvalda brynmiljöer avslutats. Inventeringarna har legat till grund för en prioritering av åtgärder inom biologisk mångfald i parken och kommer att underlätta det framtida prioriterings- och uppsiktsarbetet.

En väsentlig del av arbetet för att utveckla Nationalstadsparken sker inom ramen för utvecklingsanslaget om 100 miljoner kronor avsatt i samband med byggandet av Norra länken. Länsstyrelsen administrerar dessa

medel till projekt som utvecklar Nationalstadsparken i enlighet med vård- och utvecklingsplanen för parken.

Grön infrastruktur

Vi har tagit beslut om rapporten Grön infrastruktur i Stockholms län – bakgrund och tillstånd 2018 (rapport 2019:10). Därefter färdigställt utformning av handlingsplanen och nulägesbeskrivning för grön infrastruktur, Grön infrastruktur – regional handlingsplan för Stockholms län (rapport 2019:12) samt publicerat dem via Länsstyrelsens webb (<https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/samhalle/planering-och-byggande/gron-infrastruktur.html>).

Genomförandet av prioriterade åtgärder har påbörjats parallellt med övrigt arbete. Åtgärderna är tänkta att hjälpa oss att nå våra miljömål och säkra våra viktiga ekosystemtjänster samt att förbättra anpassningen till ett förändrat klimat. Några av de åtgärder som påbörjats är

- regional ekstrategi
- biotopskydd av värdefulla grunda vikar
- handledning för arbete med historiska kartor
- vägledning för att arbeta med GIS inom planering och prövning
- översyn av kunskap runt vandringshinder i vatten
- framtagande av nya kunskaps- och planeringsunderlag, till exempel kunskapsunderlag för värdefulla tallmiljöer
- BIOTOP Stockholm, regional biotopdatabas, karta över länets natur.

Flera kommuner och andra aktörer har visat stort intresse för de underlag om spridningsvägar och värdetrakter som presenterades i planen. De har bland annat beaktats i relation till andra kunskaps- och planeringsunderlag

hos Södertälje, Täby och Nacka kommuner. En fullständig kartering av hur olika aktörer använt underlagen har ännu inte gjorts. Länsstyrelsen använder också ektrakterna som stöd för prioritering av åtgärder i naturreservat, och under 2018–2019 har friställning av ekar och restaurering av ekhagar skett i ett flertal reservat inom värdetrakterna.

Förvaltning av skyddade områden

Vid slutet av 2019 var Länsstyrelsen förvaltare eller ekonomiskt ansvarig för förvaltningen av Ängsö nationalpark, cirka 180 stycken naturreservat, cirka 130 stycken Natura 2000-områden som inte är skyddade på annat sätt samt ett stort antal naturminnen och djurskyddsområden.

Länsstyrelsen har använt stora resurser för att vidta åtgärder efter januaristormen Alfridas framfart i framförallt Norrtälje kommun. Vi har inventerat i fält och från helikopter för att få en uppskattning av omfattningen av skadorna. För att tillgängliggöra och säkra leder och stigar har vi tagit ner och kapat stormfällda träd i ett 40-tal områden. I ett antal skyddade områden har vi kört ut stormfällt virke, antingen för att möjliggöra bete eller för att minska risken för utbrott av granbarkborre. För att minska risken för utbrott av granbarkborre har vi även barkat stormfällda granar i ett par reservat. Länsstyrelsen har arbetat mycket med information mot allmänheten, bland annat genom skyltning i skyddade områden. Vi har även samverkat med andra aktörer inom skog och naturvård. Kunskapsutbytet har handlat om hantering av stormfälld skog i allmänhet och granbarkborrar i synnerhet.

Utöver åtgärder kopplade till stormen har Länsstyrelsen fortsatt att prioritera löpande skötsel i skötselintensiva områden samt åtgärder för besökare i besöksintensiva

områden. Länsstyrelsen har bland annat sett till att bete genomförts i ett 30-tal områden.

Figur 3. Bidrag per område från Naturvårdsverket (schablontilldelning).

År	2019	2018	2017	2016
Antal områden (statliga naturreservat, nationalparker)	256	251	242	234
Anslag till skötsel (tusen kronor)	13 760	15 600	14 470	14 360
Kronor per område	53 750	62 151	59 793	61 368

Tabellen visar utvecklingen av bidraget per statligt skyddat område. I realiteten sköter Länsstyrelsen fler områden, bland annat Natura 2000-områden, med medel från bidraget. I tabellen ingår även 69 områden som förvaltas och finansieras av annan förvaltare, bland annat kommuner och Skärgårdsstiftelsen.

Inom den fastighetsförvaltning som Länsstyrelsen ansvarar för på Naturvårdsverkets fastigheter har vi genomfört flera åtgärder, till exempel underhåll av byggnader och bryggor samt projektering för ett nytt avloppssystem på Bullerön i Bullerö naturreservat. Vi har arbetat fram nya ramavtal för hantverks- och konsulttjänster, vilka är tänkta att underlätta förvaltningen av fastigheter och anordningar i skyddade områden. Länsstyrelsen förvaltar cirka 90 jaktträtter samt ett tiotal hyresrätter och andra arrenden på uppdrag av Naturvårdsverket och dessa uppdateras kontinuerligt. Vi har även genomfört åtgärder i flera av Naturvårdsverkets ägda skogar, främst bytesmarker, till följd av stormen Alfrida. Till exempel har vi gjort inventeringar och utkörning av stormfällt virke.

God dialog

God dialog och samverkan med andra parter är nödvändigt för att Länsstyrelsen ska klara uppdraget om bevarande och hållbart nyttjande av naturen. Vi har genomfört arbetet med skydd, förvaltning av skyddad natur och

hotade arter samt främjande av friluftsliv i dialog och samråd med markägare, ideella organisationer, entreprenörer, myndigheter och andra berörda parter.

Samrådsgruppen för naturvård, som är ett forum för dialog och samverkan inom naturvårds- och friluftslivsarbetet i länet, sammanträdde vid två tillfällen. Vid dessa möten behandlades bland annat friluftstrategin, invasiva arter och stormen Alfrida. Även inom arbetet med samverkansområdet HELCOM MPA Stora Nassa-Svenska Högarna har Länsstyrelsen haft löpande samråd med sakägare, berörda kommuner och organisationer. Den samverkansplan som togs fram gemensamt år 2010 har under året reviderats och är för närvarande på remiss hos berörda parter.

Främjande av friluftsliv

Under året har Länsstyrelsen i sitt strategiska friluftslivsarbete fokuserat på att bygga upp och stärka de externa nätverken som etablerades under 2018 med syfte att förbättra samverkan och samordningen av friluftslivet i länet. Bland annat har vi bjudit in kommunala aktörer till ett antal träffar för kunskapspridning och dialog om erfarenheter. Länsstyrelsens upplevelse är att deltagarna anser att träffarna är värdefulla och nyttiga.

Länsstyrelsens arbete med den regionala friluftsstrategin och seminariet Kartläggning och planering för friluftsliv kan vara en av flera anledningar till att allt fler kommuner i länet har påbörjat ett eget arbete kring kommunala friluftspaner och strategier för friluftslivet. Vi har också fortsatt vårt interna arbete för att friluftsmålen ska få ökat genomslag inom verksamheter som tillväxt, samhällsplanering och besöksnäring genom att lyfta friluftsföråran i det interna arbete som sker inom ramen för preventionspaketet.

Under året har Länsstyrelsen låtit publicera rapporten Tillgänglighet till naturen i Stockholms län (2019:2). Rapporten bygger på en enkät och intervjuer som Länsstyrelsen genomförde under 2017. Syftet var att kartlägga tillgängligheten till naturområden i länet samt att undersöka vad som behövs för att underlätta ett besök. Resultatet som redovisas i rapporten kan användas som vägledning för fortsatta åtgärder.

Vi har fortsatt samarbetet med Studiefrämjandet i Stockholm i projektet Naturen på lika villkor. Syftet är att underlätta och inspirera till ett ökat friluftsliv för personer med funktionsvariationer. Projektet syftar också till ökad samverkan mellan olika parter och större förståelse för olika funktionsvariationer. I projektet ingår bland annat inventering av tillgängligheten i ett antal utvalda skyddade områden i länet samt förslag på åtgärder för att förbättra den.

Genom särskilda naturdagar och naturguidningar har projektet lett till ökad kunskap och trygghet i den närliggande naturen.

Friluftslivet har främjats bland annat genom skyltning och tillgänglighetsåtgärder i ett flertal reservat, framförallt i stormdrabbade Norrtälje kommun. Vi har också fortsatt att tillhandahålla tjänsten Naturkartan, som är en digital helhetslösning på webben med en app för smarta telefoner, i vilken besöksinformation om ett urval av särskilt besöksintressanta naturreservat presenteras.

Artskydd

Under året har Länsstyrelsen efter prövning förnyat tillstånd för djurparken Fjärilshuset Haga. Länsstyrelsen har gjort tillsynsbesök på två av länets 16 zoobutiker samt på två zoobutiker som i dagsläget saknar tillstånd för handel med hotade arter. Tillsyn har även bedrivits via internet på de större köp- och sälj-sidorna. Länsstyrelsen har även fått sitt första tillsynsärende gällande levande ål. Vi har lämnat in polisanmälningar för ett antal misstänkta artskyddsbrott, fattat beslut om miljöstraffavgift till följd av att nio tillståndsgivna verksamheter har brutit mot villkor i sina respektive tillstånd samt med anledning av stort ärendeflöde generellt prioriterat ner arbetet med artskydd gällande tillsyn av olovlig handel och fridlysta arter.

Vi har medverkat i två nationella samverkansgrupper om artskydd och har deltagit i Naturvårdsverkets artskyddshandläggartäff.

Länsstyrelsen har färdigställt det tidigare arbetet gällande framtagande av interna riktlinjer för bedömning av påverkan på fridlysta arter i samband med detaljplanering. Med syftet att i förlängningen underlätta kommunernas planarbete arrangerade Länsstyrelsen ett heldagsseminarium om artskydd i detaljplaner.

Av länets 26 inbjudna kommuner deltog representanter från 21 kommuner.

Under året har Länsstyrelsen påbörjat arbetet med framtagandet av rutiner gällande hanteringen av invasiva främmande arter.

Åtgärdsprogram för hotade arter

Liksom föregående år har Länsstyrelsen arbetat med åtgärdsprogrammet för hotade arter (ÅGP) i samordning med förvaltningen av skyddad natur.

Länsstyrelsen har tagit fram ett förslag på naturvårdsstrategi för särskilt skyddsvärda ekar och ekmiljöer i Stockholms län som kommer att remitteras externt under 2020. Målet med strategin är bland annat ökad naturvårdsnytta genom att koncentrera skötselinsatser till områden med högst täthet av ek, så kallade ekstrakter, men också att synliggöra viktiga samband i länets ek-landskap. Länsstyrelsen har gett bidrag till Södertälje kommun för arbete med friställning av ekar i två av de utpekade trakterna.

Vi har genomfört åtgärder för hotade arter för ett tiotal åtgärdsprogram med fokus på ansvarsarterna i länet. Bland annat har Länsstyrelsen tagit fram en plan för arbete med asknätfjäril och förankring av planen pågår. Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med att restaurera marker i anslutning till den nuvarande förekomstlokalen för mnemosynefjäril för att ge arten möjlighet att sprida sig till nya områden. Länsstyrelsen har genomfört en nationell träff för att diskutera artens situation och framtida arbete. Asknätfjäril och särskilt mnemosynefjäril har haft en positiv populationsutveckling under året. Under året återfann Länsstyrelsen den hotade fjärilen fetörtsblåvinge och arbete med kartering av förekomst på Mörtö och Munkö pågår.

Länsstyrelsen har fortsatt tillverka och sätta upp så kallade mulmholkar för att gynna den hotade läderbaggen. Vi har även påbörjat ett

samarbete med Fastighetsverket i syfte att skapa bättre förutsättningar för läderbaggen i Svartsjö slottspark genom friställning av mulmekar. I samarbete med Botaniska sällskapet i Stockholm har Länsstyrelsen följt upp ett antal växtplatser och utfört vissa skötselåtgärder för de hotade kärleväxterna finnögontröst och fältgentiana.

Inom akvatiska åtgärdsprogram har Länsstyrelsen jobbat med vattenväxten småsvalting enligt det reviderade åtgärdsprogrammet från 2016. Vi har fortsatt med klippningen av konkurrerande vegetation i Natura 2000-området Asknäsviken, Ekerö kommun. För att minska näringsbelastningen i viken har nu också upphandlingsarbetet för grävning av en fosforreningsdamm börjat med målet att färdigställa dammen under 2020. Vi har även genomfört ett nationellt möte inom ÅGP småsvalting och satt upp en informationsskylt om arten vid en lokal.

Projektet Skärgårdskräftan som syftar till att öka och förstärka befintliga bestånd av flodkräfta i Stockholms län fortsätter. Projektets inventeringsfas är nu till stor del klar och projektet har delfinansierat ett instrument som med eDNA kan spåra kräftor och kräftpest. Nu går projektet in i en åtgärdsfas. Länsstyrelsen har gett bidrag till en fortsättning av projektet där provfiskning parallellt med borttagning av finsediment med muddringsaggregat för att förbättra uppväxtförhållandena ingår. Ett sidoresultat av projektet blir en ny standard för hur vi i Sverige kan uppskatta beståndet av kräfttyngel och juveniler.

Inom Kunskapsuppbyggande program – 15 hotade makrofytarter i permanenta vatten har vi under året framgångsrikt letat hotade vattenväxter i sex olika sjöar. Fokusarter var kransalger och speciellt spädslinke och dvärgslinke. Dvärgslinke (NT) hittades i Römossjön, Södertälje kommun och späd-

slinke (NT) i Stora Harsjön, Vallentuna kommun. Dessutom hittades i samma uppdrag den rödlistade uddslinken (NT) i Akaren, Södertälje kommun samt två helt nya arter för länet: barklöst sträfsse (VU) i Sillen, Södertälje kommun och sjönajas (EN) i Stora Harsjön, Vallentuna kommun. Fyndet av sjönajas blev den femte nu aktuella lokalen i landet.

Våtmarkssatsningen

Länsstyrelsen har arbetat samordnat med våtmarkssatsningen tillsammans med kommuner och andra lokala aktörer i länet. Arbetet har i huvudsak bestått av administration av bidrag till våtmarksprojekt genom lokala naturvårdssatsningen (LONA) samt våtmarksrestaurering/anläggning i skyddade områden, samt utredningar inför sådana åtgärder.

I vårändringsbudgeten erhöll Länsstyrelsen 1,38 miljoner kronor för våtmarksåtgärder inom skyddade områden. Med stöd av dessa medel utför Länsstyrelsen under vinter 2019/2020 avverkningar i Prästsjön inom Täby prästgårds naturreservat för att skapa mer blå bård kring den igenväxta sjön. Vi har även, i samarbete med Täby kommun, startat ett arbete med att skapa en mer naturvårdsinriktad nivåreglering i sjön. Målet är att öka perioderna med högvatten under vår och sommar. Länsstyrelsen har gjort uppehållande åtgärder såsom fräsning av strandängar vid Angarnssjöängens naturreservat och vid Fysingens naturreservat. Utökning av strandängar har också skett i flera naturreservat genom avverkning och stubbfräsning. Vi har låtit ta fram en hydrologisk studie av Tullviksbäcken för att se om vi i förlängningen kan vidta åtgärder som förbättrar flödet i bäcken och därmed gynnar bland annat havsöringen.

Lokala naturvårdsprojekt

Genom bidragen för lokala naturvårdsprojekt (LONA) fortsätter Länsstyrelsen att stödja kommunernas och andra lokala aktörers satsningar på naturvård och friluftsliv. Från 2018 administrerar länsstyrelserna inom LONA också medel från regeringens våtmarkssatsning som bidrag till våtmarksprojekt med vattenhushållande syften. Fördelningen av bidrag till nya LONA-projekt försenades 2019 kraftigt av de oklarheter i statsbudgeten som länge rådde.

Länsstyrelsen beviljade bidrag till alla nio ansökningar om nya ordinarie LONA-projekt som de sökande kommunerna då bedömde fortfarande var aktuella för start. Totalt fördelades drygt 1,5 miljon kronor till satsningar i sju kommuner. LONA-projekten har mycket varierande teman och inriktning, ofta med fokus på lokal delaktighet. Tjugo slutredovisade projekt har också avslutats hittills under året.

Inom våtmarkssatsningen beviljade Länsstyrelsen sex av åtta ansökningar om LONA-bidrag för våtmarksprojekt. Totalt fördelades närmare 2,5 miljoner kronor till satsningar i fyra kommuner. Våtmarksprojekten syftar till att restaurera och anlägga våtmarker för bättre vattenhushållning samtidigt som de kan bidra till biologisk mångfald, klimatanpassning och minskad övergödning.

Vilt- och rovdjursförvaltning

Förvaltningen har ett brett arbetsfält och omfattar bland annat älg- och kronhjortsförvaltning, rovdjursförvaltning, inventering, skyddsaktsbeslut och dispensbeslut för jaktmedel.

Övergripande riktlinjer och principer för viltförvaltningen har behandlats i Viltförvaltningsdelegationen. Inför 2019 utsågs nya delegater till Viltförvaltnings-

delegationen och de erbjöds en heldags-utbildning i vilt- och rovdjursförvaltning. Delegationen har därefter sammanträtt vid fyra tillfällen under året. Vid delegationens möten har föreläsningar på olika teman anordnats.

Viltförvaltning

Inom älgförvaltningen har alla registrerade jaktområden för älgjakt kvalitetssäkrats och digitaliserats. Det har resulterat i exakta uppgifter om arealer för ingående fastigheter och utgör ett underlag för att bygga vidare på utvecklingen med e-tjänster kopplade till älgförvaltningen. Digitalisering har även skett av samtliga kronhjortsskötselområden med resultatet att det nu finns exakta arealuppgifter även för dessa områden.

Länsstyrelsen har utökat rådgivningen och granskningen av skötselplaner för kronhjort och älg. Det leder till planer av högre kvalitet och bättre måluppfyllnad. Dessa åtgärder sammantaget har inneburit en ökad ärendehantering inom området från knappt 80 stycken 2018 till drygt 210 stycken 2019.

Ett flertal ansökningar om skyddsjakt av vilt har kommit in för olika arter. Flest ansökningar rör skyddsjakt efter fågel, främst vitkindad gås och skarv. Antalet ansökningar gällande skarv mer än halverades jämfört med föregående år, troligen tack vare ett mer omfattande skyddsjaktsbeslut som fattades 2018 och även 2019. Genom en föreskriftsförändring i maj blev flera jaktmedel som tidigare krävde tillstånd från länsstyrelsen för att använda vid jakt efter vildsvin inte längre tillståndspliktiga. Tidigare år har Länsstyrelsen i Stockholm hanterat runt 40 ansökningar om detta. Bäverproblematiken i länet ger fortsatt ett 20-tal ansökningar om året gällande bland annat rivning av dämmen och tillstånd till jakt med slagfälla. Länsstyrelsen ordnade ett seminarium kring bäverfrågan. Det var högt deltagande främst från länets kommuner.

Antalet anmälda grödskador ökade under året och Länsstyrelsen genomförde sex besiktningar. I de flesta fall konstaterades lättare skador orsakade av sångsvan och gäss, men i ett av fallen rörde det sig om omfattande skador orsakade av trana. Två ansökningar om ersättning för skördebortfall kom in till Länsstyrelsen och bägge beviljades. Länsstyrelsen har beviljat bidrag till en avledningsåker inom ett naturreservat. Detta för att minska skadorna från de fåglar som reservatet avser att skydda.

Länsstyrelsen har arbetat med att ta fram en regional förvaltningsplan för skarv i Stockholms län. Arbetet har skett genom en öppen dialogprocess där ett flertal aktörer deltagit på workshoppar. Syftet med processen var utöver att ta fram förvaltningsplanen att ge berörda aktörer samma bild av skarvsituationen i länet samt Länsstyrelsens

mandat i frågan. Förvaltningsplanen är ute på remiss och beräknas fastställas under första tertialen 2020.

Rovdjursförvaltning

Rovdjursförvaltningen omfattar bland annat inventering, information, förebyggande arbete, besiktning och hantering av ersättning vid angrepp orsakade av rovdjur. En viktig del för att uppnå rovdjursförvaltningens mål är samverkan inom rovdjursförvaltningsområdet, vilket Länsstyrelsen har deltagit aktivt i.

De inventeringar som Länsstyrelsen genomförde under säsongen 2017–2018 resulterade i att det identifierades sex familjegrupper av lodjur i länet. Då detta låg över miniminivån om 2,5 föryngringar och inom förvaltningsmålet (5–7), genomfördes licensjakt efter tre stycken lodjur under mars 2019. Tre lodjur fälldes, samtliga hanar. Under inventeringssäsongen 2018–2019 fastställdes 2,5 lodjursföryngringar. Stormen Alfrida, få dagar med gynnsamma spårförhållanden samt avsaknad av synergieffekter då någon extra spillningsinventering för varg inte pågick, kan vara orsaker till det lägre inventeringsresultatet. Gällande varg fanns ett revirmarkerande par i Sjundaområdet, men ingen fastställd föryngring. Inför inventeringssäsongen 2019–2020 anordnade Länsstyrelsen tillsammans med Jägarförbundet två informationsmöten.

Länsstyrelsen har utfört fem besiktningar av misstänkt rovdjursrivna tamdjur under året. Endast ett av angreppen bedömdes vara orsakat av ett större rovdjur, nämligen varg. Länsstyrelsen har fattat ett beslut om ersättning för rovdjursangripna tamdjur.

Länsstyrelserna har tagit fram nya miniminivåer för lodjur, varg, björn och järv. Länsstyrelsen i Stockholm har även reviderat förvaltningsplanen för de stora rovdjuren.

Resultatbedömning

Arbetet inom detta område är mycket brett och omfattar hela naturvårdsområdet med dess mångfald av verksamheter vilket innebär att det är svårt att lämna en entydig sammanfattande bedömning av uppdraget. Länsstyrelsen bedömer ändå sammantaget att insatserna inom området givit ett gott resultat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.11 Åtgärder mot övergödning

1.11. De länsstyrelser som får bidrag från Havs- och vattenmyndigheten för arbete med åtgärdssamordning ska underlätta och aktivt stödja kommuner och lokala aktörer vid vidtagande av åtgärder i relevanta avrinningsområden så att förutsättningarna för det lokala åtgärdsarbetet förbättras. De länsstyrelser som är vattenmyndigheter ska uppdatera geografiska dataunderlag, inklusive erosionskartor, och öka tillgängligheten till dessa underlag för kommuner och lokala aktörer. Berörda länsstyrelser ska redovisa hur detta arbete har bedrivits. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Situationen i länet

Behovet av samordning av åtgärder är stort då det idag finns en mängd överlappande mål samt uppdrag och inte minst utmaningar inom arbetet mot övergödning. Stockholms län hör till de mest övergödda regionerna i Sverige. Övergödningen av länets sjöar, vattendrag och kustvatten är det mest utbredda och åtgärdskrävande miljöproblemet i länet. Länets snabba folkökning och höga exploateringsstryck är en särskild utmaning för åtgärdsarbetet. En femtedel av Sveriges

befolkning bor i länet och befolkningen ökar. Detta innebär mer avlopp, ökad biltrafik och ökad konsumtion. Fritidshus som saknar bra avlopp omvandlas till permanentboende. Fler skyfall och översvämningar riskerar att förvärra situationen. Historiska åtgärder som sänkta sjöar, uträtade vattendrag och dikade våtmarker har försämrat naturens förmåga att fånga upp näring innan den når Östersjön. Ytterligare kapacitet förstörs när mark hårdgörs i samband med exploatering. Utsläppen av fosfor och kväve från avloppsreningsverken ökar något. Bräddningarna har ökat, dels till följd av nederbördsrika vintrar, dels på grund av bristande underhåll av ledningsnäten. Bräddningar bidrar lokalt till betydande utsläpp av näringsämnen. Inläckande dag- och dränvatten i ledningsnätet ökar risken för att brädda och ökar även utsläppen från reningsverken. Klimatanpassning är viktigt för att motverka detta. Närmare 80 procent av länets ytvattenförekomster (sjöar, vattendrag och kustvatten) som tas upp i Vatteninformationssystem Sverige (VISS) bedöms vara övergödda. Länsstyrelsen kan konstatera att trots att övergödning är ett välkänt problem så tycks effekterna i miljön från åtgärdsarbetet till stora delar fortsätta att utebli. Om man tittar på den senaste statusklassningen inom den förvaltningscykel som nyligen avslutats är trenden överlag oförändrad haltmässigt om man utgår från periodjämförelser mellan dataunderlagen från föregående cykel (2007–2012) med nuvarande (2013–2018). Det innebär att med nuvarande arbetssätt kommer vi sannolikt att få svårt, att i linje med EU:s ramdirektiv för vatten, nå god ekologisk status i alla våra vattenförekomster till år 2027.

Data från miljöövervakningen visar att utvecklingen i Stockholms läns vatten har varit gynnsam under många år, men tycks i

många fall ha stannat av under det senaste årtiondet.

Länsstyrelsen har en nyckelroll avseende erfarenhetsåterföring och effektiv åtgärdsplanering. Vi har därför under året fokuserat vår åtgärdssamordning på flera sätt och nivåer. För att vara effektiva har vår ambition varit att flytta kunskap i hela kedjan från miljöövervakning till faktisk åtgärd. Detta arbetssätt har enligt vår bedömning varit uppskattat och är något vi kommer utveckla vidare framöver.

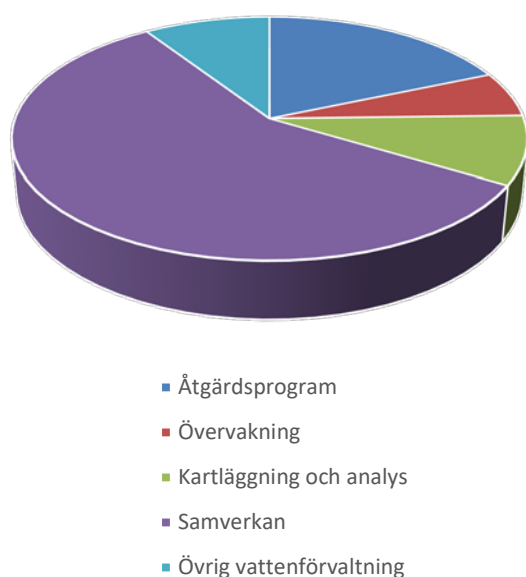
I Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för Norra Östersjöns vattendistrikt ansvarar Länsstyrelsen för att genomföra ett antal åtgärder som kopplar mot övergödningssproblematik. Dessa har myndigheten arbetat med, vilket redovisas separat till HaV, men än viktigare har varit att samverka med främst kommuner och andra statliga verk för att stötta dessa i att lösa sina åtgärder i åtgärdsprogrammet. I många remisser och utvärderingar har kommunerna efterfrågat bättre samverkan då de själva inte har tillräcklig kompetens för att lösa alla de uppgifter som åligger dem. I denna aspekt är det även viktigt att de statliga bidrag vi betalar ut går till effektiva åtgärder som gör skillnad. Lokala förbättringar av övergödningen syns där kommuner bedriver vattenvårdande projekt. Vi har därför varit aktiva med att göra reklam för LOVA-bidraget vilket fått till följd att vi har ett högt söktryck och därmed kan prioritera bra projekt. Som ett komplement till övrig verksamhet bedömer Länsstyrelsen att LOVA är ett effektivt styrmedel för att åstadkomma förändring och konkreta resultat som ett komplement till övrig verksamhet.

Villkor 15

Om man tittar på hur tiden avseende Villkor 15 i 1:11 beslutet fördelats får man en bra bild av hur arbetet med åtgärdssamordning

fördelat sig. Största delen av arbetet har lagts på samverkan med kommuner, markägare, vattenvårdsförbund, intresseorganisationer och andra myndigheter.

Timmar Villkor 15

Nedan ges två exempel på verksamheter och projekt som varit viktiga för kunskapsuppbyggnad och erfarenhetsåterföring i arbetet mot övergödning.

Informationscentralen för Egentliga Östersjön (finansieras av 1:2)

Länsstyrelsen Stockholm ansvarar för Informationscentralen för Egentliga Östersjön. Informationscentralens uppgift är, bland annat, att snabbt nå ut med information till berörda myndigheter, organisationer och allmänheten i samband med ovanliga händelser och akuta situationer i kust- och havsmiljö. För Informationscentralen för Egentliga Östersjön domineras arbetet av att rapportera om algblomningsläget i Egentliga Östersjön, alltså effekten av övergödning. Verksamheten utvecklas kontinuerligt och Informationscentralen har bland annat tagit fram en kartfunktion för att kunna rapportera

om lokala förekomster av algblomning. Sommaren 2019 hade kartan över 325 000 visningar. Algblomning är en konkret effekt av övergödningen och något som allmänheten kan relatera till.

Life IP Rich Waters

Länsstyrelsen deltar sedan 2017 i projektet Rich Waters, Sveriges första LIFE IP-projekt med bäring på flera av EU:s strategier för Östersjöregionen. Projektet ska bland annat leda till att mängden näringsämnen och föroreningar som når sjöar och vattendrag minskar. Länsstyrelsen i Stockholm deltar i åtta av 20 delprojekt inom projektet. Nedan ges några exempel på aktiviteter kopplade till övergödning som genomförts:

- Länsstyrelsen vidareutvecklar tidigare insatser för att stödja kommuner i deras strategiska vattenarbete genom publiceringen av Handbok för strategisk kommunal vattenplanering. Handboken ska inspirera kommuner att hitta en robust modell för att prioritera, genomföra och följa upp en sammanhållen vattenplanering för en effektivare resurshantering. Handboken bygger på erfarenheter från kommuner, vattenvårdsförbund och vattenråd, konsulter, länsstyrelser och andra som arbetar med vattenplanering.
- Projektet ska ta fram gårdsvisa vattenplaner för pilotgårdar i länet, vilket bland annat syftar till att minska näringsläckaget från hästhållning. Länsstyrelsen har tagit fram ett förslag till arbetsmetod för gårdsvisa vattenplaner.
- Länsstyrelsen har utvecklat ett verktyg för att hitta sjöar och kustvatten med onaturligt hög fosforbelastning från

sjöbotten. Under 2018 riggades ett miljöövervakningsprogram för detta. Provtagning har gjorts.

- Restaurering av sjön Norrviken i Sollentuna och Upplands-Väsby kommuner har utförts. Detta sker genom tillförsel av aluminiumlösning i sedimenten för att binda näringsämnet fosfor i botten.

Resultatbedömning

Åtgärdsarbetet för att motverka övergödningen i Stockholms län är som nämnts ovan en stor utmaning. Miljöproblemet och påverkanskällorna är väl kända. Många av de åtgärder som behöver genomföras är kända. Åtgärdstakten är dock för låg och få stor-skaligt positiva trender kan ses under de senaste årtiondena. Vad gäller problematiken för kusten tillkommer även en utsjöpåverkan vilken inte Stockholms län ensam råder över. Det finns dock en vilja att jobba med problemet och hitta lösningar från många aktörer, vilket kan ses i det höga söktrycket på LOVA-medel. Med bra samverkan och samordning av kompetens samt resurser mellan aktörer och projekt kan trenden sannolikt vändas. Tilläggas bör också att detta är långsamma processer och man kan inte förvänta sig snabba resultat annat än på lokal nivå.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☒ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.12 Miljökvalitetsnormer för luftkvalitet

1.12. Länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Gotlands, Skåne, Västra Götalands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län ska, för de kommuner eller områden där det fastställts eller under året kommer att fastställas åtgärdsprogram med syfte att nå miljökvalitetsnormerna för luftkvalitet, redovisa i vilken grad åtgärderna har genomförts, vilken effekt åtgärderna bedöms ha haft på luftföroreningshalterna och om miljökvalitetsnormerna följs. I de fall Europaparlamentets och Rådets direktiv 2008/50/EG om luftkvalitet och renare luft i Europa samt Europaparlamentets och Rådets direktiv 2004/107/EG om arsenik, kadmium, kvicksilver, nickel och polycykliska aromatiska kolväten i luften överträds ska berörda länsstyrelser bedöma hur länge överträdelserna kan antas bestå. Arbetet med miljökvalitetsnormerna är reglerat genom bestämmelser i 2 och 5 kap. miljöbalken och normerna för utomhusluft baseras huvudsakligen på krav i de ovan nämnda direktiven.

Återrapportering och bedömning av resultat alternativt måluppfyllelse

Åtgärdsprogrammet för kvävedioxid och partiklar

Länsstyrelsen i Stockholm fastställde i december 2012 ett åtgärdsprogram för kvävedioxid och partiklar i Stockholms län. Programmet innehåller elva åtgärder för partiklar (PM10) och en åtgärd för kvävedioxid. Under 2018 tog Länsstyrelsen i Stockholm beslut om att åtgärdsprogrammet ska fortsätta gälla, bland annat eftersom normen för kvävedioxid fortfarande inte följs. Länsstyrelsen för dialog med berörda aktörer i åtgärdsprogrammet om behovet av ett nytt åtgärdsprogram för luft som är anpassat efter dagens förutsättningar.

Länsstyrelsen har varit i kontakt med Stockholms stad, Södertälje kommun samt Trafikverket som har åtaganden i

Figur: Sammanfattning av läget med och effekten av åtgärderna

Åtgärd	Ansvarig	Läge	Effekt
Dammbindning	Stockholms stad	Genomförs	Medel till stor, men kortvarig. Prognosbaserad utläggning är att föredra men svårt i praktiken
	Södertälje kommun	Genomförs	Stor
	Trafikverket	Genomförs	Medel. Effektivisering krävs och ny rutin för dammbindning arbetas fram
Städning med vakuumsug	Stockholms stad, Södertälje kommun, Trafikverket	Genomförs inte	Osäker och kostsamt
Tidig vårstädning	Stockholm stad, Södertälje kommun, Trafikverket	Genomförs	Liten
Optimerad halkbekämpning	Stockholms stad	Genomförs	Liten
Sänkt hastighet	Trafikverket, Polismyndigheten	Genomförs	Medel (om hastighetsgränserna följs)
Ökad efterlevnad av miljözon för tunga fordon	Polismyndigheten, Stockholms stad	Information genomförs	Liten

åtgärdsprogrammet. Figuren ovan och följande beskrivning är en sammanställning av deras åtgärdsarbete. Arbeta pågår med så gott som alla fastställda åtgärder i åtgärdsprogrammet, förutom städning med vakuumsug eftersom tekniken inte visat något tydligt resultat. Det finns även åtgärder som bedrivs parallellt med åtgärdsprogrammet för luft som har positiv effekt på luftkvalitet. Stockholms stad har till exempel dubbdäcksförbud på utvalda innerstadsgator och Södertälje kommun har genomfört hastighetsjusteringar.

Åtgärd 3–5: dammbindning vid risk för överskridanden av miljökvalitetsnormen för PM10

Dammbindning utförs av samtliga. Under året har metoden använts flera gånger i veckan på de gator i Stockholms stad där det finns risk för överskridande av miljökvalitetsnormen. Södertälje kommun genomför dammbindning sedan mars 2017 på sträckan Birkakorset–Turingekorset.

Dammbindning är fortsatt den mest effektiva åtgärden för att sänka akut höga PM10-halter. Effekten är god, men kortvarig (cirka 0–2 dygn). Effekten varierar bland annat med vädersituationen efter spridningen av medlet samt vilken allmän PM10-halt som råder vid tillfället. Vid torr väderlek bidrar dammbindning till en sänkning av halterna, men inte alltid så att det underskrider gränsvärdet. Trafikverkets dammbindningsinsatser gör att de håller sig precis under miljökvalitetsnormen för PM10. De arbetar fram en ny rutin för dammbindning som bedöms vara klar 2020. Södertälje kommuns utvärdering av dammbindning visade att effekten höll i sig flera dagar om saltet inte regnade bort.

Åtgärd 6–8: städning med ny teknik vid risk för överskridanden av miljökvalitetsnormen för PM10

Åtgärden genomförs inte längre. Varken Stockholms stad eller Södertälje kommun har kunnat påvisa positiva effekter av åtgärden. Trafikverket städar enbart tunnlar med vakuumsug. På övriga vägar bedöms

sådan städningsteknik innebära för stora störningar i trafiken.

Åtgärd 9–11: tidig vårstädning vid risk för överskridanden av miljökvalitetsnormen för PM10

Tidig vårstädning har utförts och genomförs kontinuerligt av Stockholms stad, Södertälje kommun och Trafikverket. Metoden är dock i hög grad beroende av vädersituationen och bedöms ha en liten effekt. Konventionell städning har effekt på halterna, men kan också bidra till tillfälligt förhöjda halter.

Åtgärd 12: optimerad halkbekämpning i Stockholm stad

Stockholms stad använder en metodik som innebär minimerad användning av sand och saltning för halkbekämpning. Normalt sandas inte försöks- eller referensgatorna, förutom vid mycket kallt väder och vinterväglag. Sandning utförs dock på gång- och cykelbanor och ibland även på mindre trafikerade anslutande gator. Saltning med natriumklorid har utförts vid flera tillfällen. Liksom konventionell städning påverkar halkbekämpningen halterna, men sannolikt med liten effekt. Trafikverket sandar inte sina vägar. Här används enbart saltning för halkbekämpning.

Åtgärd 13: införande av sänkt hastighet på trafikled i Stockholms län för att sänka PM10-halten

Trafikverket sänkte hastigheterna på statliga trafikleder under 2014 och uppföljning av vilken effektåtgärden har på PM10-halter pågår kontinuerligt, med mätning av hastighet, trafikmängd och PM10-halt. Trafikverket arbetar även med trafikstyrning för bättre efterlevnad av hastigheter.

Åtgärd 14: ökad efterlevnad av miljözonen för tunga fordon i Stockholms stad

Stockholms stad har informationsmaterial om miljözonsbestämmelserna, men har inte gjort någon riktad kampanj. Polismyndig-

heten har utfört kontroller, men det har inte prioriterats med anledning av den allmänna belastning som trafikpolisen har. Enligt rapporten Effekter av miljözoner i Stockholms stad från 2018 skulle en ökad efterlevnad av miljözonen för tunga fordon ha en positiv inverkan på luftkvaliteten och åtgärder bör vidtas för att säkerställa efterlevnaden.

Följs miljökvalitetsnormerna för luft?

PM10

För PM10 följs miljökvalitetsnormen under 2018 och 2019 vid alla mätplatser i länet (källa: SLB-analys). De driftåtgärder som utförs visar effekt och en stor del av minskningen beror på att dubbdäcksanvändningen har minskat. Risken för överskridanden i centrala Stockholm och Södertälje bedöms som låga förutsatt fortsatt intensivt åtgärdsarbete. Förtätningar som skapar smala gator kan dock medverka till att nya områden riskerar att få höga PM10-halter på grund av minskad utspädning av dålig luft.

För trafikleder är det dock för tidigt att bedöma om åtgärderna räcker till för att förhindra överskridanden framöver.

Trafikverket arbetar kontinuerligt med att ta fram rutiner och studier i syfte att förbättra luftkvaliteten.

Kvävedioxid

Senaste decenniet har visat en långsam nedåtgående trend för kvävedioxid. En ökad andel av dieseldrivna personbilar och lätta lastbilar har motverkat minskningen något. Normen för kvävedioxid överskreds 2018 vid några mätplatser i Stockholms län. På det statliga vägnätet förekom ovanligt höga kvävedioxidhalter under 2018. På innerstads-gator går utvecklingen åt rätt håll då rekordlåga årsmedelhalter uppmätts. Gränsvärden för kvävedioxid preciserade i EU-direktivet 2008/50/EG klaras på samtliga mätplatser.

För att följa miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid krävs ytterligare minskning av utsläpp från vägtrafiken. Prognosen är att kvävedioxidutsläpp kommer att minska tack vare förnyelse av fordonsflottan. Hur snabbt utvecklingen kommer ske avgörs till stor del av utbytestakten. Stockholms stad kommer att införa miljözon för lätta fordon på Hornsgatan i centrala Stockholm från och med den 15 januari 2020. Det innebär att äldre bensin- och dieseldrivna personbilar måste uppfylla kraven för utsläppsklassen Euro 5. Den befintliga miljözonen för tunga fordon i Stockholms stad ska skärpas år 2020 med utsläppskrav enligt Euro 6.

Kolmonoxid

Överskridanden av miljö kvalitetsnormen för kolmonoxid har förekommit på Sveavägen. Överskridanden har skett under endast en dag åren 2016–2018 i samband med en bilkaravan av äldre fordon med dålig avgas-

rening. Naturvårdsverket har underrättat Länsstyrelsen att det finns stöd för att ta fram ett förslag på åtgärdsprogram för kolmonoxid på Sveavägen. Länsstyrelsen och Stockholms stad för dialog om hos vem ansvaret bör ligga.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen bedömer att åtgärderna för partiklar i åtgärdsprogrammet för luft i Stockholms län har effekt eftersom miljö kvalitetsnormen har följts de senaste åren på både innerstadsgator och trafikleder vid samtliga mätstationer. Trenden av minskande partikelhalter är ett resultat av det intensiva åtgärdsarbetet och minskad dubbdäcksanvändning. Det sker fortfarande överskridanden av miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid på stora trafikleder i länet, men överskridanden var betydligt färre än 2018 (källa: SLB-analys), vilket är positivt. En ökad efterlevnad av miljözon för tunga fordon och förnyelse av fordonsflottan är viktigt för att förhindra överskridanden av kvävedioxid.

Länsstyrelsens bedömning baseras på resultat från genomförda mätningar, dialog med kommuner och Trafikverket samt aktuellt kunskapsunderlag från SLB-analys som ansvarar för luftövervakningen i staden.

Länsstyrelsen i Stockholms bedömning är att arbetet med luftkvalitet i Stockholms län visar på gott resultat. Det krävs vidare dialog och erfarenhetsutbyte mellan aktörer i länet för att förstärka den positiva trenden av minskade luftföroreningshalter i Stockholms län.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Socialdepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från socialdepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Återrapporteringskrav 1.27 Arbetet med länsstrategier för jämställdhetsintegrering

1.27. Länsstyrelserna ska med utgångspunkt i uppdraget om länsstrategier för jämställdhetsintegrering (S2016/07873/JÅM), redovisa hur de arbetar med genomförandet av dessa. Redovisningen ska innefatta beskrivningar av förankringsarbetet såväl internt som regionalt och en analys av hur strategierna bidrar till länsstyrelsernas arbete med andra strategier, uppgifter och uppdrag som har bäring på de jämställdhetspolitiska målen. Länsstyrelserna ska också göra en bedömning av hur arbetet med strategierna främjar jämställdhetsintegrering i länet och bidrar till att uppfylla de jämställdhetspolitiska målen på länsnivå.

Länsstyrelsens arbete med jämställdhetsintegrering omfattar både det utåtriktade arbetet inom länet och den egna verksamheten. Arbetet tar sin utgångspunkt i den regionala strategin *Ett jämställt Stockholm – länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2018–2020* samt Länsstyrelsens uppgifter i fråga om jämställdhet enligt förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. För det interna arbetet med jämställdhetsintegrering, se vidare under §§ 5.1 och 5.2 i årsredovisningen.

Den regionala strategin *Ett jämställt Stockholm – länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2018–2020* togs fram av Länsstyrelsen i samverkan med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Region Stockholm och Polismyndigheten. Även kommuner och representanter från ideella organisationer deltog i arbetet.

Strategin har sedan dess utgjort en utgångspunkt för det länsgemensamma strategiska arbetet.

Det övergripande målet och delmålen för länsstrategin utgår från det nationella jämställdhetspolitiska målet och dess delmål. Detta är nedbrutet till länsnivå och mynnar ut i regionala prioriteringar.

Samverkan och samordning av jämställdhet i länet

Med utgångspunkt i *Ett jämställt Stockholm – länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2018–2020* har Länsstyrelsens arbete med att verka för jämställdhetsintegrering i länet fortsatt under året. Under ledning av Länsstyrelsen, drivs en regional samverkansgrupp med strategiska aktörer i länet för att vidareutveckla arbetet med jämställdhetsintegrering i länet. Tillsammans med Länsstyrelsen har representanter från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Region Stockholm och Polismyndigheten träffats inom ramen för denna samverkansgrupp. Ytterligare möten och samtal har genomförts med organisationerna. Även Stockholms stad har deltagit i denna samverkan, vilket bidragit till utökad förståelse för det kommunala verksamhetsfältet.

Inom ramen för det strategiska arbetet med den regionala samverkansgruppen, finns också ett chefsnätverk för länsstrategin för jämställdhetsintegrering, som leds av länsöverdirektören. Mötena inom såväl den regionala samverkansgruppen som chefsnätverket för länsstrategin för jämställdhetsintegrering har lett till en fördjupad förståelse för att det finns gemensamma beröringspunkter inom de samhällsutmaningar som våra organisationer ställs inför och värdet i att samverka kring dessa beröringspunkter utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Länsstyrelsen har under året arrangerat en nätverksträff för strategier och andra nyckelpersoner inom områdena jämställdhet, mänskliga rättigheter och funktionshinder bland länets kommuner, regionen och statliga myndigheter med särskilda intressen i länet. Nätverksträffen har bidragit till ökad kunskap bland deltagarna om årets tema *Agenda 2030* och relaterade utmaningar inom *Ett jämställt Stockholm – länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2018–2020*.

Den regionala strategin har spridits i länet genom den strategiska samverkansgruppens interna och externa plattformar, i samband med konferenser, till länets kommuner och internt inom respektive organisation. Strategin har också använts som ett verktyg vid processledningsarbete inom organisationerna för att fokusera arbetet kring jämställdhet inom de olika verksamhetsområdena.

Sammantaget har dessa insatser, enligt vår bedömning, främjat arbetet i länet kring jämställdhetsintegrering och detta har bidragit till att uppfylla de jämställdhetspolitiska målen på länsnivå.

Jämställdhet i det regionalstrategiska arbetet samt övriga uppgifter och uppdrag

En målsättning med den regionala strategin för jämställdhetsintegrering är att den ska ligga i linje med andra regionala strategiska styr- och policydokument. På så sätt bidrar den till en gemensam riktning för ökad jämställdhet inom ett brett fält av verksamhetsområden. Det är också tänkt att strategin ska beaktas i övriga uppgifter och uppdrag för att den fullt ut ska ge konkreta resultat inom de olika verksamhetsområdena.

Nedan redovisas resultat från ett urval av Länsstyrelsens regionala arbete under året, som har haft bäring på de jämställdhetspolitiska målen och där den regionala jämställdhetsstrategin bidragit.

- Länsstyrelsen har arbetat med att vidareutveckla ett jämställdhets- och rättighetsbaserat arbetssätt i hanteringen av statsbidragen för insatser som ersättning enligt 37 och 37a §§ förordning (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar. Utifrån bland annat *Ett jämställt Stockholm – länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2018–2020* valdes prioriterade målgrupper för detta arbete ut. För bidrag enligt 37 § var det lågutbildade kvinnor och för bidrag enligt 37a § var det föräldralediga personer och familjer. Genom ett framtaget skrivstöd och erfarenhetsträffar, har Länsstyrelsen stöttat kommunerna med att tydligare utgå från målgruppens behov i planering och genomförande av utvecklingsmedelsprojekt. Detta har resulterat i att vi fått in fler ansökningar med högre kvalitet och fokus på prioriterade målgrupper och fler delrapporter också av högre kvalitet.
- Länsstyrelsen har under året arbetat fram processer och metoder för att aktivt utveckla horisontella kriterier i regionalfondsprojektet Grön bostad Stockholm. Detta har lett till att projektets aktörer har en bättre förmåga att kunna involvera fler i utformandet, byggandet och användningen av den fysiska miljön utifrån perspektiven jämställdhet och mänskliga rättigheter. Samverkansparter i projektet är KTH, IVL Svenska Miljöinstitutet, Sustainable Innovation och Länsstyrelsen Stockholm.
- Inom integrationsområdet har under året flera insatser genomförts i samverkan med andra regionala aktörer. Insatserna har varierat och inkluderat både strategiska och strukturbyggande insatser, kunskapsunderlag, seminarier och utbildningar. En riktning i arbetet har varit att koppla regionala kunskaps-

underlag till strategiska satsningar där länets tillväxt tydligt kopplas till kompetensförsörjning, integration och jämställdhet. Inom ramen för arbetsmarknadsmässan Bazaren har vi under året anordnat ett seminarium om jämställdhet, mänskliga rättigheter, romsk inkludering, etnicitet och mångfald. Detta resulterade i att representanter från ett stort antal företag, kommuner, myndigheter, universitet och högskolor fick möjlighet att lära sig rekrytera och engagera personal, studenter och adepter på ett mer inkluderande sätt.

- Som ett led i framtagandet av en nulägesrapport om nyanländas bosättning och boendesituation, har Länsstyrelsen under året satt fokus på att särskilt synliggöra bland annat nyanlända kvinnors, mäns, flickors, pojkars, HBTQ-personers och funktionsnedsattas perspektiv och erfarenheter av bosättningen i länet. Synliggörandet har gjorts genom att belysa perspektiven i enkäter till kommunerna respektive det civila samhällets organisationer, i en referensgrupp bestående av civilsamhällesorganisationer och i intervjuer med nyanlända personer. Detta har bidragit till underlag i det fortsatta arbetet med nulägesrapporten och i arbetet med att verka för att kommunerna har beredskap och kapacitet i mottagandet av nyanlända, med särskilt fokus på långsiktighet och hållbarhet i mottagandet.
- Länsstyrelsen har två år i rad kartlagt och analyserat kommunernas arbete med sociala aspekter i översikts- och detaljplaner. I samband med detta har vi arbetat med att ta fram ett internt metodstöd för sociala aspekter, däribland jämställdhetsaspekter i fysisk planering (översiktsplaner och detaljplaner). Vi har även startat en kommunal referensgrupp bestående av planerare från ett

antal kommuner inom länet, vilka bland annat efterfrågat mer stöd inom sociala aspekter från Länsstyrelsen. Arbetet har bidragit till att vår egen områdeskompetens har höjts och att förutsättningarna har förbättrats för att vägleda och ge råd till kommunerna inom berörda områden.

- Under året har arbetet med jämställdhetsintegrering i landsbygdsprogrammet fått fäste i såväl Stockholms län som inom samverkanslänen i Mälardalen, det vill säga Södermanlands län, Örebro län, Västmanlands län, Uppsala län och Gotlands län. Länsstyrelsen Stockholm har delat med sig av arbetssätt för jämställdhetsintegrering, den så kallade Stockholmsmodellen, samt könsuppdelad statistik för alla samverkande län inom området primärproduktion och livsmedelstillverkning. Detta har bidragit till en stabil grund för det fortsatta arbetet inom samverkanslänen med att ta fram konkreta verktyg för att jämställdhetsintegrering ska läggas in i nästa landsbygdsprogram (2021–2027).
- Inom ramen för Länsstyrelsens arbete med alkohol, narkotika, doping och tobak (ANDT) har jämställdhetsperspektivet funnits med som en röd tråd under året i form av kunskaps- och höjande insatser. Både medarbetare på myndigheten samt kommunala samordnare i preventionsfrågor, cannabisutbildare samt personal på MiniMaria i Stockholms län har därmed fått möjlighet att fördjupa sin kompetens inom jämställdhetsområdet och dess kopplingar till ANDT-arbetet. Förutsättningarna för alla parter att bedriva ett systematiskt, jämställdhetsintegrerat arbete har därmed stärkts.

För exempel på arbete som gjorts under året inom delområdet mäns våld mot kvinnor, se text under länsstyrelseinstruktionen 3 § punkt 13 i denna årsredovisning.

Resultatbedömning

Vi bedömer att Länsstyrelsen nått ett gott resultat med att genomföra *Ett jämställt Stockholm – länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2018–2020*. Slutsatsen bygger på en samlad bedömning av resultaten från de insatser som gjorts inom ramen för myndighetens verksamhetsfält samt dialoger som förts utifrån länsstrategin med regionala aktörer. Vad gäller myndighetens verksamhetsfält finner vi att det har varit särskilt fördelaktigt när sakområden har haft egna riktade uppdrag om att integrera jämställdhet eftersom detta skapar ytterligare incitament att utveckla verksamheterna vidare. Vad gäller det externa arbetet, bedömer vi att vi under perioden har nått ett brett genomslag för de jämställdhetspolitiska målen på länsnivå och åstadkommit gedigen samverkan med strategiska aktörer utifrån gemensamma prioriteringar och målsättningar.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Näringsdepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från Näringsdepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Återrapporteringskrav 1.13 Samverkan och finansiering inom regionalt tillväxtarbete

1.13. Länsstyrelserna ska, inom ramen för sitt regionala tillväxtarbete, i enlighet med förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete, redovisa inom vilka områden samverkan och gemensam finansiering av insatser har skett under året med landstingen respektive Gotlands kommun. Redovisningen ska innehålla vilka resultat denna samverkan har medfört eller förväntas medföra. Redovisningen ska även omfatta genomförandet av de regionala strukturfondsprogrammen 2014–2020 och territoriellt samarbete.

Samverkan och gemensam finansiering med Region Stockholm

Länsstyrelsens medverkan i det regionala tillväxtarbetet grundas på prioriteringarna i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020, Strategisk inriktning för hållbar tillväxt och attraktionskraft i Stockholms län 2025+ samt prioriteringarna i den regionala utvecklingsstrategin RUFS 2050 (se avsnitt 4. Länsstyrelseinstruktion 3§, p3).

Samverkan med Region Stockholm sker i olika forum, nätverk och projekt. Projekten har inte sällan en gemensam finansiering, även om Länsstyrelsens kontanta projektfinansiering genom anslaget 1.1 Regionala tillväxtåtgärder har varit mycket begränsade (se nedan, under vår återrapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.14). Länsstyrelsen har under året samverkat och samfinansierat ett antal projekt med Region Stockholm. Nedan följer ett antal exempel på strategiskt viktiga insatser under året.

Exekutivkommittén för skärgårdens utveckling

Strategiska frågor kring skärgårdens utveckling hanteras i Exekutivkommittén för skärgården. Exekutivkommittén leds av landshövdingen. Deltagande parter är Region Stockholm, skärgårdskommunerna, Skärgårdsstiftelsen samt Skärgårdens intresseföreningars kontaktorganisation (SIKO). Arbetet utgår från olika strategier som tagits fram för regionen, bland annat Strategisk inriktning för hållbar tillväxt och attraktionskraft i Stockholms län 2025+, RUFS 2050, Landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen, Regionalt serviceprogram, Regional handlingsplan för landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020, En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 samt Agenda 2030.

Bygd för Bygd

Länsstyrelsen har under året fortsatt arbetet med att finna lokala lösningar enligt Ö för Ö-metoden. Arbetssättet bygger på att kartlägga en specifik ö:s förutsättningar och behov samt samla berörda aktörer, till exempel politiker, tjänstemän, lokala näringslivet, öbor med flera, för att diskutera möjliga lösningar. I arbetet dokumenterar och kvalitetssäkrar vi projekt och matchar idéer mot partners och bidragsgivare för att skapa lyckade förändringar kopplade till regionens utmaningar och strategier. Länsstyrelsen har initierat Bygd för Bygd, en fortsättning enligt Ö för Ö-metoden, i skärgårdsnära bygder. Projektet beräknas pågå till 2022. Ett förväntat resultat är lokalt förankrade projekt och insatser som gynnar utvecklingen på platserna. Bygd för Bygd har beviljats medel från anslaget 1.1 Regionala tillväxtåtgärder. Länsstyrelsen har även sökt men ännu inte beviljats medel från Region Stockholm.

Skärgårdsmedel

Projektet Skärgårdsmedel startades 2018 i samarbete med fem skärgårdskommuner och Region Stockholm för att skapa ett system för samfinansiering av mindre skärgårdsprojekt. Därmed ville man möjliggöra ”en väg in” för sökanden. Under året har ansvaret för systemet förts över till Region Stockholm. Länsstyrelsen har deltagit i mobilisering av projekt och beredning av ansökningar.

Replipunktslyftet

Projektet Replipunktslyftet syftar till att ta ett helhetsgrepp kring regionens replipunkter och den service de tillhandahåller eller bör tillhandahålla. I projektet ska aktuella lägesbilder och ansvarsförhållanden inventeras och synliggöras. Genom att skapa en plattform för dialog ska projektet bidra till en hållbar utveckling samt hitta gemensamma och specifika utmaningar och behov. Samtliga replipunkter i Stockholms skärgård ingår i projektet. Projektet startade i början av året och kommer att avslutas vid utgången av 2020. Under året har samtliga replipunkter inventerats och en första rapport har sammanställts. Vi ser ett ökat lokalt engagemang och intresse vilket skapar goda förutsättningar inför arbetet under 2020. Projektet har medfinansiering från Tillväxtverket och Region Stockholm.

Hållbara paketlösningar

Arbetet med att hitta hållbara lösningar för leveranser av paket i Stockholms skärgård har fortsatt under året. En pilotverksamhet startades upp på Möja och Utö under 2018. Satsningen har fortsatt under året och idag transporterar fyra leverantörer paket i samma transportkedja som dagligvaror till öarnas butiker. Under året har även utlämning av paket i en butik på Runmarö startat. Detta har enligt vår bedömning ökat servicen till de boende som nu får alla sina paket till ett

och samma ställe på ön. Tidigare har paketen lämnats ut på fastlandet vilket medfört tidskrävande resor för de boende. Länsstyrelsen planerar att utöka verksamheten till fler öar i Stockholms skärgård. Projektet sker i samverkan med Region Stockholm.

Förstudie om hållbar avfallshantering

Under året har en förstudie i syfte att kartlägga nuläge och belysa problemkomplexet kring avfallshantering i Stockholms skärgård utifrån ett regionalt helhetsperspektiv påbörjats. Länsstyrelsen har inlett en dialog med skärgårdskommuner, kommunala avfallsbolag samt Skärgårdsstiftelsen och andra avfallsaktörer. En enkätundersökning om skärgårdens avfallshantering har även skickats till boende och företagare. Undersökningen kommer att sammanställas och presenteras under 2020. Inom projektet har Länsstyrelsen bland annat identifierat ett fragmentariskt och ofullständigt ansvarstagande kring avfallshanteringen i skärgården, brister kring finansieringen genom tidigare inrättat bidragssystem för omhändertagande av avfall från det rörliga friluftslivet, men även intresse hos flera nyckelaktörer att utveckla tätare samverkan för att skapa gemensamma lösningar. Förstudien kommer att pågå till halvårsskiftet 2020. Projektet har medfinansiering från Region Stockholm.

Socialt entreprenörskap i Stockholm

Region Stockholm och Länsstyrelsen har tagit ett gemensamt initiativ för att samordna frågor om socialt entreprenörskap och skapa ett samarbete för det offentliga, privata näringslivet samt dess kunder och finansiärer att mötas för ökade affärer. Projektet fokuserar på tre (samla, mäta, nätverka) av de fem områden som regeringen har pekat ut i sin nationella strategi för sociala företag – ett hållbart samhälle genom socialt företagande och social innovation. Projektägare är Region Stockholm. Projektet ska stödja

utvecklingen av socialt företagande och socialt entreprenörskap i regionen genom att öka kunskap om sociala företag, lyfta sektorn i det regionala tillväxtarbetet, öka kunskapen om effektmätning, öka kunskapen hos offentliga aktörer och privat näringsliv om att göra affärer och samarbeta med sociala företag samt effektivisera samarbeten och öka erfarenhetsutbytet. Det är ännu för tidigt att kunna redovisa några resultat i projektet. Projektet kommer att pågå till och med 2020. Projektet har finansiering från Tillväxtverket, Region Stockholm och Länsstyrelsen.

Strukturfondsprogrammen 2014–2020 och territoriellt arbete

Länsstyrelsen har under året arbetat för att se hur de olika fonderna kan kompletteras i kommande programperiod. Frågorna samordnas internt i en samordningsfunktion. Länsstyrelsen har även lämnat inspel till det EU-sakråd som hölls under hösten.

I januari 2019 gick det regionala tillväxtuppdraget över till Region Stockholm och med det kanslifunktionen för strukturfondssekretariatet. Länsstyrelsen har idag ledamöter i strukturfondspartnerskapet och i strukturfondspartnerskapets beredningsgrupp. Länsstyrelsen arbetar aktivt med mobilisering inför utlysningar samt deltar i beredning av ansökningar och förberedelser inför kommande programperiod 2021–2027. Länsstyrelsen sitter också med i strukturfondspartnerskapets arbetsgrupp för utvärdering och effektivisering.

Länsstyrelsen har arbetat med mobilisering inför utlysningar inom de Interreg-program som berör Stockholms län, så som Interreg Central Baltic Programme och Interreg Baltic Sea Region Programme. Samtidigt har Länsstyrelsen bidragit i förberedelserna inför programperioden 2021–2027 i dessa båda program.

En av de två nationella kontaktpunkterna för strukturfondsprogrammet Interreg Central Baltic 2014–2020 finns på Länsstyrelsen i Stockholm. De platser som Länsstyrelsen haft i programmets övervakningskommitté och i styrkommittén lämnades över till Region Stockholm i början av året efter beslut från Näringsdepartementet.

Länsstyrelsen i Stockholm är associated partner i tre Central Baltic projekt, Coast4us, Seabase och Augmented Urbans som bidrar till att skapa hållbara och lokalt anpassade planer för utveckling av kustområden och städer, samt bidrar till minskad fosfor och bättre havsmiljö i Östersjön. Länsstyrelsen har tidigare medfinansierat dessa projekt. Från och med 2019 bidrar Region Stockholm med finansiering i projekten.

Kontaktpunkternas arbete har under året lett till att mer än hälften av det hundratalet projekt som beviljats finansiering har svenska deltagare. En tredjedel av dessa leds av en svensk aktör. I den femte utlysningen i Central Baltic lämnades 69 projektansökningar in. I två tredjedelar av dessa ingår svenska aktörer. I början av 2020 fattar programmets styrkommitté beslut om vilka projektidéer som ska beviljas finansiering.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen har fullgjort samtliga åtaganden i programmen och bedömer därför det samlade resultatet som utmärkt.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.14 Beslut om tilldelning av medel för regionala tillväxtåtgärder

1.14. Länsstyrelserna ska redovisa hur beslut om tilldelning av medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt, som länsstyrelsen har fattat, har bidragit till att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och de territoriella samarbetsprogrammen. Av redovisningen ska det framgå hur hänsyn tagits till de förutsättningar som råder i olika delar av länet och hur det har påverkat fördelningen av medel inom länet.

Länsstyrelsen i Stockholms län förfogade över 423 000 kronor från anslaget 1.1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19. Under året har tre projekt beviljats:

- Stiftelsen Vin & Sprithistoriska Museet har beviljats 40 000 kronor som medfinansiering av SM i tillverkning av hantverkscider. Länsstyrelsen gjorde bedömningen att projektet ligger väl i linje med såväl den nationella som regionala livsmedelsstrategin och motiverar beslutet med ambitionen att möta den strategiska prioriteringen Innovation och företagande. Då projektet är mycket litet i skala går eventuella effekter av stödet ännu inte att bedöma.
- Länsstyrelsen i Stockholm har beviljats 200 000 kronor för år 2019 och genom bemyndigande 200 000 kronor för år 2020 till projektet Förstudie - Hållbar avfallshantering i Stockholms skärgård. Länsstyrelsen gjorde bedömningen att projektet ligger väl i linje med länsstyrelsernas uppdrag att stödja och främja skärgårdens utvecklingskraft och

motiverar beslutet baserat på ambitionen att möta nationella strategiska prioriteringen Attraktiva och hållbara livsmiljöer. Då projektet ännu inte har slutförts går effekter av stödet ännu inte att bedöma.

- Länsstyrelsen har beviljats 185 000 kronor från anslaget 1:1 Regional tillväxt för år 2019 till projektet Bygd för Bygd. Länsstyrelsen gjorde bedömningen att projektet ligger väl i linje med länsstyrelsernas uppdrag att stödja och främja landsbygdens och skärgårdens utvecklingskraft och motiverar beslutet baserat på ambitionen att möta prioriteringarna i Strategisk inriktning för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft i Stockholms län 2025+ och motiverade beslutet på ambitionen att möta den nationella strategiska prioriteringen Attraktiva och hållbara livsmiljöer. Då projektmedlen avsåg ett första delprojekt i en satsning som kommer att pågå under hela 2020 går effekterna av stödet ännu inte att bedöma.

Samtliga beslut ligger i linje med den regionala utvecklingsstrategin RUFS 2050.

Resultatbedömning

Omfattningen av projektmedel som Länsstyrelsen har till sitt förfogande, sammanlagt 423 000 kronor, är begränsad. Vi har beviljat medel i linje med de nationella prioriteringarna. Hänsyn har tagits till länets olika geografiska förutsättningar. Mot bakgrund av detta samt förutsättningarna för uppdraget bedömer vi att vi har uppnått ett gott resultat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.15 Genomförande av Landsbygdsprogrammet och Havs- och fiskeriprogrammet

1.15. Följande likvärdiga målsättningar ska vara vägledande för länsstyrelsernas hantering av EU-stöd:

en effektivisering och förenkling för företag och myndigheter, en minskning av de administrativa utgifterna, en strävan efter att stöden i så stor utsträckning som möjligt kan betalas ut så tidigt som regelverket tillåter, och en minskning av andelen fel i stödhanteringen.

Vid genomförandet av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 och Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020 (prop. 2014/15:1, utg.omr 23, bet. 2014/15: MJU2, rskr. 2014/15:88) ska länsstyrelserna:

redovisa genomförandet av programmen, samt handläggningstider och måluppfyllnad utifrån de mål som satts inom ramen för styrnings- och uppföljningssystemet SUSS-LB för projekt- och företagsstöd respektive system SUSS-JBR för jordbrukarstöd.

Jordbrukarstöd

För att fortsatt bidra till förenkling för företag och myndigheter har Länsstyrelsen i Stockholm erbjudit länets lantbrukare hjälp med att göra sin SAM-ansökan. Under tre dagar har vi erbjudit tidsbokning i länets norra del (Norrtälje) och under ansökningsperioden har det också funnits möjlighet att boka tid på Länsstyrelsen för att få hjälp. För att effektivisera vårt arbete, men ändå bibehålla servicenivån har vi tryckt mer på att det går att få god hjälp via telefon. Det minskade antalet lantbrukare som behövde hjälp på plats och vi planerar att ytterligare informera om detta inför kommande ansökningsperiod. Arbetet bidrar till fler korrekta ansökningar vilket underlättar och effektiviserar handläggningen av jordbrukarstöden och leder till minskade administrativa kostnader. Länsstyrelsen har också informerat om regelverk och sådant som är

viktigt att tänka på när det gäller jordbrukarstöden i vår tidning Landsbygd i Centrum samt i extra utskick inför ansökningsperioden.

Länsstyrelsen har rekryterat extra personal för att kunna arbeta ikapp kvarvarande utbetalningar från tidigare år som inte kunnat handläggas klart tidigare på grund av bristande IT-stöd. Vi ligger nu i stort sett helt i fas med handläggningen av ekologisk produktion, omställning till ekologisk produktion, minskat kväveläckage, kompensationsstödet samt alla direktstöd. Det återstår en del i miljöersättning för betesmarker och slåtterängar, vallodling och skyddszoner. De är mycket tidskrävande ersättningar att handlägga och det har saknats IT-stöd för att handlägga ändringsärenden för skyddszoner. Vårt mål är att vara i fas även med dessa stöd till halvårsskiftet 2020. Vi har uppfyllt de av Jordbruksverket uppsatta SUSS-målen. Vi har medverkat på regelbundna skype-möten med samordningsregionen, med jordbrukarstöds-handläggare från hela Sverige samt på de skype-möten som hållits av Jordbruksverket. Vi har även deltagit i Jordbruksverkets stödsamordnarkonferens för informations- och erfarenhetsutbyte med såväl Jordbruksverket som andra länsstyrelser.

Länsstyrelsen har också uppfyllt Jordbruksverkets mål, JBR-SUSS, om att alla arealbaserade fältkontroller ska vara klara i fält före den 31 oktober. Vi klarade även målet med att de djurbaserade kontrollerna och tvärvillkorskontrollerna blev klara i fält innan den 31 december. Samtliga kontrollfrekvenser som beslutades av Jordbruksverket är uppfyllda.

Jordbruksverket har genomfört två revisioner, inom djurkontroll och arealkontroll. Revisionerna visade inte på några brister.

Kontrollgruppen har löpande arbetat med förbättringsarbete och några åtgärder vi genomfört beskrivs här.

Kontrollrapport på plats är en effektivisering som har använts vid djurkontroll. Det är en egen utarbetad kontrollmall som fylls i och lämnas direkt till djurägaren. Den kan användas i de flesta fall, mest effektiv är den i de fall djurägaren inte ska komplettera med uppgifter i efterhand. I samband med en revision från Jordbruksverket under året lyftes vår kontrollrapport på plats fram som positiv och Jordbruksverket vill undersöka möjligheten att fler län kan ta efter. Djurägaren får resultatet direkt och kontrollanten slipper skicka brev.

En annan förbättring vi har genomfört under året är att köpa in en drönare. Drönaren har använts till inmätning av arealer och dokumentation av avvikelser i svåra situationer. Det kan gälla beteshagar med

tjurar där det föreligger en förhöjd risk att gå in. Utvärderingen av projektet visar att drönaren kan lösa komplicerade situationer för kontrollanten samt förbättrar kvalitén genom tydliga överblicksbilder. Vi kommer att fortsätta utveckla användandet av drönare för att också försöka göra tidsvinster i fält.

Registervård har utförts genom direktutskick till djurägare som upphört med sin verksamhet men fortfarande har en aktiv produktionsplats. Djurägaren måste själv anmäla till Jordbruksverket att ett djurslag har upphört. Våra kontrollfrekvenser för registerkontroll av djur baseras på antalet aktiva produktionsplatser och därför vill vi ha så riktiga uppgifter som möjligt i underlaget för att inte behöva utföra onödigt många kontroller. Utfallet av hur många djurägare som avanmält sin produktionsplats visar sig först när vi erhåller Jordbruksverkets underlag av djurhållare inför nästa säsong.

Länsstyrelsen har även uppfyllt åtagandeplanernas mål i Jordbruksverkets styrnings- och uppföljningssystem SUSS-JBR. För att säkerställa en god kvalitet på upprättade åtagandeplaner (ÅP) har Länsstyrelsen fortsatt att besöka så många block som möjligt i fält. Av totalt 77 ansökningar omfattande 194 block har vi inventerat 130 block i fält och 24 på skärm. Övriga block har antingen handlagts klart tidigare år, dragits tillbaka eller tillhört något annat län.

Vi har fortsatt deltagit i forumet nationell ÅP-samordning som haft regelbundna Skype-möten. Vid dessa möten har aktuella frågor tagits upp till diskussion för att lära av varandra och hitta nya tillvägagångssätt och lösningar på gemensamma problem kopplade till handläggningens olika delar.

Projekt- och företagsstöd samt miljöinvesteringar

I genomförandet av Landsbygdsprogrammet 2014–2020 och Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020 följer Länsstyrelsen Jordbruksverkets föreskrift SJVFS 2015:8 om rutiner vid handläggning av stöd inom landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet.

Processinriktat för effektivitet

För att säkerställa att stöd till landsbygdsutveckling i så hög utsträckning som möjligt betalas ut så tidigt som regelverket tillåter arbetar berörda handläggare processinriktat enligt Länsstyrelsens modell för förbättringsarbete. Vi har haft regelbundna arbetsgruppsmöten kombinerat med enskilda avstämningssmöten och använder verktyg som exempelvis styrtavla och OneNote för att få överblick över handläggning och personalresurser och kan i ett tidigt skede åtgärda eventuella störningar. På så sätt har vi kunnat säkerställa att arbetet fortlöper enligt upprättad plan, att rutinerna följs och att resurserna nyttjas effektivt.

För att säkerställa en effektiv och rättssäker stödhantering har Länsstyrelsens handläggare deltagit i de utbildningar som Jordbruksverket anordnar. För att garantera en likvärdig handläggning och bedömning av stödansökningarna har vi dessutom haft regelbundna avstämningar med andra länsstyrelser inom samordningsregionen där Stockholms län och fem andra län ingår. Under året har ett beslut om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder överklagats. Ärendet är ännu inte avgjort. Tidigare års överklaganden har avgjorts i enlighet med Länsstyrelsens beslut, vilket indikerar att vårt arbete ligger väl i linje med rådande föreskrifter och rutiner.

Ärendebalanserna för projekt- och företagsstöd samt miljöinvesteringar har

minskat från 131 till 99 ärenden.

Länsstyrelsen bedömer att det systematiska förbättringsarbetet och att vi har satt in extra resurser i arbetet har bidragit till minskningen av balanserna.

Förenkla för företag och myndigheter

För att minska handläggningstider och andel fel i stödhanteringen arbetar handläggargruppen preventivt genom att informera potentiella stödsökare om landsbygdsprogrammet och genom råd och vägledning i ansöknings- och handläggningsprocessen. Vi har spridit informationen på vår webbplats, i samband med externa möten, möten med partnerskapet för landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet och i vår tidskrift Landsbygd i Centrum. Vi har även gjort särskilda informationsinsatser i samband med beslut om stöd.

Styrning och uppföljning

Inom ramen för SUSS-LB är målsättningarna för handläggningstider att 90 procent av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom sex månader (180 dagar) medan 90 procent av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom fyra månader (120 dagar). För att säkerställa att Länsstyrelsen följer SUSS tidsplan och har kontroll på de olika delmålen och slutmålen gör vi löpande avstämningar i samband med att vår riskanalys följs upp.

Länsstyrelsen har till och med 2019 beslutat om företags- och projektstöd samt stöd till miljöinvesteringar på drygt 349 miljoner kronor, vilket motsvarar 94 procent av tilldelad budget för programperioden.

För 15 procent av ansökningarna om företagsstöd, 64 procent av ansökningarna om projektstöd och för 73 procent av ansökningarna om stöd till miljöinvesteringar har vi fattat beslut inom sex månader. Länsstyrelsen har haft en ackumulerande

ärendebalans från programmets start, vilken nu minskat i slutet av programperioden. Dock finns fortfarande äldre ärenden som påverkar måluppfyllnaden och medeltal för handläggningstid negativt, trots att ärendebalanserna minskat. Detta förklarar den låga måluppfyllelsen.

Handläggningstiderna har sedan 2017 halverats för projektstöden och för miljöinvesteringarna och är nu i medeltal 177 respektive 172 dagar, vilket är under målet på 180 dagar. För företagsstöden har den sammantagna handläggningstiden däremot ökat. En bidragande orsak till att vi inte når målet för handläggningstider är att vi har valt att inte fatta beslut om avslag för ansökningar inom åtgärder där stödmedlen har tagit slut. Vi har haft högt söktryck med många högt prioriterade ansökningar inom flertalet av företagsstöden och har bedömt att ansökningarna bör ligga kvar i väntan på eventuell ytterligare fördelning av medel.

För att undvika en inlåsning av kvarvarande medel har vi sett över handläggningsrutinerna inför 2020 och beslutat att tillämpa löpande hantering av inkomna stödärenden. Löpande hantering av ansökningarna kommer att bidra till kortare handläggningstider.

Länsstyrelsen har beslutat om utbetalningar av projekt- och företagsstöd samt stöd till miljöinvesteringar inom landsbygdsprogrammet på drygt 95 miljoner kronor. Totalt sett under programperioden har vi fattat beslut om utbetalning för 210 miljoner kronor vilket motsvarar nästan 57 procent av fördelad budget. Handläggningstiden för utbetalningarna har halverats sedan 2017 och är nu nere på 57–74 dagar. I dag finns ingen ansökan som har legat över 120 dagar.

Genom landsbygdsprogrammet beviljades 22 miljoner kronor i bredbandsstöd i länet. Inom åtgärden har vi hittills beslutat om stöd

för nästan 96 procent av fördelad budget, vilket motsvarar 188 miljoner kronor och drygt 58 procent har utbetalats. De beviljade projekten är investeringar i bredband på Ljusterö och Lovö. Ett informationstillfälle om reglerna för bredbandsstödet har genomförts.

Länsstyrelsen har handlagt tre ansökningar om stöd från havs- och fiskeriprogrammet. Ansökningarna bifölls dock inte av Jordbruksverket. En ansökan om utbetalning har kommit in i slutet av året.

Kompetensutveckling och rådgivning

Kompetensutveckling och rådgivning med finansiering från landsbygdsprogrammet bedrivs inom fem områden: Greppa Näringen, Ekologisk produktion, Ett rikt odlingslandskap, Kommersiell service och Nya jobb på landsbygden. Länsstyrelsen har genomfört en upphandling av både rådgivning och kompetensutveckling inom samtliga områden. Avtal har skrivits med sju aktörer och arbetet med avrop har påbörjats.

Greppa Näringen

De pågående ramavtalen inom projektet Greppa Näringen har avropats samtidigt med samordningslänen Södermanland, Örebro, Västmanland, Gävleborg och Dalarna. Vi har därmed kunnat fortsätta att erbjuda rådgivning till lantbrukare, med fokus på miljöarbete och lönsamhet. I länet har 21 rådgivningar genomförts under året.

Vi har upphandlat kompetensutveckling inom Greppa Näringen och avtal har slutits med sju aktörer. På lantbrukardagar har vi tillsammans med våra samarbetspartners informerat om de möjligheter som finns inom Greppa Näringen.

Ekologisk produktion

Länsstyrelsen har två pågående länsöverskridande avtal för enskild rådgivning inom

ekologisk produktion, för områdena produktion av ägg och fågelkött samt yrkesmässig ekologisk odling av potatis och köksväxter. Länen som omfattas är Uppsala, Södermanland, Örebro och Västmanland. Under året har 15 rådgivningar genomförts samt två kurser inom fjäderfäproduktion och en studieresa för grönsaksodlare.

Vi har upphandlat rådgivning och expertmedverkan inom ekologisk produktion och avtal har slutits med sju aktörer. Avtal finns med Länsstyrelsen i Västra Götaland, för riktade rådgivnings- och kompetensutvecklingsinsatser med syfte att främja ekologisk produktion av köksväxter i Mälar-Hjälmarregionen. Sex rådgivningar har genomförts under året.

Ett rikt odlingslandskap

Inom området Ett rikt odlingslandskap har intresset för restaureringsrådgivning av betesmarker och slåtterängar ökat. Vi har fått in 24 förfrågningar om rådgivning, jämfört med 13 under 2018 och tre under 2017. Vi bedömer att ett aktivt arbete med samverkan och informationsspridning är en anledning till det tilltagande intresset för rådgivningen.

Under förra årets torka startade Länsstyrelsen en betesförmedling, med syfte att förmedla betesmark och djur mellan djurhållare och markägare. Hittills har omkring 230 hektar betesmarker anmälts och 35 markägare registrerat sig. Det har tillkommit 22 markägarna i år och 34 djurägare har fått markförslag förmedlade. Marknadsföring i vår tidskrift Landsbygd i Centrum har bidragit till att informationen om betesförmedlingen har fått god spridning.

Nya jobb

Under 2016–2019 deltar Länsstyrelsen i Stockholms län i projektet Smakrik och blomstrande besöksnäring, som drivs av Länsstyrelsen i Västmanlands län. Där ingår

sex länsöverskridande projekt inom vilka länsstyrelserna i Mälar-Hjälmarregionen genom utbildning och nätverksbyggande vill stimulera besöksföretag på landsbygden att utveckla sina företag till att bli lönsamma och konkurrenskraftiga. Landsbygdsföretagare i Stockholms län har deltagit i aktiviteter som har erbjudits.

Länsstyrelsen har haft ett avtal för att erbjuda landsbygdens företag affärsrådgivning, med syfte att ge förutsättningar för diversifiering i företagandet och att bidra till nya jobb på landsbygden. Rådgivning har erbjudits inom områdena ”upplevelser och besöksnäring med lokal mat i fokus” samt ”upplevelser och besöksnäring inom sport- och friluftsliv, inklusive hästturism”. Då efterfrågan har varit låg har vi avslutat projekten och kommer att omfördela kvarvarande medel till andra projekt. Totalt har 16 rådgivningstillfällen genomförts inom de två projekten.

Inom Nya jobb har vi medverkat på två näringslivsträffar för att sprida information om kompetensutvecklings- och stödmöjligheter inom landsbygdsprogrammet. Vi har också genomfört ett företagsbesök på besöksnäringens företag samt informations- och inspirationsträffar med tema Hållbarhet riktad till skärgårdsföretagare.

Länsstyrelsen har anordnat träffar inom området Djurens välfärd, som handlade om får och fårhälsa. Totalt omfattade projektet åtta kurstillfällen och en avslutande studieresa.

Kommersiell service

En upphandling av rådgivningstjänster till företag inom kommersiell service har påbörjats under året. Upphandlingen kommer att annonseras under början av 2020.

Information om möjligheterna i landsbygdsprogrammet

Inom ramen för kompetensutveckling i landsbygdsprogrammet har vi gett ut två nummer av skriften Landsbygd i Centrum. Skriften riktar sig till företagare och organisationer på landsbygden i länet och innehåller bland annat information om möjligheter och stöd inom landsbygdsprogrammet, aktiviteter i länet med koppling till gröna näringar och landsbygdsföretagande samt reportage om aktuella ämnen. Vi har även spridit information om programmet i sociala medier, på externa event och möten, till exempel partnerskapsmötet.

Revidering av handlingsplanen

Inför den årliga revideringen av handlingsplanen för landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet har Länsstyrelsen tagit hjälp av det regionala partnerskapet för programmen. Partnerskapet bjöds in till möte där vi sammanfattade året som gått, presenterade hur stöden har fördelats till och med 2019 och presenterade förslag till förändringar i handlingsplanen inför 2020. Partnerskapet fick också information om arbetet inför nästa budgetperiod för EU-programmen samt den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken.

I det regionala partnerskapet för programmen ingår offentliga aktörer inom landsbygdsutveckling inklusive Leader, representanter från näringslivet, rådgivnings- och intresseorganisationer samt universitet och forskningsinstitut.

Resultatbedömning

Vår samlade bedömning av resultat och måluppfyllelse är en sammanvägning av de uppnådda resultaten inom delområdena ovan.

För jordbrukarstöden bedömer vi att Länsstyrelsen i Stockholm har uppnått ett gott resultat och i hög grad uppfyllt målen i

regleringsbrevet 1.15 samt målen i Jordbruksverkets styr- och uppföljningssystem för jordbrukarstöden.

För landsbygdsstöden ser vi att det finns ett utvecklingsbehov. Ärendebalanserna har minskat, men vi når inte alla mål avseende handläggningstider. Till grund för vår samlade bedömning av resultat och måluppfyllelse ligger bland annat de ovan nämnda ackumulerade ärendebalanserna samt att vi inför 2020 har sett över vissa handläggningsrutiner.

Sammantaget för återrapporteringskravet bedömer Länsstyrelsen att det finns ett visst utvecklingsbehov.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☒ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.16 Bistå Jordbruksverket och Näringsdepartementet

1.16. Länsstyrelserna ska bistå Jordbruksverket och Näringsdepartementet i arbetet med EU:s gemensamma jordbrukspolitik för 2021–2027 (GJP), framför allt vad gäller framtagandet och arbetet med en nationell strategisk plan för GJP 2021–2027.

Den gemensamma jordbrukspolitiken 2021–2027

Länsstyrelserna har arbetat utifrån regleringsbrevsuppdraget 1.15, men också utifrån det specifika uppdrag som länsstyrelsernas länsråd gav landsbygdschefsnätverket under 2018, att bidra med erfarenheter och synpunkter i förberedelsearbetet för den nya gemensamma jordbrukspolitiken (GJP). Målet för uppdraget är att göra jordbrukarstöd och landsbygdsutvecklingsstöd mer effektiva och ge bättre måluppfyllelse. Länsstyrelsernas arbetsgrupp för GJP 2021–2027 har representation från chefsnätverken inom lantbruk och landsbygd, näringslivsutveckling och hållbar tillväxt, livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor, miljö samt vattendelegationerna. Dessutom har avstämningar genomförts med chefsnätverket för kulturmiljö.

Länsstyrelserna har utifrån relevanta uppdrag samt kunskap och erfarenhet inom området sammanfattat en gemensam promemoria och kommit med inspel i olika forum, så som sakråd inom CAP (Common Agricultural Policy) och övriga fonder, i dialog med Näringsdepartementet med flera. Viktiga frågor i kommande program är minskad komplexitet och ökad flexibilitet samt förenklad administration. Utifrån målen för Sveriges genomförande av GJP har länsstyrelserna även lyft rollen att bidra med samordning av nationella medel, inom exempelvis miljö, klimat och bredband och med övrig EU-finansiering inom samman-

hållningspolitiken. Detta är inte minst viktigt för en ökad ambition inom miljö- och klimatarbetet.

Länsstyrelserna har samlat kompetens från hela landet i en arbetsgrupp som har bistått Jordbruksverket i förberedelsearbetet. Arbetsgruppen har deltagit i Näringsdepartementets sakråd och givit skriftliga synpunkter, samt deltagit i veckovisa avstämningar med Jordbruksverket och Näringsdepartementet. Arbetsgruppen har även tagit fram informationsmaterial om förberedelsearbetet och länsstyrelsernas gemensamma synpunkter, att användas i dialog med externa intressenter på regional nivå.

Resultatbedömning

Redan 2018 gavs ett konkret uppdrag av länsråden att skapa en arbetsgrupp för att bidra med länsstyrelsernas kunskap och erfarenheter samt att identifiera ett antal områden, inklusive att samordna och samverka i förberedelsearbetet. Detta underlättade genomförandet av regleringsbrevsuppdraget. Länsstyrelsernas gemensamma ståndpunkter och prioriteringar som formulerades i en promemoria har tydliggjort våra synpunkter för medarbetarna och har kunnat användas vid exempelvis länsstyrelsernas inspel på sakråd. När vi frågat medarbetare som deltagit i Jordbruksverkets arbete med underlag och analyser anser de att deras synpunkter ofta tagits tillvara. De täta avstämningar som gjorts med både Jordbruksverket och med Regeringskansliet har bidragit till att länsstyrelserna, som vi ser det, snabbt har kunnat svara upp mot efterfrågade resursbehov. Det har också möjliggjort att arbetsgruppen för CAP 2021 har kunnat följa det nationella genomförandet på nära håll och informera länsstyrelsemedarbetare på ett sammanhållet sätt.

Länsstyrelsen bedömer att uppdraget har genomförts på ett utmärkt sätt. Arbetet har organiserats så att länsstyrelsernas mångfald av kompetenser nyttjas.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.17 Bidra till att uppfylla målen för den nationella livsmedelsstrategin

1.17. Länsstyrelserna ska redogöra för och bedöma hur myndighetens verksamhet har bidragit till att uppfylla de av riksdagen fastlagda målen för livsmedelsstrategin – det övergripande målet samt tillhörande mål för strategins strategiska områden inom myndighetens ansvarsområde. Rapporteringen ska baseras på av länsstyrelserna valda indikatorer eller andra bedömningsgrunder.

Nationell och regional livsmedelsstrategi

Länsstyrelsen har beslutat om och lanserat en regional livsmedelsstrategi och en tillhörande handlingsplan. Stockholms läns livsmedelsstrategi och handlingsplan är framtagen utifrån de förutsättningar som finns i länet med regionala mål och insatsområden. Arbetet ska bidra till målen i den nationella livsmedelsstrategin och utgår från samma strategiska områden; Konsument och marknad, Kunskap och innovation samt Regler och villkor.

I framtagandet av strategi och handlingsplan har Länsstyrelsen samarbetat med Region Stockholm och LRF Mälardalen och de tre parterna står tillsammans bakom dokumenten. Strategin siktar mot 2030 och den första handlingsplanen beskriver de insatser och aktiviteter som Länsstyrelsen tillsammans med Region Stockholm och LRF Mälardalen planerar att genomföra under 2019–2020. Utifrån målen och åtgärderna i strategin och handlingsplanen

har vi anordnat flera aktiviteter som även bidrar till målen i den nationella strategin.

Övergripande mål

Det övergripande målet för den nationella livsmedelsstrategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Livsmedelsberedskap

I början av året anordnade vi ett seminarium på temat Beredskap för livsmedelsförsörjning på regional nivå – hur fördelas ansvaret mellan olika aktörer? Seminariet var en del i arbetet för att öka beredskapen och minska sårbarheten i livsmedelskedjan i länet. Representanter från Livsmedelsverket, dagligvaruhandeln, lantbruket, kommunal verksamhet och Länsstyrelsen medverkade. Under seminariet tittade vi på sårbarheter och strategier för att öka beredskapen och ansvarsfördelningen i livsmedelskedjan. Seminariet belyste viktiga frågor som vi måste arbeta vidare med på nationell, regional och lokal nivå för att minska sårbarheten i livsmedelskedjan.

Regler och villkor

Det nationella målet för det strategiska området Regler och villkor är bland annat att utformningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar.

Ökat kundfokus, förenkling och samsyn

Ökat kundfokus, förenkling och samsyn är ett samarbetsprojekt som Länsstyrelsen driver tillsammans med LRF. Projektet ska

bidra till bra företagsklimat i länet, gott djurskydd och hög livsmedelssäkerhet. Ökat förtroende mellan företagare och myndigheter kan bidra till både en ökad regelefterlevnad och ett stärkt företagande i länet. Genom projektet vill vi göra det lättare att starta och utveckla framgångsrika lantbruks- och livsmedelsföretag och på så sätt bidra till stärkt utvecklingskraft, hållbarhet och ökad produktion i livsmedelskedjan.

Bonden i skolan

Tillsammans med LRF Mälardalen har Länsstyrelsen anordnat Bonden i skolan för cirka 3 500 skolbarn i länet. Genom aktiviteten får skolbarnen besöka en naturbruksskola med aktivt lantbruk, djurhållning med mera. Syftet är att öka intresset och förståelsen för lantbruk och livsmedelsproduktion och på sikt bidra till ökad hållbarhet i livsmedelssystemet. Avsikten är att det ska bli en årlig aktivitet och att den ska bidra till att öka medvetenheten om hållbar livsmedelsproduktion hos länets unga konsumenter och framtida arbetssökande.

Jordbruksmarkens värden

För att tydliggöra jordbruksmarkens värden i planprocessen har vi genomfört ett seminarium med rubriken Vår jordbruksmark – en resurs i ett föränderligt klimat. Syftet med dagen var att öka kunskaperna på kommunal och regional nivå om hur jordbruksmark och jordbruksproduktion kan värderas vid tillämpning av miljöbalkens hushållningsbestämmelser.

Greppa Näringen

Under Regler och villkor i handlingsplanen för den nationella livsmedelsstrategin finns uppdrag om att öka kunskapen och kompetensen bland lantbrukare för bättre vattenhushållning, markbördighet och för att säkra jordbruksmarkens produktionsförmåga för ökad produktivitet.

Länsstyrelsen har anordnat kurser om hur djurhållare kan öka sin beredskap och jordbruksmarkens produktionsförmåga inför till exempel torka eller andra typer av extremväder. I syfte att säkra jordbruksmarkens bördighet och produktionsförmåga har vi anordnat en kurs om vikten av en bra mullhalt i åkermarken och hur mer kol kan lagras in i marken.

Konsument och marknad

Målet för det strategiska området Konsument och marknad ska vara att konsumenterna ska ha ett högt förtroende för livsmedlen och kunna göra medvetna och hållbara val, exempelvis av närproducerat och ekologiskt. Marknaden för livsmedel ska kännetecknas av en väl fungerande konkurrens. Den svenska livsmedelsexporten ska ges förutsättningar att öka för att möta efterfrågan på relevanta marknader.

Smakrik och blomstrande besöksnäring

Inom insatsen Smakrik och blomstrande besöksnäring erbjuder länsstyrelserna i Mälardalenregionen kurser och rådgivning till aktörer inom besöksnäringen på landsbygden. Genom utbildning och nätverksbyggande vill vi stimulera besöksföretag på landsbygden att utveckla sina företag till att bli lönsamma och konkurrenskraftiga, bland annat genom att marknadsföra och lyfta matupplevelser.

Offentlig upphandling av livsmedel

Som en del i arbetet med att verka för att öka utbudet av svenska, regionala och lokala livsmedel inom den offentliga upphandlingen, stod Länsstyrelsen värd för en branschträff som hölls av projektet MATtanken och branschföreningen Kost & Näring. Syftet med branschträffen var att enas om en gemensam definition av svenskt ursprung av livsmedel. En sådan gemensam definition kan skapa förutsättningar för tydlig kommunikation kring livsmedelsursprung i samband med upphandling och inköp.

Kunskap och innovation

Det strategiska området Kunskap och innovation syftar till att stödja kunskaps- och innovationssystemet för att bidra till ökad produktivitet och innovation i livsmedelskedjan samt hållbar produktion och konsumtion av livsmedel.

Matverk 2019

Länsstyrelsen har varit med och arrangerat tävlingen Matverk Stockholm. Tävlingen lyfter lokala matinnovationer och visar på möjligheter till utveckling för den regionala livsmedelsbranschen. I Stockholms län arrangeras den regionala finalen i samarbete mellan Länsstyrelsen och regionalfondsprojektet MatLust. Under årets upplaga tävlade 11 lag med nya och innovativa produkter. Tävlingen och den anslutande

konferensen hade ett stort antal besökare från offentlig sektor, utbildningsväsendet, små och medelstora livsmedelsföretag, trädgårdsnäringen med flera.

För att visa på nya innovativa lösningar för att öka den inhemska produktionen av grönsaker, arrangerade Länsstyrelsen under dagen ett seminarium med rubriken *Hur kan arbetssökande och nyanlända bidra till ökad grönsaksodling?* Under seminariet presenterades exempel på hur arbetssökande och nyanlända matchas med odlingsföretag som behöver arbetskraft. Ett 40-tal personer deltog i seminariet.

Resursfisk

Länsstyrelsen Stockholm och Axfoundation har startat projektet Resursfisk, tillsammans med Svenska Insjöfiskares Centralförbund, Stockholms Fiskauktion, Södertälje kommun, Eldrimner och Fiskhallen Sorunda. Den globala efterfrågan på fisk ökar och Livsmedelsverkets rekommendation är att vi bör äta mer fisk än vad vi gör idag i Sverige. Idag är 75 procent av all sjömat som konsumeras i Sverige importerad. Samtidigt finns flera underutnyttjade fiskarter i våra svenska sjöar, fisk som idag är bifångster i det småskaliga yrkesfisket. Projektets syfte är att ta tillvara på denna underutnyttjade resurs och samtidigt skapa förutsättningar för ett hållbart fiske.

Resursfisk ska bland annat bidra till ett ekosystembaserat, resurseffektivt och hållbart fiske, ett robustare livsmedelssystem, ökad konsumtion av svensk fisk samt fler hållbart framtagna och hälsosamma fiskprodukter.

Resultatbedömning

För att bedöma hur Länsstyrelsens verksamhet har bidragit till att uppfylla målen för den nationella livsmedelsstrategin har förslag på indikatorer tagits fram utifrån länsstyrelsernas gemensamma uppdrag.

Indikatorer till det övergripande målet:

- beviljat stöd inom fokusområde 3 a (lokala marknader korta livsmedelskedjor och djurvälstånd) respektive 6 a (nya jobb och diversifiering)
- andel/antal livsmedelsstrategisäkrade beslut (på hela myndigheten)
- antal rådgivnings- och kompetensutvecklingsinsatser inom fokusområde 6a (nya jobb och diversifiering)
- antal kommunikationsinsatser relaterade till strategins mål.

Indikatorer inom delområde regler och villkor:

- insatser för lättnader i de administrativa processerna
- handläggningstider för miljötillstånd, biotopskydd med mera
- indikatorer inom delområde konsument och marknad
- insatser för att skapa högre förtroende för svensk livsmedelsproduktion (antal kontroller och kontroller utan anmärkningar).

Indikatorer inom delområde kunskap och innovation:

- insatser för att sprida information om ny kunskap och innovation (antal nyhetsbrev, demotillfällen och så vidare).

Utifrån de indikatorer som är mest relevanta för vår verksamhet, har vi gjort en samlad bedömning av resultatet.

Det övergripande målet

Utöver arbetet med den regionala livsmedelsstrategin har vi beviljat stöd till ett antal investeringar som vi bedömer bidrar till målen för den nationella livsmedelsstrategin. Vi har fattat beslut om stöd till förädling på sammanlagt 800 000 kronor. Fem ansök-

ningar om startstöd för jordbrukare har beviljats under året. Det totala beviljade beloppet för investeringar i jordbruket (åtgärden Konkurrenskraft) är cirka 10 miljoner kronor, fördelat på elva företag. Vi har dessutom genomfört 58 rådgivnings- och kompetensutvecklingsinsatser, som vi bedömer har direkt koppling till målen i den nationella strategin.

Under året har fyra samarbetsprojekt inom landsbygdsprogrammet, motsvarande nära sju miljoner kronor, beslutats. Samarbetsprojekten finansierar genomförandet av den regionala livsmedelsstrategins handlingsplan under 2019–2020.

Länsstyrelsen har under året samverkat med Region Stockholm i utformningen av såväl den regionala livsmedelsstrategins handlingsplan som handlingsprogrammet till regionens landsbygds- och skärgårdsstrategi. I handlingsprogrammet ingår en aktivitet om det gemensamma arbetet för att bidra till livsmedelsstrategins mål. Andra processer som samordnas med genomförandet av den regionala livsmedelsstrategin är till exempel länets klimat- och energistrategi, den regionala friuftslivsstrategin och kommunstrategier för livsmedel.

I och med att vi under året lanserade den regionala livsmedelsstrategin och att vi har genomfört ett antal aktiviteter i handlingsplanen, har vi regelbundet under året kommunicerat strategins innehåll, mål och aktiviteter. Det har bland annat gjorts på Länsstyrelsens webbplats, genom vår tidskrift Landsbygd i Centrum samt vid seminarier och möten.

Delområde Regler och villkor

Projektet Ökat kundfokus, förenkling och samsyn, som nämns ovan, syftar bland annat till att göra det lättare att starta och utveckla framgångsrika lantbruks- och livsmedels

företag. Inom projektet arbetar vi med bemötande och dialog, att det ska vara lätt att göra rätt för företagarna samt samsyn och likvärdiga bedömningar på olika nivåer.

I handläggargruppen för lantbruks- och landsbygdsstöden bedrivs ett systematiskt förbättringsarbete, med syfte att förenkla ansöknings- och handlägningsprocesserna. Vi arbetar för att hålla en hög servicenivå till företagarna och aktivt med att identifiera störningar och föreslå förbättringar i processerna.

Under året har djurskyddshandläggarna börjat använda handdatorer vid kontroller i fält och när så är möjligt lämnas kontrollrapporter på plats till djurhållaren. Det ger djurhållaren en snabb återkoppling på kontrollresultatet och möjlighet att påbörja eventuella åtgärder direkt.

I handläggningen av förprövningsärendena av djurstallar har vi börjat erbjuda inledande fysiska möten för sökanden så att eventuella frågor kan besvaras direkt. På så sätt blir ansökningarna mer kompletta från början och kan handläggas snabbare. Sökanden får även en personlig kontakt med handläggaren och kommunikationen kan därmed underlättas.

Delområde Konsument och marknad

Våra livsmedelskontroller bidrar enligt Länsstyrelsens bedömning till att skapa högre förtroende för den svenska livsmedelsproduktionen. Under året har 1,7 procent av länets registrerade livsmedelsverksamheter kontrollerats. Vi har därmed klarat det nationella målet om att en procent av anläggningarna ska kontrolleras. Av de kontrollerade anläggningarna var 11 av 15 utan anmärkning. Alla avvikelser som identifierats vid kontroller har följts upp, antingen administrativt eller med en uppföljande kontroll på plats.

Delområde Kunskap och innovation

Aktiviteter som Länsstyrelsen erbjuder inom kompetensutveckling med koppling till livsmedelsstrategins mål har annonserats i två nummer av tidskriften Landsbygd i Centrum samt i 19 e-nyhetsbrev som bland annat skickas till länets lantbrukare och landsbygdsföretagare. I tidskriften har också publicerats flera artiklar inom området.

Länsstyrelsen bedömer att vår verksamhet har bidragit till att uppfylla målen för den nationella livsmedelsstrategin. Sammantaget bedömer vi att resultatet är utmärkt i relation till uppdraget.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.18 Bedöma måluppfyllelse för de operativa målen i kontrollplanen för livsmedelskedjan

1.18. Länsstyrelserna ska redovisa en bedömning av måluppfyllelsen för de operativa målen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan som rör myndigheternas verksamhet inom livsmedels- och foderkontrollen, kontrollen av djurskydd, djurhälsa och smittskydd, animaliska biprodukter samt veterinärmedicinska preparat och restsubstanser. Redovisningen ska inkludera en kortfattad analys av orsakerna till eventuell utebliven måluppfyllelse och länsstyrelsernas operativa förutsättningar att bedriva verksamheten inom dessa områden. Länsstyrelserna ska även redovisa arbetet med revisioner av kommunernas livsmedelskontroll.

De operativa målen för Länsstyrelsens kontrollarbete finns i den nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (NKP). Planen gäller övergripande för all kontrollverksamhet. I NKP anges även de särskilda åtgärder och aktiviteter som Länsstyrelsen bör genomföra för att nå målen.

Livsmedels- och foderkontrollen

Primärproduktionsregistret

Länsstyrelsen har regelbundet arbetat med uppdatering av primärproduktionsregistret. Arbetet resulterade i ett tjugotal verksamheter som tillkom för registrering. Registret innehåller nu totalt 900 livsmedelsanläggningar i primärproduktionen. I och med de insatser som har genomförts bedömer Länsstyrelsen att registret tillsammans med befintlig information i dagsläget är så fullständig som rimligen är möjligt.

Kontroller i primärproduktionen

Länsstyrelsen har under året kontrollerat 1,7 procent av registrerade verksamheter. En tredjedel av kontrollerna var riskbaserade, resten av kontrollerna har vi genomfört som fullständiga livsmedelskontroller med hel

checklista i samband med tvärvillkorskontroller, foderkontroller i primärproduktionen och djurskyddskontroller. Vi har därmed klarat det nationella målet om att en procent av anläggningarna ska kontrolleras.

Urvalet av kontrollobjekt är riskbaserat för att säkerställa att kontrollen har fokus på de största hälsoriskerna och på det som kan vara vilseledande för konsumenterna. För att hitta avvikelser vid kontroll av olika branscher följer vi Livsmedelsverkets vägledning Klassning av livsmedelsföretag och foderföretag inom primärproduktionen, prioritering och urval av kontrollobjekt. Alla avvikelser som vi hittat vid kontroller har vi följt upp, antingen administrativt eller med en uppföljande kontroll på plats.

Länsstyrelsen har utfärdat sanktioner om bristerna kvarstått vid uppföljande kontroll. Vi använder i huvudsak kontrollmetoden inspektion men vid behov sker även provtagning. För att säkerställa att kontrollpersonalen har rätt kompetens för arbetsuppgifterna så deltar personalen i relevanta kurser och utbildningar vid behov.

Under hösten 2018 genomförde Santé F (EU-kommissionens kontrollorgan) en revision av Sveriges kontroll av groddproducenter. Eftersom revisionen ledde till ett flertal brister i kontrollen gjordes inför 2019 en omprioritering i det riskbaserade kontrollurvalet för att prioritera kontroll av groddproducenter. Vid Länsstyrelsens kontroll framkom det att en av länets två groddproducenter hade flyttat sin anläggning utan att ansöka om godkännande för den nya anläggningen och därmed bedrev en otillåten verksamhet. Länsstyrelsen fattade därför beslut om förbud för företaget att släppa ut livsmedel på marknaden och omhändertog och kasserade den pågående produktionen. Efter flertalet kontroller har anläggningen fått ett villkorat godkännande.

Länsstyrelsen deltog i Livsmedelsverkets provtagning av honung med avseende på rests substanser såsom läkemedel och vissa främmande ämnen i honungen. Det togs sammanlagt tio honungsprover hos fem honungsproducenter i länet. En länsveterinär har också deltagit som sakkunnig vid två av Livsmedelsverkets revisioner av Länsstyrelsens primärproduktionskontroll av livsmedel med inriktning honungsproduktion (biodling).

Länsstyrelsens arbete med att nå de nationella målen

(mål 1 att kontrollplanen följs, mål 3 att relevanta krav kontrolleras i primärproduktionen, mål 4 att alla branscher i primärproduktionen kontrolleras, mål 6 att Länsstyrelsen följer sin uppsatta kontrollplan och att kontrollen genomförs riskbaserat där behoven är störst, mål 10 verifiering av hur stor andel av avvikelserna som registrerats och åtgärdats inom uppsatta tidsramar och mål 12 gällande mycotoxiner vid torkning av spannmål)

- Mål 1 och 6: Länsstyrelsen har delvis följt kontrollplanen. På grund av omprioritering av resurser till arbetet med kontroll av groddproduktion kunde vi inte helt följa kontrollplanen.
- Mål 3: Vi har kontrollerat relevanta krav.
- Mål 4: Länsstyrelsen har kontrollerat de flesta branscher, men kontroll av frukt- och bärödlingar samt fiske (fisk och kräddjur, viltfångade) kvarstår.
- Mål 10: Länsstyrelsen verifierar att avvikelser åtgärdas genom att vi bevakar alla uppföljningar med en bevakningsfunktion i Länsstyrelsens diarieföringssystem. Sedan gör vi uppföljande kontroll och fattar beslut om sanktion vid behov. Cirka 90 procent av avvikelserna åtgärdades inom

uppsatta tidsramar. Kvarstående 10 procent har varit ärenden där vi behövt genomföra vidare uppföljning eller utfärda sanktioner.

- Operativt mål 12, Mycotoxin vid spannmålstorkning: Länsstyrelsen har hittills utfört offentlig kontroll vid 17 anläggningar som torkar spannmål för livsmedelsändamål för att verifiera att företagarna vidtar lämpliga åtgärder för att förhindra eller reducera bildning av och råtöxin A i spannmålen (2017 – 6 kontroller, 2018 – 7 kontroller och 2019 – 4 kontroller).

Samordning och samverkan av kommunal livsmedelskontroll

Länsstyrelsen har arbetat aktivt med samordning och samverkan av den kommunala livsmedelskontrollen. I Stockholms län finns en mycket värdefull samverkansplattform för livsmedelskontrollen genom det så kallade SILK-nätverket, i vilket Länsstyrelsen ingår. Det är ett nätverk för chefer och samordnare inom livsmedelskontrollen och en undergrupp till Miljösamverkan Stockholm. Den mesta av samordningen och samverkan i länet sker genom detta forum vars syfte är att främja operativa kontrollinsatser genom projekt och utbildningar, att bidra till omvärldsbevakning och informationsutbyte mellan myndigheterna och att utveckla kontrollen. Länsstyrelsen har tillsammans med SILK-nätverket under året anordnat två länsträffar (vår och höst).

I likhet med förra året har Länsstyrelsen arbetat med att samordna insatserna mot livsmedelsbrott och har initierat ett samverkansmöte med representanter från länets kommuner. Vi kommer även fortsättningsvis att leda arbetet för samverkan kring dessa frågor.

Länsstyrelsen i Stockholm är även representerad i nationella revisionsgruppen som

träffas några gånger varje år. Detta för att utverka riktlinjer och samverka med andra aktörer gällande revisioner inom bland annat livsmedelskontrollen. Inom ramen för denna samverkansgrupp har Länsstyrelsen medverkat i en översyn av det svenska revisions-systemet samt en kompetenskartläggning av chefer och revisorer i livsmedelskedjan.

Dricksvatten

Länsstyrelsen har tillsammans med Miljösamverkan Stockholms län lett arbetet i den regionala dricksvattengruppen för kommunala inspektörer. Gruppen arbetar för kompetensutveckling och ökad samverkan mellan kommunerna i dricksvattentillsynen. En tvådagars dricksvattenutbildning har anordnats i samband med uppstarten av ett regionalt tillsynsprojekt. Föreläsningar och information om dricksvattenkontroll har hållits på de båda länsträffar som Länsstyrelsen har anordnat under året.

Länsstyrelsen har deltagit i nationella dricks-vattennätverkets möten – arbetsgruppen offentlig kontroll som leds av Livsmedelsverket. Även här fokuseras på frågor kring ökad kompetens och samverkan hos dricks-vatteninspektörer, här i ett nationellt perspektiv.

Länsstyrelsen samverkar internt om dricks-vattenfrågor mellan avdelningen för miljö, avdelningen för landsbygd och avdelningen för samhällsbyggnad. Frågor som vi samverkar om är exempelvis den regionala vattenförsörjningsplanen, vattenbrist, klimat-anpassning av dricksvattenförsörjningen och beredskapsfrågor.

Kommunrevision

Länsstyrelsen har genomfört fyra fullständiga revisioner av länets 23 kommunala kontrollmyndigheter med avseende på den lokala livsmedelskontrollen. Urvalet var riskbaserat och följer årets planering. Vid

samtliga revisioner ingick en uppföljning av tidigare revisionsresultat och en så kallad skuggkontroll. Med skuggkontroll avses att Länsstyrelsen som reviderande organ observerar och bedömer en livsmedelskontroll som utförs av en kontrollmyndighet. Detta år har kontrollområdena storhushåll och stormarknad/närbutik varit i fokus. Länsstyrelsen har i detta haft stöd av sakkunniga från Livsmedelsverkets sakkunnigpool vid samtliga revisioner.

De fyra kommuner som vi har reviderat hade ett mindre antal avvikelser förutom i ett fall där vi kunde konstatera många, långvariga och allvarliga avvikelser. En kompetent förvaltningsledning och en miljönämnd som har förtroende för kontrollen har visat sig ha stor betydelse för hur väl en kommun lyckas i sin kontrollverksamhet. Vi ser också att det är viktigt med en uppföljning av revisionerna för att säkerställa att de ger effekt. Vi följer därför upp tidigare revisionsresultat, dels vid revisioner på plats, dels genom att begära in dokument som styrker att kommunen har genomfört beslutade åtgärder enligt deras handlingsplan. Länsstyrelsen har lämnat över ett ärende till Livsmedelsverket för uppföljning och eventuellt föreläggande eftersom vi i dagsläget inte har mandat att besluta om detta gentemot kommunerna.

Foder i primärproduktionen

Syftet med kontroll av foder i primärproduktionen är att fodermedel ska vara säkra för djuren och inte utgöra en risk i livsmedelskedjan. Kontrollen omfattar odling, torkning, lagring, utfodring samt foderblandningar (inblandning av tillsatser och läkemedel). Länsstyrelsen har kontrollerat 17 av de registrerade verksamheterna. Vi har därmed uppnått vårt mål att löpande uppdatera kontrollregistret samt kontrollera minst en procent av foderföretagarna/verksamheterna. Vi har genomfört kontrollerna som fullständiga foderkontroller i samband med

tvärvillkorskontroller, djurskyddskontroller, kontroller av miljöersättningar och EU-stöd.

För att säkerställa att kontrollen har fokus på de största riskerna är urvalet av kontroll-objekt riskbaserat. För att hitta avvikelser vid kontroll av olika branscher följer vi Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets vägledning Riskklassificering av livsmedelsföretag och foderföretag i primärproduktionen där det finns ett antal betydelsefulla faror som identifierats för varje bransch. I kontrolluttaget klassades merparten av kontrollobjekten i de två högsta riskklasserna. Vid kontrollerna noterade vi brister hos ett fåtal foderföretagare. Bristerna har uteslutande gällt bristfällig registrering som foderföretagare och har skyndsamt åtgärdats på plats under kontrollen. I övrigt var samtliga verksamheter utan anmärkning. Kontrollresultatet visar, enligt vår bedömning, att vi har medvetna foderföretagare

som har en god hantering av foder genom hela kedjan.

Kontrollen av djurskydd

Riskbaserad kontroll

Vid planeringen av kontrollen använder vi riskklassificeringsmodellen STORK för uttag av kontrollobjekt och den nationella rutinen för prioritering och handläggning av anmälningsärenden. Det innebär att de objekt som har högst risk tas ut för kontroll.

Vi har genomfört omfattande registervård av kontrollobjekten som ligger till grund för riskuttaget, bland annat genom brevutskick till djurhållare som vi misstänker har upphört med sin djurhållning eller saknar information om verksamhetsinriktning. Det har resulterat i att vi inför kommande år har ett mer korrekt underlag för uttag av kontrollobjekt.

Länsstyrelsen har kontrollerat 14,1 procent av kontrollobjekten med livsmedelsproducerande djur och därmed uppnått det nationella målet. Jämfört med 2018 är det en ökning med åtta procentenheter.

Anledningen till ökningen beror till stor del på att vi har tillsatt mer resurser till den planerade kontrollen men också att kontrollerna har effektiviserats.

Länsstyrelsen har uppfyllt kravet på att en tredjedel av objekten med försöksdjur ska kontrolleras årligen genom att vi genomfört åtta planerade kontroller på våra 24 kontroll-objekt med försöksdjur i länet. För att prioritera de verksamheter med högst risk väljs kontrollerna ut efter antalet etiska godkännanden på anläggningarna, antalet beviljade djur i dessa och försökens svårhetsgrad. Kontrollerna är mycket omfattande och en kontroll tar cirka tre veckor att planera, genomföra och handlägga. Vi har avgjort cirka 200 ärenden med granskning av beslut om ändring av djurförsöksetiska godkännanden från de lokala djurskyddsorganen. Vi har

också förelagt en verksamhet att upphöra med obehörigt beviljad verksamhet.

Resurseffektivitet och effekt av kontrollen
Länsstyrelsen har fortsatt vårt långsiktiga arbete med målsättningen att hantera alla ärenden med hög kvalitet och effektivitet samt att öka andelen planerade kontroller. Arbetsuppgifterna har renodlats ytterligare jämfört med tidigare år och är fördelade på två enheter, varav en för händelsestyrda arbetsuppgifter som anmälningssärenden, underställelser från Polismyndigheten, verkställighet, djurförbud och tillsynsärenden. Den andra enheten hanterar planerade kontroller, tillstånd, förprovning och de veterinära arbetsområdena.

Vi har även fortsatt att införa de förbättringar som Jordbruksverket föreslog i sin revision 2018. Bland annat genom att de planerade kontrollerna genomförs av en djurskyddshandläggare ensam eller i samarbete med andra kontroller inom området för djurskydd och veterinära frågor eller tvärvillkor. Detta har ökat resurseffektiviteten för planerad kontroll av livsmedelsproducerande djur med resultatet att andelen planerade kontroller har ökat med 8 procentenheter jämfört med föregående år. Kvoten mellan antalet planerade kontroller och antalet anmälningsskontroller blev 1,7 vilket kan jämföras med resultatet för 2018 på 0,7 vilket visar på att resurser för kontroll förskjutits till den planerade kontrollen.

Vi har förbättrat hanteringen av verkställighetsärenden (administrera omhändertaganden av djur med transporter, uppställningsplatser, fakturering av kostnader) genom att omfördela resurser så att tre djurskyddshandläggare har verkställigheten som huvuduppgift. Länsstyrelsen har klarat av att verkställa alla beslut om omhändertaganden av djur som fattats under året.

Anmälningssärenden

Under året har det kommit in 14 procent fler anmälningar jämfört med 2018. Vi har löpande genomfört förbättringar för att effektivisera arbetet med anmälningarna. Det har bidragit till att vi, trots den ökade ärendemängden, har hanterat 94 procent av inkomna anmälningssärenden inom handläggningstiden 90 dagar (LISA-mål). För att nå målet om handläggningstid har vi även prioriterat ännu hårdare än vad som anges i den nationella anmälningssrutinen. Det avspeglar sig i att vi har hanterat 90 procent av anmälningssärendena administrativt utan kontroll på plats.

Andelen obefogade kontroller i fält har legat stadigt under det nationella målet på maximalt 25 procent med årssnitt på 14 procent. Detta innebär att vi använder våra resurser för kontroll i fält där risken för brister bedöms som störst. Andelen obefogade kontroller ligger dock långt under snittet i landet (34 procent), vilket tyder på att vi har en betydligt hårdare prioritering än övriga län. En administrativ utredning från kontoret kan inte alltid ersätta en kontroll på plats och vår bedömning är därför att den hårda prioriteringen gör att det finns en risk att vi missar allvarliga djurskyddsbrister.

Djurförbud

Vi har under året prioriterat området djurförbud och har hanterat balanserna av djurförbudsärenden. Detta har resulterat i att vi har avslutat 50 ärenden vilket kan jämföras med 17 ärenden föregående år. Vid utgången av året finns det inga öppna djurförbudsärenden som är äldre än 1,5 år, vilket är en historiskt bra balans. Detta har vi åstadkommit parallellt med implementeringen av den nya djurskyddslagen vilken inneburit stora förändringar för djurförbudsprovningen.

Effekt av kontrollen

I 48 procent av de planerade kontrollerna har Länsstyrelsen konstaterat brister. Det är i paritet med snittet i landet som ligger på 46 procent och med resultatet för oss 2018 på 51 procent. De brister som vi noterat vid de planerade kontrollerna av livsmedelsproducerande djur är i stor utsträckning enklare brister som snabbt har åtgärdats av djurhållarna. De flesta uppföljande kontroller har gjorts administrativt genom att djurhållarna skickar in foton eller andra dokument som visar att bristerna har åtgärdats. Endast i ett fåtal fall har vi beslutat om mer tvingande åtgärder som föreläggande för att komma till rätta med bristerna. Vi har framförallt kontrollerat objekt där vi tidigare inte har gjort kontroll eftersom dessa objekt har en hög risk enligt riskklassificeringsmodellen STORK. Länsstyrelsen anser därför att kontrollresultatet visar att vi som helhet har en god regelefterlevnad och djurvälstånd i länet.

Ur ett samhällsperspektiv har vi också bidragit till ökad trygghet i länet genom att vi har omhändertagit 13 farliga hundar samt fastställt omhändertaganden som Polismyndigheten gjort av två farliga hundar. Vi har också förelagt 52 hundägare om bland annat koppel- och munkorgstväng med stöd av lagen om tillsyn av hundar och katter. Vidare har vi fattat beslut om fastställande eller upphävande av 78 omedelbara omhändertaganden som Polismyndigheten gjort enligt djurskyddslagen.

Service

Under året har vi börjat använda handdatorer vid kontroller i fält och lämnar kontrollrapporter direkt på plats till djurhållaren när så är möjligt. Det ger djurhållaren en snabb återkoppling på kontrollresultatet och möjlighet att påbörja åtgärder direkt. Detta effektiviserar även myndighetens administrativa arbete med resultatet att fler kontroller kan genomföras. Som ett resultat av detta

skickas 88 procent av kontrollrapporterna inom 21 dagar från kontrollen, vilket innebär att vi ligger nära det nationella målet om att 90 procent ska skickas inom 21 dagar.

Tillstånd för verksamheter med djur

Länsstyrelsen mottog 220 tillståndsansökningar för verksamhet med djur enligt 6 kap 4 § djurskyddslagen och 214 ärenden har beslutats. Det innebär att vi har en god beslutstakt (97 procent) och väntetiden från komplett ansökan till kontroll är cirka 1,7 månader, vilket är en förbättring jämfört med tidigare år. För att fortsatt effektivisera arbetet har 60 procent av ansökningarna handlagts administrativt utan fysisk kontroll i de fall som vi bedömt att det inte har någon negativ inverkan på djurskyddet. Inom handläggningen av tillstånd har vi ökat digitaliseringen genom att frånga de fysiska akterna och istället använda en gemensam OneNote. Detta har dels ökat effektiviseringen av handläggningen men framförallt på ett tydligare sätt synliggjort ärendena.

Som ett resultat av vår effektivisering uppnår vi målet att 92 procent av ärendena beslutas inom 90 dagar (LISA-mål) från komplett ansökan och genomförd kontroll.

Antalet begäran om intyg för transportmedel för djur har ökat gentemot de senaste tre åren och ligger cirka 27 procent över genomsnittet. Trots ökningen har vi haft en god beslutstakt på 100 procent.

Förprovning

Länsstyrelsen har handlagt 100 procent av förprovningensärendena inom 56 dagar från komplett ansökan. Det har kommit in 31 förprovningensansökningar under året och 29 har beslutats vilket innebär en god beslutstakt på 94 procent och det finns inga balanser inom ärendegruppen. Under året inkom 34 begäran om besiktning efter förprovning och

35 ärenden beslutades vilket ger en mycket god beslutstakt på 103 procent.

Under våren ändrade vi bekräftelsebrevet som skickas i samband med förprövningsansökningar med tillägg om att vi erbjuder inledande fysiska möten för sökanden så att eventuella frågor kan besvaras direkt. På detta sätt blir ansökningarna mer kompletta från början och kan handläggas snabbare. Sökanden får även en personlig kontakt med handläggaren och kommunikationen blir därmed enklare. Detta har varit ett önskemål från branschorganisationerna. Hittills har endast ett fåtal sökanden utnyttjat den här möjligheten men förhoppningen är att det kommer öka.

Utbildning, likriktning, verifiering

Länsstyrelsen har genomfört parallell- och dokumentationskontroller för de flesta djurskyddshandläggare enligt en individuell riskanalys i syfte att verifiera kontrollen och utvärdera kompetensbehovet. Resultatet används som diskussionsunderlag i arbetsgrupperna och leder till att utveckla vårt arbetssätt och likrikta våra bedömningar.

Länsstyrelsen har genomfört första etappen i ett utbildningsprojekt kopplat till livsmedelsstrategin för att öka kompetensen hos personalen i kommunikation och bemötande. Vi har genomfört en omfattande coachutbildning för fem handläggare i motiverande samtal samt en utbildningsdag för alla djurskyddshandläggare i främjande myndighetsutövning. Vi kommer också i början av 2020 skicka en enkät till alla djurhållare som fått kontroll under året i syfte att undersöka hur vår kontroll och bemötandet upplevs. Projektet är tänkt att löpa under 2019–2020 i samarbete med branschorganisationen LRF. Under 2020 kommer alla handläggare att erbjudas möjlighet att utbilda sig i motiverande samtal med våra interna coacher som stöd.

Handläggarna har deltagit i interna och externa utbildningar för att strategiskt öka sin kompetens utifrån identifierade behov.

Djurhållares kunskap

Vi använder systematiskt informationsmaterial vid kontakter med djurhållare. Bland annat överlämnas broschyrer om tillstånd för verksamhet med djur i samtliga ansökningsärenden, djurslagsbrochyrer vid anmälningskontroller samt information om planerad djurskyddskontroll och förprovning. Vi har uppdaterat alla våra broschyrer med hänvisning till den nya djurskyddslagen. Vi har även tagit fram egna broschyrer vid behov, om till exempel tillsynslagen.

Som ett led i att öka djurägarnas kunskaper deltog vi med egen monter på Stockholms hundmässan under två dagar i december. Vi delade ut en stor mängd informationsmaterial om djurskyddsregler för hundägare och svarade på hundägarnas frågor om hundhållning.

Länsstyrelsen sammanställer regelbundet de vanligaste bristerna inom olika verksamhetsinriktningar och använder detta som underlag för informationskampanjer på vår webbplats samt i artiklar i vår tidning Landsbygd i Centrum som skickas till djurhållare i länet.

På detta sätt bidrar vi till att djurhållares kunskaper om lagstiftningens krav ökar. Detta leder till att brister upptäcks i högre grad av djurhållare själva, åtgärdas och förebyggs och en bättre regelefterlevnad samt därmed djurvälstånd uppnås.

Djurhälsa och smittskydd

Länsstyrelsen följer fortlöpande sjukdomsläget i länet främst genom att ta del av rapporteringar från Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och Jordbruksverket. Länsveterinärerna samarbetar med

TiB-funktionen för beredskap vid utbrott av djursjukdomar och uppdaterar utrustningen som finns i epizootiförrådet årligen. Arbetet med epizootiberedskapsplanen har prioriterats och planen har reviderats och beslutats. Dessutom har vi utfört en intern epizootiövning.

Länsstyrelsen har medverkat i samverkansgruppen för djurvälstånd där fokus läggs på avelsfrågor och hundsmuggling. Länsstyrelsen har även medverkat i framtagande av rapporten Rabies och illegalt införda hundar tillsammans med Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket, SVA och Smittskyddsläkarföreningen. Länsstyrelsen har också bidragit med information och medverkat i den uppmärksammade dokumentären Älskade smuggelhund.

Vi har löpande hanterat inkomna anmälningar om anmälningspliktiga djursjukdomar. Vi har även skickat ut information till kommunerna

samt informerat på vår webbplats om smittsamma djursjukdomar och riskerna för spridning av dessa. Vi har på uppdrag av Jordbruksverket lagt mycket arbete med informationsinsatser kring afrikansk svinpest på grund av risken för att få in smittan i Sverige. Länsstyrelsen har satt upp informationsskyltar i de mest välbesökta naturreservaten i vildsvinstöta områden. Vi har även arbetat för att få kommunerna att sätta upp informationsskyltar vid grillplatser och andra naturreservat.

Länsstyrelsen har i år inte gjort några kontroller av vårdhygien på djursjukhus och djurkliniker. Vi har dock gjort några kontroller av hygien kopplat till besöksverksamhet och kontroll av hästpass.

Vi har gjort administrativa kontroller av hägnjournaler och tuberkulos-kontroll samt några kontroller av hjorthägn i fält tillsammans med enheten för djurskydd och enheten för natur- och viltärenden. Länsstyrelsen har följt salmonellaläget och djurägarnas provtagning hos värphöns och slaktkyckling genom de provtagningsrapporter som kommit in till oss.

Länsstyrelsen har inte gjort några seminkontroller under året. Enligt de operativa målen i den nationella kontrollplanen ska hingst-, tjur-, galt-, bagg- eller bockstationer kontrolleras årligen. Det finns inga tjur-, galt-, bagg- eller bockstationer i länet. Huruvida det finns några hingststationer som ligger under Länsstyrelsens kontrollansvar är oklart då det varit svårt att få kompletta uppgifter från Jordbruksverket som utfärdar godkännandena för stationerna. Länsstyrelsen har därför troligen inte uppnått det operativa målet om årlig kontroll av hingststationer. Under 2020 kommer fokus ligga på att få fram ett komplett register för att rätt objekt ska få kontroll.

Myndighetens personella resurser för de veterinära områdena består främst av våra länsveterinärer. På grund av tjänstledighet och sjukskrivning inom veterinärgruppen har vi under året varit tvungna att göra om-prioriteringar. För att inte flera viktiga verksamhetsområden skulle riskera att bli lidande har vi valt att prioritera ner seminkontrollerna och vårdhygienområdet. Dessa områden kommer istället att prioriteras under 2020.

Animaliska biprodukter

Länsstyrelsen har tagit fram ett riskbaserat kontrollobjektsregister av samtliga registrerade transportörer av animaliska biprodukter som verkar i länet. Detta för att säkerställa att den kontroll av transportörer som sker framgent riktas mot de objekt som har störst risk. Vidare uppdateras de rutindokument som Länsstyrelsen har inom detta kontrollområde löpande.

Veterinärmedicinska preparat och rests substanser

Länsstyrelsen arbetade med följande målbilder:

- sprida kunskap om antibiotikaresistens
- läkemedel ska användas återhållsamt och endast vid behov
- skapa bättre förutsättningar för effektiv kontroll av användning av läkemedel.

Vid kontrollerna såg vi till att djurhållare och veterinärer använder antibiotika och andra läkemedel restriktivt, säkert och i enlighet med regelverken. Vi lade i år fokus på att informera om vikten av spårbarhet vid läkemedelsbehandling av häst och kontrollerade att veterinärerna fyllt i hästarnas pass på ett godtagbart sätt.

Vi skickade ut två nyhetsbrev till länets djurhälsopersonal med information om bland annat kravet på rapportering till Jordbruks-

verket av läkemedelsbehandlingar till livsmedelsproducerande djur, hästpass och läkemedelsanvändning, karenstider med mera.

Tillsammans med Jordbruksverket medverkade vi i arbetet med att effektivisera kontrollen genom utveckling av vägledningar, checklistor samt användningen av digitala system. Detta gjorde vi främst genom deltagande i månatliga möten med referensgruppen för sakområdet allmänna veterinära frågor. Arbetet i gruppen innebär i år även att planera och genomföra ett nationellt projekt om kontroll av hästpass och läkemedelsanvändning på ridskolor och turridningsverksamheter. Kontrollerna inom projektet gjordes samordnat med ett smittskyddsprojekt om kontroll av särskilda hygienregler i besöksverksamheter med djur. Vi deltog också i en särskilt tillsatt referensgrupp om digitala vårdtjänster för djur, samt vid ett samverkansmöte med länets distriktsveterinärer.

För att så långt som möjligt följa Jordbruksverkets allmänna råd om kontrollfrekvenser, vilket är en av de angivna aktiviteterna i den nationella kontrollplanen, gjorde vi tillsyn över 35 djurhälsopersonal och 23 kontroller av djurhållarnas läkemedelsanvändning på gård. Vi nådde därmed vårt uppsatta mål för 2019.

Resultatbedömning

Vi bedömer att vi har haft ett gott resultat i relation till de uppdrag som finns inom verksamhetsområdet. En omorganisation genomfördes inför året och i och med den en fördelning av de personella resurserna för att tydligare kunna möta de mål som finns formulerade i Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan vilket har gett effekt.

Avseende kontroll inom primärproduktionen av foder och livsmedel når Länsstyrelsen upp

till de mål och kontrollfrekvenser som satts. För djurskyddsområdet ser vi ett utmärkt resultat där vi når samtliga mål avseende kontrollfrekvens, balans mellan planerad kontroll och kontroll efter anmälan samt andel kontroller efter anmälan utan brister. Inom de veterinära områdena är Länsstyrelsens resultat gott men vi har behövt göra vissa omprioriteringar. Där har vi använt våra resurser på det sätt som vi bedömt ger bäst effekt och bland annat prioriterat att ha en god beredskap avseende epizootiutbrott och kontroll inom de områden som prioriterats nationellt (hästpass och besökshygien). Vi har även prioriterat kontroll och information inom läkemedelsanvändning till djur, bland annat antibiotikaanvändning och även kontroll av smittsamma och anmälningspliktiga djursjukdomar.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.22 Ersättning för skada på fisk och fiskeredskap

1.22. Länsstyrelserna ska rapportera uppgifter om det stöd som varje år lämnas för ersättning för skada på fisk och fiskeredskap av respektive länsstyrelse till Havs- och vattenmyndigheten, enligt 11 d § viltskadeförordningen (2001:724), lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler och förordningen (2016:605) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

I början av året gjordes ett utskick till samtliga licensierade fiskare med information om anslaget samt ansökningsblanketter. I blanketten skulle respektive fiskare själv ange om denne uppfyllde lag (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler och förordning

(2016:605) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler. Ingen fiskare uppgav att de överskred statsstödsreglerna. Anslaget fördelas av Havs- och vattenmyndigheten per län genom en nationell nyckel. Till Stockholm fördelades 450 000 kronor. Vi mottog ansökningar från 12 fiskare varav 11 uppfyllde Länsstyrelsens krav (redovisning av fångst i kustjournal och/eller loggbok) och beviljades ersättning. Fördelningen görs enligt bruttoinfiskningsprincipen där respektive fiskares infiskning baseras på vad de rapporterat i kustfiskejournal och/eller loggbok samt en omräkning till värdet av fångsten genom officiell statistik, prislistor för hemförsäljning samt det värde de själva anger i blanketten. Maxbeloppet för ersättning är 100 000 kronor och minimibeloppet 5 000 kronor per fiskare.

Resultatbedömning

Vi bedömer att vi har uppnått ett gott resultat. Vår bedömning grundar sig på att processen fungerar tillfredsställande men för vår handläggning och för kunden, den enskilde yrkesfiskaren, är det en nackdel att besluten om länstilldelning kommer sent från Havs- och vattenmyndigheten.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.23 Stöd för att förebygga skada av vilt och ersättning för skada på vilt

1.23. Länsstyrelserna ska redovisa uppgifter om det stöd som varje år lämnas för att förebygga skada av vilt och som ersättning för skada av vilt på annat än renar, fisk och fiskeredskap, till Naturvårdsverket för myndighetens årliga rapportering av statligt stöd till Europeiska kommissionen enligt

lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler. Länsstyrelserna ska vidare redovisa sin uppföljning av det årliga stöd av mindre betydelse som lämnas av länsstyrelserna enligt förordningen (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador.

Länsstyrelsen hanterar utbetalningar av bidrag till förebyggande åtgärder för att minska risken för skador samt ersättningar till uppkomna skador. Under året har Länsstyrelsen inom rovdjursområdet betalat ut ersättning i ett fall med anledning av att får blev angripna av varg. Bidrag till förebyggande åtgärder vad gäller rovdjur har inte skett under året, då några ansökningar inte har kommit in. Länsstyrelsen har vidare betalat ut ersättning till två lantbrukare gällande skördebortfall på grund av gröds- skador orsakade av fredade fåglar. Bidrag till förebyggande åtgärder har gjorts till en lantbrukare för att anlägga en avledningsåker i syfte att minska gröds- skador inom ett naturreservat.

För mer information om utbetalade bidrag och ersättningar se Länsstyrelsens åter- rapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.21 till Naturvårdsverket med redovisningsdatum 2020-01-31.

Resultatbedömning

Vi bedömer att vi har uppnått ett utmärkt resultat. Vi gör bedömningen utifrån att Länsstyrelsen har hanterat samtliga ansökningar som kommit in. Samtliga ansökningar som kommit in under året har bifallits.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.24 Verka för att behovet av bostäder tillgodoses

1.24. Länsstyrelserna ska redovisa hur de har verkat för att behovet av bostäder tillgodoses, vad det strategiska arbetet bidragit till och vilka utmaningar som finns. Länsstyrelserna ska även fortsatt verka för att behovet av bostäder tillgodoses enligt förordningen med länsstyrelseinstruktion.

Länsstyrelsen jobbar aktivt enligt Stockholmsmodellen för att genom tillgänglighet och dialog ge kommunerna stöd i deras arbete med bostadsförsörjning. Detta fungerar bra och under året har Länsstyrelsen träffat alla kommuner som tar fram nya riktlinjer för sin bostadsförsörjning. Att arbeta med bostadsförsörjning innebär mer än bara bostadsbyggande, det handlar om att möjliggöra för alla i samhället, oavsett sociala och ekonomiska förutsättningar, att kunna få en god bostad. Kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjning ska fungera som planeringsunderlag för den fysiska planeringen, vilket lyfts vid behov i länsstyrelsernas rådgivande yttranden. Länsstyrelsen har arrangerat kunskapsseminarium för alla kommuner för att fördjupa kunskapen och ge handläggarna en plattform för erfarenhetsutbyte.

Trångboddhet och hemlöshet ökar i hela länet. Detta är ohållbart och påverkar både näringslivet och befolkningen, vilket får stora ekonomiska och sociala konsekvenser för hela länet. Den största bristen och efterfrågan finns på större och prisvärda hyresbostäder. Bostadsmarknadens höga priser stänger ute många från marknaden och det är svårt för kommunerna att tillhandahålla en god bostad till alla sina invånare, men det finns verktyg att jobba med. Länsstyrelsen har bidragit med kunskap till kommunerna om vilka verktyg de har att arbeta med bland annat genom bostadsmarknadsanalysen

Läget i länet – bostadsmarknaden i Stockholms län 2019 och seminarier.

Länsstyrelsens slutsatser i den årliga bostadsmarknadsanalysen har i år fått ett ovanligt starkt genomslag, både i media, för branschen och politiskt i länet och hos kommunerna.

Länsstyrelsen samverkar också med andra aktörer som Region Stockholm, branschen, Storsthlm, Sveriges Kommuner och Regioner med flera samt övriga länsstyrelser i landet, vilket behövs för att behålla en gemensam bild av bostadsmarknaden.

Även samverkan internt på Länsstyrelsen är nödvändig för att kunna göra ett bra arbete. Samhällets utsatta grupper som exempelvis nyanlända är de som har det svårast på bostadsmarknaden. Under året har Länsstyrelsen följt upp kommunernas arbete med mottagandet av nyanlända och deras bosättning för att verka för ökad långsiktighet och hållbarhet. Länsstyrelsen prioriterar planärenden med bostäder och samordnande insatser med planer för bostäder, samhällsservice och infrastruktur. Handläggningstiderna för sådana ärenden är inte längre än 30 till 40 dagar. Länsstyrelsen analyserar och kartlägger också regelbundet situationen i länet i underlag som används i det strategiska arbetet med bostadsförsörjning.

Länsstyrelsen har under året beviljat investeringsstöd för byggande av hyres- och studentbostäder i 29 ärenden för cirka 600 miljoner kronor. Under året har stödet varit vilande och beslut har på grund av brist på medel bara kunnat fattats i ansökningar från 2018. Det har kommit in 13 nya ansökningar i år. Även för äldreboenden har det saknats medel, fem ansökningar från 2018 för 41 miljoner kronor har beslutats. Åtta nya ansökningar för äldreboenden har kommit in men har inte kunnat beviljas.

Resultatbedömning

Vi har utifrån vårt uppdrag genomfört planerad verksamhet och bedömer att vi har uppnått ett gott resultat. Länsstyrelsens uppdrag att verka för att behovet av bostäder tillgodoses är prioriterat och dialogen med kommuner och andra aktörer är god. Emellertid har antalet färdigställda bostäder i länet sjunkit vilket enligt vår bedömning främst kan härledas till externa omvärldsfaktorer.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Uppdrag 3.30 Medverka i att säkerställa nationell uppföljning av det regionala tillväxtarbetet

3.30. Länsstyrelserna ska medverka i Tillväxtverkets uppdrag att säkerställa nationell uppföljning av det regionala tillväxtarbetet och följa upp användningen av medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Länsstyrelsen har lämnat uppgifter till Tillväxtverket om användningen av medel (se återskottningskrav 1.14 ovan) från anslaget 1.1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt i särskild ordning. Utöver detta har Tillväxtverket inte efterfrågat någon närmare dialog med Länsstyrelsen efter det att det regionala tillväxtansvaret övergick till Region Stockholm.

Resultatbedömning

Omfattningen av de projektmedel som Länsstyrelsen har att redovisa är begränsad. Givet förutsättningarna för uppdraget bedömer vi att resultaten är goda.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Uppdrag 3.34 Fortsätta förenklingsarbetet för företag

3.34. Länsstyrelserna ska fortsätta sitt förenklingsarbete som syftar till att det ska bli enklare att starta och driva företag. Länsstyrelserna ska fokusera på åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt.

En viktig del i Länsstyrelsens arbete med att göra det enkelt att starta och driva företag har tidigare varit att ge företagen bättre service genom webbplatsen verksamt.se där marknadskompletterande information och rådgivning för företag tillgängliggjorts digitalt via Stockholms läns regionala webbsidor verksamt.se/stockholm. Under året har ansvaret för att driva webbplatsen gått över till Region Stockholm där Länsstyrelsen har varit behjälplig i övergång, förvaltning och innehåll på webbplatsen.

Resultatbedömning

Givet uppdragets ringa omfattning bedömer Länsstyrelsen resultatet som gott.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Uppdrag 3.35 Bistå Sveriges Kommuner och Landsting i genomförandet av en ökad digital förvaltning för företag

3.35. Länsstyrelserna ska, utifrån sitt tillsynsansvar avseende kommunal kontroll och handläggningen av vissa ärendetyper och myndighetsområden kopplade till bl.a. alkohollagstiftningen och livsmedelskontrollen, bistå vid genomförandet av regeringens överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting (N2017/04297/FF). Överenskommelsen omfattar tillstånd som krävs för restaurang- och besöksnäringens verksamhet, och syftar till att underlätta för företagande genom en ökad digital förvaltning.

Länsstyrelsen har deltagit i Tillväxtverkets projekt verksamt.se och fortlöpande varit

dem behjälpliga med bland annat faktagranskning. Länsstyrelsen har bidragit med synpunkter på innehållet i checklistor som tagits fram till företagare som söker serveringstillstånd via e-tjänsten på webbplatsen verksamt.se.

Resultatbedömning

Vår bedömning är att vår insats bidragit till genomförandet av uppdraget.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande
☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Tabeller enligt bilaga 2 till regleringsbrev

Nedanstående tabeller redovisas i enlighet med bilaga 2 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2019: Mallar för redovisning av statistik.

Tabell 1.1: Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Länsfakta	2019	2018	2017
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	35	53	34
Årsarbetskrafter inom området djurskydd	21,9	18,2	18,3
Årsarbetskrafter inom området livsmedelskontroll	1,2	0,8	1,2
varav Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av livsmedel i primärproduktionen	0,4	0,2	0,3
Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av foder i primärproduktionen	0,06	0,07	0,1
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter	0	3	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina, Djurskyddskontrollregister

Kommentar till Tabell 1.1 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Inget väsentligt att kommentera.

Tabell 1.2: Fiske

Länsfakta	2019	2018	2017
Antal fiskevårdsområden	54	54	54
Antal fiskelicenser	27	33	37
Antal personliga fiskelicenser	3	3	3
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	3	0	4

Källa: Källa: Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och www.svenskafiskevatten.se

Kommentar till tabellen Tabell 1.2: Fiske

Inget väsentligt att kommentera.

Tabell 3.1: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2014–2020

Strukturfonds-administration (tkr)	Anslag (5:1)	Övrig finansiering	Årsarbetskrafter
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturfonds-administration	9	859	0,6
varav förvaltande myndighet	-	-	-
varav attesterande myndighet	-	-	-
varav kontroller i territoriella program	-	-	-

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell 3.1: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2014–2020

Strukturfondssekretariatet gick över till Region Stockholm per 1/1 2019. Under året har vi erhållit tidigare rekviderade medel för kostnader som vi har haft utlägg för tidigare år till exempel lönekostnader och andra kostnader

Tabell 4.1: Kulturmiljö

Länsfakta kulturmiljö	2019	2018	2017
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	18 592	18 438	18 226
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturmiljölagen	196	196	193
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturmiljölagen	186	186	186
Riksintresseområden för kulturmiljövården, <i>antal</i>	117	117	120
Kulturresevat, <i>antal</i>	1	1	1
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	50	50	0

Källa:

Fornlämningar – Fornminnesinformationssystemet (FMIS)

Byggnadsminnen – Länsstyrelsens förteckning över länets byggnadsminnen

Kyrkobyggnader – Länsstyrelsens förteckning över länets kyrkobyggnader

Riksintresseområden – Länsstyrelsens GIS-skikt, Riksintressen kulturmiljövård

Kulturresevat – Länsstyrelsens GIS-skikt, Kulturresevat

Andel kommuner med kulturmiljöprogram - Miljömålsportalen, indikator "Planering kulturmiljö"]

Kommentar till tabellen Tabell 6.1: Jämställdhet

Inget väsentligt att kommentera.

Kommentar till Tabell 4.1: Kulturmiljö

Inget väsentligt att kommentera.

Tabell 4.2: Utbetalade bidrag för kulturmiljö

Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)	2019	2018	2017
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	17 716	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	0	18 066	16 259

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, Allmänt handläggarskott kulturmiljö (ASK)

Kommentar till Tabell 4.2: Utbetalade bidrag för kulturmiljö

Från 2019 gör Länsstyrelsen alla utbetalningar.

Tabell 5.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter Folkhälsa

Kostnader och årsarbetskrafter för folkhälsa	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader (exkl. OH) ¹⁾	11 450	10,2

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11). Tabellen ska innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Uppgifter i tabellen ska endast redovisas för senaste räkenskapsåret.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Kommentar till tabellen Tabell 5.1:

Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter: Folkhälsa

Inget väsentligt att kommentera.

Tabell 6.1: Jämställdhet

Kostnader/intäkter för område Jämställdhet	2019	2018	2017
Verksamhetskostnader inkl. OH ¹⁾ (tkr)	21 901	17 558	26 755
varav ramanslag 5:1, netto (tkr)	1 496	1 330	1 751
varav övrig finansiering (tkr)	20 404	16 228	25 003
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	3,99	3,17	5,49
Verksamhetsintäkter	13 647	13 643	16 190

1) Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Annat beslut från regeringen

Uppdrag att bistå Rådet för hållbara städer i dess arbete (M2017/03235/Mm), 2017-12-18

Myndigheterna ska bistå rådet i arbetet med att samverka och med att identifiera effektiva samarbeten och åtgärder som bidrar till en utveckling av hållbara städer. Arbetet ska ske inom ramen för myndigheternas verksamhetsområden och befintliga anslag.

Myndigheterna ska bilda ett nätverk där experter från myndigheterna ingår samt där även en expert som representant för länsstyrelsen och en expert som representant för kommuner som utses av Sveriges Kommuner och landsting (SKL) ska kunna ingå. Nätverket ska med sin sakkunskap stödja rådet i arbetet med underlag och konsekvensbedömningar.

Respektive myndighet ska senast 1 februari varje år ta fram en åtgärdslista med konsekvensbeskrivna åtgärder som publiceras på respektive myndighets webbplats. Listan ska omfatta åtgärder som respektive myndighet har genomfört och avser att genomföra. Åtgärderna ska vara uppföljningsbara och rymmas inom myndigheternas verksamhetsområden. Åtgärderna ska genomföras integrerat i de berörda myndigheternas ordinarie processer och ska förhålla sig till andra relevanta åtgärder och program.

Myndigheterna ska i sina årsredovisningar redogöra för hur arbetet fortlöper.

Regeringen inrättade i december 2017 ett Råd för hållbara städer som ska verka för att genomföra regeringens politik för hållbar

stadsutveckling. Rådets uppdrag är att stärka kommunernas förutsättningar att utveckla levande och hållbara städer. Länsstyrelserna ingår som en av 13 medlemmar i Rådet. Rådet leds av ordförande Helena Bjarnegård.

Rådet ska årligen redovisa en gemensam åtgärdslista av genomförda och planerade åtgärder som främjar en hållbar stadsutveckling och som myndigheterna avser utföra i samverkan. Rådet ska även redovisa förslag till regeringen på strategiskt viktiga frågor som helt eller delvis ligger utanför Rådets ansvarsområde samt lämna förslag på eventuella frågor som behöver utredas. Den 1 mars 2019 lämnade Rådet en åtgärdslista och redovisade arbetet under år 2018 i en rapport till regeringskansliet.

Under 2019 har bland annat ett strategiskt dokument med övergripande mål och strategier för arbetet 2019–2022 tagit fram, ett nytt kansli har inrättats vid Boverket, Rådets webbplats hallbarstad.se har flyttats över från ArkDes till Boverket och arbete har påbörjats med att vidareutveckla webbplatsen. Rådet har även arrangerat ett gemensamt seminarium under Almedalen i juni 2019.

Länsstyrelserna har bidragit med att synkronisera rådets arbete med det arbete som bedrivs i Miljömålsrådet. Vidare har länsstyrelserna i rådets arbete samt poängterat vikten med att få en samlad och tydlig stat gentemot kommunerna och att det är viktigt att Agenda 2030 och då särskilt mål 11 står i fokus för rådets arbete.

Året i siffror

Avsnittet är framtaget i enlighet med regleringsbrevsuppdrag 2.2 i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019. Uppdraget ersätter tidigare regeringsbeslut S2012/4487/SFÖ.

Tabell A – Verksamhetskostnader 2017–2019 Tkr

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2019	2018	2017
20–21 (exkl. 201) ¹⁾	Övrig förvaltning	39 883	40 845	38 600
201	Allmänna val	6 270	15 865	529
25	Trafikföreskrifter m.m.	1 370	1 422	1 616
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	31 468	24 383	22 386
30	Regional tillväxt	15 418	38 610	29 967
34	Infrastrukturplanering	2 383	2 907	5 744
40	Hållbar samhällsplanering och boende	39 504	35 894	38 498
41	Stöd till boende	5 626	4 199	2 133
42	Energi och klimat	9 204	9 288	4 875
43	Kulturmiljö	11 643	12 048	10 916
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	26 882	26 900	27 288
50	Övergripande och gemensam för naturvård och miljöskydd	28 696	28 138	24 145
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	29 992	48 849	37 332
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	5 057	6 060	5 002
53	Vattenverksamhet	13 496	12 256	9 913
54	Mineral-och torvfyndigheter	3	0	0
55	Miljöfarlig verksamhet	9 380	8 759	8 023
56	Övrigt miljö-och hälsoskydd	2 358	1 852	917
57	Förorenade områden, efterbehandling	3 839	3 686	3 521
58	Restaurering	0	93	2
60	Lantbruk och landsbygd	26 999	23 614	19 830
62	Fiske	6 197	4 422	2 917
70	Folkhälsa	11 450	7 173	7 340
80	Jämställdhet	16 833	13 826	21 937
81	Nationella minoriteter	10 174	8 322	6 616
82	Mänskliga rättigheter	5 824	5 222	4 585
85	Integration	11 816	14 937	14 373
	SUMMA PRODUKTION	371 766	399 572	349 005
10	Myndighetsövergripande verksamhet	37 351	30 634	28 075
11	Administration och intern service	133 721	118 137	106 741
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	542 839	548 342	483 822
99	Resurssamverkan ²⁾	6 063	5 344	3 769
	TOTALSUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER ENL RESULTAT- RÄKNINGEN ³⁾	548 902	553 686	487 590

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÄS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÄS 20–21) fr o m 2018.

²⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta länsstyrelsen fördelas på respektive tvåsifferkod (och tresiffernivå avseende VÄS 201 Allmänna val).

³⁾ Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell A – Verksamhetskostnader 2017–2019 Tkr

VÄS 51 – Det lägre utfallet på beror på den kraftiga reduktionen som gjordes på 1.3 anslaget.

VÄS 58 – Vi har inte någon kalkningsverksamhet. Vi använder medel som bokförs mot VÄS 53.

VÄS 10 – Ökningen beror bland annat på att vi är värdlän för verksamhet enligt dataskyddsförordningen (NOD).

VÄS 11 – En stor del av ökningen beror på att kostnader avseende diarium och arkivtjänster inte fördelats ut på övriga verksamheter, vilket har gjorts tidigare år.

Tabell B – Verksamhetskostnader 2019

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	Kostnad exkl. OH (tkr)	Kostnad exkl. OH (%)	OH-kostnad (tkr)	OH-kostnad (%)	Kostnad inkl. OH (tkr)	Kostnad inkl. OH (%)
20-21 (exkl. 201) ¹⁾	Övrig förvaltning	39 883	7,35	20 274	11,88	60 157	11,09
201	Allmänna val	6 270	1,15	3 005	1,76	9 275	1,71
25	Trafikföreskrifter m.m.	1 370	0,25	709	0,42	2 079	0,38
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	31 468	5,80	15 554	9,11	47 023	8,67
30	Regional tillväxt	15 418	2,84	7 717	4,52	23 135	4,26
34	Infrastrukturplanering	2 383	0,44	794	0,47	3 178	0,59
40	Hållbar samhällsplanering och boende	39 504	7,28	21 166	12,40	60 670	11,18
41	Stöd till boende	5 626	1,04	1 839	1,08	7 465	1,38
42	Energi och klimat	9 204	1,70	3 868	2,27	13 072	2,41
43	Kulturmiljö	11 643	2,14	5 038	2,95	16 681	3,08
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	26 882	4,95	10 933	6,41	37 815	6,97
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	28 696	5,29	13 258	7,77	41 953	7,73
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	29 992	5,53	10 762	6,31	40 754	7,51
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	5 057	0,93	2 751	1,61	7 808	1,44
53	Vattenverksamhet	13 496	2,49	7 136	4,18	20 632	3,80
54	Mineral- och torvfyndigheter	3	0,0	2	0,0	4	0,0
55	Miljöfarlig verksamhet	9 380	1,73	5 101	2,99	14 481	2,67
56	Övrigt miljö-och hälsoskydd	2 358	0,43	1 242	0,73	3 600	0,66
57	Förorenade områden, efterbehandling	3 839	0,71	1 740	1,02	5 579	1,03
58	Restaurering	0	0,0	0	0,0	0	0,0
60	Lantbruk och landsbygd	26 999	4,97	13 479	7,90	40 478	7,46
62	Fiske	6 197	1,14	2 335	1,37	8 533	1,57
70	Folkhälsa	11 450	2,11	5 042	2,95	16 492	3,04
80	Jämställdhet	16 833	3,10	5 067	2,97	21 901	4,04
81	Nationella minoriteter	10 174	1,87	3 652	2,14	13 827	2,55
82	Mänskliga rättigheter	5 824	1,07	2 902	1,70	8 726	1,61
85	Integration	11 816	2,18	5 319	3,12	17 135	3,16
	SUMMA PRODUKTION	371 766	68,49	170 685	100	542 451	100
10	Myndighetsövergripande verksamhet	37 351	6,88				
11	Administration och intern service	133 721	24,63				
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	542 839	100			542 451	100
99	Resurssamverkan ²⁾	6 063		388		6 451	
	Totalsumma verksamhetens kostnader enl resultaträkningen³⁾	548 902				548 902	
	Myndighetsövergripande, adm och intern service uppdelat på: ⁴⁾						
	Nivå 1 (113-115)	94 962	30,72				
	Nivå 2 (110-112, (116-119)	38 759	12,54				
	Nivå 3 (100-109)	37 351	12,08				
	Personalkostnad produktion (kkl 4, verksamhetskod 2-8)	309 087					

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÄS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÄS 20-21).

²⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

³⁾ Totalsumma verksamhetskostnader skall överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

⁴⁾ Summan på nivå 1–3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2–8 (inkl 4).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell B – Verksamhetskostnader 2019

För kommentarer till avvikelser hänvisas till tabell ”Resultatmått och resultatanalys” som återfinns under respektive sakområde i resultatredovisningen.

Tabell C – Årsarbetskrafter 2017–2019

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2019 totalt	2019 varav kvinnor	2019 varav män	2018 totalt	2017 totalt
20-21 (exkl. 201) ¹⁾	Övrig förvaltning	45,2	31,5	13,6	49,2	47,9
201 ¹⁾	Allmänna val	10,6	5,4	5,2	5,6	0,7
25	Trafikföreskrifter m.m.	1,8	0,4	1,5	2,0	2,3
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	37,5	34,7	2,8	29,3	28,4
30	Regional tillväxt	14,4	9,1	5,4	26,6	25,2
34	Infrastrukturplanering	1,8	1,6	0,2	2,6	3,9
40	Hållbar samhällsplanering och boende	43,2	33,0	10,2	43,2	43,6
41	Stöd till boende	4,0	3,3	0,7	5,0	2,8
42	Energi och klimat	8,4	7,0	1,4	7,2	6,4
43	Kulturmiljö	11,2	7,4	3,7	11,6	11,6
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	20,9	7,5	13,4	17,4	16,8
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	26,3	16,4	9,9	26,9	25,3
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	25,9	13,9	12,0	24,6	22,8
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	6,8	4,7	2,1	8,1	6,9
53	Vattenverksamhet	15,7	7,5	8,2	15,3	13,1
54	Mineral- och torvfyndigheter	0	0	0	0	0
55	Miljöfarlig verksamhet	11,5	6,6	4,9	11,0	10,4
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	3,3	2,7	0,6	2,4	1,3
57	Förorenade områden, efterbehandling	4,2	1,0	3,2	3,6	3,7
58	Restaurering	0	0	0	0	0
60	Lantbruk och landsbygd	32,2	24,8	7,4	28,9	25,2
62	Fiske	5,5	0,9	4,6	3,7	2,0
70	Folkhälsa	10,2	6,4	3,8	7,6	6,6
80	Jämställdhet	9,7	9,2	0,5	9,2	12,3
81	Nationella minoriteter	7,4	7,0	0,4	5,3	5,0
82	Mänskliga rättigheter	6,0	1,1	5,0	4,4	4,1
85	Integration	11,4	9,1	2,4	13,6	9,9
	SUMMA PRODUKTION	375,1	252,1	123,0	364,1	338,1
10	Myndighetsövergripande verksamhet	24,8	14,9	10,0	26,4	23,1
11	Administration och intern service	45,1	30,8	14,2	32,7	29,3
	SUMMA ÅRSARBETSKRAFTER EXKL RESURSSAMVERKAN	445,0	297,8	147,2	423,2	390,5
99	Resurssamverkan ²⁾	4,5	2,9	1,6	2,5	3,3
	TOTALT ANTAL ÅRSARBETSKRAFTER	449,6	300,7	148,8	425,7	393,9

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÄS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÄS 20-21) fr o m år 2018.

²⁾ Den del av årsarbetskrafterna för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhet på tvåsiffrignivå.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell C – Årsarbetskrafter 2017–2019

Tabell D – Representation

Kostnader för representation	2019 totalt (tkr)	2019 per åa (kr)	2018 totalt (tkr)	2018 per åa (kr)	2017 totalt (tkr)	2017 per åa (kr)
Intern representation	322	717	503	1 182	444	1 128
Extern representation	967	2 151	953	2 239	1 060	2 691

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell D – Representation

Tabell E – Lokaler

Lokalkostnader ¹⁾	2019	2018	2017
Residens			
Lokalkostnader (tkr) ²⁾	3 814	3 648	3 611
Lokalyta (m ²)	1 357	1 357	1 357
Lokalkostnad per m ² (kr)	2 811	2 689	2 661
Lokaler³⁾			
Lokalkostnader (tkr)	46 885	44 320	42 790
Lokalyta (m ²)	8 899	8 899	8 899
Lokalkostnad per m ² (kr)	5 269	4 980	4 808
Lokalkostnader per årsarbetskraft (tkr)	104	104	109
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	20	21	23
Kontorslokaler⁴⁾			
Kontorslokalyta (m ²)	7 995	7 995	7 995
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	18	19	20
SUMMA LOKALKOSTNADER	50 699	47 968	46 401

¹⁾ Urvalen för lokalkostnaderna som redovisas i denna tabell är inte desamma som de urval som görs för de lokalkostnader som redovisas i resultaträkningen. Dessa tabeller har inte samma definition.

²⁾ Residensets lokalkostnader redovisas under VÄS 103 Servicestöd till ledningen.

³⁾ Med lokaler avses samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m. Dessa kostnader redovisas under VÄS 113 Lokaler.

⁴⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell E – Lokaler

Inget väsentligt att kommentera.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2019

(samtliga ärenden oavsett databas)

Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl. upp-rättade ärenden)	Antal upp-rättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	679	732	604	950	1065	182
Övrig förvaltning (20-21), exkl. 201	5 530	31 977	3 898	36 009	5 396	728
Allmänna val (201)	57	523	20	587	13	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	175	794	8	820	157	3
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	568	4 134	1 047	5 152	597	15
Regional tillväxt (30)	16	12	36	34	30	0
Infrastrukturplanering (34)	8	27	6	32	9	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	732	3 655	48	3 967	468	7
Stöd till boende (41)	1 673	3 514	0	2 281	2 635	36
Energi och klimat (42)	348	125	5	289	189	15
Kulturmiljö (43)	290	1 298	53	1 312	329	16
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	243	326	100	336	333	53
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	1 067	786	87	860	1 080	175
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	202	189	170	381	180	42
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	406	1 617	32	1 554	501	61
Vattenverksamhet (53)	225	461	42	514	214	25
Mineral- och torvfyndigheter (54)	1	0	0	1	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	230	330	104	436	228	16
Övrig miljö och hälsoskydd (56)	68	582	42	607	85	1
Förorenade områden, efterbehandling (57)	28	14	13	26	29	7
Restaurering (58)	4	1	2	2	5	0
Lantbruk och landsbygd (60) ¹⁾	4 813	6 481	134	7 989	3 439	1 711
Fiske (62)	77	376	19	420	52	0
Folkhälsa (70)	47	11	127	89	96	3
Jämställdhet (80)	15	3	33	17	34	3
Nationella minoriteter (81)	32	37	90	51	108	0
Mänskliga rättigheter (82)	32	36	9	33	44	0
Integration (85)	90	93	20	70	133	10
TOTALT ANTAL ÄRENDE FÖR SAMTLIGA ÄRENDESLAG	17 656	58 134	6 749	64 819	17 449	3 109
varav Vattenmyndighetens ärenden						
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	26	17	1	28	16	1

¹⁾ Under 2019 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. För området jordbrukarstöd omfattar ärendestatistiken direktstöden och ansökan om utbetalning av kompensationsstöd och miljöersättning för betesmarker och slåtterängar. Statistik för ansökan om åtaganden och övriga stödformer ingår ej.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2019 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med ärenden beträffande jordbrukarstöd (direktstöd, betesstöd och kompensationsstöd) och landsbygdsstöd från Jordbruksverkets IT system, BLIS.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket

Kommentar till Tabell F – Redovisning av ärenden 2019

Stöd till boende (41): Antalet solcellsansökningar ökade markant i förhållande till 2018. Vi fick också mer medel till att ta fatta beslut från Energimyndigheten. Stödet till Lagring av egenproducerad el ökade också. Även stödet för radon ökade. Investeringsstödet för hyres/studentbostäder fick vi av budgettekniska skäl medel först under 2019 för att kunna fatta beslut. Intresset från allmänhet och media vad gäller solceller har varit väldigt stort.

Tabell G – Handläggningstider

VÄS	Ärendeslag med gemensamma mål	Mål dagar 2017–2019	Utfall (%) 2019	Utfall (%) 2018	Utfall (%) 2017	Medel-antal dagar 2019	Medel-antal dagar 2018	Medel-antal dagar 2017
202	Anmälan om svenskt medborgarskap ¹⁾	45	95,1	89,2	80	15,5	21,5	32,4
204	Begravningsfrågor ¹⁾	45	90,2	65,3	92,5	21,5	37,7	19,1
212	Auktorisation av bevakningsföretag ¹⁾	180	100	94,7	100	81,1	67,3	89,1
282	Ansökan om tillstånd enligt 6 kap 4§ Djurskyddslagen ²⁾	90	91,8	84,4	100	24,9	39	48,8
282	Ansökan om förprovning djurstall ²⁾	56	100	97,7	100	6,5	19,9	10
282	Anmälningsärenden djurskydd	90	94,2	94,6	91,4	28	26,6	31,2
40321	Överklagade av lov, förhandsbesked ³⁾	150	81,9	79,9	83,9	121,2	126,3	112,8
40322	Överklagande av bygglov för bostäder, dock ej fritidsbostäder ³⁾	120	90,3	93,3	97,6	73,7	69	58,1
4034	Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen	180	33,9	18,3	27,2	240,2	425,7	486,7
505	Överklagade kommunala beslut Miljöbalken m.fl. författn	180	11,1	13,3	23	645,3	623,1	527,7
525	Samråd enligt 12 kap. 6§ Miljöbalken	42	75,6	82,4	77,4	33	34,2	32,3
526	Granskning av kommunal strandskyddsdispens ⁴⁾	21	95	100	99,9	10,8	14	11,8
551	Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. Miljöbalken - Ansökan om tillstånd (konc) ^{2, 5)}	180	75	77,8	85	278,4	182,6	175,1
555	Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	75	63,6	73,7	71,4	196,3	97,4	114,9
562	Prövning av avfall och producentansvar	40	86,4	89,7	90,3	27,1	23,9	23,4
566	Tillsyn av avfall och producentansvar	30	93,9	96,7	96,7	11,8	8,9	10
602	Ansökan om stöd till landsbygds-utvecklingsåtgärder ^{6, 7)}							
	Företagsstöd	180	15	14	5	542	379	387
	Projektstöd	180	64	30	22	77	409	272
	Miljöinvesteringar	180	73	36	32	172	417	272
622	Ansökan om stöd från Fiskerifonden ^{6, 7)}							
	Företagsstöd	180	0	-	-	-	-	-
	Projektstöd	180	0	-	0	-	-	-
602	Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklings-åtgärder ^{7, 8)}							
	Företagsstöd	120	80	68	33	74	115	154
	Projektstöd	120	85	75	61	65	99	154
	Miljöinvesteringar	120	92	50	44	457	176	139
622	Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden ^{7, 8)}							
	Företagsstöd	120	0	-	-	-	-	-
	Projektstöd	120	0	-	-	-	-	-
623	Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk	30	92,5	71,6	88,4	24,5	28,6	23,3
623	Ansökan om förordnande som fisketillsynsman	40	60,3	35,6	65,4	42,9	50	34,3

¹⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Skåne, Västra Götalands, Dalarnas, Västernorrlands och Norrbottens län.

²⁾ Målet är satt från komplett ansökan.

³⁾ Uppdrag 3.39 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2019.

⁴⁾ Enligt 19 kap 3 b § Miljöbalken.

⁵⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

⁶⁾ Handläggningstid, ansökan om stöd: Mätning från att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till att Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom 6 månader.

⁷⁾ Målet enligt SUSS PoF (Styr- och Uppföljningssystem i Samverkan för LB/Fiskestöden) Hämtas från Jordbruksverkets uppföljningsverktyg BLIS.

⁸⁾ Handläggningstid, ansökan om utbetalning: Mätning från att ansökan om utbetalning kom in till Länsstyrelsen fram till beslut. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom 4 månader.

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket

Kommentar till Tabell G – Handläggningstider

403 – Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen: Vi har haft problem med balanser för ärendegruppen. Under året har ett stort antal ärenden avgjorts i ett avarbetningsprojekt. Då ärendena redan var äldre än sex månader när de avgjordes har det fått stort utfall i statistiken avseende handläggningstid. Balanserna under året har minskat kraftigt.

505 – Överklagade kommunala beslut Miljöbalken med flera författningar: Vi har problem med balanser och det är endast ett fåtal ärenden, som bedöms akuta, som vi hinner avgöra inom 180 dagar. Under hösten har ett avarbetningsprojekt inletts och balanserna har till följd av detta redan minskat något.

551 – Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. Miljöbalken: Det är få ärenden inom ärendeslaget, så när några ärenden inte når målet får det stort genomslag på måluppfyllelsen.

555 – Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet: Det är få ärenden inom ärendeslaget och när några äldre ärenden avslutas får det stort genomslag på måluppfyllelsen. Det finns några ärenden som har varit väldigt komplicerade och som krävt ytterligare utredningar.

60 – Lantbruk och landsbygd: För projektstöden och miljöinvesteringarna har handläggningstiderna halverats sedan 2017 och är nu i medeltal 177 respektive 172 dagar, vilket är bättre än målet på 180 dagar. För företagsstöden har den sammantagna handläggningstiden däremot ökat. Länsstyrelsen har haft en ackumulerande ärendebalans från programmets start, vilken nu minskat i slutet av programperioden. Dock finns fortfarande äldre ärenden som påverkar måluppfyllnaden och medeltal för handläggningstiderna negativt, trots att ärendebalanserna minskat. En bidragande orsak till handläggningstiderna är att vi har valt att inte besluta om avslag för ansökningar inom åtgärder där stödmedlen har tagit slut. Vi har haft högt söktryck med många högt prioriterade ansökningar inom flertalet av företagsstöden och har bedömt att ansökningarna bör vara kvar i väntan på eventuell ytterligare fördelning av medel.

Beslutstakten för ansökningar om utbetalning av landsbygdsstöd har generellt varit god under året. Handläggningstiden för utbetalningarna har halverats sedan 2017 och är nu nere på 57–74 dagar. I dag finns ingen ansökan om utbetalning som är äldre än 120 dagar.

Tabell H – Styckkostnader*

VÄS	Styck-kostnad 2019 ¹⁾	Styck-kostnad 2018 ¹⁾	Styck-kostnad 2017 ¹⁾	Kostnad inkl. OH 2019 ¹⁾	Kostnad inkl. OH 2018 ¹⁾	Kostnad inkl. OH 2017 ¹⁾	Antal ärenden 2019 ²⁾	Antal ärenden 2018 ²⁾	Antal ärenden 2017 ²⁾
202 Medborgarskap	0,5	0,5	0,7	595	936	901	1 161	1 855	1 369
206 Stiftelser	0,8	0,9	0,8	10 470	10 339	11 011	12 463	11 739	13 685
212 Bevaknings-företag	0,4	0,5	0,4	6 458	6 707	6 102	14 972	12 610	13 921
282 Djurskydd	1,3	1,5	1,7	6 430	6 558	6 392	4 915	4 471	3 734
403 Överklagande kommuns beslut PBL	6,1	8,3	10,2	15 356	14 613	16 280	2 508	1 759	1 591
601 Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar	2,9	2,2	1,6	21 673	16 304	15 417	7 545	7 502	9 401
413 Stöd till energiåtgärder	0,8	1,1	1,4	1 251	1 716	694	1 657	1 581	497

¹⁾ Urvalet av styckkostnader i tabellen baserar sig på ärendeslag som finns i länsstyrelsernas ärendehanteringssystem Platina, Jordbruksverkets stödsystem samt Boverkets system Svanen och innehåller ärendeslag med fler ärenden än 1000.

¹⁾ Uttryckt i tkr.

²⁾ Avser antalet beslutade ärenden.

Kommentar till Tabell H – Styckkostnader 2017–2019 för ärendeslag med stort antal ärenden år 2019

Styckkostnaderna enligt ovanstående tabell har inte stora variationer. Det kan dock noteras att styckkostnaderna har minskat när det gäller stöd till energiåtgärder samt när det gäller överklagande av kommuns beslut enligt PBL. I båda dessa verksamheter har vi under året fått ett markant ökat ärendeflöde och också ökat antalet beslut. Det är naturligt att styckkostnaderna då oftast minskar, men det är för tidigt att nu göra några mer långtgående slutsatser. Styckkostnadsutvecklingen behöver följas under fler år.

Övriga återrapporteringskrav

Avsnittet innehåller övriga återrapporteringskrav enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Avgiftsbelagd verksamhet, enligt 3 kap. 2 §

Belopp angivna i tkr

Verksamhet	2017	2018			2019						2019
	Akkumulerat utfall	Utfall intäkter	Utfall kostnader	Nettoutfall	Budget intäkter	Utfall intäkter	Budget kostnader	Utfall kostnader	Netto budget	Nettoutfall	Akkumulerat utfall
Offentligrättslig verksamhet											
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	-3 632	626	589	37	650	763	600	902	50	-139	-3 734
Registreringsavgift för jaktområden	-182	26	183	-158	50	36	200	0	-150	36	-303
Delgivning	247	1 715	1 546	168	1 700	1 664	1 500	1 991	200	-327	89
Övrig offentligrättslig verksamhet	1	109	15	94	100	105	100	229	0	-124	-29
Uppdragsverksamhet											
Resurssamordning	-1 425	6 570	5 014	1 555	9 000	11 108	8 000	9 678	1 000	1 431	1 561
Övrig uppdragsverksamhet											
Summa totalt	-4 991	9 045	7 348	1 697	11 500	13 677	10 400	12 800	1 100	877	-2 417
- fördelat på											
Summa offentligrättsligt	-3 566	2 475	2 334	142	2 500	2 569	2 400	3 122	100	-554	-3 978
Summa uppdragsverksamhet	-1 425	6 570	5 014	1 555	9 000	11 108	8 000	9 678	1 000	1 431	1 561

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelningen för återrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till tabellen avgiftsbelagd verksamhet

Det ackumulerade utfallet för verksamheten Djur och lantbruk beror på: 1) Vid vissa kontroller behövs två kontrollanter av arbetsmiljöskäl, men regelverket tillåter bara debitering motsvarande en person. 2) Att kontroller efter anmälan ska ske utan förvarning innebär att vi har många bomkörningar. 3) När vi hanterar ärenden där djur saknar ägare finns ingen part att debitera. 4) Vissa djurägare har svårt att betala sin kontrollavgift vilket generar kundförluster.

Kostnaderna för delgivningar har ökat beroende på ett ökat antal delgivningar samt att administrationskostnaderna blivit dyrare.

Intäkter och kostnader för resurssamordning har ökat med 4,5 Mkr mest beroende på att Länsstyrelsen i Stockholm är värdlän för Länsstyrelsernas gemensamma samordning av frågor angående dataskyddsförordningen.

Kompetensförsörjning, enligt 3 kap. 3 §

3 § Myndigheten ska redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1 § första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter.

	2019 (%)	2018 (%)	2017 (%)
Nyanställda	17	24	20
Avgångna	15	12	20

Personalomsättningen har minskat för gruppen nyanställda men ökat något i gruppen avgångna.

För att främja ett närvarande tillitsfullt ledarskap togs 2018 beslut om att förändra vår organisation så att ingen enhet ska vara större än 20 medarbetare.

Vår bedömning är att vi med detta beslut om färre medarbetare per enhet skapat bättre förutsättning för ett närvarande ledarskap. Vi bedömer att vårt arbete med ett närvarande ledarskap kan ha varit en bidragande orsak till att vår personalomsättning nu har minskat, men det är ännu för tidigt att utvärdera faktiska effekter.

Sjukfrånvaro, enligt 7 kap. 3 §

Kön	Ålder	2019			2018		
		Antal anställda *	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Antal anställda*	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män	0–29 år	7,1	2,5%	-	6,6	2,0%	-
	30–49 år	76,4	4,5%	72,8%	78,9	3,9%	58,6%
	50-år	73,7	2,9%	46,3%	68,9	3,1%	37,7%
	Alla	157,1	3,7%	61,4%	154,5	3,4%	49,8%
Kvinnor	0–29 år	20,6	2,4%	-	18,6	4,8%	46,8%
	30–49 år	195,5	5,6%	68,5%	173,8	7,6%	70,5%
	50-år	120,4	6,1%	67,2%	127,5	6,8%	74,0%
	Alla	336,5	5,6%	66,9%	320,0	7,1%	70,9%
Samtliga	0–29 år	27,7	2,4%	-	25,2	4,2%	43,1%
	30–49 år	271,9	5,3%	69,5%	252,8	6,4%	68,6%
	50-år	194,0	4,9%	61,9%	196,5	5,5%	67,4%
Summa		493,6	5,0%	65,6%	474,5	5,9%	67,5%

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

^{*)} Antal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Kommentar till tabellen sjukfrånvaro

Vår bedömning är att vi i och med beslut om färre medarbetare per enhet skapat bättre förutsättning för ett närvarande ledarskap, vilket i sin tur sannolikt bidragit positivt till en minskad sjukfrånvaro.

Inledning

Länsstyrelsens sammantagna bedömning är att de åtgärder som vidtagits under året har varit adekvata och bidragit till att såväl personalstyrkan som dess kompetens kvalitativt och kvantitativt svarat mot myndighetens behov för att klara uppdraget.

Under det gångna verksamhetsåret har arbetet med att stärka Länsstyrelsens attraktivitet som arbetsgivare och arbetsplats fortsatt. Exempel på sådana insatser är ett utvecklat arbete för att ta tillvara kompetens genom intern rörlighet och interna karriärvägar, men också genom satsning på att utveckla chefsrollen och genom systematisk utveckling av myndighetens verksamhet.

Sjukfrånvaron har minskat med närmare en procentenhet under året.

Flertalet rekryteringar till såväl chefsposter som expert- och handläggarfunktioner genomfördes framgångsrikt.

Antalet anställda på Länsstyrelsen i Stockholms län var i genomsnitt 569 personer varav 384 kvinnor (67,5 procent) och 185 män (32 procent). 14 procent var anställda i någon form av tidsbegränsad anställning.

Chefs- och ledarskapsfrågor

Länsledningen tog i början av 2018 ett strategiskt beslut att utveckla förutsättningarna för ett närvarande ledarskap. I vår organisation ska enheter maximalt ha 20 medarbetare. Beslutet har enligt vår bedömning haft effekt såväl på personalomsättningen som på myndighetens sjukfrånvaro. Under året har miljö-, rätts- samt landsbygdsavdelningen organiserats om.

Under året har åtta nya enhetschefer/ledare tillträtt sina uppdrag. Därutöver har tre avdelningschefer slutat sina anställningar och en bytt uppdrag internt. Tre nya avdelningschefer har tillträtt. Under början av nästa år kommer ytterligare en att tillträda.

Länsstyrelsen i Stockholm har genomfört ledarutvecklingsprogram fyra heldagar för samtliga chefer med det för länsstyrelserna gemensamma ledarprogrammet som förebild.

Under året har formen för erfarenhetsutbyte bland chefer stärkts genom systematiskt utvecklingsarbete med de månatliga chefskollegierna. Under våren startade den första av fyra interna nätverksgrupper Forum ledarskap – där samtliga enhetschefer kommer att ingå. Tre grupper hinner startas under året och den fjärde i början av 2020.

Samtliga nya chefer genomgår gemensam introduktion med teman som täcker styrnings- och uppföljningsprocessen, att vara arbetsgivare samt information om det interna verksamhetsstödet i övrigt.

Samtliga chefer har delegerats arbetsmiljöuppgifter.

Chefer på Länsstyrelsen Stockholm 2019

Chefsnivå	Totalt (antal)	Kvinnor (%)	Män (%)
Länsledningen	2	0	2 (100 %)
Avdelningschefer	6	4 (66 %)	2 (34 %)
Enhetschefer	27	17 (63 %)	10 (27 %)
Totalt	35	21 (60 %)	14 (40 %)

Attraktiv arbetsgivare/arbetsplats

För Länsstyrelsen är det ett löpande arbete att bli ännu bättre på att attrahera och behålla rätt kompetens. Myndighetens arbete med interna utvecklingsvägar har fortsatt att utvecklas under året. Vi har gett ett antal medarbetare möjlighet att pröva på ledarrollen som tillförordnade chefer i avvaktan på rekryteringsprocess. Några har efter detta erbjudits anställning som chefer med tidsbegränsade förordnanden.

Vi har utvecklat och reviderat vårt introduktionsprogram för nyanställda. Programmet presenteras på vårt intranät och innehåller ett program som löper över den anställdes första år med en koncentration av obligatoriska inslag i början av anställningen och erbjudande om valbara

aktiviteter löpande därefter. Statstjänstemannarollen är ett av flera bärande inslag i introduktionsprogrammet. För nya chefer arrangeras ett särskilt program utifrån myndighetsansvar och arbetsgivaransvar.

Länsstyrelsen har under året fortsatt att arbeta förebyggande och systematiskt för att motverka stress och sjukfrånvaro. Vi har ett väl fungerande samarbete med vår företagshälsovård.

En avdelning ingår i projektet Vidga Normen som har syftet att arbeta med diskriminering, på arbetsmarknaden, på grund av hudfärg. Länsstyrelsen är en av tio organisationer som ingår i projektet.

Vi har i samarbete med Arbetsförmedlingen, inom ramen för praktikantprogrammet för funktionshindrade och nyanlända tagit emot en praktikant.

Rekrytering

Under året har myndighetens strategiska behov av kompetens inventerats och det underlaget ligger till grund för de kravprofiler som aktualiseras framgent. För att lättare attrahera rätt kompetens i våra rekryteringsprocesser har vi börjat presentera oss i rörlig media.

Rekryteringsverktyget ReachMee har enligt vår bedömning effektiviserat rekryteringsarbetet.

I vår metod för kompetensbaserad rekrytering uppmärksammas alltid mångfaldsaspekter och diskrimineringsrisker i urvalet av kandidater. För att säkerställa en hög kvalitet i rekryteringarna har rekryterande chefer alltid HR-stöd under hela rekryteringsprocessen.

I rekrytering av chefer avropar Länsstyrelsen tjänst från vår avtalsleverantör Experis Manpower Group för att komplettera den interna rekryteringskompetensen.

Under året annonserade myndigheten 62 befattningar.

Personalomsättningen var 17 procent (nyanställda) och 15 procent (avgångar) enligt Arbetsgivarverkets statistik. Vi har en minskning avseende nyanställda jämfört med 2018. Utvecklingen av personalomsättningen följs över åren utifrån Arbetsgivarverkets återsrapportering av uppgifter om kompetenskategorier med mera.

Inkluderande verksamhet

Att erbjuda en arbetsplats där alla har lika villkor är en del i att vara en attraktiv arbetsgivare och en strategisk kompetensförsörjningsfråga. I myndighetens annonser i samband med rekrytering poängteras intresset för och önskan om sökande med olika bakgrund som en förutsättning för en god kompetensförsörjning. Nyanställda medarbetare genomgår som en del av myndighetens introduktionsprogram en utbildning i likabehandlings- och jämställdhetsfrågor.

De statliga avtalen om tolkförmedling tas i anspråk vid översättning av material eller vid planerade besök. Detta inkluderar besökare inom ramen för det **finska förvaltningsområdet**.

Myndigheten deltar i projektet Vidga normen som finansieras av ESF-rådet. Projektet ska verka under två år. Projektets syfte är att arbeta med diskriminering kopplat till hudfärg.

Lönebildning

Lönekartläggning genomfördes under början av 2019 och vid den partsgemensamma analysen framkom inga osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor i vår organisation.

Under hösten genomförde myndigheten en lönerevision med utgångspunkt i revisionsdatum 2019-10-01. Utfallet för hela myndigheten blev två procent. Utfallet varierade mellan 1,7 procent och 2,21 procent inom organisationen.

Arbetsmiljö

Finns att läsa om i regleringsbrevsuppdrag 1.1 Arbetsmiljön i staten

Andel kvinnor respektive män i procent som använt friskvårdstimme 2018

	Totalt	Andel kvinnor	Andel män
Antal som nyttjar friskvårdstimme	503	357 (71 %)	146 (29%)

Tabellen ovan visar att kvinnorna i mycket större omfattning än männen använde sig av förmånen friskvårdstimme under året.

Information av väsentlig betydelse

Avsnittet innehåller information som Länsstyrelsen bedömer är av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning enligt 2 kap. 4 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Från och med den 1 januari 2019 har Region Stockholm övertagit det regionala utvecklingsuppdraget från Länsstyrelsen Stockholm. Det innebär även att anslaget 1901001, som Länsstyrelsen Stockholm disponerar, kraftigt har minskat i storlek, från 8 485 tkr år 2018 till 424 tkr år 2019. Från 2019 utbetalar även Länsstyrelsen i Stockholm ett bidrag om 4 879 tkr till Region Stockholms för deras förvaltningskostnader för det regionala utvecklingsansvaret. Detta sker i enlighet med myndighetens regleringsbrev för 2019

Länsstyrelserna övertog den 1 juni 2018 Polismyndighetens uppgifter om omhändertagande av djur.

Länsstyrelserna är ansvariga för genomförande av val och rösträkning i länet. Under 2018 genomfördes val till riksdag, region och kommuner. Under 2019 genomfördes val till Europaparlamentet.

Finansiell redovisning

Resultaträkning (tkr)

	2019	2018	Not
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	360 625	352 712	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	39 205	35 624	2
Intäkter av bidrag	140 243	168 730	3
Finansiella intäkter	178	205	4
Summa	540 252	557 270	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-378 171	-358 830	5
Kostnader för lokaler	-49 888	-47 614	6
Övriga driftskostnader	-113 897	-140 162	7
Finansiella kostnader	-1 198	-966	8
Avskrivningar och nedskrivningar	-5 748	-6 114	9
Summa	-548 902	-553 686	
Verksamhetsutfall	-8 650	3 584	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	39 081	30 455	10
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-39 081	-30 455	
Saldo	0	0	
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	72 224	72 847	11
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	1 206 987	820 158	12
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	259 339	166 905	13
Finansiella kostnader	0	0	
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	377	-546	14
Lämnade bidrag	-1 438 561	-996 058	15
Saldo	100 366	63 306	
Årets kapitalförändring	91 716	66 890	16

Balansräkning (tkr)

Tillgångar (tkr)

	2019-12-31	2018-12-31	Not
Immateriella anläggningstillgångar			
Summa	0	0	17
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	16 018	17 979	
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	13 738	14 717	
Summa	29 756	32 697	18
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	16 437	10 068	19
Fordringar hos andra myndigheter	127 662	100 955	20
Övriga kortfristiga fordringar	307 802	214 943	21
Summa	451 900	325 966	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	2 411	8 107	
Upplupna bidragsintäkter	47 795	57 390	
Övriga upplupna intäkter	7 683	18 320	
Summa	57 889	83 816	22
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	63 572	57 166	
Summa	63 572	57 166	23
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	23 382	26 433	24
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	360 578	307 494	25
Kassa och bank	150	151	
Summa	384 110	334 077	
Summa tillgångar	987 227	833 723	

Kapital och skulder (tkr)

	2019-12-31	2018-12-31	Not
Myndighetskapital			
Statskapital	70	70	
Donationskapital	141	142	
Balanserad kapitalförändring	215 681	148 790	16
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	91 716	66 891	
Summa	307 607	215 892	26
Fonder			
Fonder	722	1 099	
Summa	722	1 099	
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	88	183	27
Övriga avsättningar	2 253	1 844	28
Summa	2 341	2 028	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	29 229	32 510	29
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	53 608	47 169	30
Leverantörsskulder	11 312	17 974	
Övriga kortfristiga skulder	31 317	25 054	31
Depositioner	360 613	307 527	32
Summa	486 079	430 234	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	28 241	30 455	
Oförbrukade bidrag	160 237	154 015	
Övriga förutbetalda intäkter	2 000	0	
Summa	190 478	184 470	33
Summa kapital och skulder	987 227	833 723	

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag (tkr)

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	NOT
Utgiftsområde 01								
Rikets styrelse								
01 05 001 001 Stockholms län (ram)	6 552	350 358	2 000	0	358 910	-354 649	4 262	34
01 07 001 003 Statsbidrag till kommuner och landsting i förvaltningsområden m.m. (ram)	70	65 650	-3 314	-70	62 336	-62 275	61	35
01 07 001 009 Nationellt uppföljningsansvar (ram)	0	3 300	430	0	3 730	-3 730	0	36
01 07 001 010 Stöd för nationella minoriteter (ram)	0	6 520	0	0	6 520	-6 520	0	37
01 07 002 001 Arbete med den nationella minoriteter romer (ram)	0	1 900	1 300	0	3 200	-3 200	0	38
Utgiftsområde 13								
Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering								
13 03 001 003 Särskilda jämställdhetsåtgärder - del till Länsstyrelsen i Stockholms län	253	0	0	-253	0	0	0	39
Utgiftsområde 18								
Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik								
18 01 009 001 Investeringssöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande - del till Länsstyrelsen i Stockholms län (ram)	0	0	3 000	0	3 000	-2 167	833	40
Utgiftsområde 19								
Regional tillväxt								
19 01 001 001 Länsstyrelsen i Stockholms län (ram)	4	424	0	-4	424	-309	115	41
Summa	6 879	428 152	3 416	-326	438 120	-432 849	5 271	

Redovisning mot inkomsttitel

Belopp i tkr			
Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster	NOT
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	5 500	5 551	
2537 Miljöskyddsavgift Tåktavgift	11 000	12 055	
2552 01 Stiftelser, tillsynsavgift	0	364	
2552 02 Stiftelser, registerhållningsavgift	6 000	5 881	
2552 03 Avgifter enligt avfallsförordningen	0	621	
2552 04 Övriga avgifter vid länsstyrelserna	0	10	
2714 01 Sanktionsavgifter	6 000	12 186	
2714 05 Brott mot utlänningslagen	0	1 195	
2811 9 Övriga inkomster	1 000	1 218	
9455 Lotteriavgifter	50	0	
Summa			
	29 550	39 081	10

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Anslag / Anslagsbenämning	Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år				NOT
				2020	2021	2022	2023	
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	1 000	5 367	200	200	0	0	0	41

Tilläggsupplysningar och noter

Allmänt

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges. De flesta belopp i resultatredovisning och de finansiella delarna är framtagna med hjälp av ett länsstyrelse-gemensamt rapportpaket i excel. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser.

Länsstyrelsens redovisning följer god redovisningssed enligt 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring. Brytdatum, det datum då löpande bokföring på räkenskaps-året avslutas, är den 5 januari 2020.

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt Ekonomi-styrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Avvikelser från generella ekonomiadministrativa regler

I regleringsbrevet har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomi-administrativa regelverket:

- ”Vid redovisningen av de uppgifter som avses i 2 § 1–3 förordningen med länsstyrelseinstruktion ska myndigheten inte tillämpa bestämmelserna 3 kap. 1 § andra stycket

förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats vad gäller volym och kostnader.

- Med undantag från vad som gäller enligt 3 kap. 1 § tredje stycket och 3 kap. 2 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur och enligt anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län.”

Indikatorer

Länsstyrelsen har valt att inte ta fram specifika resultatindikatorer för regleringsbrevsuppdrag. Orsaken är att vi inte tycker att det rimligt att lägga tid och resurser på att identifiera och följa indikatorer till uppdrag som kan förändras från år till år, och som därmed kan göra indikatorerna irrelevanta.

Det finns fler områden i resultatredovisningen som Länsstyrelsen inte redovisar indikatorer för. Skälen till det är bland annat:

- svårigheter inom vissa områden att definiera relevanta indikatorer som påvisar eller indikerar en resultatutveckling utifrån uppdraget
- att tid och/eller kostnad för att ta fram underlaget till resultatindikatorn är för stor, eller
- att länsstyrelserna i vissa fall kan behöva samordna sig och komma överens om vilka indikatorer som bör följas över tid.

Styckkostnader

Enligt 3 kap. 1 § FÅB ska styckkostnader för handläggning av ärenden inom ärendeslag som omfattar ett stort antal ärenden

redovisas. Myndigheten bedömer enligt ESV: s föreskrifter till bestämmelsen självständigt vad som avses med ett stort antal ärenden. Länsstyrelsens bedömning är att 1 000 antal ärenden ska betraktas som ett stort antal.

Enligt ESV: s allmänna råd till bestämmelsen i 3 kap. 1 § bör de ärendeslag som redovisas vara väsentliga att redovisa samt utgöra verksamhetens prestationer. Styckkostnaderna per ärendeslag bör beräknas som totala verksamhetskostnader, inklusive andel av gemensamma kostnader men exklusive transfereringar. Länsstyrelsens beräkning av styckkostnader (som återfinns i Tabell H) beräknas enligt följande:

- Totala verksamhetskostnader (S-kod 4-6999) inklusive overhead (konto 9800) men exklusive transfereringar för respektive ärendeslag på 3-ställig VÄS-nivå under angiven period dividerat med antalet *beslutade* ärenden inom respektive ärendeslag på 3-ställig VÄS-nivå under angiven period.

Länsstyrelsen har följande kommentarer om den valda beräkningsmetoden:

- Att *beslutade* ärenden utgör nämnaren i beräkningarna beror på att detta begrepp bäst motsvarar begreppet *prestation*.
- Det kan finnas undergrupperingar av ärendeslag inom en VÄS-kod på 3-ställig nivå, vilket gör att begreppet ärendeslag tolkas extensivt i vissa fall.
- De kostnader som finns redovisade under respektive VÄS-kod på 3-ställig nivå avser inte enbart kostnader för beslutade ärenden, utan även för till exempel inkomna (ännu ej beslutade ärenden) vilket får styckkostnaden för beslutade ärenden att skenbart bli något högre än vad den de facto borde vara.

- Det finns ingen automatisk systemkoppling mellan vilken VÄS-kod ett ärende redovisas under och till vilken VÄS-kod en kostnad hänförs. Detta leder till att fullständig korrelation inte nödvändigtvis föreligger.
- Vad som utgör ett stort antal avgörs enbart utifrån 2019 års ärendemängd. Det innebär att ett ärendeslag som tidigare år har uppfyllt kriterierna för vad som bedöms vara ett stort antal riskerar att inte beräknas och vice versa.
- Kostnader på VÄS-gruppernas egna övergripande koder har inte fördelats till respektive ärendeslag inom gruppen, eftersom det i många fall registreras ärenden på de övergripande koderna.
- I beräkningarna inkluderas uppgifter om ärendeantal som finns att tillgå i ärendehanteringssystemet Platina, i Jordbruksverkets stödsystem samt Boverkets system.
- Länsstyrelsen gör bedömningen att den valda beräkningsmetoden trots ovanstående är tillräckligt tillförlitlig att dra slutsatser från.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen har tillämpat följande definitioner vid bedömning av verksamhetens samlade resultat i resultatredovisningen.

- **Otillfredsställande:** Arbetet har utförts men har lett till oönskade eller uteblivna resultat
- **Utvecklingsbehov:** Arbetet har utförts men har inte genererat planerade eller önskade resultat.
- **Gott:** Arbetet har utförts och har i allt väsentligt fått önskade resultat. Vissa mindre avvikelser kan förekomma.
- **Utmärkt:** Arbetet har utförts och önskade resultat har nåtts.

Tabell G i tidigare årsredovisningar

Tidigare årsredovisningar har innehållit statistik om överklagande ärende (tidigare Tabell G). Efter analys har det framkommit att kvaliteten på denna data är bristfällig. Därför har statistiken exkluderats i årets årsredovisning i väntan på att nya rapporter tas fram i ärendehanteringssystemet Platina.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Periodavgränsningsposter

Inkomna fakturor till och med brytdag har bokförts. Fakturor som erhålls efter brytdagen redovisas som periodavgränsningspost. Beloppsgränsen för periodavgränsningsposter har fastställts till 50 tkr.

Löpande under året periodiseras förutbetalda kostnader såsom hyror med mera för att kostnaden ska belasta rätt period. Beloppsgräns är fastställd till 50 tkr. Skulder till personalen i form av kompledighet och semesterlöner redovisas månadsvis och regleras halvårsvis med värdeförändring till följd av ändrade löner med mera.

Erhållna bidrag som inte förbrukats periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader motsvarande bidragsbelopp som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter.

Anläggningstillgångar

Tillgångar med en bedömd nyttjandeperiod om minst 3 år och ett anskaffningsvärde på minst ett halvt basbelopp redovisas som anläggningstillgångar. Immateriella anläggningstillgångar vid anskaffningsvärde på minst 100 tkr och för förbättringsutgifter på annans fastighet på minst 50 tkr.

Stationära och bärbara persondatorer kostnadsförs direkt på grund av den tekniska utvecklingen och prisnivån samt för bärbara datorer då de utsätts för extra stort slitage.

På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis. Under 2019 har översyn av tillämpade avskrivningstider gjorts utifrån *ESV:s handledning 2016:49 Att redovisa materiella anläggningstillgångar*. För att på ett bättre sätt avspeglar kostnaderna mot den faktiska förbrukningen är avskrivningstiden förlängd när det gäller egenutvecklade/köpta IT-system, maskiner och andra fordon. Tillämpning sker på nyanskaffningar från den 1 september 2019. Korrigering av avskrivningsplan avseende tidigare anskaffade tillgångar bedöms inte som meningsfullt.

	Avskrivningsplan
Immateriella anläggningstillgångar	3 år
Materiella anläggningstillgångar	
- Förbättringsutgift på annans fastighet	Högst 7 år
- Maskiner, inventarier m.m.	
Maskiner	4 år
IT-teknisk utrustning	3 år
Leasingavtal	3 år
Bilar och transportmedel	4 år
Konst	Ingen avskrivning
Övriga inventarier	5 år
- Pågående nyanläggningar	Ingen avskrivning

Jordfonden

Jordfondens fastigheter värderas till inköpspris, med justering för gjorda åtgärder

Lånefordringar

Länsstyrelsen gör bedömning av nedskrivningsbehov inför årsbokslut.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Lönegarantifordran värderegleras kollektivt med 85 procent, vilket motsvarar det erfarenhetsmässiga sambandet mellan utbetalningar och utdelningar.

Stora genomslag i den finansiella redovisningen

Verksamhetens intäkter och kostnader

Från och med den 1 januari 2019 har Region Stockholm övertagit det regionala utvecklingsuppdraget från Länsstyrelsen

Stockholm. Det innebär även att anslaget 1901001, som Länsstyrelsen Stockholm disponerar, har kraftigt minskat i storlek, från 8 485 tkr år 2018 till 424 tkr år 2019. Från 2019 utbetalar även Länsstyrelsen i Stockholm ett bidrag om 4 879 tkr till Region Stockholms för deras förvaltningskostnader för det regionala utvecklingsansvaret. Detta sker i enlighet med myndighetens regleringsbrev för 2019.

Länsstyrelserna övertog den 1 juni 2018 Polismyndighetens uppgifter om omhändertagande av djur.

Länsstyrelserna är ansvariga för genomförande av val och rösträkning i länet. Under 2018 genomfördes val till riksdag, region och kommuner. Under 2019 genomfördes val till Europaparlamentet.

Transfereringar

Det har skett en övergång till länsstyrelsen från Riksantikvarieämbetet av bidragsutbetalning gällande kulturmiljöåtgärder, vilket framgår bland annat i avsnittet tabeller enligt bilaga 2 till regleringsbrev (tabell 4.2).

Uppgifter om rådsledamöter enligt 7 kap. 2§ förordningen om årsredovisning och budgetunderlag

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner till rådsledamöter och ledande befattningshavare samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Namn	Ersättning kronor	Andra uppdrag
Landshövding		
Sven-Erik Österberg	1 745 889	Finansinspektionen, Arbetsgivarverket (t o m våren 2019) Stiftelsen Skansen, Gålöstiftelsen Helge Ax:son Johnsons stiftelse
Länsråd/Länsöverdirektör		
Johan von Sydow	1 324 355	Danviks hospital, Håkanssons fonder Stiftelsen Framtiden Stiftelsen Strandbergiska läkarinrättningen
Insynsråd		
Marika Markovits	0	VD Stockholms stadsmission
Margareta Stenbock von Rosen	0	VD Ornö Sjötrafik AB
Maria Lantz	0	Rektor Konstfack
Mats Gerdau	0	Ordförande i KSL samt KSO Nacka kommun
Robert Andrén	0	Generaldirektör Energimyndigheten
Meeri Wasberg	0	KSO Haninge kommun
Gunnar Larsson	0	Generaldirektör Kammarkollegiet
Mats Hedenström	0	Chef näringspolitiska avdelningen, Svensk Handel

Noter till resultaträkningen

Not 1 Intäkter av anslag	2019	2018
01 05 001 001 Stockholms län (ram)	349 770	341 533
19 01 001 001 Länsstyrelsen i Stockholms län (ram)	309	4 110
01 07 001 003 Statsbidrag till kommuner och landsting i förvaltningsområden m.m.(ram)	1 450	1 375
01 07 001 009 Nationellt uppföljningsansvar (ram)	3 730	3 299
01 07 002 001 Arbete med den nationella minoriteten romer (ram)	3 200	2 147
13 03 001 003 Särskilda jämställdhetsåtgärder - del till Länsstyrelsen i Stockholms län	0	247
18 01 009 001 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande - del till Länsstyrelsen i Stockholms län (ram)	2 167	0
Summa intäkter av anslag	360 625	352 712

Anslag 01 07 001 003 Åtgärder nationella minoriteter är totalt 62 275 tkr varav 60 825 är transfereringar. Anslag 13 03 001 003 Särskilda jämställdhetsåtgärder har utgått 2019

Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2019	2018
Offentligrättsliga avgifter	3 800	2 847
Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	31 927	31 542
Intäkter av andra ersättningar	3 479	1 235
Summa	39 205	35 624
Varav intäkter av avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen består av		
Intäkter uthyrning	2 575	7 506
Intäkter utbildning/konferenser	1 784	2 075
Intäkter konsultuppdrag	20 254	20 111
Intäkter övriga 4 § avgifter	7 314	1 851
	31 927	31 542

Den i separat tabell redovisad avgiftsbelagd verksamhet är inte jämförbar med denna not. Den separata tabellen avser enbart sådan verksamhet som ska ge ett årligt resultat. Övriga intäkter av avgifter har inte motsvarande kostnader och uppvisar inte något resultat utan ingår bland annat i anslagsredovisningen, älgvårdsfond och externa medel gentemot andra myndigheter.

Gruppen intäkter av andra ersättningar har utökats utifrån att verksamhet angående omhändertagande av djur övertogs från Polisen den 1 juni 2018 och är anslagsfinansierad. Verkställighetskostnader minus ersättning för försålda djur anses utgöra sanktionsavgift och redovisas här.

LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLM ÅRSREDOVISNING 2019

Not 3 Intäkter av bidrag	2019	2018
Bidrag från statliga myndigheter	135 523	166 294
varav		
Länsstyrelsen i Örebro län	50 420	50 329
Naturvårdsverket	29 381	38 673
Kammarkollegiet	18 372	11 255
Statens jordbruksverk	9 456	4 288
Havs- och vattenmyndigheten	9 399	4 568
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	6 161	7 165
Socialstyrelsen	3 743	3 115
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	3 176	3 270
Valmyndigheten, Avslutat ingår i Skattemyndigheten	0	2 855
Riksantikvarieämbetet	2 431	3 097
Post- och telestyrelsen	2 101	1 843
Länsstyrelsen i Västmanlands län	2 077	553
Kungl. Tekniska högskolan	1 534	1 140
Statens energimyndighet	1 186	1 022
Skatteverket	1 859	10 114
Trafikverket	-6 831	4 038
Övriga myndigheter	1 059	18 970
Bidrag från övriga	4 720	2 436
varav bidrag från EU:s fonder		
EJFLU - landsbygdsutvecklingsfonden	933	0
Summa	140 243	168 730
Not 4 Finansiella intäkter	2019	2018
Räntekonto i Riksgälden	81	187
Övriga finansiella intäkter	97	18
Summa	178	205
Not 5 Kostnader för personal	2019	2018
Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-247 615	-237 665
varav		
Lönekostnader för insynsråd och ej anställd personal (uppdragstagare)	-1 656	-1 720
Övriga kostnader för personal	-130 556	-121 165
Summa	-378 171	-358 830
Not 6 Kostnader för lokaler	2019	2018
Kostnader för lokaler	-49 888	-47 614
Not 7 Övriga driftkostnader	2019	2018
Övriga driftkostnader	-113 897	-140 162
Minskningen av driftkostnaderna beror främst på den kraftiga reduktion som gjordes inom utgiftsområde 20 anslaget 01 003 Åtgärder för värdefull natur i och med att riksdagen antog ny budget.		
Not 8 Finansiella kostnader	2019	2018
Räntekostnader i Riksgälden	-1 061	-933
Övriga finansiella kostnader	-136	-33
Summa	-1 198	-966
Not 9 Avskrivningar och nedskrivningar	2019	2018
Avskrivningar och nedskrivningar	-5 748	-6 114

LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLM ÅRSREDOVISNING 2019

Not 10	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	2017	2018	2019	2019	2019	2019	2019
		netto utfall	netto utfall	budget intäkter	utfall intäkter	utfall kostnader	netto utfall	Akkumulerat utfall
	Avgifter med bestämt ekonomiskt mål							
	2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	-3 608	-4 937	5 500	5 551	8 773	-3 222	-11 767
	2537 Miljöskyddsavgift	2 158	1 712	11 000	12 055	9 313	2 741	6 612
	2552 Övriga offentligrättsliga avgifter	-625	-129	6 000	6 876	6 631	245	-512
	varav							
	- Avgifter enligt stiftelseförordning	-716	-633		6 255	6 011	244	-1 105
	- Avgifter enligt avfallsförordningen	92	270		621	597	24	385
	- Övriga avgifter	0	231		0	23	-23	208
	Övriga intäkter som inte disponeras och inte har bestämt ekonomiskt mål	7 033	8 797	7 050	14 599			15 831
	2714 Sanktionsavgifter	6 484	7 919	6 000	12 186			14 403
	2714 Brott mot utlänningslagen	-22	0	0	1 195			-22
	2811 Övriga inkomster	567	847	1 000	1 218			1 413
	9455 Lotteriavgifter	5	31	50	0			36
	Summa avgifter redovisade mot inkomsttitel	4 959	5 443	29 550	39 081	24 717	-236	25 997

Kommentar: Uppgifterna speglar tabell 6.2 i Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende länsstyrelserna. Noten är uppdelad på avgifter med bestämt respektive inte bestämt ekonomiskt mål. På de avgifter som har bestämt ekonomiskt mål är lönekostnaderna hämtade utifrån redovisning på respektive verksamhetskod med finansiering förvaltningsanslag. På de kostnaderna läggs OH på med 49% enligt Örebromodellen. 2018 års tabellvärden utfall intäkter och nettoutfall är korrigerade med 627 tkr enligt resultaträkningen på grund av felskrivning i 2018 års redovisningsnot.

LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLM ÅRSREDOVISNING 2019

Not 11 Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2019	2018
01 05 001 001 Stockholms län (ram)	4 879	0
19 01 001 001 Länsstyrelsen i Stockholms län (ram)	0	4 270
01 07 001 003 Statsbidrag till kommuner och landsting i förvaltningsområden m.m (ram)	60 825	62 056
01 07 001 009 Nationellt uppföljningsansvar (ram)	0	1
01 07 001 010 Stöd för nationella minoriteter (ram)	6 520	6 520
Summa	72 224	72 847

Not 12 Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	2019	2018
Från myndighet		
Kammarkollegiet	1 081 015	721 013
Riksantikvarieämbetet	17 716	866
Länsstyrelsen i Örebro län	1 520	3 388
Socialstyrelsen	18 231	17 384
Arbetsförmedlingen	189	0
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	29	99
Naturvårdsverket	59 693	54 179
Migrationsverket	2 095	1 341
Statens fastighetsverk	59	586
Regeringskansliet	-226	0
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	332	299
Trafikverket	8 952	5 777
Havs- och vattenmyndigheten	17 382	15 225
Summa	1 206 987	820 158

Kammarkollegiets förändring beror på att antal konkurser (lönegaranti) har ökat. Vissa justeringar av jämförelsetalen för 2018 har gjorts i enlighet med redovisningen. Totalen är oförändrad.

LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLM ÅRSREDOVISNING 2019

Not 13	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2019	2018
	Kommuner	4 430	3 177
	EU institutioner eller andra internationella organisationer	18	5
	Övriga	-20	0
	Älgvårdsfonden	-334	658
	Lönegaranti konkurser	142 800	133 965
	Lönegaranti rekonstruktioner	112 446	29 100
	Summa	259 339	166 905

Älgfondens förändring avser administrationskostnader för älgjaktsområden

Not 14	Avsättning till/upplösning av fonder mm för transfereringsändamål	2019	2018
	Ingående balans	1 099	552
	Årets förändring	-377	546
	Utgående balans	722	1 099
	 Uppdelat på Älgvårdsfonden		
	Ingående balans	1 090	544
	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	-334	658
	Lämnade bidrag	-43	-112
	Utgående balans	713	1 090
	 Bygdemedel		
	Ingående balans	9	9
	Finansiella kostnader	-0	-0
	Utgående balans	9	9

Not 15	Lämnade bidrag	2019	2018
	Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-156 696	-136 218
	Lämnade bidrag till övriga samt periodiseringar	-1 281 864	-859 840
	Summa Lämnade bidrag	-1 438 561	-996 058
	 inom verksamhetsområden		
	Lönegaranti	-1 231 952	-818 820
	Nationella minoritetsfrågor	-67 345	-68 637
	Efterbehandling av förorenade områden	-52 757	-30 215
	Frågor inom mänskliga rättigheter	-15 634	-15 384
	Miljömål	-15 039	-30 080
	Förvaltning och skötsel av skyddade områden	-13 553	-12 141
	Byggnadsvård	-12 408	-635
	Integrationsfrågor	-6 256	-3 457

LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLM ÅRSREDOVISNING 2019

<i>Allmänt och övergripande inom regional tillväxt</i>	-4 923	0
<i>Jämställdhetsfrågor</i>	-4 117	-2 590
<i>Fornminnes- och kulturlandskapsvård</i>	-3 473	0
<i>Vattenskyddsområden</i>	-3 128	0
<i>Skydd av områden och arter (exkl. vattenskyddsområden och kulturresevat)</i>	-1 979	-1 005
<i>Kulturhistoriskt värdefulla miljöer</i>	-1 834	0
<i>Fiskevård och fritidsfiske</i>	-1 292	-2 612
<i>Allmänt och övergripande inom skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden</i>	-1 200	0
<i>Övrigt</i>	-1 671	-10 483
	-1 438 561	-996 058

Antal konkurser med lönegaranti har ökat under året

Not 16 Årets kapitalförändring	2019	2018
Verksamhetsutfall		
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	877	1 697
Avslutade externa medel RTA	-9 498	1 887
Summa verksamhetsutfall	-8 621	3 584
Uppbörd		
Transfereringar		
Lönegaranti konkurser	71 940	67 262
Lönegaranti rekonstruktioner	28 397	-3 956
Summa Transfereringar	100 337	63 306
Summa årets kapitalförändring	91 716	66 890

Noter till balansräkningen

Not	17	Immateriella anläggningstillgångar	2019-12-31	2018-12-31
		Balanserade utgifter för utveckling		
		Ingående anskaffningsvärde	3 114	0
		Utgående anskaffningsvärde	3 114	0
		Ingående avskrivningar	-3 114	0
		Utgående avskrivningar	-3 114	0
		Bokfört värde	0	0
		Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		
		Ingående anskaffningsvärde	524	3 638
		Utgående anskaffningsvärde	524	3 638
		Ingående avskrivningar	-524	-3 638
		Utgående avskrivningar	-524	-3 638
		Bokfört värde	0	0
		Bokfört värde immateriella anläggningstillgångar	0	0

En översyn av anläggningsgrupper och avskrivningstider utifrån ESV:s handledning 2016:49 har gjorts centralt för Länsstyrelserna. De 3 638 tkr från 2018 har fördelats mellan Balanserade utgifter för utveckling och rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar

Not	18	Materiella anläggningstillgångar	2019-12-31	2018-12-31
		Förbättringsutgifter på annans fastighet		
		Ingående anskaffningsvärde	23 332	23 332
		Årets anskaffning	670	0
		Utgående anskaffningsvärde	24 002	23 332
		Ingående avskrivningar	-5 353	-2 817
		Årets avskrivningar	-2 632	-2 536
		Utgående avskrivningar	-7 985	-5 353
		Bokfört värde	16 018	17 979
		Maskiner, inventarier, installationer mm.		
		Ingående anskaffningsvärde	29 021	30 925
		Årets anskaffning	2 157	0
		Årets försäljning, utrangering	-527	-1 904
		Utgående anskaffningsvärde	30 651	29 021
		Ingående avskrivningar	-14 304	-12 559
		Årets avskrivningar	-3 116	-3 578
		Årets försäljning, utrangering	507	1 834
		Utgående avskrivningar	-16 913	-14 304
		Bokfört värde	13 738	14 717
		Bokfört värde materiella anläggningstillgångar	29 756	32 697

LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLM ÅRSREDOVISNING 2019

Not	19	Kundfordringar	2019-12-31	2018-12-31
		Kundfordringar	16 437	10 068
Not	20	Fordringar hos andra myndigheter	2019-12-31	2018-12-31
		Diverse fordringar andra myndigheter	124 449	94 077
		Mervärdesskatt	3 212	6 879
		Summa	127 662	100 955
Not	21	Övriga kortfristiga fordringar	2019-12-31	2018-12-31
		Lönegarantifordringar	305 268	204 930
		Uppbördsfordringar	2 371	9 594
		Övriga kortfristiga fordringar	163	419
		Summa	307 802	214 943
Not	22	Periodavgränsningsposter	2019-12-31	2018-12-31
		Förutbetalda kostnader		
		Förutbetalda hyror	1 196	7 550
		Övriga förutbetalda kostnader	1 215	557
		Summa förutbetalda kostnader	2 411	8 107
		Förutbetald hyra Regeringsgatan 66 saknas pga. distributionsproblem hos leverantör. Hyresrabatt på 2 000 tkr har flyttats till Förutbetalda intäkter.		
		Upplupna bidragsintäkter		
		Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter	45 593	53 142
		varav		
		Trafikverket	14 427	12 386
		Statens jordbruksverk	10 995	6 374
		Kammarkollegiet	8 473	0
		Tillväxtverket	4 935	12 295
		Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	2 391	4 392
		Kungl. Tekniska högskolan	2 342	1 657
		Naturvårdsverket	275	6 017
		Valmyndigheten avslutat ingår i Skatteverket	0	1 428
		Havs- och vattenmyndigheten	-746	4 363
		Övriga myndigheter	2501	4 230
		Upplupna bidragsintäkter från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	2 202	4 248
		varav finansiering genom EU-fonder		
		EJFLU - landsbygdsutvecklingsfonden	933	0
		Totala upplupna bidragsintäkter	47 795	57 390
		Övriga upplupna intäkter	7 683	18 320
		Summa periodavgränsningsposter	57 889	83 816

Bidrag för administrationsersättning från Kammarkollegiet avseende lönegaranti är flyttat mellan upplupna bidragsintäkter och övriga upplupna intäkter

LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLM ÅRSREDOVISNING 2019

Not 23	Avräkning med statsverket	2019-12-31	2018-12-31
	Uppbörd		
	<i>Ingående balans</i>	-43 137	-12 682
	Redovisat mot inkomsttitel (-)	-39 081	-30 455
	Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	74 323	0
	Fordringar/skulder avseende uppbörd	-7 895	-43 137
	Anslag i icke räntebärande flöde		
	<i>Ingående balans</i>	86 082	2 056
	Redovisat mot anslag (+)	78 201	84 026
	Medel hänförliga till transfereringar med mera som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-164 282	0
	Fordringar/skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	0	86 082
	Anslag i räntebärande flöde		
	<i>Ingående balans</i>	-6 552	-1 210
	Redovisat mot anslag (+)	354 649	341 533
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-352 358	-346 876
	Fordringar/skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-4 262	-6 552
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
	<i>Ingående balans</i>	20 773	21 990
	Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	1 779 204	1 308 840
	Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-1 814 208	-1 310 056
	Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar (+/-)	89 960	0
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto	75 729	20 773
	Summa utgående balans avräkning med statsverket	63 572	57 166

Not 24	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2019-12-31	2018-12-31
	Räntekonto i Riksgälden	23 382	26 433
	Räntekontokrediterna uppgår till 16 400 tkr. Den har inte utnyttjats under året		

Not 25	Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	2019-12-31	2018-12-31
	Övriga tillgodohavanden i Riksgälden Deponeringar	360 578	307 494

LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLM ÅRSREDOVISNING 2019

Not 26 Myndighetskaptal

	Stats- kapital	Dona- tions- kapital	Balanserad kapital- förändring, anslags- finansierad verksamhet	Balanserad kapital- förändring, avgifts- belagd verksamhet	Balanserad kapital- förändring, bidrags- finansierad verksamhet	Kapital- förändring enligt resultat- räkning	Summa
Utgående balans 2018	70	142	0	-4 991	153 781	66 891	215 892
<i>varav</i>							
H Elmquist fond	0	83	0	0	0	0	83
Naturvårdsrådet - Skötselrådet	0	51	0	0	0	0	51
Stiftelsen Solstickan	0	7	0	0	0	0	7
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	-4 801	0	1 697	-3 104
Avslutade externa medel RTA	0	0	0	0	12 145	1 887	14 032
Semesterlöne- och löneskuld	0	0	0	-14	0	0	-14
Lönegaranti konkurser	0	0	0	0	133 831	67 262	201 094
Lönegaranti rekonstruktioner	0	0	0	0	7 818	-3 955	3 863
Byt	0	0	0	-176	-14	0	-190
Ingående balans 2019	70	142	0	-4 991	153 781	66 891	215 892
<i>Föregående års kapitalförändring</i>	0	0	0	1 683	65 208	-66 891	
<i>Årets förändring varav</i>							
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	0	0	877	877
Avslutade externa medel RTA	0	0	0	0	0	-9 498	-9 498
Lönegaranti konkurser	0	0	0	0	0	71 940	71 940
Lönegaranti rekonstruktioner	0	0	0	0	0	28 397	28 397
Summa årets förändring	0	0	0	0	0	91 716	91 716
Utgående balans 2019	70	142	0	-3 308	218 988	91 716	307 607

LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLM ÅRSREDOVISNING 2019

Not 27	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2019-12-31	2018-12-31
	Ingående avsättningar	183	0
	Årets pensionskostnader	-40	183
	Årets pensionsutbetalningar	-55	0
	Utgående avsättning	88	183

Not 28	Övriga avsättningar	2019-12-31	2018-12-31
	Lokalt omställningsarbete		
	Ingående balans	1 844	2 239
	Årets förändring	409	-395
	Utgående balans	2 253	1 844
	Omstruktureringsåtgärder		
	Årets förändring	0	0
	Summa övriga avsättningar	2 253	1 844

Under 2019 har medel sparsamt nyttjats för omställning. Ett partsgemensamt arbete pågår för insatser 2020.

Not 29	Lån i Riksgäldskontoret	2019-12-31	2018-12-31
	Ingående balans	32 510	38 588
	Under året upptagna lån	1 954	37
	Årets amorteringar	-5 235	-6 115
	Utgående balans	29 229	32 510

Beviljad låneram	34 000	39 000
------------------	--------	--------

Not 30	Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2019-12-31	2018-12-31
	Diverse skulder inkl. leverantörsskulder	18 406	20 446
	Lagstadgade arbetsgivaravgifter	35 068	27 329
	Premier avtalsförsäkringar	0	-808
	Mervärdesskatt	134	203
	Summa	53 608	47 169

Lagstadgade arbetsgivaravgifter innefattar både anställd personal samt lönegaranti.

Not 31	Övriga kortfristiga skulder	2019-12-31	2018-12-31
	Personalens källskatt	5 979	6 166
	Övriga kortfristiga skulder	25 338	18 888
	<i>Bestående av</i>		
	<i>Preliminärskatt lönegaranti</i>	25 488	17 009
	<i>Transfereringar under utbetalning</i>	85	45
	<i>EU-medel för vidarebefordran</i>	0	-877
	<i>Övrigt</i>	-236	2 711
	Summa	31 317	25 054

Skillnaden under övrigt beror främst på valarbete 2018. Årets post består av utredning lönegaranti

LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLM ÅRSREDOVISNING 2019

Not 32	Depositioner	2019-12-31	2018-12-31
	Depositioner	360 613	307 527

Not 33	Periodavgränsningsposter	2019-12-31	2018-12-31
--------	--------------------------	------------	------------

Upplupna kostnader

Upplupna löner, arvoden inkl. social avg.	1 812	391
Upplupna semesterlöner inkl. social avg.	23 024	21 249
Övriga upplupna kostnader	3 405	8 815
Summa upplupna kostnader	28 241	30 455

Oförbrukade bidrag från annan myndighet

<i>varav</i>	157 337	144 793
<i>Naturvårdsverket</i>	110 239	75 498
<i>Länsstyrelsen i Örebro län</i>	28 507	27 502
<i>Trafikverket</i>	4 069	-8 177
<i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	3 674	4 380
<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	2 661	4 624
<i>Riksantikvarieämbetet</i>	2 123	4 214
<i>Regeringskansliet</i>	1 279	0
<i>Statens energimyndighet</i>	1 059	2 205
<i>Övriga myndigheter</i>	3 726	34 548

Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas:

- Inom tre månader	3 865	3 557
- mer än tre månader till ett år	16 301	15 001
- mer än ett år till tre år	100 004	92 030
- mer än tre år	37 167	34 204

Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner

	2 901	9 223
--	-------	-------

Summa oförbrukade bidrag

	160 237	154 015
--	----------------	----------------

Övriga förutbetalda intäkter

Övriga förutbetalda intäkter, utomstatliga	2 000	0
--	-------	---

En hyresrabatt på 2 000 tkr är flyttad från förutbetalda kostnader

Summa periodavgränsningsposter	190 478	184 470
---------------------------------------	----------------	----------------

Noter i anslagsredovisningen

Belopp i tkr

	Anslag/Benämning	Villkor	Tilldelat Belopp	Utfall
NOT 34	01 05 001 001 Länsstyrelsen Stockholms län	Anslagskredit Anslagsbehållning som disponeras, 3 % Kredit på räntekonto Låneram för anläggningstillgångar Finansiering av förvaltningskostnader hos Region Stockholm	10 562 10 570 16 400 34 000 4 879	0 4 262 0 29 229 4 879
NOT 35	01 07 001 003 Statsbidrag till kommuner och landsting i förvaltningsområden, m.m. (ram)	Anslagskredit Anslagsbehållning som disponeras Finansiering av samordning, kunskapshöjande insatser, informations- och utbildningsinsatser i samråd med Sametinget Finansiering av bidrag till Sverige-finländarnas delegation för att stärka sverigefinnars samråd och dialog med kommunerna i förvaltningsområdet för det finska språket Finansiering av bidrag till Svenska tornedalingarnas riksförbund för att stärka tornedalingarnas samråd och dialog med kommunerna i förvaltningsområdet för meänkieli. Finansiering av bidrag till de organisationer som företräder judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar vid ett tillfälle under 2019. Bidraget ska fördelas på de grunder som Länsstyrelsen beslutar i samråd med Sametinget.	0 0 1 450 400 400 1 700	 1 450 400 400 1 700
NOT 36	01 07 001 009 Nationellt uppföljningsansvar (ram)	Anslagskredit Anslagsbehållning som disponeras Anslagsposten får användas för utgifter för uppföljning enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt för administrativa utgifter för fördelning av stöd enligt förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter Av medlen ska högst 300 000 kronor användas för att distribuera och sprida utbildningsmaterialet Antiziganismen i Sverige	0 Inget 300	 0 ¹⁾

1) Utfallet 103 tkr har bokförts på anslag 01 07 002 001 Arbete med den nationella minoriteten romer (ram)

LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLM ÅRSREDOVISNING 2019

NOT 37	01 07 001 010 Stöd för nationella minoriteter (ram)	Anslagskredit	0	
		Anslagsbehållning som disponeras Vid beräkning av fördelningen av statsbidraget ska en sådan fast del som avses i 3 § förordningen (2005:765) uppgå till minst	Inget	
NOT 38	01 07 002 001 Arbete med den nationella minoriteten romer (ram)	Anslagskredit	700	700
		Anslagsbehållning som disponeras Anslagsposten får användas för utgifter i enlighet med regerings beslut den 17 december 2015 (Ku2015/03037/DISK) och i enlighet med regeringens beslut den 16 september 2016 (Ku2016/01971/DISK).	0 Inget	
NOT 39	13 03 001 003 Särskilda jämställdhetsåtgärder - del till Länsstyrelsen i Stockholms län	Anslagskredit Anslagsbehållning som disponeras		
	Anslaget har avslutats. Ingående överföringsbelopp 253 tkr från 2018 är indraget			
NOT 40	18 01 009 001 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande - del till Länsstyrelsen i Stockholms län (ram)	Anslagskredit Anslagsbehållning som disponeras Anslagsposten får användas för att finansiera en stödfunktion för samtliga länsstyrelser i frågor rörande investeringsstödet	0 inget	
NOT 41	19 01 001 001 Länsstyrelsen i Stockholms Län	Anslagskredit	42	0
		Anslagsbehållning som disponeras	inget	
		Uppföljning och utvärdering	100	0
		Beställningsbemyndigande	1 000	200

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

	2019	2018	2017	2016	2015
Låneram i Riksgälden					
Beviljad	34 000	39 000	39 000	33 000	32 000
Utnyttjad	29 229	32 510	38 588	32 683	31 127
Räntekontokredit i Riksgälden					
Beviljad	16 400	16 400	16 400	16 400	16 400
Utnyttjad	0	31 976	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	81	187	165	153	5
Avgiftsintäkter som disponeras					
Budget	4 672	3 000	2 450	2 630	3 905
Utfall mot budget	13 677	9 045	4 971	4 984	4 129
Utfall enligt resultaträkning	39 205	35 624	20 727	22 321	29 754
Avgiftsintäkter som inte disponeras					
Budget	29 550	23 000	20 070	17 550	18 650
Utfall	39 081	30 455	28 852	24 065	21 567
Anslagskredit					
Utgiftsområde 01					
Rikets styrelse					
<i>01 05 001 001 Stockholms län</i>					
Beviljad	10 562	10 406	12 675	11 927	11 498
Utnyttjad	0	0	0	1 895	0
<i>01 07 001 003 Statsbidrag till kommuner och landsting i förvaltningsområden m.m. (ram)</i>					
Beviljad	0	0	0	0	0
Utnyttjad	0	0	0	0	0
<i>01 07 001 009 Nationellt uppföljningsansvar (ram)</i>					
Beviljad	0	0	0	0	0
Utnyttjad	0	0	0	0	0
<i>01 07 001 010 Stöd för nationella minoriteter (ram)</i>					
Beviljad	0	0	0	0	0
Utnyttjad	0	0	0	0	0
<i>01 07 002 001 Arbete med den nationella minoriteter romer (ram)</i>					
Beviljad	0	0	0	0	0
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Utgiftsområde 13					

**Jämställdhet och nyanlända
invandrades etablering**13 03 001 003 Särskilda
jämställdhetsåtgärder - del till
Länsstyrelsen i Stockholms län

Beviljad	0	0	0	0	0
Utnyttjad	0	0	0	0	0

Utgiftsområde 18**Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och byggande
samt konsumentpolitik**18 01 009 001 Investeringsstöd för
anordnande av hyresbostäder och
bostäder för studerande- del till
Länsstyrelsen i Stockholms län (ram)

Beviljad	0	-	-	-	-
Utnyttjad	0	-	-	-	-

Utgiftsområde 19**Regional tillväxt**19 01 001 001 Länsstyrelsen i
Stockholms län

Beviljad	42	848	848	849	830
Utnyttjad	0	0	-101	0	0

Anslagssparande**Utgiftsområde 01****Rikets styrelse**

01 05 001 001 Stockholms län

Summa anslagssparande	4 262	6 552	1 210	-1 895	5 638
-----------------------	-------	-------	-------	--------	-------

01 07 001 003 Statsbidrag till
kommuner och landsting i
förvaltningsområden m.m. (ram)

Summa anslagssparande	61	70	0	3	0
-----------------------	----	----	---	---	---

01 07 001 009 Nationellt
uppföljningsansvar (ram)

Summa anslagssparande	0	0	830	1 966	101
-----------------------	---	---	-----	-------	-----

01 07 001 010 Stöd för nationella
minoriteter (ram)minoriteter

Summa anslagssparande	0	0	0	0	0
-----------------------	---	---	---	---	---

01 07 002 001 Arbete med den
nationella minoriteter romer (ram)

Summa anslagssparande	0	0	2	42	86
-----------------------	---	---	---	----	----

Utgiftsområde 13**Jämställdhet och nyanlända
invandrades etablering**

13 03 001 003 Särskilda
jämställdhetsåtgärder - del till
Länsstyrelsen i Stockholms län

Summa anslagssparande	0	253	51	0	0
-----------------------	---	-----	----	---	---

Utgiftsområde 18**Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och byggande
samt konsumentpolitik**

18 01 009 001 Investeringsstöd för
anordnande av hyresbostäder och
bostäder för studerande- del till
Länsstyrelsen i Stockholms län (ram)

Summa anslagssparande	833	-	-	-	-
-----------------------	-----	---	---	---	---

18 01 015 002 Investeringsstöd för
anordnande av hyresbostäder och
bostäder för studerande

Summa anslagssparande	-	0	0	4	0
-----------------------	---	---	---	---	---

Anslaget är ej längre tillgängligt

Utgiftsområde 19**Regional tillväxt**

19 01 001 001 Länsstyrelsen i
Stockholms län

Summa anslagssparande	115	4	0	222	106
-----------------------	-----	---	---	-----	-----

Bemyndiganden

Tilldelat	1 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Åtaganden	200	5 367	7 223	6 932	6 094

Personal

Antal årsarbetskrafter ²	450	426	394	376	376
Medeltal anställda ¹	569	475	442	423	425
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 206	1 284	1 222	1 228	1 132

Kapitalförändring

Årets kapitalförändring	91 716	66 891	27 753	-289 495	-10 949
Balanserad kapitalförändring	215 681	148 790	121 037	410 532	421 481

¹ Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

² Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar.

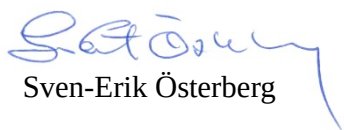
Landshövdingens underskrift av årsredovisningen 2019

Dnr. 111-4489-2020

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten har varit betryggande under den period som årsredovisningen avser. För närmare beskrivning av vårt arbete med Intern styrning och kontroll se kapitel Övrig Verksamhet.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm den 20 februari 2020

Sven-Erik Österberg

Landshövding

**Länsstyrelsen i Stockholms län –
en samlande kraft för en hållbar
framtid.**

Länsstyrelsen i Stockholms län

Tfn: 010-223 10 00

www.lansstyrelsen.se/stockholm